University of Alberta Library
0 1620 2352 5437

ЮВІЛЕЙНИЙ

Календар - Альманах

УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ

на 1966 рік

МРІЄТЕ СТАТИ САМОСТІЙНИМ ГОСПОДАРЕМ?

Починайте щадити від ранніх л і т способом життєвої асекурації в **Українськім Т о в а р и с т в і ВЗАЇМНОЇ ПОМОЧІ** в Канаді.

Понад 5,000 українців, які мають життєве о б е з п е ч е н н я у ВЗАЇМНІЙ П О М О Ч І, є в а ш о ю запорукою совісної обслуги, яку Взаїмна Поміч дає своїм членам в ділянці життєвої асекурації.

- 17 асекураційних плянів до вибору: 12 для дорослих і 5 для дітей.
- Високі дивіденди на всіх плянах, за винятком реченцевих.
- Ґарантовані поліси для дітей на випадок смерти або непрацездатности батька чи опікуна.
- Ріжні бенефіси за додатковими низькими оплатами.
- 60 Відділів у ріжних частинах Канади.
- Найнижчі премії на всіх асекураційних плянах.
- Місячна допомога на випадок слабости.

ВАМ ОПЛАТИТЬСЯ ОБЕЗПЕЧИТИ СЕБЕ І ДІТЕЙ У ВЗАЇМНІЙ ПОМОЧІ

Зверніться до Відділу у Вашій місцевості або пишіть до головної канцелярії в Вінніпеґу, яка завжди до Ваших послуг.

UKRAINIAN FRATERNAL SOCIETY OF CANADA

BOX 3512, STA. B, WINNIPEG 4, MANITOBA, CANADA.

ЮВІЛЕЙНИЙ КАЛЕНДАР - АЛЬМАНАХ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"

JUBILEE
CALENDAR-ALMANAC
of
Ukrainian Voice

commemorating 75th anniversary of Ukrainian Settlement
in Canada and 50th anniversary of the passing
of Ivan Franko.

FOR THE YEAR

1966

Published and Printed by
TRIDENT PRESS LTD.
210 - 216 Dufferin Ave., Winnipeg 4, Manitoba, Canada

ЮВІЛЕЙНИЙ
КАЛЕНДАР-АЛЬМАНАХ
Українського Голосу

присвячений 75-літтю українського поселення в Канаді і 50-літтю з дня смерти Івана Франка.

НА ЗВИЧАЙНИЙ РІК

1966

Накладом і друком

ВИДАВНИЧОЇ СПІЛКИ ТРИЗУБ

210-216 Даффферин Аве., Вінніпег 4, Манітоба, Канада

Січень – January

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	**Грудень 1965.** Преп. Ілії Печер., Муч. Боніфатія
2	Н	20	**Неділя Св. Отців.** Свщмч. Ігнатія Богоносця,
3	П	21	Св. Петра митр. Київ., Мчц. Юліянії Нік.
4	В	22	Вмч. Анастасії, Теодатії, Евода, Хризонта, мч. Зоїла
5	С	23	10 Муч. в Криті, Павла Єп. Неокесар.
6	Ч	24	**Свят Вечір.** Прп. муч. Євгенії.
7	П	25	**РІЗДВО ГОСПОДА НАШОГО ІСУСА ХРИСТА**
8	С	26	**СОБОР ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ**
9	Н	27	**Нед. по Різдві. Первомуч. Степана.** Преп. Теод. Ар. Ц.
10	П	28	Св. 20,000 муч. в Никодимії спалених
11	В	21	14,000 дітей уб. Іродом, преп. Маркелла, преп. Марка
12	С	30	Мч. Анисії діви, преп. Теодора Царгородського
13	Ч	31	Преп. Меланії рим., ап. Тимона
14	П	1	**Січень 1966. НОВИЙ РІК — Обрізання, Василія Вел.**
15	С	2	Преп. Сильвестра Печ., свщмч. Теогена, Св. Сильвестра
16	Н	3	**Нед. перед Йорданом.** Прор. Малахії, Муч. Гордія.
17	П	4	Собор 70-ти Апостолів, преп. Ахили Печерського
18	В	5	**Щедрий Вечір. Нав. Богояв.** (Піст). Мч. Теопемта
19	С	6	ЙОРДАН — БОГОЯВЛЕННЯ — ВОДОХРЕЩА.
20	Ч	7	**Собор Івана Хрестителя.** Мч. Атанасія Атол.
21	П	8	Преп. Григорія Печ., преп. Георгія, преп. Домніки.
22	С	9	Мч. Полієвкта і Неарха, Петра Єп. Севастійського
23	Н	10	**Нед. по Йорд. Закхея.** Григорія Ниського.
24	П	11	† Преп. Теодосія вел., преп. Михаїла Клоп.
25	В	12	Сави арх. Серб., Мч. Татіанни, преп. Евпраксії
26	С	13	Муч. Ермила й Стротоніка, преп. Якова і Максима.
27	Ч	14	Рівноап. Ніни, Св. От. уб. у Синаї
28	П	15	Преп. Павла Фівейського і Івана Кущника.
29	С	16	Покл. Кайданам Ап. Петра; Леоніли і внуків її.
30	Н	17	**Нед. Мит. й Фар.** Преп. Антонія Вел., Архила Ісп.
31	П	18	Св. Атанасія і Кирила арх. Олекс., Св. Максима серб.

2. **Нед. 29 по Зел. Св. — Св. Отців.** Гол. 4-й. Утр. Єв. 7. Ів. 20, 1-10. Літ. Ап. Євр. 11, 9-10, 17-40; Єв. Мат. 1, 1-25.
7. **П'ятниця. Різдво Г. І. Х.** Утр. Єв. Мат. 1:18-25. Літ. Ап. Галат. 4:4-7; Єв. Мат. 2:1-12.
8. **Собор Богородиці.** Утр. Єв. Лук. 1:30-49, 56; Літ. Ап. Євр. 2:11-18. Єв. Мат. 2:12-23.
9. **Нед. по Різдві — Св. Пермуч. Стефана.** Гол. 5-й. Утр. Єв. 8 Ів. 20:11-18; Літ. Ап. Галат. 1:11-19; Єв. Мат. 2:13-23.
14. **Новий Рік.** Утр. Ів. 10:9-16. Літ. Ап. Колос. 2:8-12 та Євр. 7:26-28; 8:1-2. Єв. Лук. 2:20-21, 40-52; та Лук. 6:17-23.

(Докінчення на 5-ій стор.)

UNIVERSITY LIBRARY
UNIVERSITY OF ALBERTA

ЗАПИСКИ НА СІЧЕНЬ

Зберігаймо Різдвяні традиції нашого народу. Вони єднають нас духово з нашими предками і українським народом. Ні один нарід на світі не має такого багатого на традиції Свят-Вечора, як нарід український, ані такого обрядового Різдва. Колядуймо українські колядки й щиро приймаємо колядників, що колядують на добрі українські справи.

Цього місяця припадають роковини проголошення самостійности й суверенности України. День 22-го січня це наше велике національне свято.

АСТРОНОМІЧНИЙ КАЛЕНДАР

Рік 1966 є звичайним роком і числить 365 днів.

Календарна весна починається 21-го березня — тоді маємо весняне зрівнання дня з ніччю.

Літо починається 22 червня; літна перемога дня над ніччю.

Осінь починається 23 вересня — тут приходить осінне зрівнання дня з ніччю.

Зима приходить 22 грудня — зимова перемога ночі над днем.

РІЖНІ СПОСОБИ ЧИСЛЕННЯ ЧАСУ

Християнська рахуба починається від народження Христа — тепер маємо 1966-ий рік.

Від охрещення Українського Народу Володимиром Великим 988 року маємо тепер 978 років.

Грецька Церква числить за Бібліею Старого Завіту отже тепер маємо 7476-ий рік.

Жидівський рік, що почався в осени 1965 року, є 5727 роком.

Календар протестантів є назагал той самий, що в римо-католиків щодо свят, які ще в протестантів є.

Жиди починають свій календар від 7-го вересня, 3761-го року перед Христом. Отже щоб знати, який в жидів рік, то треба додати до християнської рахуби 3761. Їх рік захоплює вчасти наші два роки, бо починається восени.

Магометани числять рік по оборотах місяця, отже їх рік коротший від нашого і тому їх Новий Рік кожного року посувається 11 днів назад, так, що з зими вертається до літа, а там знов до зими.

(Продовження з 4-ої стор.)

16. **Нед. перед Богоявленням.** Гол. 6-й. Утр. Єв. 9. Ів. 20:19-31. Літ. Ап. 2 Тимоф. 4:5-8; Єв. Марк. 1:1-8.
19. **Богоявлення. Йордан.** Утр. Єв. Марк. 1:9-11; Літ. Ап. 2 Тимоф. 2:11-14, 3:4-7; Єв. Мат. 3:13-17.
20. **Собор Ів. Хрестителя.** Утр. Єв. що й на Йордан. Літ. Ап. Діянь 19:1-8; Єв. Ів. 1:29-34.
23. **Нед. по Богоявленні.** Гол. 7-й. Утр. Єв. 10 Ів. 21:1-14. Літ. Ап. Єфес. 4:7-13; Єв. Мат. 4:12-17.
30. **Нед. Митаря і Фарисея.** Гол. 8-й. Утр. Єв. 11 Іван. 21:15-25. Літ. Ап. 2 Тимоф. 3:10-15; Єванг. Лук. 18:10-14.

Лютий – February

1966 — має 28 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	19	Преп. Макарія, Лаврентія, Евтимія Печер.
2	С	20	† Преп. Євтимії вел., Мч. Інни.
3	Ч	21	Преп. Максима Іспов., Мч. Анастасія.
4	П	22	Преп. мч. Анастас. Печерського, Ап. Тимотея
5	С	23	Смч. Климента Єп. Анк., Мч. Агафангела
6	Н	24	**Нед. Блудного Сина.** Преп. Ксенії, Мч. Вавила, Тим.
7	П	25	† Григорія Богосл. арх. Царг., Мчц. Філіцати.
8	В	26	Преп. Ксенофонта і Марії та їх синів, Аркадія, Івана.
9	С	27	† Перен. мощів Івана Золотоуст., муч. Димитрія.
10	Ч	28	Преп. Єфрема Печ. Єп. Переяслав.
11	П	29	Прп. Лаврентія Печ. еп. Туров., Пер. Мощів Свщм. Ігн.
12	С	30	**Трьох Святих** — Вас. Вел., Григ. Бог., Івана Зол.
13	Н	31	**Нед. М'ясопусна.** Св. Микити еп. Новгородського
14	П	1	**Лютий.** Мч. Трифона, мчц. Перпетуї, муч. Сатира.
15	В	2	**Стрітення Господнє.** Мч. Йордана, Гавриїла
16	С	3	Св. Симеона Богопр. і Анни Прор.
17	Ч	4	Преп. Ісидора Пилусіота, преп. Миколая.
18	П	5	Мчц. Агафії, Упок. Св. Теодосія єп. Чернігівського
19	С	6	Св. Вукола єп. Смірн., Мчц. Доротеї, Христ. й Калісти
20	Н	7	**Нед. Сиропустна.** Св. Партенія єп. Мампс., преп. Луки
21	П	8	Влмч. Теодора Страт., прор. Захарії, св. Сави арх. серб.
22	В	9	Преп. Панкратія затвор. печер., Мч. Никифора
23	С	10	Преп. Прохора Печерського, Кн. Анни.
24	Ч	11	Свщмч. Власія Єп. Севат., преп. Димитрія.
25	П	12	Св. Мелетія арх. Антіохійського.
26	С	13	Преп. Мартиніяна, Зої й Фотини, Евлогія
27	Н	14	**Нед. 1 Вел. Посту — Православія.** Рівноап. Кирила
28	П	15	Преп. Пафнутія Печ., Ап. Онисима, преп. Євсевія сир.

6. **Нед. Блудного Сина.** Гол. 1-й. Утр. Єв. 1 Мат. 28:16-20; Літ. Ап. I Кор. 6:12-20; Єв. Лук. 15:11-32.

13. **Нед. Мясопустна.** Гол. 2-й. Утр. Єв. 2 Марк. 16:1 8; Літ. Ап. I Кор. 8:8-13; 9:1-2; Єв. Мат. 25:31-46.

15. **Стрітення Господнє.** Утр. Єв. Лук. 2:25-32; Літ. Ап. Євр. 7:7-17; Єв. Лук. 2:22-40.

20. **Нед. Сиропустна.** Гол. 3-й. Утр. Єв. 3 Марк. 16:9-20. Літ. Ап. Римл. 13:11-14; 14:1-14. Єв. Мат. 6:14-21.

27. **Нед. 1-а Великого Посту — Православія.** Гол. 4-й. Утр. Єв. 4 Лук. 24:1-12; Літ. Св. Василія Вел. Ап. Євр. 11:24-26; 32-40 12:1-2. Єв. Ів. 1:43-51.

ЗАПИСКИ НА ЛЮТИЙ

Людина не живе тільки хлібом єдиним. Життя це вічна школа. Збагачуймо себе інтелектуально читанням доброї літератури. Доповнюймо наші домашні бібліотеки новими творами українських письменників. Заохочуймо до читання наших дітей. Даваймо їм добрий приклад на кожному кроці.

Якщо ви ще цього не зробили, внесіть свою членську вкладку до централі Союзу Українців Самостійників.

КАЛЕНДАРНІ СПРАВИ НА 1965 РІК

Різдво — 7 січня в пятницю.
Український Новий Рік — 14 січня в пятницю.
Йордан — 19 січня в середу.
Мясниць від Різдва до Мясопустної неділі, 5 тижнів і один день.
Трьох Святих — 12 лютого в суботу.
Стрітення — 15 лютого у вівторок.
Мясне пущення — 13 лютого.
Сирне пущення — 20 лютого.
Початок великого посту — 28 лютого в понеділок.
Поклони — 23 березня в середу.
Благовіщення — 7 квітня в четвер.
Великдень — 10 квітня.
Вознесення — 19 травня в четвер.
Зелені Свята — 29 травня.
Петра і Павла — 12 липня у вівторок.
Св. Володимира Великого, князя України 28 липня в четвер.
Преображення Господнє — 19 серпня в пятницю.
Успення Пресв. Богородиці — 28 серпня в неділю.
Різдво Пресв. Богородиці — 21 вересня в середу.
Воздвиження Чесного Хреста — 27 вересня у вівторок.
Вмч. Димитрія — 8 листопада у вівторок.
Архистратига Михаїла — 21 листопада в понеділок.
Введення в храм Пресв. Богородиці — 4 грудня в неділю.
Апостола Андрея Первозванного — 13 грудня у вівторок.
Миколая Чудотворця — 19 грудня в понеділок.
Зачаття Пресв. Богородиці — 22 грудня в четвер.

Березень – March

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	16	Свщмч. Памфіла Кес. й Порфирія.
2	С	17	Преп. Теодора Мовчника Печерського, вмч. Теодора
3	Ч	18	Св. Льва єп. Рим., св. Флав. патр. Царгородського
4	П	19	Ап. Архима єп. Колос., Філімона і дружини Апфії.
5	С	20	Преп. Агатона Печ., преп. Льва єп. Катан., Мч. Садока.
6	Н	21	**Нед. 2 Вел. Посту.** Преп. Тимотея, Евстахія арх.
7	П	22	Мч. Маврикія, Фотини й 70 воїнів з ними, преп. Фал.
8	В	23	Смч. Полікарпа, Преп. Івана, Антіоха
9	С	24	Преп. Єразма, перше й друге знайд. Гол. Івана Хрест.
10	Ч	25	Св. Тарасія, арх. Царгородського.
11	П	26	Преп. Порфирія єп. Газького, Мч. Саваст., мч. Івана
12	С	27	Преп. Тита Печ., Св. Прокопія, преп. Фалалея.
13	Н	28	**Нед. 3 Вел. Посту. Хрестопоклінна.** Преп. Василія.
14	П	1	**Березень.** Прмч. Євдокії, Мч. Нестора і Травімія.
15	В	2	Преп. Теодота, єп. Керин., Арсенія
16	С	3	Смч. Евтропія, Клеоника, Василиска, Прп. Піями
17	Ч	4	Преп. Гарасима Лікійського.
18	П	5	Мч. Конона, преп. Марка посника, мч. Євлогія
19	С	6	Аморейських 42 Муч.: Милисена, Теодора
20	Н	7	**Нед. 4 Вел. Посту.** Сщм. Єп. Василія, Ефрема.
21	П	7	Преп. Теофілакта ісп., Мч. Теодорита.
22	В	9	† 40 Муч. Севастійських: Акакія,
23	С	10	Мч. Кондрата, Кипріяна, Дионісія, Павла. **Поклони.**
24	Ч	11	Св. Сафронія патр. Єрусалимського
25	П	12	Преп. Теофана ісп., св. Григорія Двоєслова
26	С	13	Мчц. Христини, перен. мощів св. Никифора патр. Цар.
27	Н	14	**Нед. 5 Вел. Посту.** Св. кн. Ростислава Київ.
28	П	15	Муч. Агапія, Пуплія, Тимолая, Ромила.
29	В	16	Муч. Савини й Папи, ап. Ариставула.
30	С	17	† Преп. Олексія Чол. Божого, Преп. Павла Кипр.
31	Ч	18	Кирила Архиєп., Єрусал., Мч. Трофима і Евкратія

6. **Нед. 2 Вел. Посту.** Гол. 5-й. Утр. Єв. 5 Лук. 24:12-35. Літ. Ап. 1-й: 1:10-14; 7:26-28; 8:1-2. Єв. Марк. 2:1-12 та Ів. 10:9-16.

13. **Нед. 3 Вел. Посту — Хрестопоклінна.** Гол. 6-й. Утр. Єв. 6 Лук. 24:36-53; Літ. Св. Василія Вел. Ап. Євр. 4:14-16; 5:1-6. Єв. Марк. 8:34-38; 9:1.

20. **Нед. 4 Вел. Посту.** Утр. Єв. 7 Ів. 20:1-10; Літ. Василія Вел. Ап. Євр. 6:13-20, та Єфес. 5:9-19, Єв. Марк. 9:17-31 та Матф. 4:25; 5:1-12.

27. **Нед. 5 Вел. Посту.** Гол. 8-ий Утр. Єв. 8 Ів. 20:11-18; Літ. Св. Василія Вел. Апост. Євр. 9:11-14 та Галат. 3:23-29. Єв. Марк. 10:32-45 та Лук. 7:36-50.

ЗАПИСКИ НА БЕРЕЗЕНЬ

Цього місяця припадають роковини геніяльного українського поета Тараса Шевченка. Його „Кобзар" це невичерпне джерело національного надхнення. Читайте „Кобзаря" раз, другий, третій, десятий. Придбайте до своєї бібліотеки чотиритомовий „Кобзар" з-під редакції проф. д-ра Леоніда Білецького, визначного шевченкознавця. Цього „Кобзаря" можете набути в книгарні „Українського Голосу".

В березні цього року минає 56 років від того часу, коли почав виходити в Вінніпегу тижневик „Український Голос", який привернув нашим поселенцям їхню правильну національну назву і продовжує служити інтересам української спільноти. Поширюймо його між своїми сусідами і знайомими. Будьмо читаючим народом.

ПОСТИ

1. На Святий Вечір Різдва Христового.

2. На Святий Вечір Йорданський.

3. Великий Піст від понеділка по Неділі Сиропустній до суботи перед Великоднем. В 1966 році від понеділка 21 лютого до суботи 9 квітня.

4. Петрівка від понеділка по Неділі Всіх Святих (першій по Зелених Святах) до передодня свята Петра і Павла. В 1966 році від 6 червня до 11 липня.

5. Спасівка завсіди від 14 серпня до 27 серпня отже до передодня Успення Прес. Богородиці.

6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя 11 вересня.

7. В день свята Воздвиження Чесного Хреста, 27 вересня.

8. Пилипівка, завсіди від 28 (15 цер.) листопада, отже від дня по Пилипі — до передодня (до Навечерія, Св. Вечера) Різдва Христового.

9. В Сирний тиждень до Неділі Сиропустної з набілом.

ЗАГАЛЬНИЦІ

1. Від Різдва до Богоявлення (Йордану) крім Йорданського Святого Вечора.

2. Від Неділі Митаря і Фарисея до неділі Блудного Сина.

3. Від Великодня до Неділі Томиної.

4. Від Зелених Свят до Неділі Всіх Святих.

Квітень – April

1966 — має 30 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Муч. Хрисанфа й Дарії, муч. Клавдія, Іларія й Мавра
2	С	20	Преп. Ів., Сергія, Патрикія та ін. вбитих в мон. св. Сави
3	Н	21	**Цвітна Неділя.** Преп. Якова іспов., св. Кирила єп. Кат.
4	П	22	Свщмч. Василія Анкирського, св. мч. Дросиди.
5	В	23	Преп. Нікона Печ., свмч. Нікона
6	С	24	Св. Артемія, преп. Захарія Печерського
7	Ч	25	**Благовіщення Пр. Богородиці. Вел. Четвер — Страсти.**
8	П	26	**Вел. Пятниця.** Собор Арх. Гавриїла, преп. Василія Нов.
9	С	27	**Вел. Субота.** Св. Матрони Солунської, преп. Ів. Проз.
10	Н	28	**ВОСКРЕСЕННЯ ХРИСТОВЕ — ВЕЛИКДЕНЬ.**
11	П	29	**Світлий Понеділок.** Преп. Марка Єп. Аретусійського.
12	В	30	**Світлий Вівторок.** Преп. Івана Ліствичника.
13	С	31	Преп. Іпатія цілит. Печер., Йони Мит. Київського
14	Ч	1	**Квітень.** Марії Єгипет., Преп. Георгія, Преп. Григ.
15	П	2	Преп. Тита, Мч. Амфіяна, Едесія, Полікарпа Алекс.
16	С	3	Преп. Никити Іспов. Мідійського, Мчц. Ірини.
17	Н	4	**Нед. Томина — Провідна.** Преп. Йосифа Многоб.
18	П	5	Муч. Агатопода й Теодула, преп. Марка Афінського.
19	В	6	Св. Євтихія патр. Царг., уп. св. Методія
20	С	7	Св. Георгія іспов. Мітил., муч. Руфіна, Акиліни й 200 ін.
21	Ч	8	Преп. Никифонта єп. Новгородського
22	П	9	Муч. Євпсіхія, прмч. Вадима, муч. Дисана.
23	С	10	Муч. Терентія, Африкана, Максима.
24	Н	11	**Нед. Мироносиць.** Свщмч. Антипи, Єп. Пергамського.
25	П	12	Преп. Василія іспов. порій., преп. Афенасія Єгип.
26	В	13	Свящмч. Артемона Лаодикійського,
27	С	14	Св. Мартина іспов. й єп. Риму, муч. митр. Івана.
28	Ч	15	Благов. вел. кн. Мстислава Київського
29	П	16	Мчц. Агапії, Хіонії й Ірини, муч. Леонида і ін.
30	С	17	Свмч. Симеона єп. Перс і зним прсв. Авделія.

3. **Нед. Цвітна.** Утр. Єв. Мат. 21:1-11; 15-17. Літ. Св. Івана Зол. Ап. Филип'ян 4:4-9; Єв. 12:1-18.
7. **Благовіщення Пресв. Діви Марії.** Єв. Луки 1:39-49, 56. Літ. Василія Вел. Ап. I Кор. 11:23-32 та Євр. 2:11-18; Єв. Четв. Мат. 26:1-20; Ів. 13:3-17; Мат. 26:21-39; Лук. 22:43-45; Мат. 26:40-75; 27:1-2; Богор. Лук. 1:24-38.
10. **Нед. ВЕЛИКДЕНЬ.** Літ. Ап. Дії Св. Ап. 1:1-8; Єв. Ів. 1:1-17.
11. **Світлий Понеділок.** Літ. Ап. Дії Св. Ап. 1:12-17; Єв. Ів. 1:18-28.
12. **Світлий Вівторок.** Утр. Ап. Дії Св. Літ. Ап. 2:14-21; Єв. Луки 24:12-35.
17. **Нед. Томина.** Утр. Єв. Мат. 23:16-20. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 5:12-20; Єв. Ів. 20:19-31.
24. **Нед. Мироносиць.** Гол. 2-й. Утр. Єв. Марк. 16:9-20. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 6:1-7; Єв. Марк. 15:43-47; 16:1-8.

ЗАПИСКИ НА КВІТЕНЬ

Вже пора подумати про те, що наші діти робитимуть під час шкільних вакацій. Наша найкраща рада: пішліть їх на курси українознавства до Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу і до Інститутів, де такі курси відбуватимуться. Молодших віком дітей посилайте на українські літні оселі. Памятайте, що „чого Івась не навчиться, то Іван не зможе". Українські курси допоможуть вам затримати дітей при українстві.

ЗАБОРОНЕНИЙ ЧАС ВЕСІЛЬ І ЗАБАВ

1. Всі середи і пятниці крім загальниць.
2. Від початку Пилипівки до Богоявлення.
3. Від понеділка по Неділі Мясопустній до Неділі Томиної.
4. В Петрівку.
5. В Спасівку.
6. В день памяти Усічення Голови Івана Хрестителя.
7. В день Воздвиження Чесного Хреста.

ДЕРЖАВНІ СВЯТА В КАНАДІ

Всі неділі в році.
День Нового Року — 1 січня.
Велика Пятниця (латинська).
Вікторія Дей — 23 травня.
Домініон Дей — 1 липня.
День Праці (Лейбор Дей), перший понеділок у вересні.
День Подяки (Тенксґівінґ), другий понеділок у жовтні.
День Замирення (Армистис Дей) — 11 листопада.
Різдво Христове (латинське) — 25 грудня.

Травень – Мау

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Н	18	**Нед. Розслабленого.** Преп. Івана, ісп. Косми єп. Халк.
2	П	19	Преп. Івана Ветхон., преп. Трифона патр. Царг.
3	В	20	Мч. Гавриїла, прп. Федора й Анастасія Синай.
4	С	21	Смч. Теодора і матері його Филипції.
5	П	22	Преп. Теодора, перен. мощів благов.
6	П	23	**Великомуч. Юрія Побідоносця.** Мчц. Цариці Алекс.
7	С	24	Преп. Сави Печ., Муч. Стратила і 70 його воїнів
8	Н	25	**Нед. Самарянки.** Ап. Марка, Македонія патр. Царг.
9	П	26	Свмч. Василія єп. Амасійського, Св. Глафіри діви.
10	В	27	Преп. Степана Єп. Волод. Волинського.
11	С	28	Апп. Ясона й Сосіматра, Муч. Дади, Макс. й Кинтил.
12	Ч	29	9 Муч. у Кизиці: Теогніда, Рут. і ін.
13	П	30	† Ап. Якова Завед., св. Никити єп. Новгородського
14	С	1	**Травень.** Свщмч. Макарія єп. Київ., прор. Єремії
15	Н	2	**Нед. Сліпородженого.** † Перен. мощів Бориса і Гліба.
16	П	3	† Упок. преп. Теодосія Печ. мч. Тимофея й Маври.
17	В	4	Мчц. Пелагії, свмч. Сильвана
18	С	5	Влмч. Ірини, преп. Михея, преп. Адріяна Монз.
19	Ч	6	**Вознесення Господнє.** Преп. Іова Почаївського.
20	П	7	Муч. Акакія, З'явлення Чесного Хреста в Єрусалимі.
21	С	8	† Ап. Івана Богосл., Арсенія Печерськ., Арсенія Вел.
22	Н	9	**Нед. Св. Отців.** Прор. Ісаї, муч. Христофора.
23	П	10	Ап. Симеона Зилота, преп. Ізидора.
24	В	11	Рівноапост. Кирила й Мефодія.
25	С	12	Епіфанія Єп. Кипру, Германа Патр. Царгороду
26	Ч	13	Преп. Макарія Овруцького.
27	П	14	Муч. Ісидора воїна, преп. Серапіона Синдонита.
28	С	15	Св. Ісаї єп. Ростовського, Упок. преп. Ісаї Печ.
29	Н	16	**ЗЕЛЕНІ СВЯТА (Пресв. Тройці).** Преп. Теодора.
30	П	17	**День Св. Духа.** Ап. Андроника.
31	В	18	Муч. Теодота Анкирського, Анни Кн. Київської

1. **Нед. Розслабленого.** Гол. 3-й. Утр. Єв. Лук. 24:1-12. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 9:32-42; Єв. Ів. 5:1-15.
8. **Нед. Самарянки.** Гол. 4-й. Єв. Ів. 20:1-10. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 11:19-26; 29-30. Єв. Ів. 4:5-42.
15. **Нед. Сліпонародженого.** Гол. 5-й. Утр. Єв. Ів. 20:11-18. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 16:16-34; Єв. Ів. 9:1-38.
19. **Вознесення Господнє.** Єв. Марк. 16:9-20. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 1:1-12; Єв. Лук. 24:36-53.
22. **Нед. Св. Отців І Вселенського Собору.** Гол. 6-й. Утр. Єв. Ів. 21:1-14. Літ. Ап. Дії Св. Ап. 20:16-18; 28-36. Єв. Ів. 17:1-13.
29. **Нед. Пятидесятниці — Зелені Свята.** Утр. Єв. Ів. 20:19-23; Літ. Ап. Дії Св. Ап. 2:1-11; Єв. Ів. 7:37-52.
30. **День Св. Духа.** Літ. Ап. Єфес. 5:9-19; Єв. Мат. 18:10-20.

ЗАПИСКИ НА ТРАВЕНЬ

Цього року припадає 75-ліття приїзду до Канади перших українських поселенців — Василя Єлиняка і Івана Пилипова (Пилипівського). Варто з цієї нагоди списати місцеву історію окремих українських поселень в Канаді. Це можуть зробити наші піонери, які памятають роки, коли українці почали поселюватись в тій чи іншій місцевості: хто були ті перші поселенці, з яких сіл вони приїхали, хто і на якому суспільному відтинку відзначився в даній околиці, яких визначних людей та околиця видала: професіоналістів, громадських робітників і т. п. Можна невеликим коштом поставити в містечку околиці камяний памятник (т. зв. "cairn") в честь перших піонерів околиці.

ДНІ ПОМИНАННЯ ПОМЕРЛИХ

1. Субота перед неділею Мясопустною 7 березня. Парастас.
2. Друга, третя й четверта суботи Великого Посту.
3. Субота перед Зелеными Святами, 20 червня.
4. Субота перед Святом Св. Димитрія, 7 листопада.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

Рядові Голоси — „Голос" в церковнім Богослуженню, це мельодія, або кілька мельодій, що на якусь одну неділю припадають. Таких Голосів, або голосових ґруп є 8, і бересь їх по черзі одної неділі один Голос, другої другй і т. д. Коли скінчиться 8-ий, то дальша неділя має знов 1-ий Голос.

Тому, що Голоси беруться чергою один за другим, вони звуться Голоси Рядові. Перший рядовий Голос в році починається завсіди від 2-ої Неділі по Зелених Святах і так голоси йдуть, повторяючись аж до 5-ої Неділі Великого Посту.

(Продовження на 15 стор.)

Червень – June

1966 — має 30 днів — 1966

Кал. н. с. Звич.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	19	Свмч. Патрикія, Муч. Акакія.
2	Ч	20	Муч. Талалея, Муч. Олександра.
3	П	21	Свв. Рівноапостольських Константина й Олени.
4	С	22	Муч. Василиска, Маркела, Кодра, Софії
5	Н	23	**Нед. 1 по Зел. Святах (Всіх Святих).**
6	П	24	Преп. Симеона дивногородця, Микити Стовпника.
7	В	25	Знайд. голови св. Івана Хрест., Свщмч. Ферапонта.
8	С	26	Св. Ап. Карпа й Алфея з 70-ти муч., Георгія Нового
9	Ч	27	Свщмч. Терапонта Сард., Івана Ісповід. Українця.
10	П	28	Преп. Никити єп. Халд., Св. Ігнатія єп. Ростовського.
11	С	29	Препмч. Теодосії діви, Олександра патр. Александр.
12	Н	30	**Нед. 2 по Зел. Святах.** Преп. Ісаака, муч. Наталії.
13	П	31	Ап. Єрмія з 70-ти, мч. Євсевія й Харлампія Ніком.
14	В	1	**Червень.** Муч. Юстина філософа, преп. Агапита печ.
15	С	2	**Вмч., Ів. Сучавського.** Св. Никифора іспов. і патр. Царг.
16	Ч	3	Муч. Лукіяна, муч. Клав. і Іпатія
17	П	4	Св. Митрофана патр. Царг., преп. Лазара й Назарія
18	С	5	Блаж. Константина митр. Київ., свщмч. Доротея
19	Н	6	**Нед. 3 по Зел. Святах.** Мч. Висаріона, преп. Іларіона.
20	П	7	Мч. Теодота Анкер., Мч. Киріякії, Калерії.
21	В	8	Св. Єфрема патр. Антіох., влмч. Теодора Стратилата.
22	С	9	Св. Кирила арх. Алекс., мчц. Текли
23	Ч	10	Преп. Силуана Печ., Смч. Тимотея
24	П	11	† Св. Ап. Вартоломея й Варнави, муч. Теопемпта
25	С	12	Преп. Онуфрія Вел., Петра Атонського
26	Н	13	**Нед. 4 по Зел. Святах.** Мч. Акилини, преп. Анни,
27	П	14	Смерть Мстислава-Юрія князя Новгородського.
28	В	15	Прор. Амоса, Мч. Віта, Модеста.
29	С	16	Преп. Тихона Луковського, Мч. Тигрія, Евтропія
30	Ч	17	Муч. Мануїла, Савела й Ізмаїла.

5. **Нед. 1 по Зел. Св.** Гол. 8-й. Єв. І Мат. 28:16-20. Літ. Ап. Євр. 11:33-40; 12:1-2. Єв. Мат. 10:32-33; 37-38; 19:27-30.

12. **Нед. 2 по Зел. Св.** Гол. 1-й. Утр. Єв. 2 Марк. 16:1-8. Літ. Ап. Римл. 2:10-16; Єв. Мат. 4:18-23.

19. **Нед. 3 по Зел. Св.** Гол. 2-й. Утр. Єв. 3 Марк. 16:9-20 Літ. Ап. Рим. 5:1-10. Єв. Мат. 6:22-33.

26. **Нед. 4 по Зел. Св.** Гол. 3-й. Утр. Єв. 4 Лук. 24:1-12. Літ. — Ап. Римл. 6:18-23. Єв. Мат. 8:5-13.

ЗАПИСКИ НА ЧЕРВЕНЬ

Чи ви вже вислали аплікацію на прийняття ваших дітей на літні курси українознавства в Колеґії св. Андрея і в Інститутах та на українських літних оселях? Якщо ні, зробіть це негайно. Використайте розумно шкільні вакації для своїх дітей. Курсанти, що студіють українську мову в Колеґії св. Андрея, дістають за це офіційне признання департаменту освіти. Заохочуйте учителів українського походження кваліфікувати себе до навчання української мови в урядових школах.

ГОЛОСИ — РЯДОВІ НЕДІЛІ — РЯДОВІ УТРЕННІ ЄВАНГЕЛІЇ

(Продовження з 13 стор.)

Рядові Неділі — Перша неділя по Зелених Святах називається Першою Рядовою Неділею і від неї числяться всі дальші. З Рядовими Голосами й Утренними Євангеліями вони йдуть аж до пятої неділі Великого Посту, а з Апостолами і Євангеліями Служби Божої до послідних неділь перед Різдвом, а з деякими змінами до неділі перед неділею Митаря і Фарисея. Отже при кожній неділі зазначено, яка це чергова неділя, який тоді Голос (Гол. або Г.), яке Утреннє Євангеліє (Утр. Єв., або УЄ), та який Апостол і Євангеліє на Службі Божій.

Утренні Євангелії — Кожна неділя посвячена памяти Христового Воскресення, отже на недільній Утрени завсіди читається Євангеліє про Воскресення Христа (Воскресне Євангеліє). Таких Євангелій є 11. Вони також звуться Рядовими Утренними, чи Воскресними Євангеліями. Перше з них припадає завсіди на 1-шу Рядову Неділю, отже на Неділю Всіх Святх, що зараз по Зелених Святах. На 11-ту Рядову Неділю припадає 11-те Утренне Євангеліє, а на 12-ту знов 1-ше. Рівні з Утренними Євангеліями йдуть Євангельські Стихири на Утрени перед Славословієм.

Свята. — Свята мають свій окремий лад, отже можуть мати своє окреме Утренне Євангеліє, свій Апостол і Євангеліє на Службі Божій. Коли свято випаде в неділю, то деколи береться Апостол та Євангеліє і Неділі і Свята.

Окремий лад поза Рядовим маємо від Неділі Митаря і Фарисея до Зелених Свят.

Липень – July

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	18	Преп. Леонтія Печ., муч. Леонтія, Іпатія й Феодула
2	С	19	† Ап. Юди Брата Госп., Преп. Паїсії Велик.
3	Н	20	**Нед. 5 по Зел. Святах.** Память угодників землі Вол.
4	П	21	Мч. Юліяна Тарсій., преп. Юлія пресвитера.
5	В	22	Смч. Евсевія, Мч. Галактіона.
6	С	23	Мч. Агрипини, Мч. Евстахія, Гая, Урбана
7	Ч	24	**Різдво Івана Хрестителя**, Мч. Орентія.
8	П	25	Препмуч. Февронії, св. кн. Петра й Февронії, св. Леон.
9	С	26	Преп. Давида Солун., Івана Єп. Ґот. Діонисія.
10	Н	27	**Нед. 6 по Зел. Святах.** Преп. Самсона странноприємця
11	П	28	Преп. Сергія і Гермогена, преп. Івана Дамаскіна.
12	В	29	**Св. Апостолів Петра і Павла.**
13	С	30	Собор 12-ти Апостолів. Мч. Михаїла, Мелітона
14	Ч	1	**Липень.** Свв. Косми й Демяна.
15	П	2	Св. Ювеналія патр. Єрус., Полож. чес. ризи Б. М.
16	С	3	Преп. Анатолія затв. Печер., муч. Якинта Кесар.
17	Н	4	**Нед. 7 по Зел. Святах.** Св. Андрея Крит., свщмч. Теод.
18	П	5	† Преп. Атанасія Атон., преп. Ломпада, мчц. Анни.
19	В	6	Віднайдення мощів св. Юліянії.
20	С	7	Преп. Томи Малеїна й Акакія, Муч. Германа
21	Ч	8	Влмуч. Прокопія, св. Феодосії.
22	П	9	Свщмч. Панкратія єп. Тавром., св. Федора.
23	С	10	† Преп. Антонія Печер., Мч. Леонтія, Маврикія
24	Н	11	**Нед. 8 по Зел. Святах.** † Упок. укр. княгині Ольги
25	П	12	Муч. Пророка й Іларія, Федора і Івана Київ.
26	В	13	Собор Арх. Гавриїла, Преп. Степана.
27	С	14	Ап. Акили з 70-ти і дружини Проскила, Муч. Онисима
28	Ч	15	**Св. Володимира, Вел. князя України.**
29	П	16	Свщмч. Антиногена і 10 муч. з ним, муч. Павла
30	С	17	Влмч. Марини, Преп. Леоніда, Мч. Еміліяна.
31	Н	18	**Нед. 9 по Зел. Святах.** Преп. Івана Многостраждаль.

3. **Нед. 5 по Зел. Св.** Г. 4. УЄ. 5 Лук. 24:12-35. Літ. 10:1-10; Єв. Мат. 8:28-34; 9:1.
7. **Різдво Св. Івана Хрестителя.** Утр. Єв. Лук. 1:24-25, 57-68, 76-80; Літ. Ап. Римл. 13:12-14, 14:1-4; Єв. Лук. 1:5-25, 57-68, 76-80.
10. **Нед. 6 по Зел. Св.** Гол. 5-й. Утр. Єв. 6 Лук. 24:36-53. Літ. Ап. Римл. 12:6-14. Єв. Мат. 9:1-8.
12. **Петра і Павла.** УЄ. Ів. 21:15-25; Літ. Ап. 2 Кор. 11:21-23; 12:1-9. Мат. 16:13-19.
17. **Нед. 7 по Зел. Св.** Гол. 6-й. Утр. Єв. 7 Ів. 20:1-10. Літ. Ап. Римл. 13:1-7. Єв. Мат. 9:27-35.
24. **Нед. 8 по Зел. Св.** Гол. 7-й. Утр. Єв. 8 Ів. 20:11-18. Літ. Ап. I Кор. 1:10-18; Єв. Мат. 14:14-22.
31. **Нед. 9 по Зел. Св.** Гол. 8-й. Утр. Єв. 9. Ів. 20:19-31. Літ. Ап. I Кор. 3:9-17; Єв. Мат. 14:22-34.

ЗАПИСКИ НА ЛИПЕНЬ

Чи в школі у вашій місцевості провадилось навчання української мови з рівня 9, 10, 11 і 12-ої кляси? Якщо ні, допильнуйте, щоб студії української мови були впроваджені в новому шкільному році. Подбаймо, щоб в додаток до одної з офіційних канадійських мов, ваша дитина знала теж свою матірню українську мову.

ЄВАНГЕЛІЇ Й АПОСТОЛИ НА ВАЖНІШІ ПОТРЕБИ

На Хрещенню — Мат. 28: 16—20; Рим. 6: 3—11.

На Вінчанню — Ів. 2: 1—11: Ефес. 5.

На Похороні старших — Ів. 5: 24—30. Сол. 4: 13—17.

На Похороні дітей — Ів. 6: 35—39, 1 Корин. 15: 39—45.

На освяченню церкви — Ів. 10: 22—28; Жид. 3: 1—4.

В посуху — Мат. 16: 1—6; Яков 5: 7—9, 17—18.

В слоту — Мат. 7: 7—11; Рим. 8: 22—27.

В слабостях — Луки 4: 37—44, Жид. 12: 6—13.

На всяке прошення — Мат. 7: 7—11, Филип. 4: 4—9 (те саме, що на Цвітну Неділю).

Над слабим — Мат. 8: 28—34, або 17: 14—18, або Мар. 5: 1—20, або 9: 17—31, або Луки 9: 37—43.

Мале освячення води — Ів. 5: 1—4, Жид. 2: 11—18.

Освячення води на Йордан — Мар. 1: 9—11; 1 Кор. 10: 1—4. Тоді ж читання (Парамеї); 1) Ісаії 35: 1—10, 2) Ісаії 55: 1—13. 3) Ісаії 12: 3—6.

Серпень – August

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	П	19	Преп. Маркини, сестри Василія Вел., Гаїсія Печер.
2	В	20	**Св. Прор. Іллі.** Знайд. Мощів Атанасія Ігум. Берест.
3	С	21	Преп. Онуфрія Мовч. й Онисима, Преп. Симона
4	Ч	22	Рівноап. Марії Магдалини.
5	П	23	Муч. Трофима, Теофіла і 13-ти з ними, Смч. Аполін.
6	С	24	† Муч. Бориса і Гліба. Преп. Полікарпа Архим. Печ.
7	Н	25	**Нед. 10 по Зел. Святах.** Успіння прав. Анни, св. Олім.
8	П	26	Преп. Мойсея чуд. Печер., Смч. Єрмолая.
9	В	27	Вмч. Пантелеймона, Прп. Наума.
10	С	28	Апп. з 70-ти: Прохора, Ніканора, Тимона
11	Ч	29	Муч. Каліника Кил., мчц. Серафіми
12	П	30	Апп. з 70-ти: Сили й Силувана, Крискента й Андрон.
13	С	31	Прав. Евдокима Кап., Мч. Уліти, Прав. Йосифа
14	Н	1	**Нед. 11 по Зел. Святах. Хрещення України.** Св. Маков.
15	П	2	Перен. Мощів первомуч. Степана, блаж. Василія.
16	В	3	Прп. Ісаака, Далмата, Фавста.
17	С	4	Сім Молодців в Єфесі, Мартиніяна
18	Ч	5	Муч. Євсигнія, Кантидіяна, Єлифтерія, прав. Нони.
19	П	6	**Преображення Госп. — Спаса.** Упок. св. Теоктиста.
20	С	7	Преп. Пімена Пост. Печер., Мч. Марини Воїна, Атерія
21	Н	8	**Нед. 12 по Зел. Святах.** Преп. Григорія іконоп. Печ.
22	П	9	Ап. Матея, Мч. Юліяна, Маріяна, Івана, Фотія.
23	В	10	Мч. архидияк. Лаврентія, Сикста Єп.
24	С	11	Прмч. Василія і Теодора Печер., Преп. Федора Остр.
25	Ч	12	Муч. Фотія й Аникити., свщмч. Олександра Єп.
26	П	13	Св. Тихона Єп. Вороніж., пер. мощів Максима іспов.
27	С	14	Перен. Мощів Теодосія Печер., Прор. Михея, Мч. Лукії
28	Н	15	**Нед. 13 по Зел. Св., Успення Пресв. Богородиці.**
29	П	16	† Нерук. образ Ісуса Христа, Мч. Діомида.
30	В	17	Прп. Алипія Іконописця Печерського.
31	С	18	Муч. Флора і Лавра, Серапіона, Муч. Юліянії

7. **Нед. 10 по Зел. Св.** Гол. 1-й. Утр. Єв. 10 Ів. 21:1-14. Літ. Ап. I Кор. 4:9-16; Єв. Мат. 17:14-23.
14. **Нед. 11 по Зел. Св. Хрещення Русі-України.** Гол. 2-й. Утр. Єв. 11 Ів. 21:15-25. Літ. Ап. I Кор. 9:2-12 та I Кор. 1:18-24; Єв. Мат. 18:23-45 та Ів. 19:6-11.
19. **Преображення Господне — Спаса.** Утр. Єв. Лук. 9:28-36. Літ. Ап. 2 Петр. 1:10-19; Єв. Мат. 17:1-9.
21. **Нед. 12 по Зел. Св.** Гол. 3-й. Утр. Єв. 1 Мат. 28:16-20. Літ. Ап. I Кор. 15:1-11; Єв. Мат. 19:16-26.
28. **Нед. 13 по Зел. Св. Успіння Пресв. Богородиці.** Гол. 4-й. Утр. Єв. 2 Марк. 16:1-8. Літ. Ап. I Кор. 16:13-24 та Филип. 2:5-11; Єв. Мат. 21:32-42 та Лук. 10:38-42; 11:27-28.

ЗАПИСКИ НА СЕРПЕНЬ

Чи у вас є діти, що учащають або будуть учащати на університет в новому шкільному році? Посилайте їх на перебування в Колеґії св. Андрея в Вінніпеґу і до наших виховавчих Інститутів в Саскатуні, Едмонтоні і Торонті. Забезпечіть їм українське оточення і виховання в свідомості і приналежності до українського народу.

ЗАГАЛЬНІ АПОСТОЛИ СВЯТИМ

Богородиці — Филип. 2: 5—11.
Ангелам — Жид. 2: 2—10.
Апостолам — 1 Кор. 4: 9—16.
Пророкам — 1 Кор. 14: 20—25.
Святителям — Жид. 13: 17—21.
Преподобним — Галат. 5: 22—6. 2.
Мученикам — 2 Тим. 2: 1—10.
Ісповідникам — Єфес. 6: 10—17.

ЄВАНГЕЛІЇ РЯДОВІ НА УТРЕНИ

(Воскресні), які при неділях зазначені лише числами.

1. Матея 28: 16—20.
2. Марка 16: 1—8.
3. Марка 16: 9—20.
4. Луки 24: 1—12.
5. Луки 24: 12—35.
6. Луки 24: 36—53.
7. Івана 20: 1—10.
8. Івана 20: 11—18.
9. Івана 20: 19—31.
10. Івана 21: 1—14.
11. Івана 21: 15—25.

Вересень – September

1966 — має 30 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	19	Муч. Андрея Стратилата і з ним 2593 Мучеників
2	П	20	Прор. Самуїла, муч. Севіра, Мемнона та 37 з ними
3	С	21	Преп. Аврамія, Ап. Тадея з 70-ти, Мч. Васси.
4	Н	22	**Нед. 14 по Зел. Св.** Мч. Агатоника, Золотика, Теопрем.
5	П	23	Смч. Іринея п. Ліонського, Калиніка патр. Царг.
6	В	24	Перен. Мощів Петра Митр. Київського.
7	С	25	Ап. Тита з 70-ти, Іспов. Вариса, Ап. Вартоломея
8	Ч	26	Муч. Андріяна і Наталії, Сизанія, прп. Тифоя
9	П	27	Преп. Пімена Печер., свщмч. Кукши, св. Осії єп. Корд.
10	С	28	† Знайдення мощів Іова Почаївського, Преп. Сави
11	Н	29	**Нед. 15 по Зел. Св. †Усічення Голови Ів. Предтечі.**
12	П	30	Олександра, Івана і Павла патр. Царгородського.
13	В	31	Упок. св. Івана митр. Київського.
14	С	1	**Вересень. Початок Церков. Року.** Преп. Симеона
15	Ч	2	Муч. Маманта, преп. Івана, патр. Царг. мч. Теодота
16	П	3	Свмч. Антима єп. Никомид., преп. Феоктиста
17	С	4	Муч. Вавили Єп. Антіох., Прор. Мойсея Боговидця
18	Н	5	**Нед. 16 по Зел. Св.** Прав. Захарії й Єлис, мч. Раїси.
19	П	6	Чудо Архистр. Михаїла в Хонах, преп. Архипа.
20	В	7	Передпразн. Різдва Пресв. Богородиці.
21	С	8	**Різдво Пресв. Богородиці,** Муч. Руфи.
22	Ч	9	Св. Богоотців Якима й Анни, мч. Руфа, пр. Лукіяна
23	П	10	Мчц. Минодори, Митродори й Нимфодори
24	С	11	Преп. Теодори Олекс., Муч. Серапіона, Кронида
25	Н	12	**Нед. 17 по Зел. Святах.** Смч. Автонома єп., преп. Атан.
26	П	13	Муч. Корнилія сотника, Передпразник Воздв. Чес. Хр.
27	В	14	**Воздвиження Чесного Хреста. Піст.** Івана Зол.
28	С	15	Вмч. Никити, Преп. Филотея, Муч. Порфирія
29	Ч	16	Упок. Св. Кипріяна митр. Київ.
30	П	17	Мчц. Віри, Надії, Любови і матері їх Софії

4. **Нед. 14 по Зел. Св.** Гол. 5-й. Утр. Єв. 3 Марк. 16:9-20. Літ. Ап. 2 Кор. 1:21-24; 2:1-4; Єв. Мат. 22:1-14.
11. **Нед. 15 по Зел. Св. Усікнення Голови Св. Івана. Хрестителя.** Гол. 6-й. Єв. 4 Лук. 24:1-12. Літ. Ап. 2 Кор. 4:6-15; та Дії Св. Ап. 13:25-32; Єв. Мат. 22:35-46, та Марк. 6:14-30.
18. **Нед. 16 по Зел. Св.** Гол. 7-й. Утр. Єв. 5 Лук. 24:12-35. Літ. Ап. 2 Кор. 6:1-10; Євг. Мат. 25:14-30.
21. **Різдво Пресв. Богородиці.** Утр. Єв. Лук. 1:39-49, 56; Літ. Ап. Филипян 2:5-11; Єв. Лук 10:38-42; 11:27-28.
25. **Нед. 17 по Зел. Св.** Гол. 8-й. Єв. 6 Лук. 24:36-53. Літ. Ап. 2 Кор. 6:16-18. Єв. Мат. 15:21-28.
27. **Воздвиження Чесного Хреста.** Утр. Єв. Ів. 12:28-36. Літ. Ап. I Кор. 1:18-24; Єв. 19:6-11, 13-20, 25-35.

ЗАПИСКИ НА ВЕРЕСЕНЬ

Допильнуйте, щоб цього місяця розпочала свою діяльність місцева українська школа. Ваші діти будуть остільки багатші, оскільки будуть володіти більше як одною мовою.

Хай оживе у вашій місцевості, після літної перерви, громадське життя. Відновіть діяльність у відділах складових організацій Союзу Українців Самостійників.

Чи ви вже зложили щедру жертву на видання Історії Українців в Канаді, яка має вийти в сторіччя Канади? Цей проєкт Союзу Українців Самостійників вимагає поважного фонду. Причиніться до здійснення цього проєкту.

ЄВАНГЕЛІЇ НА СТРАСТЯХ В СТРАСТНИЙ ЧЕТВЕР

1. Івана 13: 31 до 18: 1.
2. Івана 18: 1—28.
3. Матея 26: 57—75.
4. Івана 18: 28—19: 1—16.
5. Матея 27: 3—32.
6. Марка 15: 16—32.
7. Матея 27: 34—54.
8. Луки 23: 32—49.
9. Івана 19: 25—37.
10. Марка 15: 43—47.
11. Івана 19: 38—42.
12. Матея 27: 62—66.

ЗА УПОКОЙ ЄВАНГЕЛІЯ Й АПОСТОЛИ

В понеділок — Ів. 5: 17—24; Рим. 14: 6—9.

Вівторок — Ів. 5: 24—30; 1 Кор. 15: 39—45.

Середу — Ів. 6: 35—39; 2 Кор. 5: 1—10.

Четвер — Ів. 6: 40—44; 1 Кор. 15: 20—28.

Пятницю — Ів. 6: 48—54; 1 Кор. 15: 47—57.

Суботу — Ів. 5: 24—30; 1 Солун. 4: 13—17.

Жовтень – October

1966 — має 31 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	С	18	Преп. Евменія Єп., Мч. Кастора, Аріядни
2	Н	19	**Нед. 18 по Зел. Св.** Мч. Трохима, Саватія і Доримед.
3	П	20	Влмч. кн. Михаїла Черн., боярина Теодора Черн.
4	В	21	Ап. Кодрата з 70-ти, преп. Даниїла.
5	С	22	Свщмч. Фоки, прор. Йони, преп. отців в печерах
6	Ч	23	Муч. Андрея, Івана і Петра, Зачаття Св. Івана Хрест.
7	П	24	Мчц. Текли, преп. Нікандра, преп. Корпія
8	С	25	Преп. Ефрозини, Мч. Пафнутія і 546 з ним, Руфа
9	Н	26	**Нед. 19 по Зел. Святах.** †Івана Богослова, Мч. Хири,
10	П	27	Мч. Каліграта і 49 воїнві з ним, преп. Саватія.
11	В	28	† Преп. Харит. Ісп., Мч. Марка.
12	С	29	Преп. Киріяка Отшел., Теофана, — Петронії
13	Ч	30	Св. Михаїла митр. Київського, свщмч. Григорія
14	П	1	**Жовтень. Покров Пресв. Богородиці.** Ап. Ананії,
15	С	2	Св. Андрія, Свщмч. Кипріяна, мчц. Юстини
16	Н	3	**Нед. 20 по Зел. Святах.** Преп. Дионисія аствор.
17	П	4	Смч. Еротея, Володимира Новгор., преп. Єладія.
18	В	5	Мч. Харитини, преп. Дамяна Печерського.
19	С	6	Ап. Томи з 70-ти Муч., Еротиїди Діви, Муч. Макарія
20	Ч	7	Преп. Сергія Печер., преп. Сергія
21	П	8	Преп. Пелагії, св. Таїсії, преп. Трифона
22	С	9	†Ап. Якова Алфеєвого з 12-ти, Преп. Андроника
23	Н	10	**Нед. 21 по Зел. Святах.** Мч. Евлампія й Евлампії
24	П	11	Ап. Филипа з 70-ти, Теофана пост. печ.
25	В	12	Мч. Прова, Тараха й Андроника.
26	С	13	Мч. Карпа. Преп. Венямина Печер., Преп. Никити
27	Ч	14	Преп. Николи Печерського, Мч. Назарія
28	П	15	Преп. Євфімія нового, первмч. Лукіяна Антіохій.
29	С	16	Муч. Лонгина Сотн., Леонтія, Дометея, Терентія
30	Н	17	**Нед. 22 по Зел. Святах.** Прор. Осії, препмуч. Андрея
31	П	18	† Ап. Луки з 70-ти, преп. Юліяна пуст.

2. **Нед. 18 по Зел. Св.** Гол. 1-й. Утр. Єв. 7 Ів. 20:1-10. Літ. Ап. 2 Кор. 11:31-33, 12:1-9. Єв. Лук. 5:1-11.
9. **Нед. 19 по Зел. Св.** Гол. 2-й. Утр. Єв. 8 Ів. 20:11-18. Літ. Ап. 2 Кор. 9:6-11 та 4:12-19; Єв. Лук. 6:31-36 та 19:25-27; 21:24-25.
16. **Нед. 20 по Зел. Св.** Гол. 3-й. Утр. Єв. 9. Ів. 20:19-31. Літ. Ап. Галат. 1:11-19; Єв. Лук. Лук. 7:11-16.
23. **Нед. 21 по Зел. Св.** Гол. 4-й. Утр. Єв. 10 Ів. 21:1-14. Літ. Ап. Галат. 2:16-20; Єв. Лук. 8:5-15.
30. **Нед. 22 по Зел.** Св. Гол. 5-й. Утр. Єв. 11 Ів. 21:15-25. Літ. Ап. Галат. 6:11-18; Єв. Лук. 16:19-31.

ЗАПИСКИ НА ЖОВТЕНЬ

Приготовляйтеся до участи в провінціяльних з'їздах, що їх в осінніх місяцях скликають складові організації Союзу Українців Самостійників. Приготовляйтесь теж до участи у відзначенні 75-ліття українського поселення в Канаді, що відбудеться цього місяця під проводом Комітету Українців Канади.

Жовтень це місяць української книжки й преси. Відновіть свою передплату на „Український Голос", „Вісник", „Промінь", „Новий Літопис", збагатіть свою бібліотеку новими літературними творами. Використайте довгі осінні й зимові вечори на читання.

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

На Всеночнім на більші свята бувають Читання (Паремії, Парамеї) з Старого Завіту, отже тут подаємо, які коли береться.

Та поки що треба зробити такі уваги:

В Старім Завіті, що є старо-словянською мовою, перші пять книг звуться: 1. **Битіе,** 2. **Исход,** 3. **Левит,** 4. **Числа,** 5. **Второзаконіе.** А в Біблії виданій українською мовою (Видання Брит. Т-ва) ті самі книги зовуться: 1-ша книга Мойсея, 2-га книга Мойсея, 3-та книга Мойсея, 4-та книга Мойсея і 5-та книга Мойсея. Отже і в зазначуванню Парамей будемо звати ті книги Книгами Мойсеєвими.

Старословянський біблійний поділ має також **Чотири Книги Царства,** а в українській мові ті чотири Книги зовуться: Перва Книга Самуїлова, Друга Книга Самуїлова, Перва Книга Царів, Друга Книга Царів. Коротко взявши, то в церк.-слов. є: 1-ша Книга Царств, 2-га Царств, 3-та Царств і 4-та Царств. А в українськім тексті те саме має заголовки: 1-ша Самуїла, 2-га Самуїла, 1-ша Царств, 2-га Царств. Цего послідного ми також будемо держатись в зазначуванню.

Ще кілька уваг щодо скороченв:

1М, 2М, 3М — це Перша Книга Мойсея, Друга і т. д.

Іс. — Ісаія, Єр. Єремія, Ез. — Езекиїл, Прип. — Приповістки Соломона, Ек. — Екклезіяст і др. подібно.

Отже хто уважно перегляне заголовки Старого Завіту, той буде знати, до чого скорочення відноситься.

Рожд. Пресв. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Воздв. Ч. Хр. — 1) 2М 15: 22—27, 16: 1. 2) Прип. 3: 11—18. 3) Іс. 60: 11—16.

Покров Пр. Богор. — як на Рожд. Пресв. Богородиці.

Димитрія — 1) Іс. 63: 15—19; 64: 1—5, 8—9. 2) Єр. 2: 2—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Михаїла — 1) Іс. Навина 5: 13—15. 2) Суд. 6: 2—7, 11—24. 3) Іс. 14: 7—20.

(Продовження на 25 стор.)

Листопад – November

1966 — має 30 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	В	19	Св. прор. Іоїля, муч. Уара.
2	С	20	Влмч. Артемія, Мч. Евора й Евнея, бл. Клеопатри
3	Ч	21	Преп. Іларіона Печер., муч. Дасія
4	П	22	Рівноап. Аверкія єп. Єрополь., св. Максиміліяна
5	С	23	Ап. Якова Брата Господ. з 70-ти, Ігнатія патр. Царг.
6	Н	24	**Нед. 23 по Зел. Святах.** Преп. Арети Печ., преп. Сисоя
7	П	25	Мч. Маркіяна і Мартирія, св. Таїти, мч. Анастасія.
8	В	26	**Влмч. Димитрія Солун.** Прпмч. Йосифа, прп. Атанасія
9	С	27	Преп. Нестора Літописця, св. Димитрія митр. Ростов.
10	Ч	28	Муч. Терентія, Неоніли, Савріла.
11	П	29	Мчц. Анастасії римлянки, преп. Аврамія, преп. Марії
12	С	30	Муч. Зиновія і Зиновії, Ап. Тертії, Марка Юста
13	Н	31	**Нед. 24 по Зел. Святах.** Преп. Спиридона й Ник. Печер.
14	П	1	**Листопад.** Косми і Деміяна, та матері Теодотії.
15	В	2	Муч. Акиндина, Пигасія, Аффонія.
16	С	3	Преп. кн. Анни, муч. Акепсими єп., муч. Йосифа
17	Ч	4	Преп. Іоникія Вел., Ахила Печ., св. Івана
18	П	5	Муч. Галактіона й Єпистими, св. ап. з 70-ти: Патрова
19	С	6	Преп. Лука Печ., св. Павла Арх. Царг., преп. Варл.
20	Н	7	**Нед. 25 по Зел. Святах.** Преп. Лазаря Гласій.
21	П	8	**Собор Архистр. Михаїла** і ін. Анголів. Преп. Марти.
22	В	9	Онисифора Іспов. Печерського.
23	С	10	Ап. з 70-ти: Ераста Єп. Олимпа, Родіона
24	Ч	11	Муч. Мини, муч. Віктора
25	П	12	Св. Івана Милостивого, преп. Ніла, прор. Ахії
26	С	13	† Івана Золотоустого Архиєп., Мч. Манефи
27	Н	14	**Нед. 26 по Зел. Св. Пущення.** †Ап. Филипа, Гр. Палами
28	П	15	**Початок Пилипівки.** Мч. Гурія, Самона й Авіва.
29	В	16	Ап. і Євanг. Матея Левія з 12-ти, прп. Сергія.
30	С	17	Григорія Єп. і Чудотвор. Неокесарії, Лазаря

6. **Нед. 23 по Зел. Св.** Гол. 6-й. Утр. Єв. 1 Мат. 28:16-20. Літ. Ап. Єфес. 2:4-10; Єв. Лук. 8:26-39.
8. **Димитрія Солунського.** Утр. Єв. Мат. 10:16-22; Літ. Ап. 2 Тимоф. 2:1-10; Єв. Ів. 15:17-27; 16:1-2.
13. **Нед. 24 по Зел. Св.** Гол. 7-й. Утр. Єв. 2 Марк. 16:1-18. Літ. Ап. Єфес. 2:14-22; Єв. Лук. 8:41-56.
20. **Нед. 25 по Зел. Св.** Гол. 8-й. Утр. Єв. 3 Марк. 16:9-20. Літ. Ап. Єфес. 4:1-6; Єв. Лук. 10:25-37.
21. **Собор Св. Архистратига Михаїла.** Утр. Єв. Мат. 13:24-30, 36-43. Літ. Ап. Євр. 2:2-10; Єв. Лук. 10:16-21.
27. **Нед. 26 по Зел. Св.** Гол. 1-й. Єв. 4 Лук. 24:1-12. Літ. Ап. Єфес. 5:9-19; Єв. Лук. 12:16-21.

ЗАПИСКИ НА ЛИСТОПАД

В листопаді 1921 року засновано в Вінніпеґу „Взаїмну Поміч", що пізніше розвинулась в українське товариство життєвої асекурації і прийняло назву „Українське Товариство Взаїмної Помочі в Канаді". Взаїмна Поміч обєднує тепер понад 5,000 українців і є найбільш поступовою й модерною українською асекураційною установою в цій країні. Взаїмна Поміч дає обезпечення до висоти 50 тисяч долярів на одну особу. Вона діє згідно з асекураційними законами Канади, виплачує своїм членам високі дивіденди та дає їм інші корисні бенефіси. Власником Взаїмної Помочі є члени. Станьте і ви співвласником цієї швидко зростаючої української установи життєвої асекурації через обезпечення себе чи своїх дітей у Взаїмній Помочі. Пощо іти до чужих, коли своя власна українська інституція може вас обслужити в усіх справах життєвої асекурації! Будуймо свою власну економічну силу в Канаді!

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 23 стор.)

Введення — 1) 2М 40: 1—5, 9—10, 16, 34—35. 2) 1 Цар. 7: 51; 8: 1, 3—7, 9—11, 3) Ез. 43: 27; 44: 1—4.

Николая — 1) Прип. 10: 7, 6, 3: 13—16; 8: 34—35. 2) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12. 3) Прем. 4: 7—15.

Нед. пер. Рожд. — 1) 1М 14: 14—20. 2) 5М 1: 8—11, 15—17. 3) 5М 10: 14—21.

Нов. Рік Вас. — 1) 1М 7: 1—2, 4—8, 3, 9—12, 14. 2) Прип. 8: 22—30. 3) Прип. 10: 31—32; 11: 1—2, 4, 3, 5—12.

Йордан, Водосвяття — 1) Іс. 35: 1—10. 2) Іс. 55: 1—13. 3) Іс. 12: 3—6. Тоді ж Апостол 1 Кор. 10: 1—4. Єв. Мар. 1: 9—11.

Трох Святих — 1) 5М 1: 8—11, 15—17. 2) 5М 10: 14—21. 3) Прем. Солом. 3: 1—9.

Стрітення — 1) 2М 13: 1—16. 2) Іс. 6: 1—13. 3) Іс. 19: 1—21.

Благовіщення (на Вечірни) — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27; 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11. На Літ. 1) 2М 3: 1—8. 2) Прип. 8: 22—30.

Юрія — 1) Іс. 43: 9—14. 2) Прем. 3: 1—9. 3) Прем. 4: 7—15.

Рожд. Ів. Хрест. — 1) 1М 21: 1—8. 2) Суд. 13: 1—21. 3) Мал. 4: 1—6.

Ілії — 1) Цар. 17: 1—16. 2) 1 Цар. 18: 1—21. 3) 1 Цар. 19: 4—16.

Преображення — 1) 2М 24: 12—18. 2) 2М 33: 11—23; 34: 4—6, 8. 3) 1 Цар. 19: 3—9, 11—13, 15—16.

Усп. Богор. — 1) 1М 28: 10—17. 2) Ез. 43: 27: 44: 1—4. 3) Прип. 9: 1—11.

Зел. Свята — 1) 4М 11: 16—17, 24—29. 2) Йоіль 2: 23—32 (до „спасеться"). 3) Ез. 36: 24—28.

Петра і Павла — 1) 1 Посл. ап. Петра (Нов. Завіт.) 1: 3—9. 2) 1 Посл. Ап. Петра 1: 13—19. 3) 1 Посл. Ап. Петра 2: 11—24 (до „правдою жили").

(Продовження на 27 стор.)

Грудень – December

1966 — має 30 днів — 1966

Звич. Кал. н. с.	Дні тижня	Церк. Кал.	УКРАЇНСЬКІ СВЯТА
1	Ч	18	Мучч. Платона, Романа й Варула
2	П	19	Преп. Варлаама пер. ігум. Києво-Печ., прор. Авдія
3	С	20	Преп. Григорія Декаполита, Прокла, Євстахія
4	Н	21	**Нед. 27 по Зел. Св. Уведення в Храм Пресв. Богор.**
5	П	22	Ап. Филимона і з ним Архипа Ярослава Вл.
6	В	23	Св. Амфілохія єп. Іконійського.
7	С	24	Влкмц. Катерини, влкмч. Меркурія, св. Августи
8	Ч	25	Священмуч. Климента й Петра.
9	П	26	Упок. Св. Ілюкентія, преп. Якова Сир.
10	С	27	Вмч. Якова Перського, Преп. Паладія
11	Н	28	**Нед. 28 по Зел. Святах.** Прмч. Степана Нов., Мч. Ірин.
12	П	29	Преп. Нектарія Печ., мч. Парамона і з ним 370.
13	В	30	† **Св. Ап. Андрія Первозванного,** св. Фрументія арх.
14	С	1	**Грудень.** — Прор. Наума, Филарента, Онисима
15	Ч	2	Преп. Афанасія Печ., прор. Авакума, мч. Миронії
16	П	3	Прор. Софонії, преп. Івана єп. Колон., преп. Сави.
17	С	4	Вмч. Варвари і з нею Юлії, Преп. Івана Дамаскина
18	Н	5	**Нед. 29 по Зел. Святах.** †Преп. Сави освящ. Гурія арх.,
19	П	6	**Миколая Чудотворця.** Максима
20	В	7	Преп. Івана посника печ., Св. Амврозія арх. Медіол.
21	С	8	Преп. Потапія Ап. з 70-ти. Состена, Кифи
22	Ч	9	**Зач. Пресв. Богородиці від Св. Анни.**
23	П	10	Упок. Св. Іосафа єп. Білгор., Муч. Мини, Ермогена
24	С	11	Преп. Никона Печ., преп. Даниїла стовпника, прп. Луки
25	Н	12	**Нед. Св. Праотців.** Св. Спиридона Єп. Тримиф.,
26	П	13	Преп. Мирдорія Печ., муч. Євстратія, Авксентія.
27	В	14	Мч. Тирса, Левкія, Калиника, Филимона.
28	С	15	Смч. Елевтерія і матери його Анфії, Степана Архиєп.
29	Ч	16	Прор. Аґґея, блаж. Теофанії, мчч. Прома й Іларія.
30	П	17	Преп. Даниїла і трьох отроків: Ананії, Азарії й Мисаїла
31	С	18	Муч. Севастіяна і воїнів його, Модеста Арх. Єрусал.

4. **Нед. 27 по Зел. Св. Уведення в Храм Пресв. Діви Марії.** Гол. 2-й. Утр. Єв. 5 Лук. 24:12-35; Літ. Ап. Єфес. 6:10-17; та Євр. 9:1-7; Єв. Луки 13:10-17; та Лук. 10:38-42.
11. **Нед. 28 по Зел. Св.** Утр. Єв. 6 Лук. 24:36-53. Літ. Ап. Колос. 3:4-11; Єв. Лук. 14:16-24.
18. **Нед. 29 по Зел. Св.** Гол. 4-й. Утр. Єв. 7 Ів. 20:1-10. Літ. Ап. Єфес. 5:9-19; Єв. Луки 10:25-37.
19. **Св. Миколая Чудотворця.** Утр. Єв. Ів. 10:1-9. Літ. Ап. Євр. 13:17-21; Єв. Лук. 6:17-23.
25. **Нед. 30 по Зел. Св. Свв. Праотців.** Гол. 5-й. Утр. Єв. 8. Ів. 20:11-18. Літ. Ап. Колос. 3:4-11; Єв. Лук. 14:16-24.

ЗАПИСКИ НА ГРУДЕНЬ

Цього місяця зробімо обрахунок наших успіхів, особистих і громадських. Застановімся над недоліками і стараймося в новому році їх виправити й усунути. Стрічаймо новий рік з новими надіями і новим завзяттям. Що було зле, оминаймо, що було добре, продовжуймо і розбудовуймо.

Щасливого Нового Року!

ЧИТАННЯ З СТАРОГО ЗАВІТУ НА ВСЕНОЧНІМ (Парамеї)

(Продовження з 25 стор.)

Цвіт. Неділя — 1) 1М 49: 1—2, 8—12. 2) Соф. 3: 14—19. 3) Зах. 9: 9—15.

Вознесення — 1) Іс. 2: 2—3 (до „стежками" Його). 2) Іс. 62: 10—63: 1—9. 3) Зах. 14: 1 (до: „Господень") — 4 (до: „на схід сонця"), 8—11.

ПОЯСНЕННЯ СКОРОЧЕНЬ

що приходять при означуванню Голосів Недільних Євангелій, Апостола та Євангелій на Службі Божій і др.

Гол. або Г. — Голос.
Утр. Єв., або УЄ — Утренне Євангеліє.
Літ. — Літургія або Литургія, отже Служба Божа.
Ап. — Апостол.
Діян. або Ді. — Діяння Апостолів.
Жи. — Жидів.
Рим. — Римлян.
1 Кор. — Перше до Коринтян.
2. Кор. — Друге до Коринтян.
Гал. — Галат і т. п.
Євангелисти: Мат., або Мт. — Матей: Мар., або Мр. — Марко; Лу. — Лука: Ів. — Іван.

Вишукування Апостолів і Євангелії:

Мт. 2: 1—12 значить: Матея 2-га Голова, а в ній читається від 1-го до 12-го стиха. Гал. 4: 4—7 значить: Послання до Галат Голова 4-та, а стихи в ній читається від 4-го до 7-го. Окремо звернемо увагу на таке означення: 1 Кор. 12: 27—13: 8. Це так розуміється: Перше до Коринтян, Голова 12-та, стихи від 27-го аж до слідуючої (13-тої) Голови, а дальше з Голови 13-ої до 8-го стиха. Себто читається в 12-ій Голові від 27-го стиха до кінця Голови, та дальше з Голови 13-ої до стиха 8-го.

М. Ї. Мандрика

НІБИ В РІДНІЙ СТОРОНІ

(Уривок з поеми „Канада")

ЧИ ЦЕ КАНАДА? УКРАЇНА?
ОШАВА, ТОРОЛД ЧИ ЛЯШІН —
У АЛГОНКВЕНІВ БАТЬКІВЩИНІ
Я ЧУЮ МОВУ РІДНИХ СІЛ;
Я ЧУЮ ЗВУКИ КОЛОМИЙКИ,
Я БАЧУ ТАНЕЦЬ „АРКАНА",
ДІВЧАТА БАВЛЯТЬСЯ В ГАЇВКИ,
УСІ КРАСУНІ ЯК-ОДНА.
В ОЧАХ ЇХ РАДІСТЬ І ВЕСЕЛІСТЬ,
В УБРАННЯХ ПИШНИХ, ЯК КВІТКИ,
О ЦЕ НЕ Є ВКРАЇНИ СЕЛА
ПРИБИТІ ВОРОГОМ ГИДКИМ!
ОНТАРІО, САДІВ КРАЇНА,
ОЗЕР, КАМІННЯ І ЛІСІВ...
ВІТАЛИ ТУТ МЕНЕ, ЯК СИНА,
ВЕСЕЛІ ЛИЦЯ ЗЕМЛЯКІВ.
ЗАСМАГЛІ СОНЦЕМ І ВІТРАМИ
НА ПРАЦІ В КОЛІЯХ, ЛІСАХ,
І РУКИ, ВКРИТІ МОЗОЛЯМИ
ВІД МОЛОТІВ В ШАПАХ, МАЙНАХ.
ТА ВСІ І РАДІСНІ, Й ЩАСЛИВІ,
НІБИ У РІДНІЙ СТОРОНІ,
КОЛИ Б ТАМ ВОРОГИ ПІМСТЛИВІ
В ПЕКЕЛЬНІМ ЗГИНУЛИ ВОГНІ.
КОЛИ Б УКРАЇНА КОХАНА
ЗВІЛЬНИЛАСЯ З ВОРОЖИХ ПУТ,
І ВОЛЯ, ВОЛЯ ДОВГОЖДАННА
РОЗКВІТЛА МІЖ ЛЮДЬМИ, ЯК ТУТ.
ВОНИ ЖИВУТЬ В ЯСНІЙ НАДІЇ,
ВКРАЇНУ НОСЯТЬ У СЕРЦЯХ,
І ЇМ СВЯТА Й ЧАРІВНА МРІЯ
ОСВІТЛЮЄ ЖИТТЯ ЇХ ШЛЯХ...
.....

Слідами Великого Каменяри

„І всі ми вірили, що своїми руками
Розібємо скалу, роздробимо ґраніт;
Що кровю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець, і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ".

Це просто якийсь збіг обставин, що приходиться в тому самому році відмічувати 75-ліття поселення перших українських піонерів в Канаді і 50-ліття з дня смерти Івана Франка, автора безсмертних „Каменярів", що є неначе гимном для звеличання піонерської праці.

Коли відмічуємо 75-ліття поселення українців в Канаді і пригадуємо собі піонерську працю, яку вони виконали, змурувавши в дикій пустелі твердий і вигідний гостинець, яким тепер їх нащадки і ті, що прийшли по них, вигідно йдуть вперед і творять, як каже поет „нове життя й нове добро", то мимоволі стає перед нашими очима постать того, що вказував їм те „нове життя й нове добро".

Перед нашими очима стає постать того, що до тих наших перших піонерів, яких чола були пориті важким життям і жалем і яких плечі під тягарем того життя „до долу ся схилили" — кликав своїм сильним, грімким голосом:

„Лупайте ту скалу! Нехай ні жар, ні холод,
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу й голод,
Бо вам призначено скалу сесю розбить".

І вони дійсно розбили цю тверду скалу й відкрили своїм подвигом шлях для культури й цивілізації у диких західньо-канадійських преріях. Киньмо хоч на хвилину оком на те, що вони зробили.

Отож там, де вони натрапили на непроходиму лісну гущавину і хащі, викорчували їх і замінили на орне, врожайне поле.

Там, де вони натрапили на мокляки й болота — висушили їх і замінили на орне поле.

Там, де вони натрапили на степову цілину — зорали її й засіяли збіжжям.

Під їх роботящими руками степ, чагарники, болота й мокляки, перемінились в родючі ниви й сіножати.

Перші українські переселенці з Буковини, що поселились в Алберті в 1897 р.
(Ця знимка з книжки д-ра Вол. Кея (Кисілевського) "Early Ukrainian Settlements in Canada 1895—1900").

Самі вони, приїхавши в ті дикі околиці, мусіли спершу жити в примітивних колибах і землянках та орали не займаний ще плугом ґрунт волами, а в кращому випадку кіньми. Сьогодні їхні діти і внуки, якщо залишились на фармах, живуть у вигідних, з комфортом улаштованих фармерських домах, управляють ґрунт модерними сільськогосподарськими машинами, їздять автами й провадять життя цивілізованих людей.

Діти багатьох з них позакінчували різні школи та поповнили кадри різних висококваліфікованих фахівців та канадійської інтеліґенції.

Та не лише на сільсько-господарському відтинку залишився слід праці наших піонерів. Ми бачимо той слід і на залізничих та битих шляхах, що в різних напрямках протинають степову Канаду. Бачимо той слід в многих копальнях, що їх вони помагали розбудовувати і в них працювали. Бачимо той слід в многих фабриках, що їх наші піонери помагали розбудовувати і в них працювали. Бачимо слід їхньої праці майже в кожному місті і містечку степової Канади, що в їх розбудові і вдержуванні в порядку брали участь наші піонери.

Одначе не лише в тому заслуга наших піонерів. Величезна їхня заслуга ще й в тому, що вони збудували і опісля постійно розбудовували існуючі по сьогодні наші церковні, громадські й культурні установи, які допомогли зберегти нам наше національне обличчя в тій країні й не допустили до того, щоб ми розплились в чужому морі.

Величезна заслуга наших піонерів і в тому, що вони, маючи повне зрозуміння для значення освіти, посилали своїх дітей до шкіл і вже

в другому поколінні наших переселенців ми можемо відмітити широкі кадри української інтеліґенції вирощеної вже тут в Канаді.

Дуже знаменна річ, що ті перші, вирощувані вже в Канаді молоді українські інтеліґенти, що виховувались в Інституті Могили в Саскатуні, створивши першу на терені Канади українську студентську організацію, дали їй назву „Каменярі". У своєму органі, що почав виходити в 1919 році в Саскатуні, що теж мав назву „Каменярі", вони на самому початку вмістили поему Івана Франка тієї самої назви. Вона була програмовою у їх діяльности і їх змаганнях. Моттом для редакторів журналу, що було вміщене на відворотній стороні титульної картки, були слова Івана Франка:

„...ми всі йдемо в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках."

Це факти, що свідчать про культ Франка серед наших піонерів і їхніх дітей в Канаді. Це з притиском слід підкреслити в часі, коли відмічуємо 75-ліття українського поселення в Канаді і 50-ліття з дня смерти Великого Каменяра, Івана Франка.

Хай же культ Франка не забувається серед нашої українсько-канадійської громади. Хай він поглиблюється серед нас, щоб ми за його словами з іншої великої поеми, „пішли у мандрівку століть з його духа печаттю".

С. В.

ЕНЦИКЛОПЕДІЯ УКРАЇНОЗНАВСТВА

в англійській мові, том І.

UKRAINE A CONCISE ENCYCLOPAEDIA

Люксусове видання — головний редактор

Володимир Кубійович

Вийшла з друку University of Toronto Press.

В зміст її входить: general information, physical geography and natural history, population, ethnography, language, history, culture and literature.

Libraries, government agencies, and all those seeking knowledge of Eastern Europe will find in the Encyclopaedia a wealth of fascinating and illuminating material not available elsewhere in the English language.

Має приблизно 1,130 стор., в добрій оправі, мапи, ілюстрації, кольорові таблиці.

Ціна 1-го тому з пересилкою $37.50

Замовлення посилати:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. **Winnipeg 4, Man.**

Іван Данильчук

Каменяр

(Присвята кружкови „Каменярі")

Іван Данильчук (1900—1942), вихованець Інституту Петра Могили в Саскатуні, один з редакторів студентського журналу „Каменярі", що його видавали питомці того інституту, талановитий поет.

Ще перші лучі не збудились,
В обіймах ночі спочива
Уся оселя, лиш степами
Дрімучий вітер повіва.
В лісах співати починали
Веселі духи вищих мрій,
Людей дрімучих викликали,
Зі сну нічного в пісни тій.

І він устав; в могучі руки
Узявши молот він спішить
Скалу ґранітну розбивати,
Дорогу далі промостить.

Каменяр:

„Часу немало вже проплило,
Немало труду полишив
На сій дорозі утяжливій,
На сій скалі, що я розбив.
Та много труду ще прийдеться
Зложить, щоб діло се святе,
У даль повести і побачить
Як успіх праці зацвіте."

Зневіра:

„Покинь сю працю,
Покинь сі мрії;
Трудивсь ти много —
Та дивись!
Де твої труди?
Тут нічого...
Самий ти, друже,
Похилився"...

Каменяр:

Почавши діло се велике,
Я присягнув його скінчить;
Минають сили, я знемігся...
О доле! доле! — доля спить!
Та ні! Я маю за собою
Новії сили, много рук —
З осель до мене долітає
Нової пісні „тихий звук."

Зневіра:

Не вір ти сему,
Не грій ти душу —
Не здійсняться мрії
Пропадуть...
Змагання твої
Підуть на ніщо —
У поміч другі
Не прийдуть."

Соняшні лучі прилетіли, —
Спішать сміючись до хаток;
Ліси збудившись, шелестіли
Пташки підняли голосок;
Поволи люди уставали
В оселях голос гомонів,
Борець скали не тратив сили,
В душі, в надіях веселів.

Каменяр:

„Як довго сили мя тримають,
Так довго в праці я жию;
Зневіра волі не зламає,
Дорогу зроблю я свою."

ЗОЛОТІ ДУМКИ

Соломон про закон

— Що таке закон? — спитали Соломона.

— Закон, — відповів цар, — це павутиння, в якому гинуть малі мухи, великі ж уміють з нього виплутатися...

Сократ про лікарів...

Сократа якось запитали, якої він думки про лікарів.

Великий мислитель відповів:

— Лікарям випало виняткове щастя, бо сонце освітлює їхні успіхи, а земля ховає помилки.

Н. А. Григорчук

ВІД КОЛИБИ ДО ЛЕҐІСЛЯТУРИ

(Зі споминів піонера)

Вже давно носився я з думкою написати спомини про першу нашу еміґрацію, та якось трудно було до того забратись, головно тому, що я не робив упродовж мого перебування в Канаді ніяких записок, а в памяті багато вже затерлось. Я не можу навести точних дат з поданням років, місяців, а тимбільше днів. Але я докладно памятаю поодинокі події, що я їх бачив і пережив, памятаю людей і місцевості, в яких відбувались події, що я їх згадую.

Н. А. Григорчук,
довголітний посол до Манітобського парляменту, один з перших піонерів в Канаді.

Балинецький звідун їде до Канади

Ще в 1896 році мій покійний батько разом з покійним Василем Сиротюком з Балинець рішили вислати покійного вже тепер Юрка Сиротюка до Канади на оглядини. Юрко поїхав і по якомусь часі написав, щоби негайно приїздити до Канади, бо там за одну десятку можна набути 113 моргів, тобто коло 160 акрів землі. Земля добра. Є багато лісу і пасовиська.

Василь Сиротюк враз зі своїм батьком і родиною почали готуватись до далекої подорожі. Була це весна. Балинецькі люди, що любили родину Сиротюків, плакали за ними, бо шкода було такого доброго і свідомого сусіда пускати в такий далекий світ.

І ми теж вирушаємо в Канаду

Така доля судилась і нам. Ми жили в Бучачках, повіт Коломия. Памятаю, що вже на Великодні Свята я дістав новий одяг і виглядав як панич. Мав я на собі панські штани і гарні черевики. Мені тоді було всього 9 років і я не здавав собі справи з того, куди ми виїжджаємо. Я був вдоволений тим, що став паничем.

Залишилась в памяті картина як нас наші сусіди супроводжали до Гвіздця. Памятаю, що ми переїжджали через Коломию, а це мабуть тому, що в тому місті я вже побував раніше. З дальшої подорожі дуже мало памятаю. Чомусь залишилось в памяті, що в Гамбургу пив я дуже смачну каву з булкою.

Нарешті в Канаді

Наш корабель причалив до Галіфакського порту. Там ми перебули лише кілька днів і поїхали залізницею до Давфіну. Там застали ми кілька родин з Коломийського повіту: Слижуків, Неґричів, Ґеників, Токарчуків і Підлісецьких. Брати Сиротюки осіли на фармах коло Етелберт. Поза Давфін залізничої дороги не було і дальшу дорогу треба було відбувати кіньми. Винайняли фіру в одного англійця і проїхали нею 30 миль, щоб дістатись до тієї околиці, де поселились наші коломийчани.

Перша наша хата була колиба

Місце, де ми мали осісти, находилось дві милі дальше від наших коломийчан і цю дорогу ми мусіли пройти пішки. Всі наші статки і нашу наймолодшу однорічну сестричку ми мусіли переносити на наших плечах.

Знайшли ми гарну прогалину коло річки Давфін і там поставили ми колибу з дерева і зверху накрили її корою. Це перше наше помешкання в Канаді було без вікон і дверей. З галузок, що їх було повно довкола, ми зробили собі постіль на землі. Тими галузками ми теж відганяли від себе комарів.

Батько пішов на заробітки

Побудувавши колибу, батько залишив нас у лісі, а самий пішов найнятись до роботи на залізничій дорозі, бо нам треба було конче грошей, щоб почати господарити на фармі. Наша фарма була тоді остання в західньому напрямі. Лише на схід від нас було кілька фарм. Щойно пізніше нові поселенці почали посуватись дальше на захід, забираючи фарми, які були кращі.

Тому, що наші іміґранти жадні були ліса, якого в краю не мали і жили на господарствах, що мали не більше як 3-4 морґів поля, вони вважали доброю таку фарму, коли біля неї було подостатком ліса. Вони тішились, коли крім ліса було яких 10-15 морґів землі без каменя, а до того, щоб близько була річка. Решта могла бути мочарним і каменистим ґрунтом.

Життя в дикій пустелі

Не памятаю, чим нас мама тоді годувала. Часами вдавалось нам зловити зайця і тоді ми мали пир. Зайців було довкруги багато, але трудно було їх спіймати. Довкруги фарми не було огорожі і вони спокійно скакали собі по фармі.

Найбільше нам дошкулював дощ, головно вночі. Тоді на нас лилась вода не тільки зверху, але добувалась вона до нас теж сподом, замочуючи наші ліжка з галузок і все, що було в хаті.

Наша мама мала клопіт з нами, бо майже всі ми хорували тоді чомусь на очі. Ця хвороба тягнулась яких 6 тижнів.

Світла в хаті ми не мали і в місячні ночі світив нам місяць. Коли ж було темно, ми насолоджувались світляним блиском маленьких мушок, що довкруги літали.

Темні ночі були моторошні тим, що під час них чути було виття і гавкання вовків. Їх тільки бу-

ло чути. але на очі вони не показувались.

Батько вернув з заробленими грішми

За яких три місяці батько вернув з роботи і приніс з собою поважну на ті часи суму грошей. Він заробляв по $1.50 денно, а що був дуже ощадний і навіть не наймав фіри, щоб дістатись додому, то міг багато заощадити. За гроші, що їх тато приніс, ми могли купити корову на молоко для дітей, справити двоє вікон до нашої простої хати і завіси до дверей.

Нову хату ми побудували ще того самого року, що приїхали до Канади. Дах тієї хати ми покищо накрили землею. В хаті поставили старокраєву піч і поробили деревяні ліжка. Тепер ми мали найкращу хату в цілій околиці і вона коштувала всього $1.95.

Стайню для корови ми якось так побудували, що обійшлось без грошей. Ми обліпили її глиною, а пізніше, щоб гній від корови не марнувався, ми викидали його на дах стайні.

У добрих відносинах з сусідами

Всі наші фармері жили у добрих відносинах між собою. Вони часто сходились зі собою й помагали одні одним, обговорювали при чаю пляни на майбутнє.

Наш батько був письменний і привіз зі собою з краю кілька старих книжок, які скоро прочитано. До пізна вечорами зібрані в одній хаті сусіди розповідали собі різні історії і співали пісень. Круг наших сусідів поширився. Крім імігрантів з Коломийського повіту, появились імігранти з Борщівського і Сокальського повіту.

Приготування до будови нової хати

Зимою не було що коло господарки робити, тому наш батько при допомозі Підлісецького приготовляв матеріял на будову нової хати. Батько нарубав деревини, що була під боком, а Підлісецький обтісував з тої деревини довгі платви.

Наше господарство поширюється

На весні 1898 року батько пішов знову до роботи і так само вернув з непорожною кишенею. За ті гроші він купив двох молодих бичків, з яких ми дочекались згодом двох гарних робочих волів. За решту грошей батько справив для цілої нашої родини трохи нового одіння. Наші скрині з одягами, що ми їх везли зі старого краю, десь пропали були по дорозі і ми мали лише той одяг, що був на нас. А з грошей в нас залишилось було $10,00, які треба було заплатити за землю.

Заки підросли наші власні воли, ми мусіли платити англійцеві по $6.00 за з'орання двох акрів землі.

Поля в нас було досить так, що ми мали доволі бараболь і городовини не тільки для себе, але було вже чим обдарувати і нових імігрантів, які кожного року приїжджали і поселювались на захід і на північ від нас.

Ходжу до школи

Найближча школа від нас була 5 миль на схід від наших фармів.

Цю школу відкрили в 1899 році англійці, що були там поселені. До тієї школи було досить трудно дістатись. На просторі двох миль не було взагалі ніякої дороги, а дальше була так звана „індіянська дорога". Коли мене післали до тієї школи, то я любив ходити до неї звіринними тропами тобто стежками, якими лише лісні звірі ходили. Вони були добре утоптані і босими ногами ними було дуже вигідно ходити.

У школі мені добре йшла наука, бо я ще з краю знав латинські букви, і хоча я ще не вимовляв англійських слів як слід, то все таки читав досить добре. Тому, що в тій школі зразу були виключно англійські діти, я примушений був говорити з ними по англійськи й тому скоро вивчив цю мову.

Наші піонери організують школу в себе

Уже в 1902 році наші довколишні іміґранти мали поважне число дітей шкільного віку. Я не знаю, яку поміч давав тоді уряд на шкільні потреби.

Памятаю, як мій батько і покійний Микола Слижук узяли мене з собою, як перекладчика, й ми пішли пішки між англійських фармерів шукати вчителя для дітей наших іміґрантів. Знайшовся один такий, що погодився вчити в нас за місячну платню $30.00. Хто йому платив тих $30.00 я не знаю. В нас не було свого шкільного будинку, тому Слижук відпускав свою хату на школу. В день з тієї хати виносили ліжка і тоді хата перемінювалась в шкільну клясу. Після науки ліжка заносили до хати, і так кожного дня.

Нас вже було коло 12 учнів і це число зростало постійно в міру того, як приїжджали нові іміґранти.

По товари треба було їхати до Давфіну

В тому часі на наших фармах ще не було крамниць і за товаром треба було їздити або ходити пішки аж до Давфіну, що був від нас віддалений на 32 милі. В 1899 році прибув в наші сторони новий іміґрант з Сокальщини з родиною і привіз зі собою трохи гроша. За ті гроші він купив пару волів і тими волами він майже кожного тижня їздив за покупками до Давфіну і привозив для всіх сусідів все чого їм було треба, а в першу чергу провіянти. Дуже важне було те, що він привозив теж і пошту, яка приходила чи зі старого краю, чи з Америки, чи з інших місцевостей Канади.

За меншими, але пильними покупками, що їх можна було принести на плечах, треба було ходити до Давфіну пішки.

Одного разу, як в нас забракло було сірників, цукру і ще дечого, родичі післали мене до Давфіну. На закупи дали мені одного доляра, а на дорогу трохи хліба. Щоб зайти до Давфіну, треба було йти цілий день.

Прийшовши до Давфіну вечором, переночував я в кімнаті, яку купець жид відпускав даром своїм покупцям. В цій кімнаті ночувало около 15 осіб. Вона все була переповнена. З того нічлігу покупці приносили додому, крім то-

варів, ще й маленькі сотворіння за ковніром, які немилосердно дошкулювали покупцеві, але ще й підганяли, щоб він спішився додому і звільнився від тих сотвовінь, скинувши зі себе сорочку.

Але не було ради. Все ж таки краще було переспатись в хаті під дахом, ніж під голим небом надворі, де людину немилосердно гризли комарі, які в тому часі хмарами літали в повітрі.

Школа „Коломия"

Зимою батько з сусідами нарубали і навезли дерева на новий шкільний будинок. Тому що наші Березівські іміґранти, тобто ті, що походили з Березова, виросли близько лісів, то кожний з них умів орудувати коло дерева й був будівельним майстром.

На весні 1902 року дерево обтесали, поставили будинок, покрили його кленими ґонтами, обліпили його глиною і на зиму ми вже мали вигідну школу, яка дістала назву „Коломия". Цей шкільний будинок з деякими направками служив нам довгі роки.

Прибували нові іміґранти і число шкільних дітей скоро зростало так, що наша школа була постійно переповнена. Мабуть, почавши від 1903 року, ми мали вже українського вчителя Василя Запорожана. Йому ми мусіли трохи більше платити ніж попередньому вчителеві, а саме по $35.00 місячно. Він вважав, що навіть ця платня для нього замала й тому заложив собі маленьку крамничку. В тій крамничці товарів було дуже мало, бо він не мав ні відповідного капіталу, ні відповідного приміщення. Крамничка приміщувалась у його мешкальній кімнаті у хаті Дмитра Джамана, в якого він мешкав. А все ж таки він мав доходу яких $2.00 місячно, а деякі люди говорили, що навіть $4.00 місячно. Деякі люди завидували йому, але ніхто не міг явно виступити проти нього, бо він совісно виконував свої шкільні обов'язки й не можна було йому заборонити займатись торгівлею поза шкільними годинами.

Н. В. Бачинський,
довголітний посол, а згодом спікер Манітобського парляменту.

Пізніше він учителював в інших місцевостях, а останніми роками перед своєю смертю мав вже порядну крамницю мішаних товарів в містечку Ґилберт Плейнс, що положене 12 миль від нашої канадійської Коломиї. Покійний цікавився громадськими і церковними справами.

Пошта привожена на бикові

Десь в тому часі відкрили пошту у Венлав місцевості, що була віддалена від нашої школи „Коломия" на яких 5 миль. Це була велика вигода для нас. Пошта, яку ми в тому часі одержували, складалась майже виключно з листів, що приходили зі старого краю. На пошту ходили хлопці раз на тиждень гуртом, а коли були великі води, то я їздив по пошту верхом на бикові. З телят, що їх наш батько не так давно був купив, виросла вже гарна пара волів. Бик був послушний і йшов туди, куди я його навертав прутиком. Я навчив його возити мене в тому часі, як ми обидва підростали і я ходив в ліс, щоб приводити худобу додому. Коли я віднайшов худобу, то вже пішки не йшов додому, а сідав на свого бика і їхав на ньому.

Часом той бик робив мені збитки. Коли я на ньому їхав лісом, він глядів між деревами за вузькою прогалиною через яку лише він сам міг би просмикнутись, і скоро біг в ту сторону. Щоб не поторощити ніг між деревами, я скоро зсувався з бика, а він тоді, звільнившись від їздця, тікав скоро самий додому.

Парубоцькі сходини і забави

Кількох англійських фармерів, що були в нашій околиці, забрались кудись, а їхні фарми дістались в руки наших фармерів. Будинок школи „Коломия" став осередком українського життя. Там відбувались сходини молоді. Туди сходились парубки на свої наради і забави.

Одного разу рішили, що треба привести музикантів, аби пригравали до танців. Парубки вибрали мене і Токарчука, щоб ми пішли по музикантів, згодили їх і припровадили. Музиканти, батько і син Тернавські, жили дві і пів милі від нас. Один з них грав на скрипку, а другий на цимбалах. Ми згодили їх за 30 центів. Вони мали грати пять годин, тобто продовж цілого пополудня. Тоді тих 30 центів, то були всі фонди, якими ми розпоряджали. Для музикантів це був чистий зиск, бо пішки прийшли і пішки відійшли.

Мої перші заробітки

Того літа я вже мав свої власні гроші, бо під час шкільних вакацій став на роботу в англійського фармера. За ту роботу він платив мені 20 центів денно. Тому, що я виявився добрим робітником, то вже на другий місяць він погодився платити мені $5.00 в місяць. Це по суті виходило теж по 20 центів денно, але з тим, що кожний день місяця був платний, хо-

---

Коли погляди занадто зближаються один до одного, то може прийти між ними до зудару.

(Дж. Осборн, англ. письменник)

Дементі — це спроба спростувати гутку брехню.

(Р. Пейрефіт, франц. письменник)

Атомова бомба дає людині можливість досить докладно уявити собі пекло.

(Г. Лякснесс, ісляндський поет)

Аж дивно, як багато людей плутає впертість із сильним характером.

(А. Стівенсон, амер. політик)

тяй часами падав дощ і в такий день ми нічого не робили.

Коли я заробив цілу пятку, то гризся тим, де її зміняти, щоб принести до дому більше як один банкнот.

Закладаємо товариство „Січ"

Того літа до нас прибули нові імігранти з Трофанівки: дві родини Джаманів, Семен Демчук з родиною і Єремій Демчук. Єремій був вже старший і був добрим українським патріотом. При його допомозі ми почали організувати нашу молодь у товариство „Січ". В 1906 році ми вже мали топірці і свій стяг. Молодь сходилась кожної неділі і робила січові вправи, училась співати січових пісень і робила походи з піснями.

Найкращий дарунок для мене

Найкращий дарунок для мене привезла родина Джаманів, а саме дочку Настусю, в якій я скоро закохався і незабаром одружився. Перші місяці вона мусіла працювати у фармера в Етелберт, щоб домогти купити батькові сільське знаряддя, а передовсім борони, які при господарці були дуже потрібні.

Нещасний випадок

В тому часі я став жертвою нещасливого випадку. Зимою 1903 року, коли я зі своїм будучим шваґром, Іваном Джаманом, вибрався на полювання на зайців, моя рушниця, яку я наладував і з піднесеним курком спер на дерево, впала на землю і рушниця випалила, а постріл покалічив мені ліву руку так, що її треба було ампутувати.

Праця в аґента машинерії

Після того нещасливого випадку я мусів покинути школу і шукати за відповідною працею. Я дістав її в аґента, що продавав сільсько - господарську машинерію. Я мешкав і харчувався в нього і діставав $15.00 місячної платні.

В тому часі наші імігранти вже масово приїздили й поселювались в нашій околиці. Знаючи англійську мову, я нераз був їм помічним чи то як перекладчик, чи даючи їм різні поради.

Позичкова каса

Місцевість Венлав, де ми мешкали, дальше розвивалась. Розвивалось теж заложене нами товариство „Січ". Заложили ми теж позичкову касу, до якої кожний член і членкиня вплачували кожного місяця по 5 центів як вкладку. За кілька літ з членських вкладок і процентів від позичок капітал нашої позичкової каси зріс до

Над нами усіми одне й те саме небо, але горизонти у кожного дуже різні.

(Поль-Анрі Спаак, бельг. політик)

Деякі державні мужі завдячують свою славу тим добрим ділам, що вони могли їх зробити і тим злим ділам, яких вони не зробили.

(А. Моравія, італ. письменник)

Того, що робить враження, неначе він приводить людей до призадуми, того люди люблять. Але того, що справді змушує призадуматись, того вони ненавидять.

(А. Гекслей, англ. письменник)

$80.00. Вкінці наша каса збанкрутувала через одного несовісного довжника, який позичив більшу суму й не хотів її віддати.

Наша околиця розвивається

Ми орали і виконували інші роботи дальше волами. Мій передбачливий батько не дався ще тоді намовити, щоб купити коней. Земля була родюча і дехто з наших фармерів мав вже стільки пшениці, що міг везти її до Давфіну й молоти на білу муку. Жорна, що їх мав покійний Неґрич, чим раз менше були в ужитті. Справа була вже дозріла до того, що Юрко Сиротюк, на спілку з Меклейн-ом, заложили в Етелберт паровий, камінний млин. Пригадую, як ми з батьком возили туди пшеницю на мливо. У млині так було завізно, що часом треба було чекати й дві доби на свою чергу. Млин був однокамінний й робота в ньому йшла пиняво так, що з часом спілка розпалась і млин закрито. Після цього брати Сиротюки виїхали з Етелберт до Вінніпеґу, а пізніше далі на захід.

Гучне весілля

Я дальше працював літом в аґента, а зимою возив до міста дрова на продаж. Батько моєї нареченої задумав переселитись аж до Босежуру, бо прийшли чутки, що туди приїхало багато його краянів. Це грозило тим, що ми з нареченою розлучимось й тому ми рішили якнайскоріше побратись. Родичі на це погодились і ми в місяці лютому найняли за $2.00 найкращі коні, які були в нашій околиці, і мій дружба Андрій Неґрич завіз нас до віддаленого від нас на 12 миль Ґилберт Плейнс, де ми взяли з моєю нареченою шлюб.

Весілля наше, як на ті часи, було гучне. До танців приграваали троїсті музики, тобто скрипка, цимбали і бубен. Весілля тривало два дні і музики коштували цілих $3.00. Після одруження я дальше працював літом у свого аґента.

Народні працівники

В тому часі почалась в нас живіша культурно - освітна праця, бо з'явились щирі і жертвенні працівники такі, як Іван Неґрич, Іван Бодруґ і Онуфрій Гикавий, пізніший редактор „Канадійського Фармера". Вони у вільні від своєї праці дні ходили пішки від школи до школи, де тоді зосереджувалось культурно - освітне життя, і сіяли між людьми зерно добрих і корисних думок.

Оживилось те культурно-освітне життя з приїздом нових молодих іміґрантів, таких як Іван Грицюк, Іван Верстюк, брати Фіцичі, Василь Романюк, Михайло Рурак. Ми милувались їх гарним гуртовим співом і прислухувались їх розумним дискусіям на ріжні теми.

Це заохочувало молодь горнутись до товариства „Січ", при якім з часом постав аматорський театральний гурток. Ми могли вже дати кілька представлень. З тими представленнями ми мали клопіт, бо шкільна заля, в якій вони відбувались, була замала. Коли ми збудували сцену, то залишалося дуже мало місця для глядачів.

Труднощі в заспокоюванні релігійних потреб

Здається було це 1907 року, коли збудували маленьку церковцю, хоч близько не було священика. Щойно пізніше почали приїздити. Через брак своїх священиків наші люди брали шлюби в ріжних чужих церквах. Греко-католицькі і французькі римо-католицькі священики не признавали тих шлюбів. Вони не хотіли сповідати, ані хрестити дітей в таких родинах і вимагали другого шлюбу, який вони давали. Наше товариство „Січ" не погоджувалось з такою вимогою і вважало такі другі шлюби за пониження людської гідности.

Таку ситуацію використала для себе Презбітеріянська Церква і прислала до нас свого священика, о. Березовського. Він відправляв всі свої відправи в таких самих ризах, які одягали на себе греко-католицькі священики. Богослуження відправлялись в побудованій нами церковці і ця церковця під час тих Богослужень була все переповнена. Треба теж згадати, що о. Березовський працював в нашому товаристві „Січ".

Стаю самостійним фармером

В 1909 році батько записав мені половину свого гомстеду і я став самостійно фармерувати. Зібралося нас шістьох фармерів і ми купили до спілки парову машину до молочення збіжжя Тою машиною орудував я, і здається, що я побив тоді всі рекорди що-

Учасники аматорської вистави „Степовий Гість" в Етелберт.

Сидить на самому долі П. Мельник (учитель). Сидять в першому ряді: Анна Пахолок, Д. Масцюх, А. Григорчук, Параня Ковцун, Ганя Чорнейко, Наталка Чорнейко, Яблонська. Другий ряд зліва: Манолій Мігайчук (учитель), Петро Кузик, Михайло Демчук (учитель), І. Ковцун, Михайло Ситник (учитель), С. Вишнецький, І. Масцюх (учитель). Третій ряд зліва: Талпаш, Володимир Масцюх, І. Войціховський (учитель), Ілярій Чорнейко, Ю. Григорчук, Григорій Юник і Мельник.

до часу молочення і числа фармерів, що ми їх обслужили нашою молотілкою. Тоді наші фармері посунулись були вже далеко на північ, аж до гір. Фарми були порозкидані і віддалені від себе на одну або дві милі. По фармах було тоді всього по два або три стіжки збіжжя, але треба було досить наробитись заки їх змолотити.

Спершу ми молотили у себе і наших найближчих сусідів, а коли вже почало замерзати, ми посувались поволі на захід до так званих Бабинецьких.

Машину перетягали з фарми на фарму волами. Коли була погана дорога, а головно в місяці березні, треба було запрягати до неї три, а часом чотири пари волів. Машиною орудував я і за це мені платили. Інші робітники, що подавали снопи, відгортали солому й відносили намолочене збіжжя до комори, працювали безплатно. Це були сусідні фармері, що взаємно собі помагали.

При добрій кооперації ми могли змолотити збіжжя на одній фармі і перетягнути її на другу. Як був сильний мороз, то було чути на яких три милі, що ми везemo машину.

Господиня дому який тиждень наперед приготовлялась до того, щоби в однокімнатній хаті прогодувати і переночувати коло 17 робітників. Всі спали на підлозі встеленій снопами або соломою.

Харчів було досить, а головно було досить мяса з „мусів" (оленів), і заяців. У ті часи було в тих околицях багато мусів і вони заходили навіть на фарми. Закон не дуже забороняв їх убивати, якщо мясо зужитковувалося лише на фармі. За змолочення збіжжя на одному місці ми брали $15.00. З того я діставав як мою заробітню платню по $3.00 денно. Трохи грошей йшло на оливу, а решта на сплачування довгу за машину. Ми так тяжко працювали тією машиною, що заки скінчили її сплачувати, то вона розлетілась. Ми й так дивувались, що вона зараз першої зими не розлетілась, бо дуже тяжко було її перевозити з місця на місце. Видно вона находилась в не злих руках.

Вкінці купуємо коні

Батько по довшій намові погодився вкінці продати воли і купити пару коней. Поля кожного року прибувало і незабаром ми мусіли докупити ще й третього коня. Треба було купити й двоскибового плуга. Купив я його за $60.00 на сплати по $30.00 платних першої і наступної осені.

Рік 1908 був дуже мокрий і в часі жнив не можна було виїхати в поле з жниваркою („байндером"). Жнива ми мусіли робити аж тоді, як почались сильніші приморозки. Ці приморозки багато пошкодили збіжжю і хоча ми зібрали тоді 900 бушлів пшениці, то вона була поганої якости й ми мусіли продавати її по 17 центів за бушель.

В тому часі я дальше працював у свого аґента і заробляв тим, що складав до купи байндери (машина до кошення збіжжя), що їх наші фармери почали були купувати і яких не можна було в

цілості доставити на фарми, через брак добрих доріг.

Найбільший попит був на вози, бо кожний фармер їх потребував. Пригадую собі як один наш фармер вибирав собі воза впродовж цілого дня. Він докладно переглядав кожну частину воза і закінчив те переглядання аж тоді коли вже смеркало. Він купив воза, але за тиждень приїхав відмінювати дишель бо він був кривий на яких 10 цалів. Того він при виборі воза таки не доглянув.

Перше представлення Венлавських аматорів

Наше товариство „Січ", де гуртувалася молодь, було більш активне зимою, коли на фармах не було роботи. В літі всі мусіли працювати. Назву кілька прізвищ свідомих хлопців, що працювали в нашому товаристві, а саме: братів Фіцичів, Ілька Ґеника, Андрія Негрича, Рурака, Єремія Демчука, Михайла Демчука, Івана Верстюка, Івана Джамана. Дехто з них учащав на учительський курс в Брендоні. В околиці Етелберт працювали тоді такі наші вчителі: Василь Деделюк, Іван Неґрич, Іван Бодруґ, Іван Коцан і Онуфрій Гикавий.

Зимою 1911 року я піддав був гадку, щоб наш аматорський гурток дав театральну виставу в Етелберт. Назва п'єси, яку ми ставили на Йордан, була „Убійник". Аматори приїхали кіньми, проїхавши 20 миль в морозний зимовий день. Проби відбувались в готелевій кімнаті, де я мешкав.

Представлення мало відбутись в будинку, що був призначений на „пул рум", але на разі його вживали для школи. Шкільним тростом був жид і він погодився відступити шкільну залю на представлення.

При допомозі місцевих людей таких як Михайло Волохатюк, Олекса Маґіс, Іван Ковцун, Петро Кузик і інших, яких прізвища я вже забув, ми збудували сцену. За куліси і сценічні декорації служили нам різної краски коци. Вступ на представлення становив 25 центів. Це перше наше представлення випало добре й публика була дуже вдоволена.

Приступаємо до будови Народного Дому

Це перше представлення заставило нас подумати про те, що нам треба збудувати свій власний Народний Дім з відповідною театральною залею.

Весною 1911 року я переселився зі своєю родиною до Етелберт. В літі того року ми відбули збори і рішили приступити до будови Народного Дому. Головою товариства „Народний Дім" вибрано Олексу Маґіса. У нашому статуті було сказано, що священики не можуть належати до заряду Народного Дому, бо тоді на церковному полі був повний хаос. Серед наших людей крутились різні французькі і бельґійські священики, а українських, в тому часі гретко-католицьких священиків, було мало та й вони втратили були довіря до тодішнього церковного проводу. В тому статуті було теж сказано, що на терені Народного Дому не можна дискутувати ніяких церковних справ та

що Народній Дім не сміє бути членом ніякої релігійної секти. Одначе наші церковні парафії могли вживати будинку Народного Дому для своїх потреб тоді, коли заля була вільна. Наш Народний Дім мав називатись „Народним Домом ім. Шевченка".

Кожний з членів мав вплатити уділ у висоті $5.00. Членами товариства могли бути всі українці без огляду на їх релігійні й політичні переконання.

Тому, що не було відповідної готівки, щоб негайно можна було приступити до будови будинку Народного Дому, то кожний член поза своїм пятьдоляровим уділом зобовязався працювати при будові даром. Ми скоро поставили будинок з негибльованих дощок і покрили його дахом і зразу ж почали в ньому працю, щоб здобути грошей на його викінчення.

Ми почали давати представлення і хоча вступ був лише по 25 центів, то грошей трохи призбиралось, а решту дозичили люди й ми викінчили скоро наш будинок.

Етелберт був обсаджений тоді самими українськими вчителями і їх праця не пішла на марно. Це були люди, що їх імена повинні бути записані золотими буквами в історії українських поселенців в Канаді. Для них не існували жадні перешкоди. Вони не жалували свого труду для громадської роботи. На театральні проби вони приходили пішки з віддалі 10 миль і то, тереном, де не було доріг, мандруючи крізь воду й болото. Вони ділились своїм знанням із нами молодими і ми їм дуже багато завдячуємо. Назву лише декілька з них, що їх імена і прізвища збереглись в моїй памяті: Іван Грицюк, Іван Войціхов-

Учасники аматорської вистави „Сватання на Гончарівці" в Етелберт.

Сидить: А. Скоробогач. Стоять зліва доправа: М. Демчук, пані А. Григорчук, М. Ситник, пані Демчук, І. Грицюк, М. Малкович, І. Войціховський.

ський, Антін Скоробогач, Іван Рудачек, Михайло Малкович, Теодор Ю. Марцінів, Михайло Демчук, Василь Деделюк, Ґеник, Петро Мельник, Іван Масцюх, Іван Коцан, А. Микитюк і К. С. Продан. Багато помагали й не-учителі, як: Іван Ковцун, Кирило Левицький, Петро Кузик, Василь Пернеровський, Степан Вишнецький й інші.

Не менше працювали наші жінки і дівчата. Помимо хатньої роботи, вони приходили на театральні проби, що їх переводив п. Рудачек, по якого треба було їхати аж 12 миль.

Коли була проба, в якій брала участь і моя дружина, бо мала якусь ролю в п'єсі, то ми брали дітей на руки, а одно везли у візочку і так ми йшли на ті проби.

Речі потрібні на сцену ми приносили з дому. Пригадую, що раз треба було на сцену ліжка, то ми взяли наше ліжко з хати. У другій дії це ліжко не було потрібне, то ми винесли його на двір, бо в будинку Народного Дому не було його де поставити. Хтось видно подумав, що коли ліжко залишили на дворі, то воно не потрібне, і забрав собі його, а ми залишились без ліжка.

На представлення треба було теж приносити крісла для тих гостей, що приїжджали з дальших околиць. Свої театральні глядачі сиділи на звичайних деревляних ковбках. А все ж таки ті часи я згадую з глибоким зворушенням. Це були гарні часи.

Мій перший „Форд"

У той час авт у нас ще не було видно. А хоч би й були, то не було ані куди, ані по чому їздити. Першого мого старого „Форда" я купив у Вінніпеґу в 1914 році. Ніхто не дав мені тоді хоч би одної лекції їзди, не показав як авто пускати в рух і як його спиняти.

Найгірша справа була із пущенням його в рух, або як то кажуть із застартуванням. Треба було довго крутити корбою на переді, заки мотор почав працювати. Мотор того авта мав чотири циліндри, але не все вони всі разом працювали.

Зараз першого дня я мусів його дати до направи до ґаражу. Виявилось, що механік, який мав його направити, мало що більше розумівся на авті ніж я.

На другий день, а була це неділя, пустився я своїм автом забравши на нього Миколу Батрина додому, і щойно під вечір ми доїхали до Портедж ля Прері. Там я переночував у вуйка Джамана. Вранці, як я вибирався в дальшу дорогу й почав крутити корбою, то моя машина наробила такого гуркоту, що аж глина повідлітала з вуйкової хати, але він був гордий з того, що має такого кревного, який має машину, що їздить без коней. До Етелберт я заїхав тією своєю машиною щойно за два дні.

Мав я багато клопотів з тим автом. Все йому щось бракувало. То вода з радіятора витікала, то світло в часі їзди гасло власне тоді, як його в ночі було потрібно, то знов воно світило тоді, як не було потрібно.

Моє авто було перше в Етелберт і фармері, коли довідались про нього, то приїздили з віддалі 10 до 15 миль, щоб подивитись на нього.

Найгірше було з направками, бо тоді ще не було стільки ґаражів і стільки механіків як сьогодні. З того авта мали користь мої знайомі і сусіди, коли треба було когось кудись відвезти. Їздили ми ним часто до Давфіну.

Мав я навіть честь везти своїм автом тодішнього католицького канадійського єпископа Преосвященного Никиту Будку. Віз я його з Ґарленд до Етелберт.

В тому часі я працював в компанії як колектор і компанія, коли довідалась що я маю авто, давала мені $20.00 місячно на покриття коштів подорожі. Коли я приїздив на фарми і тарахкотіння мого „Форда" так лякало худобу, що вона розбігалась, то фармері сплачували скоро свої довги, аби я до них не приїздив другий раз.

В 1916 році я залишив працю в тій компанії, в якій я працював, і продав свого „Форда" Іванові Ковцунові, який працював в подібній компанії, що продавала рільничі машини. Чув я пізніше, що він теж мав клопіт з тим автом. Часами він мусів запрягати коней до нього і тягати його довкола хати заки пустив в рух. Такі то були часи й такі авта в тих часах.

Стаю начальником громадського уряду

В 1916 році вибрали мене начальником (ріфом) нашого муніципалу в Етелберт. Був це воєнний час і мав я багато клопотів. Наших людей, що були народжені в Галичині, яка належала до Австрії і з якою Канада була в стані війни, часто переслідувано. Коли наші хлопці зголошувались добровільно до війська, то їх не приймали. З другої сторони їх ловили і насильно забирали до війська.

Мушу тут згадати одного посіпаку, що дуже дошкулював нашим людям. Він був аґентом одної компанії в Пайн Рівер, але в тому часі його були призначили провінціяльним поліціянтом. Одного разу, як о. Кінаш відправляв польове Богослуження, він з'явився на коні з револьвером в руках і почав розганяти наших людей, що брали участь в Богослуженні. Він теж робив різні доноси на наших людей, ловив їх і приводив до Етелбрет, де суддя лише на основі його доносів карав їх карами від $5.00 до $10.00. Майже не було дня, щоби він не оскаржував в чомусь котрогось із наших фармерів. Той посіпака не був українцем.

З прикрістю треба відмітити, що в тому оскаржуванні помагали йому тоді деякі наші хруні, які, на жаль, були тоді між нами. Вони згодом допомогли тому посіпаці, що так знущався над нашими людьми, доробитись великого маєтку, коли він вернув до свого зайняття продажу сільськогосподарських машин.

Кандидую на посла

Я не міг спокійно приглядатись таким речам, а також і тому, що наші школи піддали під владу офіціяльних тростів. Це штовхнуло мене чимраз більше встрявати в політику і в цьому допомогли мені покійні вже сьогодні: Тарас Д. Ферлей і Ярослав Арсенич. Во-

ни казали, що нам конче треба вибирати своїх людей до парляменту. Завдяки старанням Ферлея, що був тоді послом з виборчої округи Ґімлі, поділено велику округу Ґилберт Плейнс на дві округи, створивши нову округу Етелберт.

Покійний Ферлей намовляв мене, щоби я конче кандидував в тій новій окрузі до Манітобського парляменту. Він був послом з рамені ліберальної партії, але в тому часі наші люди в Етелберт і околиці не мали серця ні до консервативної, ні до ліберальної партії. Вони памятали як консервати в часі виборів кидали грішми, щоб купити собі голоси. Були й між нашими людьми такі, які давали себе підкупити чи то грішми, чи навіть горілкою, або цигарками. Бували навіть такі речі, що безпосередньо перед виборами арештовано надто активних політичних противників. Їх випускали як тільки вибори скінчились.

Хоч була дуже жива аґітація в користь ліберaлів, то наші люди памятали, що консерватам ми завдячували нашу Брендонську учительську семинарію, що дала нам цілий гурт наших учителів, що були враз з тим ревними народними працівниками, яким ми так багато завдячуємо.

Завзята виборча кампанія

Перші вибори в новоствореній окрузі Етелберт відбулись в 1920 році. Тому, що в тому часі манітобські фармері не були задоволені ані ліберaлами, ані консерватами, ми рішили виставити нашого фармерського кандидата. Одначе витворилась така ситуація, що східна частина округи, заселена в більшій частині англосаксонцями, виставила свого кандидата, а саме Е. Маркрофта. Ми, фармері східної частини округи, відбули другу номінаційну конвенцію, на якій іменовано мене кандидатом. Був ще третій, ліберальний кандидат, що називався Ґняздовський. Виборча кампанія була дуже завзята, одначе боротьба між мною і англійцем була чесна. Я навіть на одному мітінґу, що він його влаштовував, був його перекладчиком. Та не можу цього сказати про Ґняздовського. Він не був ще тоді національно свідомим українцем і, провалившись при виборах, сторонив від мене й холодно до мене відносився.

Вислід виборів був такий, що я дістав 1,600 голосів, Маркрофт 820 голосів, а Ґняздовський всього 100 голосів.

Крик газети „Фрі Пресс"

В тих виборах були вибрані два українці до Манітобської леґіслятури, а саме покійний тепер Дмитро Якиміщак і я. З того приводу вінніпеґська „Фрі Пресс" підняла була великий крик, що, мовляв, англійська шкільна система загрожена, бо на 52 послів Манітобської леґіслятури є аж два „ґаліціяни". Ми навіть не знали про це, що ми такі сильні, яких з нас робили тодішні шовіністи з „Фрі Пресс".

Боронимо українські школи

Враз з послом Дмитром Якиміщаком взялись ми до оборони

того, що ще залишилось з нашого шкільництва здобутого з таким трудом. В першу чергу старались ми звільнити наші школи з-під офіціяльного троста, який вже в них на добре розгосподарився. Він мав піддержку англомовної преси і тодішнього манітобського міністра освіти д-ра Торнтона.

Вибраний через аклямацію

Два роки після того, як я був вибраний перший раз послом, ліберальний уряд провалився і розписано нові вибори. Я знов кандидував з фармерської партії і був вибраний через аклямацію. Вислід виборів був такий, що ані ліберали, ані консервати не дістали більшости і премієром став представник фармерів Джан Брекен. Ані він, ані його міністри не мали політичного досвіду й тому його противники не віщували його урядові більше як 6 місяців життя. Тим часом він вдержався багато років і це був для Манітоби добрий уряд.

20 літ послування

З парляментом я звязався на многі літа. Прийшлось мені послувати впродовж 20 літ. За цей час я багато пережив і мав нагоду пізнати людей ріжного сорту. Були такі, що помагали мені в моїй праці й давали поштовх до неї. Було багато таких, що просили, щоб їм допомогти в ріжних справах і це давало мені радість і приємність, коли я їм міг допомогти.

Одначе були й такі, що шукали лише особистої користи для себе і, коли їм відмовлялося, то вони грозили, що пімстяться при найближчій нагоді, тобто при найближчих виборах.

Був наприклад, один такий, що писав до мене листа, аби я добився того, щоб його назначили суддею, хоч він не мав для цього найменших кваліфікацій. В разі моєї відмови він грозив, що буде мене гостро поборювати. Інші знову домагались, щоб вистаратись для них призначення на постмайстрів у місцевостях, де відкривалась нова пошта. Були такі, що не почувались до ніякої вдячности, коли я їм щось добре зробив, але було багато гарних, скромних людей, які про ніщо не просили й радо помагали мені в сповнюванні моїх посольських обовязків. Для таких людей і з такими людьми варт було працювати.

В часі мого послування я тісно співпрацював з двома іншими нашими послами, а саме послом Н. В. Бачинським і послом Дмитром Якиміщаком, щоб щось здобути для наших людей. Великим нашим успіхом ми вважали те, коли уряд оголосив був, що касує офіціяльного троста і передає школи під контролю податковців.

Ми проробили піонерську роботу на відтинку провінціяльного Манітобського парляменту й нашим наслідникам вже легше було йти тією стежкою, яку ми протоптали.

УКРАЇНСЬКІ ПОСЕЛЕНЦІ В КАНАДІ

Перші українські поселенці прибули до Канади, мабуть вже коло 1875 року, разом з німцями менонітами, які виеміґрували з України до Канади і осіли були в Манітобі, але ця справа досі ще не просліджена як слід. Першими відомими українськими еміґрантами були селяни з села Небилова, Калуського повіту в Галичині — Василь Єлиняк і Іван Пилипів. Вони оба приїхали до Канади в 1891 році й поселилися в провінції Альберта.

Ширша хвиля українських іміґрантів

Ширша хвиля українських іміґрантів почала прибувати до Канади після 1895 року. В тому році товариство „Просвіта" у Львові вислало було до Канади свого представника, а саме д-ра Осипа Олеськова (1860—1903). Він при прихильній поставі канадійського уряду відвідав більшу кількість осель, в яких жили українці й німці та зібрав інформації про умовини поселення в Канаді. Він намітив заходи, щоби забезпечити опіку канадійського уряду над тими поселенцями, що вже прибули, і тими, що мали прибути.

Свої поміченння і жмут практичних порад оголосив д-р Олеськів в своїй книжечці, що мала заголовок „О еміґрації" і появилась була у Львові в грудні 1895 року. Завдяки його заходам канадійський уряд створив був у Вінніпеґу іміґраційне бюро і призначив першим його керівником в 1896 році Кирила Ґеника. Це бюро мало піклуватися українськими поселенцями, що прибували до Канади.

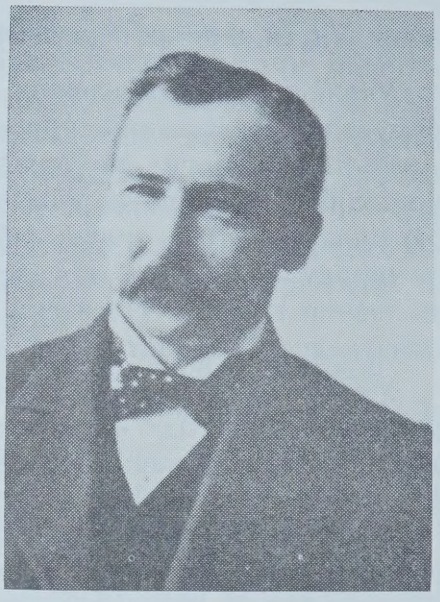

Сер Клиффорд Сифтон,
канадійський міністер внутрішніх справ за урядування якого до Канади прибула перша широка хвиля українських іміґрантів.

На зріст української іміґрації до Канади вплинули теж заходи тодішнього канадійського міністра внутрішніх справ Клиффорда Сифтона. В 1899 році він підписав угоду з транспортовим товариством в Гамбурзі, платні аґенти якого мали шукати за охочими переселитися до Канади. Вони в першу чергу шукали за такими охочими в Галичині, в якій давалось відчувати аграрне перенаселення.

Число українських переселенців почало зростати з кожним роком. До 1914 року прибуло до Канади понад 100 тисяч українських іміґрантів, майже виключно з Галичини й Буковини. Відсоток переселенців з Волині, Лемківщини

й Закарпаття був в тому часі дуже маленький.

Умови життя перших переселенців

Українських переселенців, що прибували до Канади, спрямовувано в першу чергу до західних провінцій. Там вони за номінальною оплатою $10.00 могли набути 160-акрову площу на поселення, так званий гомстед. Поселенці зобовязувались обробити ту площу.

Умови життя тих поселенців були дуже тяжкі, що видно з усіх майже споминів наших піонерів. Ріллю треба було здобувати тяжкою працею корчуючи ліс, або заорюючи недоторкнутий ще плугом дикий степ та осушуючи болота. Піонерську працю утруднювали брак грошей на закуп конечного сільсько-господарського знаряддя та потрібних у хатньому господарстві речей, незнання англійської мови, та великий відсоток неписьменних. Свій пізніший розвиток піонери завдячують своїй витривалій піонерській праці.

Перші скупчення українських поселенців

Українські поселенці від самого початку припливу їх до Канади поселювались громадами з тих самих повітів, а часом з тих самих сіл. Площі, які вони занимали, поширювались часом на десятки а то й сотні квадратних миль. Перші найбільші скупчення українців в Канаді були в районах таких міст як Вінніпеґ, Стюартборн, Давфін і Селкірк в провінції Манітоба, Йорктон і Саскатун в провінції Саскачеван і Веґревил та Едмонтон в провінції Алберта. Українські оселі розташувалися в лісостеповій смузі Канади, яка простягається від південного сходу Манітоби до північного заходу

Діти українських піонерів йдуть до школи — Арбакка в 1914 р.

Альберти. Український характер тих поселень зазначився навіть у краєвиді тих околиць. В очі кидаються білені українські хати з квітниками перед ними, спеціяльна форма сільсько-господарських будинків і стильові, українські церкви. Деякі місцевості дістали навіть українські назви такі, як Борщів, Броди, Галич, Збараж, Коломия, Комарно, Снятин, Україна, Сокаль, Ольга, Січ, Тернопіль, Шевченко й ін.

Товариське і громадське життя українських поселенців зосереджується звичайно коло церкви, біля якої находиться звичайно школа, читальня й громадський будинок. Останнім часом такий осередок пересувається чим раз частіше до містечок, що є дрібними адміністраційними осередками, де є звичайно пошта, лікар і різні крамниці.

Друга іміграційна струя

Перша світова війна перервала була ту живу іміграційну струю, але зараз після війни вона знову відновилася. Ця нова імігрція охопила тоді теж і Волинь, Холмщину й Полісся, що входили в склад Польщі й Закарпаття. Одначе уряд Канади обмежив її до найближчих членів родини, голова якої постійно перебував в Канаді та до селян і сільсько-господарських робітників. Господарська криза, що вибухла була в 1929 році, знову припинила була імігрцію до Канади.

В часі між двома світовими війнами прибуло до Канади близько 70 тисяч українців. Серед них було багато колишніх вояків і старшин української армії. Було теж багато інтеліґентів, кваліфікованих робітників, купців і осіб з більшими грошовими засобами, які дозволяли їм набувати кращі землі чи теж відкривати власні підприємства. Українці починають тепер поселюватись в провінції Онтеріо та більших містах провінцій Квебеку і Британської Колюмбії.

Третій період іміґрації

Третій період іміґрації до Канади припадає на 1947—1954 роки. В тому часі в рямцях переселення політичних втікачів і так званих переміщених осіб до Канади прибуло коло 35,000 українців. Вони осіли переважно по містах, головно в провінції Онтаріо. Цю нову іміґрацію українців до Канади полегшила акція Комітету Українців Канади та акція харитативної організації, що мала назву „Фонд Допомоги Українців Канади". Ця найновіша українська іміґрація внесла велике пожвавлення в суспільно політичне і культурне життя українців Канади.

Докладного числа українців, які переселилися до Канади до 1914 року, не знаємо. Їх тоді записувано за державною приналежністю або за країною походження і їх приходиться шукати під такими рубриками як австріяки, галичани, буковинці, русини, а навіть росіяни, румуни і ін. Щойно в переписі населення з 1921 року впроваджено було окрему рубрику для українців.

Число українців в Канаді

На основі перепису населення з 1961 року в Канаді жило 473,337

осіб українського походження. В дійсності їх число було дещо вище як 500,000. В світлі того перепису українці становили найчисленнішу словянську групу в Канаді та 2.6% усього населення Канади. Стояли вони на четвертому місці в усій Канаді і на третьому місці в степових провінціях. Отож на 473,3000 тис. українців в цілій Канаді в степових провінціях жило 290,200, в тому 105,400 в Манітобі, 78,900 в Саскачевані і 105,900 в Альберті.

Внаслідок змінених умов на українських землях після останньої світової війни і по переселенні з Західної Европи частини української політичної еміґрації дальша іміґрація українців до Канади цілком припинилася і дальший чисельний ріст українських поселенців залежний тепер майже виключно від природнього приросту.

Розміщення українців в Канаді

На початку українського поселення в Канаді, українці жили переважно в степових провінціях і переважно по фармах. Щойно після першої світової війни, а ще більше після другої світової війни зросло число українського населення у східних промислових провінціях Канади таких як Онтаріо і Квебек, як теж в Британській Колюмбії. Одночасно почало збільшуватись число українців у містах. Це збільшування відбувається головно коштом молодшої ґенерації, що вже виховалася в Канаді і коштом новоприбулих. В останніх роках помітне теж пересунення українського населення в самих степових провінціях. Воно зменшилось дещо в хліборобському Саскачевані і зросло в Альберті і Манітобі.

Розміщення українців по окремих провінціях за переписом 1961 року представляється так:

В Онтаріо — 127,000, в тому по містах 112,800; в Альберті 105,900, в тому по містах — 56,900; в Манітобі — 105,400, в тому по містах — 64,200; Саскачеван — 78,800, в тому по містах — 30,100; Британська Колюмбія — 35,600, в тому по містах — 26,500; Квебек — 16,600, в тому по містах — 15,800; Нова Скошія — 1,800, в тому по містах — 1,400; інші провінції — 1,300, в тому по містах — 900.

В часі перепису населення в Канаді в 1961 році коло 61% українців жило в степових провінціях, з чого 139,000 або 78% жили по селах і займались головно рільництвом, а 151,000 або 56% жили по містах.

Терени заселені українцями це понад 1,100 миль довга і близько 200 миль широка смуга, що простягається від південно - східнього кута Манітоби аж до Піс Рівер, на північному заході Альберти. Ця смуга займає площу понад 140,000 квадратних миль і це здебільшого рівнина, з родючою землею.

Підсоння тих теренів гостро континентальне з досить великими сезоновими відхиленнями температури, з пізніми весняними і ранніми осінніми приморозками. Під оглядом рослинної формації, ця смуга належить до лісостепу і мішаного лісу, вона дуже подібна до земель Центральної Азії і південно-

ТАРАС ФЕРЛЕЙ

Коли сюди прибув Ферлей,
То був ще хлопець — ну, гей, гей!
Двадцять один він років мав,
І мов козак той виглядав.
Мав він з ґімназії науку
І знав селянську всяку штуку,
Він говорив, мов адвокат,
І браво моргав до дівчат.

Він був природний провідник
І промовляти був привик
Чи на концерті, чи на вічу,
Чи на новорічну стрічу.
І де Тарас наш не бував?
У Вінніпеґу він всіх знав,
Бо ж тут, то там людей стрічав.

Стрічав пришелців у ваґоні,
То вчив студентів десь в Брендоні,
Де був для хлопців семінар,
Що мали для науки дар.
І він, Бачинський і Войценко
З Арсеничем діло хутенько
У Вінніпеґу розпочали —
Новий часопис збудували:
То був наш „Український Голос" —
Справ всіх народних добрий сторож.

Войценко грішми кермував,
А Кудрик статті все писав.
Туди й Батицький теж прибув
І друкарем постійним був —
Там він, в друкарні, навіть спав,
І часто дуже голодував...

Наче біблійний той Мойсей,
Провідником був наш Ферлей:
От з Ґімлі був Ферлей послом,
В Народнім Домі провідником
А в Вінніпеґу радним був.

Т. Ферлей,
посол до Манітобського парламенту від 1915 до 1920 року.

А хто промови його чув,
Той знає, що вмів промовляти
Ферлей та словом чарувати.
„Взаїмна Поміч" теж зазнала
Його опіки й процвітала.
Був він її і президентом
І дбав, щоб все росло з процентом:
Надвишку в грошах треба мати,
Щоб і культуру розвивати.
Отак у праці для людей
Провів свій вік Тарас Ферлей,
І НЕ ЗІТРЕ ЩЕ ДОВГО ЧАС
ТЕ, ЩО ЗРОБИВ ФЕРЛЕЙ ТАРАС.

18, VIII, 59. **О. Івах**

західного Сибіру, де теж находяться українські поселення.

В тій смузі живе понад 80% всіх українців, що заселюють всі степові провінції Канади, і вони становлять там майже четвертину усієї людности. В тій смузі находяться великі міські осередки, що в них скупчене українське міське населення Канади ,і що є осередками українського життя в Канаді.

У Вінніпеґу враз з передмістями живе понад 53,000 українців і вони становлять понад 11% всього населення; в Едмонтоні враз з передмістями живе понад 38,000 українців і становлять вони теж коло 11% населення того міста; в Сас-

катуні живе понад 9,000 українців і становлять понад 9% населення того міста. Менші скупчення українців живуть в Келґарі, а саме 8,000 і становлять вони близько 3% населення того міста, і в Ріджайні понад 5,000 і становлять вони понад 5% населення того міста.

У Східній Канаді українці живуть здебільшого по містах. В провінції Онтаріо близько 90% тамошніх українців живе по містах, а в провінції Квебек 95%.

Найбільше українське скупчення находиться в Торонті. В тому місті враз з його передмістями живе понад 38,000 українців і вони становлять понад 2% населення того міста. Є це по Вінніпеґу найбільше українське скупчення в Канаді. Меншим українським скупченням є Монтреал, де враз з передмістями живе коло 14,000 українців і становлять вони коло 0.8% всього населення того міста. Менші міські скупчення українців находяться в таких східньо-канадійських містах як Гемилтон, враз з передмістями — коло 11,000, або 2.8% всього населення; у Виндзорі з передмістями живе понад 5,000 українців і становлять вони 2.8% всього населення того міста; в Сейнт Кетеринс живе 4,000 українців і становлять вони 4.5% всього населення того міста; в Ошаві живе 3,600 українців і становлять вони 5.8% населення того міста; в Оттаві живе коло 2,500 українців і становлять вони 0.9% всього населення того столичного міста Канади.

У важливому гірничому осередку східньої Канади, а саме в Содборі живе коло 5,000 українців і становлять вони коло 5% населення; у Форт Вілліям над Горішним озером живе коло 6,000 українців і становлять вони понад 13% населення того міста, а в поблизькому Порт Артурі живе коло 4,000 українців і становлять вони понад 7% населення того міста.

Наймолодші українські скупчення повстали останніми часами в Британській Колюмбії, що положена над Тихим океаном. Більшість поселених там українців, а саме 3/4 живе по містах, а головно у великому портовому місті Венкувері. В тому місті враз з його передмістями живе коло 19,000 українців і становлять вони понад 2% всього населення того міста.

(На основі джерел Енциклопедії Українознавства і інших зладив **С. Волинець**).

Ukrainian Grammar

третє видання

ГРАМАТИКИ

Юліяна Стечишина

Найбільш практичний підручник для навчання української мови Ним користуються студенти університетів та середніх шкіл в Канаді й Америці.

Ціна з пересилкою $5.50 за примірник:

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B.

WINNIPEG 4, MAN. CANADA

Михайло Іванчук

Ті що промостили шлях українській іміґрації в Новий Світ

(Агапій Гончаренко, д-р Осип Олеськів, Кирило Ґеник-Березовський)

Сьогодні із дальшої історичної перспективи й на основі різних нововідкритих джерел бачимо, що українська іміґрація у вільний світ Північної Америки не була випадкова. Вона мала своїх предтеч в особах о. Агапія Гончаренка, д-ра Осипа Олеськова й Кирила Ґеника. Ці три особи були, так би мовити, українськими прапіонерами, що промостили шлях українській іміґрації на північно-американський континент.

Кожен з них діяв осібно, але сьогодні не улягає сумніву, що всі три вони до деякої міри були в контакті з собою.

Сто років тому, коли в Америці шаліла ще горожанська війна, прибув туди як втікач перед царськими опричниками перший український політичний іміґрант на тому континенті — о. Агапій Гончаренко, людина освічена, свідомий український патріот, якого серце горіло ідеями Шевченка, твори якого він читав і знав.

В 1867 році в Сен Френсиско над Тихим океаном були вже українці, які, перебривши Сибір неісходимий, опинились в тому далекому американському тихоокеанському порті. Друга група українців, що жила тоді на далекому американському заході, це були залишки із колонії „Росс". Спираючись на ті групи, о. А. Гончаренко хотів створити українську республіку Східнього Сибіру, але розчарувався у своїх намірах і своїх зусилях. Не покинув одначе думки перещіпити на американський континент український елемент й почав у тій справі писати статті в українських, галицьких часописах.

о. Агапій Гончаренко.

Мусіли ті його статті читати тодішні ґімназисти. Читав їх напевно пізніший д-р прав Осип Олеськів, мусів їх читати теж й Кирило Ґеник.

Пізніша акція о. А. Гончаренка створити в теплій американській Каліфорнії Українське Братство захопила була навіть деяких

українських іміґрантів, що осіли були вже в Канаді. До них можна зачислити Юрка Сиротюка з Етелберт, Манітоба, що в 1900 році виїхав був на деякий час до Каліфорнії, а дальше учителя Івана Данильчука, Мирослава Стечишина й Т. Ферлея. Одначе по короткому побуті в Каліфорнії, всі вони згодом повернули назад до Канади.

Другим з черги освіченим українцем, що прибув до Північної Америки на оглядини був д-р Осип Олеськів. Від нього Канадійський Департамент внутрішніх справ одержав в дні 1 квітня 1895 року першого листа писаного зі Львова. В тому листі д-р Олеськів писав, що велике число українських хліборобів має бажання переселитись до Канади. Це було якраз 30 років після того як о. А. Гончаренко прибув до Америки.

Як пише д-р Кей у своїй книжці, то плян д-ра Олескова був такий, щоб українські переселенці переселились до Канади організовано й були до того приготовані. Вони мали поселюватись більшими колоніями й кожна колонія мала мати свій провід в особах свого священика й учителя. Це завдяки його стараннням до Канади прибув учитель Кирило Ґеник та о. Дмитрів.

Ґеникові не тяжко було приноровитись до нових обставин. Він був дійсний піонер, що знав, як з людьми поводитись. Заки він став офіційним перекладчиком то осів на фармі коло Стюартборн. Здається, що його фарма це була північно - західна чверть 16-ої секції. Можливо, що це той кусок

д-р О. Олеськів.

землі, де тепер стоїть греко-католицька церква, або теж той кусок, що положений одну милю на захід.

Що Кирило Ґеник був в контакті з о. А. Гончаренком і мав навіть намір переселитись до Каліфорнії, свідчить те, що в 1940 році писав Мирослав Стечишин в календарі „Українського Голосу". Там читаємо:

„...Ґеник зачав мені оповідати про план, з яким він звязує свій виїзд до Каліфорнії. Українець з яким він переписується в Каліфорнії називається Агапій Гончаренко. Він сам називає себе „козаком-священиком".

Отож виходить, що та трійця мала близький контакт з собою. Отець А. Гончаренко був, так би мовити, першим свідомим українським прапіонером і мріяв про широке переселення українців до Америки. Своїм еміґраційним пля-

ном він зацікавив д-ра Осипа Олеськова зі Львова.

Тому, що в тому часі в Америці не було відповідних умов для наших хліборобських переселенців, д-р Олеськів звернув свої очі на Канаду й почав тут прослідджуватои можливості ширшого переселення українських переселенців в першу чергу з Галичини.

Що ж до Ґеника, то він був першим, що помагав нашим переселенцям в практичний спосіб.

Отець Агапій Гончаренко, живучи кінцеві роки свого життя в самоті, дожив до 84-го року життя не діждавшись ні своєї вилеліяної в мріях Східньо-Сибірської Козацької Республіки, ні Українського Братства в Каліфорнії, ні проголошення в 1918 році незалежної Української Народної Республіки. Д-р Олеськів помер в молодому віці в Галичині й не бачив вже своїми очима наслідків своїх заходів в справі масового переселення українських хліборобів до Канади. До кінця життя видержав на своїй позиції Кирило Ґеник. По одній спробі виїхати до

Кирило Ґеник

ЗДА він залишився до кінця свого життя у Вінніпеґу.

Українську масову іміґрацію до Канади можна вважати за найбільш успішну. Канадійці українського походження повинні бути свідомі того, що успіх тієї іміґрації і те, що вони сьогодні живуть в добробуті, у великій мірі є наслідком заходів та вказівок трьох осіб, що промощували шлях для тієї іміґрації, а саме, о. А. Гончаренка, д-ра Осипа Олеськова й Кирила Ґеника.

Досі найкраще вшановано память д-ра Осипа Олеськова, а саме д-р Кей (В. Кисілевський) написав про нього обширну книжку. Це гарний, нерукотворний памятник для того забутого українського прапіонера, що промощував й вказував шлях українським переселенцям до Канади.

Можливо, що як не ціла українська спільнота в Канаді, або українці поселені в Манітобі, то

Хто боїться робити помилки, той ніколи не робитиме історії.

(Андре Мальро, франц. письм. і політик)

Можна привикнути до меча Дамокля; це потверджує доля сугасного людства.

(О. Віллес, амер. режисер)

Історія не пливе одною великою рікою, але багатьма малими рвучкими потічками.

(А. Моравія, італ. письменник)

Життя коротке, а мистецтво є довговічне.

(Староримська приказка)

хоч українці, що походять з околиці Стюартборн, поставлять на північно - західнім кводрі 16-ої секції, як не скромний памятник то хоч би скромну памяткову таблицю з відповідним написом в якому згадано б добрим словом Кирила Ґеника.

Що ж до о. Агапія Гончаренка, то його доля хіба найтрагічніша. Його могила недалеко міста Гейвард в Каліфорнії находиться в повному занедбанні. Зусилля малого комітету очолюваного п. Ф. Луцевим зацікавити долею тієї могили опінію української громади в Америці й Канади не дали досі належного успіху. В Америці навіть не відмічено якслід 100-річчя з дня прибуття о. А. Гончаренка до Америки. Справа упорядкування його могили й поставлення там відповідного памятника, це не тільки справа американських українців, це теж у великій мірі й справа канадійських українців, бо о. Гончаренко був першим, що у своїх статтях поміщуваних в галицьких часописах звертав увагу на можливости поселення українців на північно-американському континенті.

„КОБЗАР" Т. ШЕВЧЕНКА

за редакцією проф. Леоніда Білецького

ПОСТАВТЕ ПОЕТОВІ ПАМ'ЯТНИКА У ВАШІМ ДОМІ!

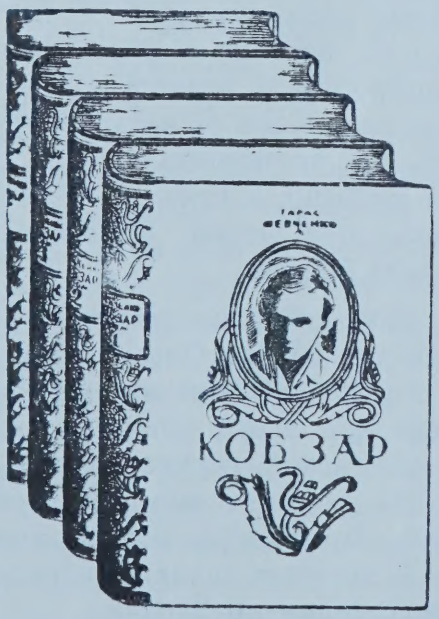

Це видання в 4-ох томах має разом майже 2,000 сторінок. Містить статті, пояснення до поем, життєпис поета та малярські твори Шевченка в числі 50, з них 6 в кольорах. У твердій полотняній оправі. Справжня окраса і національна гордість кожного українського дому.

Ціна за всі чотири томи $25.00.

Можна набути в кожній українській книгарні або пишіть до:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. **Winnipeg 4, Man.**

Петро Зварич

ПЕРШІ КРОКИ УКРАЇНЦІВ В АЛБЕРТІ

Петро Зварич з Веґревил, Алберта, належить безперечно до найсвітліших і найбільш заслужених постатей серед канадійських українських піонерів. На наш зазив до піонерів, щоб вони прислали свої спомини про піонерські часи, один з перших відгукнувся Петро Зварич. І в тому випадку, як в багатьох інших випадках, він був першуном. У своєму листі до редакції з дня 13-го березня 1965 року 88-літній Петро Зварич, якому вже зір відмовляє послуху, власною рукою пише:

„Недавно У. Г. оповістив, що приготовляє Ювілейний Альманах і просив, щоби йому надіслати спогади до поміщенння.

„Тож залучую свою писульку, що я її на помацки нашкрябав для ювілею Н. Д. (Народного Дому у Веґревил — який в дні 8 листопада 1964 року відмічував своє 50-річчя — замітка редакції), то може це буде цікаве чи придатне до Вашого календаря. З пошаною, Петро Зварич".

Під тим підписом є така дописка:

„24 цього місяця мені кінчиться 88 літ і того дня я переходжу до шпиталю для інвалідів у Веґревил, де буду доживати свого віку яко infirm chronical patient."

В цьому ювілейному Календарі-Альманахові, присвяченому 75-річчю поселення українців в Канаді, поміщуємо першу частину промови-спомину Петра Зварича. Дальші частини будуть поміщені на сторінках „Українського Голосу" в ювілейному 1966-му році.

Редакція.

Коли 1905 року створилася провінція Алберта, а в 1906 р. побудовано Сіенарську залізницю, то я попав в політичний рух, будучи одиноким інтеліґентом на цілу околицю в тих часах. На своїм гомстеді я відкрив пошту „Коломия", заложив склеп, став реґістратором Vital Statistics і Commissioner for Oaths, щоби помагати іміґрантам стати горожанами Канади.

Був я в тому часі політичним аґентом ліберальної партії і аґітував за Голденом до Едмонтонського і Нобі Гвілом до Оттавського парляменту.

Крім того я організував шкільні дистрикти і муніципали, був їх секретарем, а згодом кон-

Петро Зварич,
один з найстарших піонерів в Канаді, визначний громадський і церковний діяч.

трольором і контрактором будови шкіл. Мав я багато клопоту з тим, щоб дістати учителів до тих шкіл і їм догоджати.

Початки були дуже прикрі так, що я мусів своїм коштом видрукувати англійський буквар в українській мові до помочі учителям і родичам дітей.

Протягом 1907—1908 років я був weed інспектором (інспектор від бурянів) і game guardian (побережник) і об'їздив всі українські колонії від Fort Saskatchewan до Vermillion з рамени travelling school of agriculture і учив наших фармерів всього того, чого сьогодні вчать дистриктові агрономи, тобто управи ріллі, плекання худоби, свиней і дробу, молочарства і т. п.

Роки 1904—1914 були дуже бурхливі і неспокійні серед наших поселенців. В тому часі прибули з Галичини Василіяни і почала ширитись Сарафимщина (Сарафим — це російський епископ-місіонер, що втягав наших людей до Російської Православної Церкви — замітка редакції), а згодом почало ширитись Призбітеріянство і ро-рійське цареславіє.

Отож боролись зі собою чотири релігійні групи і три політичні, а саме ліберали, консерватисти і соціялісти. Як тільки зібрались десь люди в більшому числі, то зараз почали виступати бесідники різних противних собі груп і розсварювали присутних. Це дуже деморалізувало загал і знеохочувало до будь-якої організації.

Я пробував зорганізувати тоді секретне товариство, щось в роді Odd Fellows або масонів, щоб провідники звязались присягою на тайних засіданнях, що будуть триматись разом, а не шкодити одні другим й що не будуть розбивати нарід.

Коли й це не вдалося, тоді я станув по стороні прихильників Презбітеріянців і постарався о те, що в скорому часі прибуло трьох українських презбітеріянських проповідників і один англійський місіонар зі сходу, що називався Broadfoot (Бродфут).

Місто Веґревил, що почало тоді щойно розбудовуватися, ще не мало своєї публичної школи, а ми вже відкрили були свій „Каледж". Він приміщувався в моїй малій хатчині і навчалось в ньому 16 хлопців, яких презбітеріянська місія зобовязалася годувати, учити й зробити з них на скору руку учителів і проповідників.

Крім тих реґулярних студентів, була ще й вечірня школа для хлопців і дівчат, що теж приміщувалася в моїй хаті. В тій школі я навчав української мови, а Бродфут викладав англійські предмети.

В тому часі було у Веґревил не більше як 10 українських родин. Я постановив побудувати для них незалежну церкву за гроші Презбітеріянів, які платили нашим проповідникам по $800 річно, а незаможним імігрантам дарували одіння, ковдри та вовняні покривала (коци).

В пізніших роках місія побудувала вигідні приміщення для хлопців і дівчат і позичила нам $1,000 на побудову церкви для парафії, що складалась з 8 членів, які на ту ціль зложили $95.

СУДДЯ ЯРОСЛАВ АРСЕНИЧ

Лише шістнадцять років мав
Тоді Арсенич Ярослав,
Як до Канади він прибув —
Він ще студентом тоді був.
Тут він і тяжко працював
І трохи грошей заробляв —
В друкарні був помагачем,
Каміноломом-копачем,
Відтак студентом знову був
І дозвіл вчити він здобув.

Як дозвіл вчити він дістав,
То в школі „Косів" він навчав —
Та школа була невеличка
Аж коло Давфіну містечка,
Де жили горді березівці
Та інші наші українці.
А Ярослав був із селян,
Для березівців свій краян,
То всі любили Ярослава,
І добра йшла про нього слава.
Два роки в школі він навчав
І для народу працював.

Відтак студентом знов він став
І вчитись далі продовжав.
Був переводчиком для суду,
І доложив багато труду
Та старань всяких доложив,
Щоб „Український Голос" жив —
Петру Войценку помагав
Та все охоти додавав,
Коли не було чим платити,
Щоб друкарі могли хоч жити...
Він був Войценкові мов брат.
Та й добрий дуже адвокат
Був наш Арсенич для людей —
Ніхто йому не був чужий.

Пошану всіх Арсенич мав,
Бо про добро людей всіх дбав.
Справи народні боронив
І для народу завжди жив.

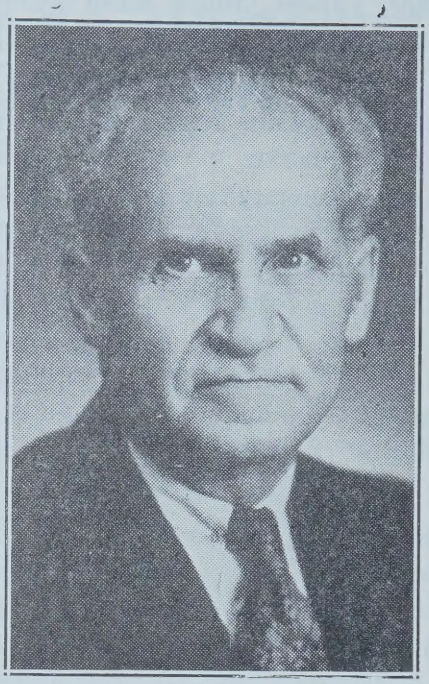

Я. В. Арсенич,
перший українець-адвокат, перший українець „Королівський Радник" і перший українець-суддя в Канаді.

Про СУС і СУМК він щиро дбав,
І Церкві нашій помагав.

І коли уряд завважав,
Яку Арсенич славу мав,
То уряд його відзначив —
Суддею в Давфін назначив.
І знов раділи березівці
І з ними всі ми, українці.

Суддя Арсенич славу мав,
Що щиро людям помагав.
ЖИТИ АРСЕНИЧ БУДЕ ВСЕ.
БО СЛАВА ДОБРА ВСЕ ЖИВЕ!

19, VIII, 59. **О. Івах**

При допомозі трьох проповідників і чотирьох членів громади побудовано гарну церковцю з вежою на переді. В ній спершу відбувались відправи після обряду православного, а згодом запроваджено протестантський обряд і вірні від тої церкви повідпадали.

Цю церковцю уживано згодом якийсь час на приватну й недільну школи, а пізніше продано українським католикам за $900, які віддано Презбітеріянцям, що

позичили були нам на її будову $1,000. Таким чином вони втратили на тій позичці $100.

Коли до Веґревил прибув М. Залізняк, то він перебрав від мене всі ці обовязки, які я досі виконував, а я звернув всю свою увагу на просвітні, бизнесові й політичні справи. Я почав скликати масові віча в Едмонтоні, Мондері, і на Чіпман, а найчастіше у Веґревил. На тих зборах обговорювано важні для нас шкільні, торговельні й політичні справи.

Ми домагались від уряду українського організатора, українських учителів, перекладу шкільного закону на українську мову і українських шкільних підручників.

Ухвалювали ми на тих зборах відповідні резолюції та висилали делеґації на чолі зі мною до міністрів з домаганням, щоб нам приділили українських аґрономів. Наші домагання відкладано до часу виборів і перед виборами обіцяли, що їх вдоволять.

На тих зібраннях і вічах я обширно реферував про кооперативні спілки, а головно про справу торгівлі. І так в 1910 році основано в Веґревил „Руську Народну Торговлю" (National Co-op Co. Ltd.), якої управителем став А. Зварич. Його помічниками були Ф. Лемішка, І. Шовкопляс, І. Кінасевич і інші. Ця спілка мала великий успіх, бо за 10 літ свого існування вона відкрила 7 філій і мала чвертьмільйоновий оборот, а 25-долярові шери тієї спілки за 10 літ вартували шість разів більше.

Та мимо такого великого успіху Спілка мусіла в 1921 році збанкрутувати мимо моїх найбільших зусиль, щоб її рятувати. Вона давала забагато товарів на кредит. Назбиралося тих боргів на величезну суму $175,000 і їх ніяк не можна було сколектувати від боржників, щоби могти сплачувати тих, що давали нам товари на кредит.

Впродовж 10 років я був безплатним директором або теж секретарем тієї Спілки. При її банкрутстві, я не тільки втратив всі мої шери, але мусів ще, як учитель, заплатити коло $10,000 різним фірмам. Такі то тяжкі були наші початки на господарському відтинку, бо ми тоді не мали ще належного досвіду.

ЛІТОПИС УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В КАНАДІ

З відповідними показниками (індексами)

О. ВОЙЦЕНКО

Том І

Піонерська Доба: 1874—1918

304 сторінок друку

Ціна $4.50

Том ІІ

Доба Росту й Диференціяції: Роки Після І-ої Світової Війни 1919—1924

400 сторінок друку.

Ціна $4.50

В твердій полотняній оправі $6.00

Замовляйте в місцевих книгарнях або в

UKRAINIAN VOICE

P. O. Box 3629, Sta. B.

WINNIPEG 4, MAN. CANADA

В. Т. Склепович

ВІД ДИКИХ СТЕЖОК ДО ШИРОКИХ ШЛЯХІВ КАНАДІЙСЬКИХ

(Три канадійські покоління)

I

ДИКІ СТЕЖКИ

1900 рік

Цілий тиждень був слотливий. Ні на маленьких латках поля, ні на корчунку не мож було робити, бо що дня прихапцем падав дощ. Одначе новосельці викінчували в середині і зверху новопобудовані хати, що були вже покриті дахами. Вони мусіли будуватися, бо з приростом сім'ї їх перші бурдеї, колиби й маленькі хатки були вже за тісні. Для мужчин, що звикли робити на дворі, праця в середині будинку не була по душі.

В неділю раненько сонце піднімалось з обмитим лицем і поволі сунулися понад гори Райдінґ. Небо було чисте, наче б виполоскане дощем. Соняшне проміння відбивалося гострим блиском від мокрої землі. Листя на деревах вилискувалося. Розцвілі, дикі рожі пахли на ціле селище.

Гори неначе обперезані фіолетним поясом синілися як небо, що сперлося на їх верхах.

Так діти, як і старші ходили по подвір'ї босоніж й любувалися дикою красою і пронизаним вогкістю теплом. Післядощева свіжість наповнювала їх рушійною силою. Кожне з них хотіло щось робити, кудись йти — хоч би до сусіда, щоб побути з ним й поговорити.

Василь Т. Склепович

По одному сусіди зрушилися і так один за одним прямували дикими стежками до старого Федора. Там все можна було щось цікавого почути, бо Федір і його сусід Дмитро Юзів все сперечались, все мали щось на пеньку. Старий Федір переконував Дмитра, щоб той не приставав до протестантів, куди його старалися притягнути.

„Єк днуєте, Федоре" — запитав Василь, вживаючи старовинної, верховинської форми привітання.

„Ще май миром, а як ти Базю?"

Взаємна пошана, любов і гаряче бажання жити в сусідській близькості єднали поселенців в

нерозлучну громаду. Якісь невидимі звена лучили душі отих перших українських гомстедовців, загартованих в тяжкій праці і злиднях серед дикої природи і єднали сусідів в один нерозривний гурт.

Бадіки розговорилися. Один з них сидів на ковбику, другий на тесаному дереві, інші на помістку. Говорили вони про звичайнісінькі речі, про те, що було їм на потребу. Найважніша з потреб крім одягу і поживи то була наука для дітей, а тут так мало було тих центів, щоб за них можна було придбати відповідний одяг для дітей та купити їм шкільні таблички та рисіки до них. Не забували вони теж погуторити про викінчення своїх хат.

Як раз тепер, ідучи вузенькою доріжкою, що трималася дикої, здається споконвічної в тому краю стежки, обабіч якої ріс осиковий ліс, темний і такий високий, що, здається досягав до неба, ішли жінки і діти. Після звичного привітання Василиха запитала:

— А що ви ґазди, такого мудрого врадили?

— Врадилисмо, аби з неділі братися до мащення хат.

— Ото вам мудре врадили — зажартувала Василиха хоч знала дуже добре, що та праця не мине її рук. Вона знала, що Антось, Федір і Василь були побудували хати з осикового дерева, але ті хати не були ще викінчені так, аби „файно віглядали".

Відізвалась ще Варвара. Вона радила:

— А як би ми ще почекали трохи, гет аж до закінчення сапання.

Варва! — гримнув на неї її чоловік Антось. То то лише сир добрий відкладаний.

Бадіки напирали, щоб якнайскоріше зібрати толоку й виліпити хати, бо час біжить. Сінокоси от-от за плечима, а на жнива треба буде йти пішки до Брендону а може й Ніпави, щоб заробити трохи гроша.

***

Антось мав вже глину готову отже до нього першого зібралась толока. Потім пішли до Василя, а дальше й до Федора. Це не тривало довго. До тижня закінчили роботу. Навіть і старий Юзь приходив помагати і підкидав лопатою „заміс" глини.

Піонерська праця на гомстедах не вгавала. Знову загупали сокири в густому, дикому лісі. Знову повалились під тими сокирами височезні осики й поторощили під собою лози. Знову піднялись дими з горіючих куп хащів і колод. Знову прийшла неділя.

Нині Юзь вступив до Федора і оба дикою стежкою, що пнялась крізь горб, загостили до Василя, що його хата була в долинці.

Василь сидів на стільчику й оповідав свойому синкові Михайлові про старий край, про полонини, про худобу і про отари овець.

„Слава Ісусу Христу" — привітався Юзь.

„Слава на віки Богу" — відповів Василь.

— Як ти, Базю? Дужий і здоров? — запитався Федір.

— Ще май, дякувати Богу святому, коби так і на далі.

Незабаром прийшов Антось і близький Василів сусід, Штефан. Завели бесіду про роботу.

— Декотрі вже пішли в Ніпів (Ніпава), а другі до Штрикльиру (Стретклир), а кажуть, що між Манідосов і Брендоном Бог уродив файний хліб.

— Мій Дмитро таки вже пішов до Ніпави.

Не було виходу. Гомстедовці з під гір Райдінґ, що положені на південь від Давфіну, в Манітобі, мусіли лишати жінок і дітей серед дичини й пускатися пішки в далеку дорогу, щоб заробити трохи гроша, на розбудову своїх господарств, а то й на прожиток сім'ї.

Старий Юзь сидів на низькому ковбику. Він сперся на кривульку палиці, а бороду поклав на покручені працею й суковаті чиколонки пальців і вдивлявся в гори. Він не відривав своїх сивих очей від верхів тих гір.

— Ви, Ю, щос нині смутні — завважив Василь. Може Ви чьисом не змагаєте?

— Ні, Васи, нічого мені не хибує — відповів Юзь задумливо. От сиджу тай дивлюся на гори. Які вони смирні. Такі, як Ружет був. Гей як то там колись було. Всі стежки я знав, а тут така дич, най ся преч каже. Куди не підеш, там дич ходить.

Полились спомини про недавнє життя в Березові. Хоч це лише три роки минуло з того часу як вони тут поселились, але кожен з них памятав чітко все, що залишив за собою, хоч сам він не змінився.

Там, в Березові, у стіп Карпат, заквітчані хати, підгіря, полонини, череди худоби й отари овець, утоптані ногами плаї — а тут корчі дикої черемхи, саскатуну і калини та хатки побудовані з облупленої з кори круглої осики. Де-не-де в лісі зустрінеш поляни, а замість протоптаних і добре відомих плаїв вються дикі стежки.

Але нове життя вимагало нового приспособлення. Там люди тулились на куцих морґах, а тут сиділи на просторих, хоч ще диких гомстедах.

— Або гинь, або жий — вигукнув Антось.

— Христінин вітримає, впевняв Юзь.

— Пан Біг поможе — додав Василь.

Федір почухав бороду, витягнув з неї волосок і стріпав його з пальців на землю. Він задумливо сказав. „Всьо добре від Небесного Отця приходить. Хоч як нам тепер тут прикро, але все таки ліпше, як було там."

— В Бозі надія, що все буде добре — сказав Василь.

— Аді, я вже тут маю більшу ниву як мав в Березові.

— А скільки ще можна вікорчувати — додав Антось голосно.

— Та то не латка, хло, але цілих 160 акрів!

II

УТОПТАНІ СТЕЖКИ Й РОДЮЧЕ ПОЛЕ

1930 рік.

— Сідай-ко Штеньку на коня та поїдь в гори і прижени худібку із хаті. Треба ззагоді коровки подоїти бо ввечір підете до Народного Дому.

Стефан сів на коня і поїхав утоптаними стежками, горбами та густим лісом по худобу. Вона паслася десь в резерві, а там на 30 миль чи вздовж, чи впоперек не було ніякого плота. Все ліс, потоки, прогалини й дальше безконечний ліс.

А тут поле. Тут скрізь поле. Куди не поглянь, там поле. Саме тут, де тепер є поле, то більш як 30 років тому був непроходимий ліс, такий густий, високий і страшний, як оце тут в резерві ще росте за рікою, що відділює його від поля. Але наші перші піонери в тих сторонах сокирами, джаґанами, вогнями й кіньми знищили той ліс. Тепер тут поле, а на тому полі росте густе збіжжя. Навіть немає вже місця, де можна було б попасти худобу.

На межах, які перехрещують секцію землі на чвертки, лежить опущений пліт з дроту. Подекуди він ще тримався зігнилого колика. Обабіч звичайних доріг плоти теж понівечились. Тут і там на межах і коло доріг росла ще самітня осичка, тополя, дика рожа, ліщина, черемха і саскатун, карликові залишки колишньої гущавини й ліса з грубезними деревами.

А онде занедбані, перекривлені і струхнявілі будинки позападались в землю, витріщивши на поле свої сліпі очі. Вони, тепер опущені, й смутні доживають свого віку. Всякі буряни, як от кропива, осет, будяки і ріжні корчі придушують їх. Вони хотять привести невживане вже від довшого часу подвіря старої, первісної піонерської оселі назад до первісного, природнього вигляду й затерти сліди праці запопадливої піонерської руки.

Неначе для контрасту на противному боці впорядкованої дороги пишаються гарні, помальовані будинки молодого фармера. Він одідичив фарму від своїх батьків і ще докупив собі більше поля. Обширне подвіря було огороженe і захищене від дороги і поля плетеним плотом, посадженою деревиною, кущами та прикрашене чудовими цвітами. Все тут було виміряне геометричним ладом.

Скрізь поле. Тут чорнівся переліг, а он там виколосене збіжжя неначе шанобливим поклоном клонилося до землі. Звідсіль видно церкву з трираменним хрестом, а поблизу неї школа і Народний Дім. А ген, ген, дальше на захід стоять ще одна церква і ще один Народний Дім — культурні символи перших українських поселенців-піонерів. Це сильні й невибагливі памятники їх праці, такі, як були перші наші гомстедівці. Тут, як і в інших околицях виростали дужі люди.

Не зважаючи на важенні, череваті хмари, Стефан їхав верхом, утоптаними стежками і первісною, індіянською доріжкою. Куди лишень не поглянь, там стежка. Одна вела на Двадцятьпяту, друга на Довбушеву, інша на Глухого полонинки, на Шкльобик, до Лисої Рипи, на Рудого ниву і до потоку Тіпі. Десь тут у лісі паслася худоба. Стефан зачув дзвіночок. Кінь постриг вухами.

Другий Стефан, „Василів Штенько", також їхав верхом шукати своєї худоби.

— Слухай, це твій дзвіночок чути?

— Ні, мені причувається, що наше колокало бамкає десь гет аж на Тринадцятій.

Розійшлись і кожен з них поїхав своєю стежкою по свою худобу.

„Гий, до дому, гий, сіба Попій".

Пес гавкнув.

Череда худоби рушила, прямуючи до стежки, що вела до дому.

Дзвінки дзвонили ріжними звуками: дзінь-дзілінь; тень-телень; тонка-тон; бом-болом.

Голос дзвінків покотився долинами і виснажений зі сили, ляг на Василеву млинівку. Тут він затих так, як затих журкіт млинових каменів Василевого млина.

Блискавиця прорізала черево хмари. З роздертого отвору вирвався грім, гримнув і погуркотів горами. Почав лляти дощ як з цебра.

Сусідські хлопці й дівчата теж ішли в ліс по худобу, але сьогодні вся худоба була в купі. Всі вони стрінулись зі Стефаном на броді ріки й домовились, що мимо дощу і розмоклих доріжок всі підуть ввечері на концерт.

**
*

В цих околицях в тому часі не було ще шутрованих доріг. Після зливного дощу дороги ставали болотнисті, так що з трудом можна було порушуватись. На це люди не звертали найменшої уваги. Вони були привиклі до цього. Одні возом, інші бричкою, а ще інші піхотою йшли на концерт. Ні втома після цілоденної праці, ні густе як мазюка болото, ні вагітні дощем хмари, з яких кожної хвилини могла хлинути дальша злива, не відстрашували людей. Вони йшли до Народного Дому на концерт.

В залі лави поволі заповнювались. Біля сходів, що вели за куліси сцени, стояли Михайло Симич, Стефан Слиж, Петро Банят і Микола Косинич. Вони радились, що робити, бо сподівані ними важні гості досі не прибули.

— Коби то знати як далеко засягнув той дощ? — заговорив Михайло.

— Глина розмокла й стала липка. Як запхаються в глибоке болото, то там і залишаться ночувати.

По короткій суперечці над питанням починати концерт, чи ще трохи підождати, рішили вкінці таки починати.

Вступну промову виголосив учитель Василь Лісорук і після відспівання канадійського гимну аматори відограли добре підготовану одноактівку.

В часі перерви між тією одноактівкою і дальшими точками програми хтось крикнув: „Їдуть"!

І дійсно серед темної пітьми замиготіли світла авта. Авто поволі посувалось вперед, але вкінці таки загрузло в липкім чорноземі і спинилось.

— Ходім хлопці, попхаємо авто — піддав хтось спасенну думку.

— Шкода вашого труду, то не бричка — сказав Микола Слиж.

— Як хто з вас має доброго ланцюга на возі, то впряжемо коней й витягнемо авто.

За короткий час хлопці притягнули кіньми авто на площу біля Народного Дому. З авта висіли адвокат Рисенич зі своєю дружиною і дочкою і Ганкою Дмитровою. Їх впроваджено до переповненої вщерть залі і приявні на концерті люди прийняли гостей бурхливими оплесками і окликами „Слава!"

Адвокат Василь Рисенич прохав, щоб не переривати концерту, а продовжувати його далі, а свою промову він виголосить по закінченні концерту.

В концертовій частині програми виступив добре вишколений учителем Лісоруком мішаний хор, що проспівав цілу низку гарних українських пісень. Ці пісні видно зробили глибоке враження на адвоката Рисенича, бо у своєму привіті, а враз з тим кінцевому слові, він вказав на красу української пісні, що є нашим великим культурним скарбом, яким ми можемо почванитись перед нашими канадійськими співгорожанами.

Підкреслюючи заслуги наших піонерів, адвокат Рисенич сказав тоді:

— Вернімся думкою взад до тих часів, коли ваші батьки вперше поселилися тут. Які тоді тут були ліси, а між осиками вилися дикі стежки. Сьогодні тут родюче поле. Куди не глянете, всюди поле.

— Скільки мозольної праці треба було вкласти, щоб викорчувати ті ліси. Збір збіжжя з тих піль це нагорода за працю ваших батьків-піонерів. Серед невимовних труднощів вони будували тверді основи для вашого майбутнього. Їхню спадщину ви повинні не тільки перейняти, але розбудувати й передати вашим потомкам.

— Памятайте, що ви можете бути щирими українцями й щирими канадійцями. Це є неподільне.

Адвокат Рисенич скінчив: Заля прийняла його слова спонтанічними оплесками.

***

Слідуючого ранку адвокат Рисенич пішов на прохід. Довкруги нього було поле. Там росло збіжжя. Пішов дальше й станув на березі річки. На південь синіли гори, перед ним стелилося вкрите збіжжям поле, а в долину вилася добре утоптана людськими ногами стежка.

III

БИТІ ШЛЯХИ І ШИРОКІ ПОЛЯ

1960 рік

— Що дієш, Васи? — спитав о. Стефан півголосом.

Василь стрепенувся, привітався з о. Стефаном й подавши йому руку, сказав:

Люди занадто багато займаються собою самими, щоб мати час на зглиблення інших людей і на пізнання їх вартости. Тому то при великих заслугах і ще більшій скромності можна довго залишатись невідомим.

(Ля Брієр, франц. письменник)

Щастя полягає не в нагороді за відвагу, а в самій відвазі.

(Із староримської мудрости)

Жінки завжди попадають у крайність: — вони або ліпші, або гірші від головіків.

(Ля Брієр, франц. письменник)

— Аді, слухаю бесід наших великих розумів.

— Сідайко, Ште, — шепнув Василь. — Коби цес скінчив свою бесіду то й ми дещо поговоримо.

Так Василь як і о. Стефан родилися вже в Канаді, на гомстеді, недалеко гір. Василь був дещо старший віком від о. Стефана, але вони з малку виростали в дружбі й та дружба між ними залишилася, хоч їх життьові шляхи пішли в ріжні сторони. Один став священиком, а другий учителем.

Промова скінчилася і голова з'їзду, адвокат Петро Назарович зарядив перерву на 10 хвилин.

Учитель Василь і о. Стефан розбалакались і в бесіді тут і там вплітали свою рідну березівську горівку, щоб не забути, з якого кореня вони походять.

— Березунів, мой, пізнаєш аби де — сказав адвокат Петро Назарович, проходячи повз учителя і священика й вітаючись з ними.

Був це час вакацій і Василь вибирався на риболовлю, але довідавшись, що його приятель о. Стефан їде до Косова, що положений на підгірі й буде там відправляти Службу Божу в храмовий день св. Петра й Павла, рішився поїхати разом з ним.

***

Поїхали.

Авто легко котилося по рівній виасфальтованій шосі. Дорога далека й було доволі часу набалакатись до схочу. Було про що їм говорити, бо обидва вони були працівниками на народній ниві. З радістю підкреслювали в розмові наші успіхи за минулі роки, але згадували теж з жалем про деякі наші недомагання й неуспіхи, головно в культурно-освітній ділянці.

***

По кількох годинах їзди Василь зупинив авто.

— На, Ште, бери в руки керівницю. Злюзуй мене!

Авто шумить від скорого бігу. Дорога наче побіліла від спеки. Отець Стефан вважав на дорогу й на швидкомір. На шосі з'явилась поліційна патроля.

— Де мемо підвечіркувати? — спитав Василь, як їх минула дорожня патроля.

— Та хіба в Манідозі, — відповів о. Стефан і пригадав собі, як то колись наші піонери перекручували англійські назви місцевостей й вимовляли їх по свойому.

Зупинившись в Манідозі, вступили вони до кафетерії. Василь і о. Стефан сіли на високих, круглих стільцях коло прилавка й замовили каву.

Немає такої розумної людини, що могла б дозволити собі легковажити голос дорадників.

(де-Голь)

З усіх свобід люди найбільше цінять свободу ліктів.

(А. Гербінгер, віденський актор)

Алькоголь блискуче консервує все опріч таємниць.

(Гері Грент, кіноактор)

Стародавна людина це та, що памятає часи, коли люди старались дістатися до неба, а не на місяць.

(К. М. Овнбі)

В о. Стефана пробудилась хлопяча збиточність. Він сказав:

— Аді, Васи, так колись небіжчик Мисишин пив пражене молоко — і при цьому відсунувся від прилавка так далеко, як можна було, нахилився над горнятком кави й здорово її сьорбнув. Василь, пригадавши собі цю картину, зареготався на ціле горло.

**
*

Попри озеро Клір і через гори Райдінґ авто, пожираючи простір, котилось безупинно. В одному місці о. Стефан просив зупинити авто, щоб налюбуватись природою. Перед їхніми очима простягнувся басейн ріки Вермільон, а далі розгорталась величезна шахівниця порозбиваних на чвертки фарм.

Панорама гірської околиці почала змінюватись неначе на фільмі у кіно. Тут дорога викручувалась неначе стяжка поміж густим лісом й порослими деревиною горбами. Попри дорогу в камянистому свому річищі котила свої бистрі хвилі ріка Едвард, а онде недалеко ріки вичеревився горб. На ньому росла одна однісінька розхрістана сосна. Її верх гострим шпилем пнявся неначе до хмар, щоб їх проколоти. А тут під боком росли пелехаті берези з гладкою корою. Трохи дальше стовбичив старезний дубище з рябою корою, розпростерши криві ґудзуваті гіляки. А оце минають останній горб ,а там вже поле - поле - й поле...

— Здається, що треба буде махнути навправці, — перервав мовчанку Василь.

Гм — підсміхнувся під носом о. Стефан — колись казали, що хто правцює, той дома не ночує.

**
*

Вкінці доїхали. Зустрів їх брат о. Стефана — Михайло, що був старший від нього. Він з двома своїми синами залишився на фармі й вони фармерували вже на велику скалю. У них видно було достаток. Мешкали у великій, на біло помальованій з надвору хаті. Біля хати був садок і огород та цвітники. Ціле господарство було обведене плетеною огорожою.

Дальше видніли курники на дріб і хліви на малий скот, а ще дальше величезна стайня на рогатий скот і загороди, де худоба стояла вліті, та возівні на модерну сільсько-господарську машинерію. Захищені кленовими деревами стояли два ряди білих вуликів.

На другій чвертці землі стояла їхня стара, похилена вже від старости хата й кілька кучок.

Отець Стефан з цікавістю приглядався новій братовій господарці, а найбільше цікавила його короткорога расова худоба.

Поглянувши на сонце, якому ще далеко було до заходу, й на гори, о. Стефан висловив бажання „махнути" — як він по березівськи, сказав — аж на Тринадцяту. Брат Михайло широко відкрив очі.

— Та за чим тобі йти аж на Тринадцяту? — спитав Михайло, що не міг збагнути майже хлопячого бажання свого брата, поглянути на потік та на стежки, що з ними звязаних було стільки хлопячих споминів.

Для Михайла Тринадцята секція була лише частиною величезного природнього парку, де бродили ведмеді, вовки, серни, муси та олені та всяка інша дика звірина.

Для о. Стефана Тринадцята була країною його хлопячих мрій. Там колись паслася їхня худоба, туди вели утоптані ним і його товаришами молодості стежки.

— Шкода гаяти час — сказав Михайло.

— Ти там нічого тепер не пізнав би. Все змінилося. Там тепер виросла непрохідна лісова гуща.

— А чи є ще хоч який слід з Іванової колиби? — спитав о. Стефан.

— Та де там, слід по ній пропав — відповів Михайло.

Слухаючи їхньої розмови, Василь почав роздумувати над тим, як це дика природа затирає сліди людської праці, як тільки людина на деякий час залишить її в спокою.

***

Михайлова дружина приготовляла страви й печиво на празник. Всі поклались вчасно спати, щоб наступного дня раненько встати й поїхати до церкви.

Настав день св. Петра й Павла. На дворі стояла чудова літня погода. Василя тягло в гори. Заки поїхати до церкви, він подався автом в сторону горбів. Під'їхавши до найближчого з них, він видряпався на нього і повів кругом очима. Кругом був ліс і своїм шумом неначе молився в це велике свято. Ніде не видно було ніякої стежки. Ліс і поля протинали вже биті дороги.

***

Налюбувавшись природою, Василь вернувся назад на Михайлову фарму. Після сніданку всі поїхали до церкви. На площі, що була при церкві, і на краю дороги стояли авта і троки. Ні возів ні бричок запряжених в коней не було видно.

Люди з двох ріжних парафій приїхали на храм і дожидали о. Стефана. Побачивши, що приїхав з ним й учитель Василь, дуже тим втішились. Майже всі тут знали о. Стефана. Адже він родився тут на фармі, тут виростав й тут ходив до школи. Вони памятали як колись малий Штенько босоніж бігав за мячиком, а ось тепер він приїхав до них як священик і відправляє Службу Божу.

У о. Стефана був гарний голос і він був добрим проповідником. В часі його проповіді ґаздині поскладали побожно на груди руки і побожно помахували головами. Старий Дмитро своїм звичаєм гехнув потиху і промурмотів задоволено під носом:

— Аді, що з того пустого капшука виросло!

Після освячення води жінки почали тиснутись до стола, щоб першими зачерпнути тієї води.

***

Після Служби Божої в Народному Домі відбувся спільний обід, що його приготовило жіноцтво. З церкви до Народного Дому посунула довжелезна валка авт і тро-

ків. Старі вози з поіржавілими обручами давно вже спочивали в старих возівнях. Фармері здебільшого говорили по українськи, але молодь мішала вже англійські слова, а деякі говорили по англійськи, хоч зовсім добре розуміли українську мову. На тому тлі виринула була навіть коротка суперечка, але всі погодились на тому, що всі вони почувають себе українцями й люблять український нарід, його мову, його віру й його традиції.

В часі обіду промовляв о. Стефан і його приятель учитель Василь. Люди довго не розходились. Вони раді були слухати якнайдовше. Молодь зайнялась спортовими грами.

**
*

Василь, попрощавшись з приятелем о. Стефаном та його братом і його родиною, вертав до дому сам своїм автом. По дорозі він думав над тими змінами, які він завважив. Його тривожила майбутність молоді, що під впливом чужого окруження склонна була вживати якнайбільше життя. Він з пошаною думав про тих наших, часом неграмотних, або півграмотних старих піонерів, що одначе були сповнені великою життєвою мудрістю й вміли своїх синів і дочок добре виховати й вивести їх в люди.

Він глянув обабіч дороги, якою мчалось його авто. По полях увіхались трактори, а асфальтованою шосою котились величезні троки. Понад гори Райдінґ пролітав високо літак. Ухо могло було ще вловити, коли він проїжджав побіч фарми ричання худоби або піяння когута. Іржання коней вже не було чути.

Тут і там можна було ще побачити опустілі, старі піонерські будинки. Вони були покривлені, понівечені й виглядали неначе якісь потовчені шкаралупки. Вони свідчили, що вчорашні дні вже безповоротно минули. Не видно було вже і тих стежок, що їх колись наші піонери були протоптали, чи то в лісовій глуші, чи в безкрайому степу. Тепер життя проходило широкими битими шляхами, на яких увіхались бистроїзні машини, що чимраз більше почали опановувати життя нового покоління.

(Всі прізвища в тому нарисі видумані).

Traditional Ukrainian Cookery

Савелі Стечишин

Ця куховарська книжка, написана в англійській мові, здобула собі популярність не тільки серед українських господинь, але також серед англійської публіки в Канаді і З'єднених Державах.

Книжка має сотні ріжних українських приписів, короткі описи українських святочних звичаїв, ілюстрації та „індекс" при кінці книжки що допомагає господиням скоро віднайти сторінку, де поданий припис, за яким вони шукають.

Книжка має 498 сторін, друкована на першокласному папері, гарний читкий друк, тверда полотняна оправа з кольоровою паперовою, артистично викінченою обгорткою.

Замовляйте її для себе або в подарунку.

Ціна $5.50 з пересилкою.

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

С. Волинець

УКРАЇНСЬКА КАНАДІЙСЬКА ЛІТЕРАТУРА Й ЇЇ ТВОРЦІ

(Короткий огляд)

Коли відмічуємо 75-ліття українського поселення в Канаді й підкреслюємо осяги наших піонерів, не можна не згадати про українське письменство в Канаді й про його творців. Канада це одинокий край українського поселення поза межами рідного краю, де українські поселенці створили своє оригінальне українське письменство.

Початки українського письменства в Канаді

Досі не маємо ще джерельно й науково опрацьованої „Історії українського письменства в Канаді" й про його початки різні різно говорять.

Досі приймали, що українське письменство в Канаді почалось фольклорними творами і що одним з перших українських авторів в Канаді мав бути С. Паламарчук, автор вірша під заголовком „Пісня про Канаду", який появився у збірці „Журавлі". Цю збірку видала була американська газета „Свобода".

Сава Чернецький

Новіші досліди, що їх робить д-р Михайло Марунчак з Вінніпеґу, показують, що ще перед С. Паламарчуком, який написав свого вірша десь перед 1908 роком, на канадійській землі почав писати українські вірші інший, сьогодні цілковито забутий автор, а саме Сава Чернецький, що писав під псевдонімом — Сава Чалий.

Сава Чернецький

Він родом з села Далешеви, Городенського повіту. До Канади прибув він в 1899 році і поселився у Вінніпеґу. Обдарований письменницьким таланом, писав він вірші й оповідання, як теж й сатири. Пробував сил теж в рисуванні карикатур. З Вінніпеґу перенісся до Америки й довший час був співробітником часопису „Свобода", де писав під псевдонімом Сава Чалий. Помер забутий, мабуть в часі другої світової війни або після її закінчення. Ані місце, де помер, ані точна дата його смерти досі невідомі.

Отож виходить, що початок української канадійської літератури треба перенести на 1900 рік, бо тоді почав С. Чернецький писати свої вірші в Канаді.

Досі принимано 1908 рік як початковий рік тієї літератури.

„Пісні про Канаду і Австрію"

В 1908 році у виданні „Руської книгарні" у Вінніпеґу появляється книжечка під наголовком „Пісні про Канаду і Австрію". В тій книжечці було 31 пісень, що їх зібрав і більшість з них сам написав Теодор Федик, що походив зі села Угринова Горішнього, Станиславівського повіту. Ці пісні були дуже популярні. Їх читав майже кожний канадійський українець і їх співали при праці і при забавах.

Перші письменники в Канаді, що почали писати прозою

Першими письменниками, що почали в Канаді писати прозою, були: Василь Кудрик, Мирослав Стечишин, Аполінарій Новак і Павло Крат.

Василь Кудрик (1880—1963), походив з Поділля, з села Цеброва, Тернопільського повіту. До Канади приїхав в 1903 році. Був першим редактором тижневика „Український Голос". В 1923 році став священиком Української Греко-Православної Церкви в Канаді. Писав вірші й прозові твори. Залишив по собі цікаву збірку нарисів під спільним заголовком „Квіти при дорозі", що їх можна назвати поезіями в прозі. Писав теж сатири у своїх „Спостереженнях Гарасима Чорнохліба".

Аполінарій Новак (1886—1955) приїхав до Канади 15-літнім юнаком з села Серафинців, Городенського повіту в 1901 році. Деякий час був редактором „Канадійського Фармера", а згодом співробітником „Українського Голосу". Писав короткі оповідання такі, як „Перевертень", „Перший заробіток" і багато інших.

Аполінарій Новак,
письменник і довголітний співробітник „Українського Голосу".

Гумористичні твори

В двадцятих роках біжучого століття появляються в Канаді гумористичні твори писані канадійсько-українським жаргоном. Перший почав писати того роду гумористичні оповідання Яків Майданик. Вони почали появлятись в 1913 році. Їх героєм є Штіф Табачнюк, сміхун і „хлопський філософ", що все бачить через свої насмішницькі окуляри і кпить собі зі всіх і вся. В 1959 році всі оповідання Я. Майданика появились окремою збіркою під наголовком „Вуйко Ш. Табачнюк і інші нові, короткі оповідання". В тій книжці є поверх 100 ілюстрацій самого

автора. Цей тип гумористичних оповідань наслідували згодом інші канадійські гумористи.

Семен Ковбель

До цікавих постатей українських канадійських письменників належить Семен Ковбель, народжений в 1877 році в повітовому місті Борщів, Галичина. До Канади приїхав в 1909 році. Писав веселі оповідання, жартібливі вірші та драматичні твори, з яких „Дівочі мрії" були надруковані в 1920 році. Його вірші і оповідання друкувались в місцевих газетах та календарях.

Перші талановиті українські поети в Канаді

Одним з перших, що увів Канаду, як тему українського віршування в поважному, а не сатиричному жанрі, був талановитий український поет Іван Данильчук. Він народився і був вихований вже в Канаді, але мав глибокий духовий звязок з українською землею і культурою. Про це свідчать його вірші і оповідання. Народився він в 1900 році в фармерській родині в околиці Канора, Саскачеван. Виховувався в патріотичній, українській атмосфері Інституту ім. Петра Могили, якого був питомцем. Перші його твори появились в студентському журналі „Каменярі", що його видавали питомці того Інституту.

Другим після І. Данильчука талановитим українським канадійським поетом, що мав глибокий духовий звязок з українською землею і культурою, був Онуфрій Івах (1900—1964). Він народився

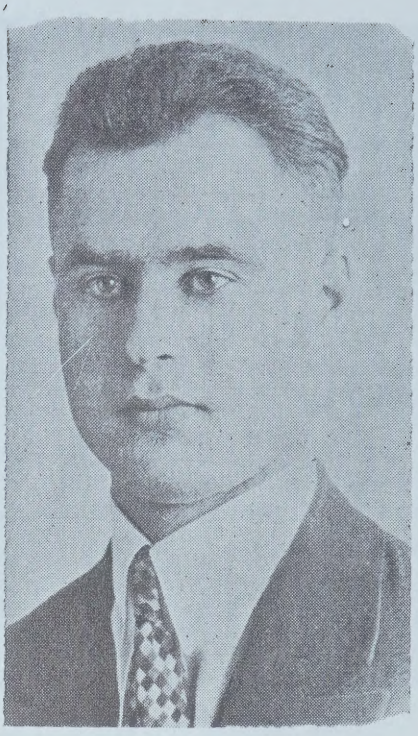

Іван Данильчук,
поет і громадський діяч.

на галицькому Поділлі в селі Підпилипю, що положене над Збручем. До Канади приїхав 9-літнім хлопцем в 1909 році і тут закінчив середню школу і університет. Був питомцем Інституту ім. Петра Могили і приятелював з поетом Іваном Данильчуком.

Він був вивінуваний природним і дійсним поетичним таланом. Був ліриком, але мав теж нахил до тонкої сатири та до філософування. Англомовні критики сказали про нього, що „це найбільш освічений і вчений з українських поетів". Ті самі критики зачислюють його до тієї групи українських канадійських поетів, що дістали збірну назву „Українські квіти на канадійській прерії".

В ділянці поезії О. Івах залишив три збірки віршів: „Бойова

сурма України" (1931), „Той кого світ ловив та не спіймав", поема про Гр. Сковороду (1932), та „Українські пісні й ліричні вірші (1933).

Писав він теж і прозові твори, як от повість „Голос землі" і драми, як от драма під наголовком „Відліт журавля" (1923) і драма-феерія — „Голгофа України (1924).

Довгі літа був О. Івах співробітником тижневика „Український Голос" у Вінніпеґу, на сторінках якого провадив рубрику „З царини знання й науки". Помер на весні 1964 р.

О. Івах

Ранні працівники на літературній ниві

До ранніх канадійських письменників належить Дмитро Гунькевич. Він народився в 1893 р. в селі Лесовичах, Галичина. В 1909 році приїхав до Америки, а згодом переселився до Канади. До 1934 року жив у Вінніпеґу, а потім виїхав до Східньої Канади. Писав драми й комедії такі як „В Галицькій Неволі", „Жертви темноти", „Кровавi перли", „Панські примхи", „Клюб суфражисток" і ін.

Писав теж новелі, нариси і вірші, що були друковані в канадійській і старокрайовій українській пресі і в різних календарях.

Віршовані гумористичні твори і твори для дітей писав Михайло Кумка. Він народився в 1893 р. в селі Говилові Великім, Гусятинського повіту, Галичина. До Канади приїхав в 1908 році. Довгі літа працював як фізичний робітник, а згодом провадив рідну школу в Вінніпеґу. Деякий час був співробітником „Українського Голосу" у Вінніпеґу.

Вірші і оповідання писав Іван Павчук. Він народився в 1884 р. в селі Вільхівчику, Гусятинського повіту, Галичина. До Канади приїхав в 1900 році. Деякі його вірші і оповідання були поміщені в „Українському Голосі".

Вірші і статті на різні теми писала Анна Пруська. Вона народилась в селі Михальків, Борщівського повіту, Галичина. До Канади приїхала з родичами в 1902 році. Деякі її вірші були друковані в „Українському Голосі".

Вірші навіяні тугою писали Іван Новосад і його дружина Катря Новосад. Їх вірші були друковані теж в „Українському Голосі".

Живу літературну діяльність проявляв Степан М. Дорощук. Він народився в 1894 році в селі Боришківцях, Галичина. До Канади приїхав в 1897 р. враз зі своїми

родичами. Після закінчення публичної школи власними силами закінчив учительський курс і вчителював 12 років. Його поезії, що він їх почав писати ще в юнацьких літах, були поміщувані в „Українському Голосі" і в американській „Свободі". Видавав деякий час дитячий журналик „Промінь", а згодом гумористичний журнал „Точило".

Вірші, діялоги й монологи писав Михайло Крипякевич. Він народився в селі Вербові, повіт Підгайці, Галичина. До Канади приїхав в дитячих літах враз з родичами. Закінчив учительський семинар, студіював на Саскачеванському університеті і деякий час учителював. З його драматичних творів слід згадати такі як „На вакаціях", „Чародійна сопілка", „Як кум кума лічив", „Герой в мішку" і „Троє заручин".

Письменники другої іміґрації

Гарні формою вірші, пронизані тугою за рідним краєм і любовю до нього, писав В. Д. Тулевітрів. Народився він в 1886 році в місті Нікополі над Дніпром. Походить зі старого козацького роду. Вищу освіту одержав в Одеському університеті. До Канади приїхав після першої світової війни. Крім віршів, писав теж оповідання і гуморески. Написав теж драму під наголовком „Така її доля".

Канадійсько - українським поетом поважного формату є М. Ї. Мандрика. Він народився в 1886 році в Україні на Херсонщині. Учився в Києві, Софії і Празі. Є доктором прав і колишнім професором міжнароднього права. По-

д-р М. Ї. Мандрика,
поет і громадський діяч.

езії почав писати ще в Україні 1901 р. До Канади приїхав в 1928 році.

В Канаді появляються такі збірки його поезій як „Мій Сад" (1941), „Радість" (1959), „Золота Осінь" (1958), „Симфонія Віків" (1961), „Сонцецвіт" (1965).

Крім того М. Ї. Мандрика є автором великої історичної поеми під наголовком „Мазепа", що появилась в 1960 році, і поеми під заголовком „Канада", що появилась в 1961 році.

В поезіях М. Ї. Мандрики пробивається оптимістичний світогляд і віра в краще майбутнє. Враз з тим в них пробивається теж філософічний спокій.

Оповідання й вірші та статті на суспільно - громадські та літературознавчі теми пише Андрій Ґосподин. Він народився в Галичині в 1900 році, брав участь у визвольних змаганнях. До Кана-

ди приїхав в 1923 році, де провадив культурно - освітню роботу й вчителював.

Авторкою оповідання „Мати" і історичної повісті „В полеті до волі" є Наталя Когуська, теперішня редакторка жіночого журналу „Промінь".

Працював на літературному полі й залишив по собі низку лірични́х і патріотичних віршів Т. Д. Волохатюк. Він народився в 1898 році в селі Циганах, Борщівського повіту, Галичина. Брав участь у визвольних змаганнях в 1918-20 роках. До Канади приїхав в 1923 році. Здобув тут середню освіту й закінчив Богословський курс, після чого став священиком Української Греко - Православної Церкви.

Працював теж на літературному полі й залишив по собі скромну літературну спадщину о. П. Божик, уродженець Буковини, що був спершу православним, а згодом католицьким священиком.

Талановитим поетом є о. Степан Семчук, що виступив на літературне поле ще в старому краю в 1924 році ,де появилась перша його збірка під наголовком „Метеори". Перша збірка його поем, що появилась вже на північно-американському континенті, була збірка поем під наголовком „Фанфари", що появилась в Чікаґо в 1931 році. В 1948 році появився у Вінніпеґу його „Начерк українського письменства". Та найзамітніша його збірка це „Канадійська Рапсодія", що появилась у Вінніпеґу в 1959 році. Є це збірка поезій і коротких прозових творів. Деякі з них писані в стилі поезії в прозі.

Канадійські українські поетеси

Вірші і есеї на філософічно-релігійні теми писала Тетяна Шевчук (Кройтер). Вона народилась в 1904 році в селі Сушно, Радехівського повіту, Галичина. До Канади прибула враз з родичами маленькою дитиною в 1905 році. Почала писати в 1922 році. Деякі її твори були поміщувані в „Українському Голосі". В 60-их роках вийшла збірка її есеїв на філософічно-релігійні теми під наголовком „Пробудження Духа", а в 1964 році появилась збірка її поезій під заголовком „На престіл майбутніх днів".

Літературній праці присвячувалась час до часу суспільно-громадська діячка з Едмонтону Дарія Могилянка (Д. Яндова), вихованка Інституту Петра Могили і звідтіль її псевдонім Д. Могилянка. В 1962 році появилась в Едмонтоні її збірка народних віршів під спільним наголовком „Думки летять на Україну".

Коли б окремі люди поводились так, як поводяться деякі нації, їх давно вже вдягли б у кафтани безпечeнства, в які вдягають небезпечних божевільних.

(Вілліямс, амер. губернатор)

Монаший клобук ще не робить з людини монаха.

(В. Шекспір)

Кожна людина може помилятись, але ніхто крім глупої людини не буде вперто держатись помилки.

(М. Т. Ціцеро, римський мудрець і письм.)

Про смаки і кольори не слід сперечатись.

(Середньовічна приповідка)

Вузьке коло канадійських поетес замикає уродженка Канади Мирослава Лазечко. Вона народилась у Вінніпегу в 1920 році. Вона має університетську освіту. Пише головно короткі ліричні поезії англійською мовою, але на українські теми. Перекладала поезії Тараса Шевченка на англійську мову. Діставала літературні нагороди за свої твори.

Представники української прози в Канаді

Найвизнатнішим представником української прози в Канаді є талановитий письменник Ілля Киріяк. Народився він в 1888 році на Галицькому Покутті в Снятинському повіті в Галичині.

До Канади приїхав він в 1907 році і в перших роках свого побуту тут працював на тяжких роботах. Здавши відповідні іспити, якийсь час учителював. Почав писати в 1921 році. Перші його твори були поміщувані в „Українському Голосі". Працював багато

Олександер Луговий,
талановитий українсько-канадійський письменник.

на громадському і культурнім полі. Деякий час був ректором Інституту ім. Мих. Грушевського в Едмонтоні.

Найвизнатнішим його твором є повість „Сини Землі". Її називають „епопеєю про геройський змаг перших українських піонерів в Канаді". Ця повість перекладена в скороченні на англійську мову і вже увійшла в скарбницю канадійської літератури.

Другий більшого формату український канадійський прозаїк це Олександер Луговий (правдиве прізвище Олександер Овруцький-

---

Про мертвих слід говорити добре, або нічого не говорити.

(Грецький мудрець Хільон)

Трудно є висловити загально відомі істини по своєму.

(Квінт Горацій Флякк, римський письменник)

Навчаючи других, ми самі вчимося.

(Зі старовинної мудрости)

Як довго ти будеш щасливий, будеш мати багато приятелів.

(Публій Овідій Назон, римський поет)

У всіх справах треба мати міру.

(Тит Макцій Плявт, римський письм.)

Швабе). Він був близьким приятелем І. Кириляка.

Народився він в 1904 році в Овручі на Волині. До Канади прибув в 1929 році. Перед приїздом до Канади побував в Польщі, Швеції і Франції. Був вченою і начитаною людиною. Мав безсумнівний письменницький талан. Писав повісті і драми. З повістей слід згадати такі як „Дажбогові внуки", „Безхатній" (повість з канадійського життя), „В кігтях двоголового орла".

Помер він забутий і в самоті серед чужих людей в місцевості Чізголм в дні 30 вересня 1962 року. Приятелі спровадили його тіло до Едмонтону і там його похоронили. Залишилось по ньому кілька недрукованих ніде рукописів його драм, рукопис „Історії Української Православної Церкви" і рукопис „Енциклопедії Світової Історії".

До більших канадійських прозаїків слід зачислити Михайла Петрівського. Народився він в 1897 в Перемишлі в Галичині. До Канади прибув враз з родичами в 1912 році. В Канаді здобув університетську освіту. Свою літературну працю в Канаді почав в 1917 році. Писав короткі оповідання в українській і англійській мовах. Крім своїх дрібніших праць залишив повість „Магічне місто".

В 1921 році переселився до Америки, де продовжував свою літературну працю.

The Ukrainian Poets

Є це прекрасно видана книжка — переклади на англійську мову найкращих українських поетів — їх вибрані твори.

Переклади зробили — проф. С. Г. Андрусишин і проф. Ватсон Кірконел. Є це так звана Антологія української поезії, бо в неї увійшли поезії давніших і сучасних поетів. Крім того передне слово та інші додатки і пояснення дають нагоду кожному читачеві, особливо молодшим, що не володіють рідним письмом пізнати красу і велич рідної поезії та познайомитись з її творцями.

Книжка в добрій оправі. Стор. 500.

Ціна $7.50

The Poetical Works of Taras Shevchenko the Kobzar

в англійській мові

Опрацювали: **д-р Ватсон Кирконел і д-р Кость Андрусишин.**

563 стор. друку.

З поясненнями і ілюстраціями, на доброму папері в полотняній оправі

Ціна $8.50.

Замовляти:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. **Winnipeg 4, Man.**

Повісти в англійській мові, але з українською тематикою пише Віра Лисенко (Лесик). Вона написала досі дві такі повісті, а саме "Men in Sheepskin Coats" (Люди (мужчини) в овечих кожухах) і "Yellow Boots" (Жовті чоботи). Англомовна критика прихильно відгукнулась на обидва ці твори.

Талановитий сатирик

Безсумнівний літературний талант в ділянці сатири і гумору проявив Михайло Семанців, що довгі літа поміщував свої сатиричні фейлетони в „Українському Голосі", підписуючись під ними псевдонімом „Тарантеля". Вістря його фейлетонів звернене в першу чергу проти совєтського режиму і його представників в Україні.

Михайло Семанців вийшов з української народної гущі. Приїхавши до Канади, він все своє життя аж до пенсійного віку працював як фізичний робітник.

Кадри українських письменників в Канаді збільшились з приїздом до Канади третьої української іміґрації після закінчення другої світової війни, але їх вже не можна зачислити до піонерських українських канадійських письменників і їм належиться окрема згадка.

Напрямні української літератури в Канаді

Під таким наголовком появилась у Вінніпеґу в 1963 році брошурка пані Ольги Войценко, що є відбиткою її статті поміщеної в журналі „Жіночий Світ" ч. 2. 1963. В тій брошурі подана дуже цікава відомість про те, що на початку 20-их років молоденький в тому часі українсько-канадійський поет, Іван Данильчук, видвигнув був ідею зорганізування українських письменників у Канаді й видання Альманаха, в якому прийняли б участь усі тодішні українські письменники й письменниці в Канаді.

Ця ідея дуже подобалась була д-рові Осипові Назарукові, визначному українському публіцистові, який в тому часі гостював кілька місяців в Канаді й він виголосив в дні 23 лютого 1923 року окремий виклад на зборах українських публіцистів і письменників у Вінніпеґу. Там він між іншим сказав таке:

> „Витворенє публичної опінії, яка цікавилаб ся тутешною творчістю, не можна сподівати ся ізза моря. Бо там щойно тоді повстане заціkавленє тутешною творчістю, коли воно зродить ся тут і оживить тутешну творчість до тої міри, щоби вона могла бодай сяк-так стати біля старокраєвої. Щойно тоді і в старім краю належно оцінять канадійську творчість. Але вона мусить наперед виробити собі ґрунт у Канаді, тут вирізьбити собі свій світогляд і свій стиль, на тлї сеї природи і сего життя. Переспівуванєм старокраєвих турбот і жалів на основі того, що приносять сюди вістки зі старого краю, — не повстане тут нїяка творчість, достойна сего імени. Я не раджу тим зривати звязків зі старокраєвим письменством, бо се неможливе. Але раджу молодим канадійським письменникам, відтворювати канадійське житє в усїх його проявах.
>
> А се важна річ. Бо на те, щоби тут побудувати нову будову письменства новим стилем,

з новими мотивами — майже нема українських зразків, взірців. Нема ще традиції канадійської творчости на більшу міру. Найбільша часть тутешніх писань, які я досі переглянув, се туга за старим краєм. З тою тугою треба свідомо зірвати. Се не значить іще: заборонити канадійським поетам, щоби тут і там вилити свою тугу за старим краєм... Але неможливо допускати до того, щоби вона остала головним змістом їх творчости і немов у спадку автоматично переходила на молоде покоління, котре взагалі не бачило старого краю. Бо се було би штучним вщіплюванєм жалоби, якою довго не може жити ніяка правдива творчість... Тут в Канаді ви живете. Отож тут ваша думка й уява повинні шукати мотивів і форм своєї творчости, не деинде! Щойно тоді ваша творчість може бути жива, може набрати оригінального, здорового й інтересного вигляду, може зацікавити тутешну суспільність і — старий край. Безнастанне скигліне за старим краєм не може бути цікаве нікому ні тут ні там. І тому геть з ним! Коли хочете бути дійсними письменниками, то станьте канадійськими письменниками в українській мові. Таким чином внесете новий зміст, новий стиль, новий тон в загально-українську літературу..."

Багато з того, що д-р О. Назарук сказав 43 роки тому, є ще актуальне й сьогодні.

Сава Чернецький (Чалий)

ЗИМА І ВЕСНА НА УКРАЇНІ

Паде сніжок із небес
Вкрив собою край увесь:
Біліється ліс і поле,
Лиш невкрите людське горе
Чорніє до днесь.

Куди глянеш, всюди лід,
Наче бляха поверх від,
Лиш замерзнуть ще не може
Людське горе, людські сльози
Й пливуть цілий рік.

Затихає край увесь,
Спочивати він кладесь,
Лиш не втихли плач і стони —
Це ридають мільйони —
Їх сон не береся.

Та сталося — прийшов час
І кона зима нараз,
Птах з вірею прилітає
І надія воскресає,
Сум тяжкий погас.

Зеленіє поле й ліс,
Нове життя слідно скрізь:
Все зривається до лету,
Нема снігу, нема леду,
Немає і сліз.

Прийшла весна, наче грім,
Прояснила уми всім
Й замість плачу, замість стонів
Чути поклик мільйонів:
До бою ходім!

Т. Гуменюк

ВІД ЧОГО МИ ПОЧИНАЛИ

Те, що дав нам рідий край
Ми не змарнували,
Розвинули тут в Канаді
Ще й нове придбали.

В дні 26 травня, 1908 року, причалив до порту в Галіфаксі німецький корабель „Люцуф", що привіз на своєму покладі 566 душ. В тому числі добра половина це були імігранти до Канади з „руськими" прізвищами з Галичини та австрійськими паспортами. Між ними було 22 особи з самого села Поточиська, городенського повіту, включно з 16-літнім Федьком, що був між тими односельчанами, коли не наймолодшим, то найменшим ростом.

Під іменем „Федько" записано найменшого при виході з корабля, а до того приписано йому як у його паспорті, так і в тутешньому порті, один рік, щоб тим улегшити переїзд підростка з-під австрійської займанщини до Канади. В корабельному „маніфесті" теж записано, що Федько привіз із собою $5.00.

Перша робота

В неділю, 31 травня, 1908, новоприбулий був уже у Форт Вілліям, де стрінув його старший брат Іван, що був вже в Канаді від 1906 року. Він спровадив молодшого брата з Галичини до Канади коштом 62 австрійських ринських, або приблизно 25 канадійських долярів. Природна радість старшого з прибуття молодшого брата перестала бути нею, коли той побачив, що його молодший брат мало що більший від своєї валізки. Виринула відразу проблема, що йому з таким недоростком, непридатним ще до будь-якої поважнішої праці, робити.

Т. Гуменюк,
адвокат, визначний громадський і церковний діяч.
(Фото з часів градуації).

Але склалося так, що до двох днів обидва брати перенеслися на мешкання з „колдоку", найбіднішої дільниці у Форт Вілліям на „колдок" у „Вестфорті" — другої найбіднішої частини в західній частині міста. Там вже від 1907 року була в русі залізна ливарня, звана Canadian Iron Foundry, де вже працював такий самий недоросток (хоч дещо старший віком) та ще і односельчанин Федька, на імя „Міську". Знаючи ситуацію, старші „канадники" порадили і

Федькові попробувати там щастя, що він і зробив.

Підступивши наступного дня до Джіма Морфія, керівника того заводу, він сказав тільки чотири наперед вивчені слова: „Плійз гів мі джяб". Відповідь була дуже коротка, складалась лише із трьох слів і звучала: „Ю кам ту-морров". Не треба було „канадникам" опісля Федькові багато тлумачити, бо стало ясним, що торгу добито. Про години праці мови не було, але всі знали, що треба працювати по 10 годин денно, і 6 днів, включно з суботою, на тиждень. Не було згадки і про заробітню платню, хоч перша одержана Федьком зарплата виказала, що він заробляє по 10 центів на годину, або $6.00 за цілий 60-ти годинний тиждень праці. На протязі 2-ох із чвертю наступних років Федькової там праці, платня його була підвищувана, на його домагання, перший раз з $1.00 до $1.25, відтак до $1.50, пізніше до $1.75, а при самому кінці до $1.90 за 10-годинний день праці.

Робота складалася з набивання вогким піском, перемішаним з мукою, дерев'яних форм та випікання тих серединників („корів") у великій печі, щоб опісля обливати їх розтопленим залізом, охолоджувати той налив зимною водою і таким способом випродуковувати такі речі, як гальми до локомотив, рури, колеса, колісцята, і т. п. Набивання тих форм відбувалося при великому столі відповідним до того набивачем. По короткому часі прилучилися до Федька в роботі ще два такі самі хлопчиська. Один з них був словак, а другий, на ім'я Антін Онуцький, з села Серафинці, того ж городенського повіту. Він приїхав до Канади враз зі своїм батьком-цимбалістом, теж Антоном, на тому самому кораблі, що й Федько. Антось був дуже живим та непосидющим хлопцем, знав, як на свій вік, багато пісень та приспівував, під такт набивача, дещо з церковно-хорових серафинських співів, як от „Христос воскресе" та на-пів грецьке „Христос анесте" а в світському його репертуарі була й така:

Катерино, отвори но
Катерино встань но,
Катерино засвіти но,
Як то буде файно.

Перший лист до краю

Рік 1909 пам'ятний ще й тим, що на саме українське Різдво, бо на 7-го січня, Федько написав листа до свойого кузина, але що той лист не вийшов з-під пера в першокласному, незаплямленому вигляді, то не був він ніколи наданий на пошту, а натомісць дочекався, по 56 літах, щоб першу частину його оприлюднити. Появляється вона тут тільки як документ та відзеркалення часу.

Знищ один порок, а десять інших, які тебе опанували самі зникнуть.

(Род).

Людина що не зазнала в своєму житті щастя ги теж нещасть, вмірає так, як той вояк що ніколи не зустрівся на полі бою з неприятелем.

(Клінґер).

Правдивий мудрець це той, хто вище ставить добродійність від мудрості.

(Талмуд).

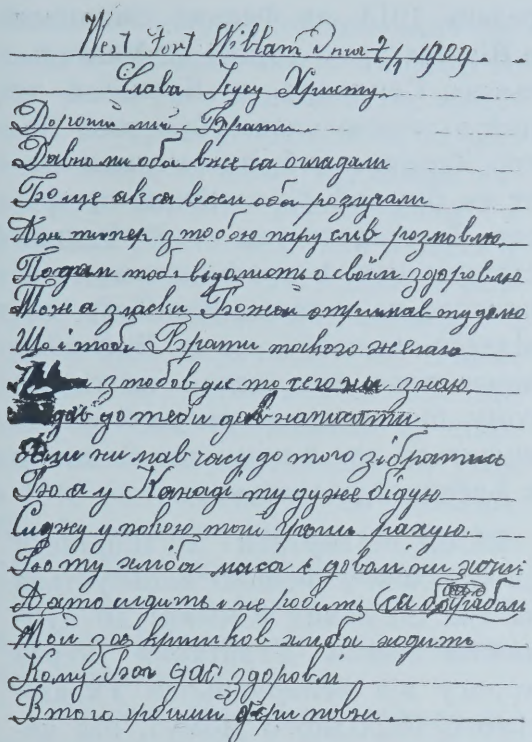

West Fort William Dec 24 1909.

Слава Ісусу Христу.

Дорогий мій Брате.

Давно ми оба вже ся оглядали
Бо ще як ся в селі оба розлучали
Аж типер з тобою пару слів розмовлю,
Подам тобі відомість о своїм здоровлю.
Тож я з ласки Божой отримав ту долю,
Що і тобі Брати такого желаю
Як ся з тобов діс то сего ни знаю.
Гадав до теби давно написати
Али ни мав часу до того зібратись
Бо я у Канаді ту дуже бідую
Сиджу у покою тай гроші рахую.
Бо ту хліба мяся є доволі ни хочися бараболі
А хто сидить і не робить
Той за кришков хліба ходить
Кому Бог дає здоровлї
В того гроший дєри повні
Хто робити ту добри ни знає
Той за хлібом зазирає
Аж типер ся догадав я
Як у краю бідував я
Там тяжко мусів я робити,
Ще й казали молотити.
Тож утік я з рідной хати
До Канади бідувати.

Познайомлення з українськими газетами

Наступний, 1910 рік, нагадує такі події, як смерть короля Англії й Канади, Едварда VII, перелет понад землею хвостатої комети Галея та перші відвідини Канади, з його проповідю у Форт Вілліям, тодішнього львівського митрополита, Андрія Шептицького. Про все те „руські" жителі Вестфорту, не будучи ще школеними в англійській мові, знали наперед тільки з „Канадійського Фармера" що почав виходити в Вінніпеґу в 1903 році, та „Українського Голосу", що появився в березні, 1910.

Колядування на „Просвіту"

Роки 1910 та 1911 незабутні ще й тому, що в них під час Різдва ходили Вестфортчани колядувати на Товариство „Просвіта", засноване там вже в грудні, 1909 року. Затямились усі ті річні коляди в таких щедрих господарів як покійний Михайло Кришталович та його жінка-попадянка, що вміла колядникам не тільки всякого варива та печива наготовити, але й їх належно угостити. Вступаючи в хату, колядники, під проводом бувшого піддячого в Поточиськах, пок. Михайла Костельнюка, починали бадьорим співом „Рождество Твоє Христе Боже наш", а все інше за тим слідувало. Господар Кришталович дуже хвалив та обціловував Федька за його гарний голос, колядники почувалися, як в себе дома, і таке тепле трактування мало на наймолодшого колядника той чарівний вплив, що він чекав нетерпеливо наступної коляди через цілий рік.

Вестфортська „Січ"

Рік 1912 задокументований груповою знимкою вестфортських „Січовиків", в числі кількадесят молодих хлопців, між ними й Федько з лентами через плечі, пе-

рами за капелюхами та топірцями в руках. Ще ніби причувається ота січова: „Гей, там на горі Січ іде". Стає перед очима село Завалє, де колись Кирило Трильовський започаткував був галицькі Січі, та оте традиційно амбітне село Серафинці, звідки ініціятори канадійської Січі колись поприїздили, і в Канаді її відновили.

Федько стає торговцем

Свою фабричну роботу Федько був таки полюбив і покидав її з великою неохотою, коли то перед кінцем 1910 р. його старший брат, що вже був жонатим і потребував на прожиток більше, як зиски склепу приносили, наполягав, щоби Федько перебрав на себе дальше провадження склепу. Була то перша школа відповідальности, бо в одній особі треба було бути управителем, продавцем, доставцем, книговодом і колєктором. В додатку, життя заставило було молодого склепаря записатися і до вечірньої школи, віддаленої кілька миль, щоб підучитися хоч трохи англійськой мови. Але те склепарство виявилось успішним, бо вже з кінцем 1913 р. Федько як то кажуть „вбрався в піря" настільки, що опісля не мусів просити чиєїсь ласки, а діпняв своєї цілі власними силами.

До світла правди і науки

Мрія Федька ще змалку, щоб піти дальше поза сільську школу, оказалася здійснимою аж тепер, хоч то вже, як співається в пісні, було досить нерано. Передача склепу назад братові наступила з кінцем 1913 р. і вже був місяць березень 1914, як Федько опинився в Вінніпеґу, по дорозі до Учительського Семинаря в Брендоні, де притягаючою силою був тоді Петро Карманський, письменник, поет та бувший ґімназійний професор. Та сталося так, що Федько стрінувшися з професором припадково на вулиці в Вінніпеґу, довідався від нього, що до Брендону немає чого вже їхати, не тільки тому, що шкільний рік за 3 місяці кінчиться, але й тому, що Семинар в Брендоні розвязується.

Щоби не вертати з Вінніпеґу „в порожні", Федько записується на тих шкільних 3 місяці до публичної школи Страткона (через дорогу від теперішнього Українського Народного Дому), під керівництвом незабутнього вже сьогодні покійного, принципала Сислера. Треба було Федькові засісти в лавку враз з багато молодшими та меншими за нього учнями, але крок той себе виправдав, бо за тих 3 місяці Федько скінчив те, що рівнялося тодішньому 5-му ступневі („ґрейдові") публичної школи. В тій самій клясі стрінув Федько і Миколу Панькова, пізніше відомого пасічника в Манітобі.

Але ціль була добитися, коли не до найвищої, то хоч середньої школи, де вимагали свідоцтва вступу на матрикуляційний курс. В нормальних відносинах це означало додаткових 3 роки, щоби закінчити саму публичну школу зі свідоцтвом „ентренс". Та крилате щастя хотіло, щоб тих 3 роки надзвичайний учень відбув в одному році, що сталося у Франц Школі у Вест Форт Вілліям, при допомозі доброго та здібного насто-

ятеля тієї школи, по прізвищу пана Ід-а. Забрало опісля близько 50 літ, щоби того пана Ід-а, ще живучого в Торонті, відшукати, та вручити йому, на пам'ятку, кілька волоських горіхів пересаджених з України. Два з них таки зійшли у вазонках в його хаті і дальше ростуть пересадженими надворі. І треба було перечекати аж близько пів віку, щоби довідатися, що той бувший принципал Ід старший за свого надзвичайного учня з 1915 року тільки 3-ма роками. Пан Ід не знав тоді, що він має перед собою вже 23-літнього учня, і ставив нераз його цілій своїй клясі за взірець, як учні повинні прикладатися до науки.

Осінню 1915 року відкрилася Бурса ім. Адама Коцка в Вінніпеґу, що була першою того рода українською установою в Канаді і предтечею пізніших Інститутів ім. Петра Могили в Саскатуні та Грушевського (тепер св. Івана) в Едмонтоні. Протривала та бурса всього 2 роки, але той час Федько вповні використав. Першого шкільного 1915-16 року бурса містилася під ч. 117 Джюно вулиці (десь 1/3 милі на північ від ситиголю) і було в ній всього 14 питомців під наглядом бувшого старокраєвого ґімназиста, Осипа Задуровича (вже покійного) та тодішнього студента університету а пізнішого принципала Колеґії св. Андрея, Федора Гаврилюка. В другому році свого існування бурса вже приміщувалася в новозакупленому (в 1916 р.) Українському Народному Домі і начислювала в своїх стінах 24 питомців під наглядом пок. Микити Романюка та його помічника-інструктора, Василя Балешти, теж бувших старокраєвих ґімназистів, а пізніше тутешніх адвокатів.

Приблизно третина тих питомців, включно з Федьком, записалася була на 3-річний матрикуляційний курс в тодішній Веслей, а теперішній Юнайтед Колеґії при вулиці Портедж. І той 3-річний курс пощастило Федькові скінчити тільки в двох роках, щоби опісля записатися, по однорічному відпочинку, на права в провінції Онтеріо. По 5-ти літах теорії і практики був той курс закінчений одержанням дипльому в Осґуд Гал в Торонті в 1923 році. Слідувала тоді 42-літня адвокатська практика на одному місці, а з нею і безперервна громадська праця, про що тут не місце багато говорити.

Фахова, громадська і журналістична праця

Кажучи коротко, то та громадська праця включала 9 літ головства в Торонтонському Відділі Комітету Українців Канади, 11 літ в теперішній Катедральній Громаді св. Володимира в Торонті і 2 роки очолювання Союзу Українців Самостійників в Канаді. Додати належить, що виборні головства тут згадані, це тільки частина головувань та очолювань, не конечно виборних, що до них невмолиме громадське життя час до часу заставляло.

Перед поступленням на права прийшлося було вибирати між правом а журналістикою і хоч перша професія перемогла, то нахил до журналістики Федька ніколи не покидав. Пригадуються ча-

си співредакторства в „Українському Голосі" вже покійного Ореста Жеребка, першого університетника - українця в Канаді, після його повороту з доповняючих студій у Львові перед першою світовою війною, що вибухла в 1914 р. Десь, мабуть, в 1916 р. звернувся був Жеребко до Федька, щоб він дописував до „Українського Голосу" і те його звернення попало таки на добрий час, бо дописування триває й досі. Годиться тут згадати, що саме дописування до українського часопису на цьому континенті можна уважати вишколом мови, якого в школах не набути, а за гроші не купити.

Плекання української мови

Хоч приходилося писати та переходити мовні іспити з латинської, французької та німецької мови, то англійську та українську мови треба було таки опанувати і їх студіювання ніколи не покидати. До мовних вправ в українській мові належить довголітнє листування з українськими правниками в цілій Західній Україні між двома світовими війнами, виготовлювання для клієнтів-українців всяких правних документів та судових зізнань — і то нераз на здивування польських та румунських суддів та урядовців, що „і в Канаді існує якась Україна". Вкінці виготовлювання в українській мові для вжитку в Канаді організаційних статутів, приготовлювання та виголошування час від часу публичних промов, і т. п. Все те завжди було і є добрим поштовхом до щоденного удосконалення в українській мові. Заставили клієнти-поляки доучуватися тут і польської мови настільки, щоби виготовляти правні документи, і т. д. і в їхній мові.

Мови вживаної в пісні прийшлося навчити, таки в Канаді, і то від не-українців. В часі побуту в Найнет Санаторії в Манітобі в 1917 році навинувся Федькові під руки вояк з канадійської армії на прізвище Камінський, родом з Києва, що проходжуючися одного дня по павільйоні, підспівував собі:

Дівчино кохана, здорова була,
Невже ж ти за мене цілком забула...

Коли його запитано, чому він співає українську пісню, він відповів, що він в Україні родився і зжився з українськими піснями до такої міри, що йому ніяк з ними розлучитися.

Довелося одного разу, десь в 1919 році, почути українську мову в Канаді і від циганки-ворожки, що загостила одного гарного дня з цілою своєю родиною до дому нареченої Федька у Вуднорт в Манітобі, пок. Марії Радик, сестри Михайла Радика, бувшого бурсака в Бурсі ім. Коцка і теперішнього адвоката в Ню Йорку. Тільки в цьому випадку, сама поведінка циганки стала цікавішою від її української мови. Почала вона, та циганка, з бистрими та спостережливими очима, комусь там в хаті ворожити, як відразу спостерегла, що наставлення Федька-жениха до її вороження не дуже то прихильне. Покинула вона інших, вхопила Федька за руку, почала з долоні читати і відразу там вичитала, що Федько має колись бути багатим чоловіком. Не було там, на доло-

ПЕТРО ВОЙЦЕНКО

Петро Войценко щиро дбав —
І все десь грошей здобував, —
Щоб „Український Голос" жив
І для народу все служив.

Парубчаком Войценко був,
Як до Канади він прибув,
Щоб свою долю поліпшити
Та ще до школи походити.
І тут до школи він ходив,
Відтак дітей у Вайті вчив.
Та раз Арсенич написав,
Щоб він навчати перестав,
А в Вінніпеґу почав жити
Та важній справі там служити.
Писав Арсенич: „Українці —
І галичани й буковинці —
Цей наш часопис видають,
Та з дня на день в боргах живуть.
Може б Ти, Петре, міг лад дати
Та краще грішми кермувати."
І в той гурток своїх людей
Де був також Тарас Ферлей,
Петро Войценко теж прибув
І свою працю розгорнув.
Щоб „Український Голос" жив
І для народу все служив,
Про те Арсенич щиро дбав,
Йому Бачинський помагав,
Помагав справі і Ферлей,
А писав статті для людей
Кудрик Василь. І оці дбали
Та при ґазеті працювали:
Новак, Батицький, Угринюк,
Янда, Павлик, Паламарчук,
Ольга і Доця Гаврисишин,
Редактор Мирослав Стечишин,
Івах „Знання" своє писав,

Й. Г. Войценко,
довголітний управитель
„Українського Голосу".

Тенянко друк все провіряв,
Когуська всяко помагала,
Пані Войценко провіряла
Рахунки всякі, а Лобай
Критикував „совєтський рай".
А як помер наш Мирослав,
То редакторство його взяв
Сирник Іван, де й досі є
Та напрям статтям надає.
З НИМИ ВОЙЦЕНКО ПРАЦЮВАВ,
ЩОБ НАШ ЧАСОПИС ВСЕ ЗРОСТАВ.
19, VIII, 59. **О. Івах**

ні, написано, з якого майна має те багатство складатися, але своєю бистрою орієнтацією та циганка своє таки осягнула, бо свойого противника як не обезброїла, то зневтралізувала.

Речі, що не забуваються

Колеса крутяться, літа минають, забулося вже не одне, а вистава „Назар Стодоля" з Вечорницями в студентських часах Федька на сцені тодішнього Квін Театру при Селкірк вулиці в Вінніпеґу, заходом Т-ва „Боян" та під орудою пок. Василя Свистуна, таки не забувається. Всі ті арії вилиті в гуртових піснях, де і без Федька не обійшлося, та солях пані Слюзар в ролі пані-матки, як от:

Просимо гостей до хати
Просим, просимо сідать...

не тільки що пристали, але й прилипли до пам'яті на ціле життя. До тієї категорії належать і такі пісні, як „Три шляхи широкії" та „Віддала мене моя матінка" проспівані в Вінніпеґу Студентським Хором Бурси ім. Коцка під батутою Василя Балешти. Та й той дует „Коли розлучаються двоє" відспіваний на студентському концерті пок. вже Матвієм Поповичем з його дружиною Лізою (жидівського роду) таки був причарував слухачів, а між ними і настоятеля Бурси — Осипа Задуровича.

А щоб слава тієї Бурси ім. Коцка таки не пропала, то годиться ще згадати, що чи не найвидатнішим з оставших ще при життю бурсаків виявився відомий в Канаді Юліян Стечишин, що на його долю припало написати Історію Українців в Канаді, що має остаточно появитися в двох мовах, але перше в українській, вже в 1967 році. Завданням тієї історії буде вивести між іншим, якими шляхами українці в Канаді дійшли до того, що вони в порівнанні з іншими переселенцями посідають.

Крім науки треба ще й досвіду

Набутий наш досвід каже, що й найвищі університетські студії дають тільки загальний натяк на те, що людині треба, коли вона не хоче остати позаді. Закінчивши формальні студії, людина може малощо знати, або й нічого не знати про те, як набутим знанням покористуватися та з іншими ділитися. Не в школі, а дорогою позашкільного дошукування треба було дізнатись, що така річ, як прим. хрестне ім'я „Федько" — з грецького „дар Божий", це не те саме, що англійське „Фредерик" (в скор. „Фред"), яке виводиться від старо-німецького „мирний володітель", як многі з першої української іміґрації собі хибно тлумачили.

Горіх як символ української сили

Хай буде нам вільно тут згадати, що всі згадані і незгадані досі осяги більш особистого характеру готові піти в тінь перед так званою „горіховою символікою", що може і повинна характеризувати наші дотеперішні збірні досягнення в молодій країні, що ще тільки пробує сама себе віднайти. Хто тим інтересується, той знає, що так великих волоських горіхів, пересаджених в лушпині з України та вирощених і виплеканих в канадійському кліматі не має ніхто інший на цілому Північно-Американському континенті як автор тих слів і та символіка повинна зайняти відповідне місце між експонатами української етнічної групи як не на Світовій Виставі в 1967 році, то в іншому видному місці. Прийде час сказати на ту особливу тему щось більше, а тимчасом треба тільки відмітити, що випродукування в Канаді овочу, якого ніхто інший не випродукував, це історія постійної боротьби та перемоги над несприятливими елементами природи з тією мораллю, що коли український нарід має, як нераз видається, майже цілий світ проти себе, то він мусить бути пригото-

ваний на те, щоб з труднощами безнастанно боротися і перешкоди переборювати.

Зов української крови

А на самому кінці ще щось і про те, чому ми сьогоднішнє, як і попередні наші писання починаємо і кінчаємо тим, що можна назвати „домашньою поезією". Признаки такого способу писання треба дошукуватися ще в згаданому вище листі з 1909 року, писаному тільки для „домашнього вжитку", без найменшого сподівання його оприлюднення. Ота „домашня" поезія коріниться глибоко в селах та селищах, підсонні, природі та вдачі людей з України, де не то якісь учені поети, а звичайні собі, часто неграмотні люди говорили, як у Західній Україні казали, отак, тільки „до прикладу". Про поезію як таку, про твори Шевченка, Франка чи Лесі Українки вони, на переломі двох століть, ще мало що, або й нічого не знали, хоч підсвідомо відчували, що оте „до прикладу", чи то в звичайній розмові, чи в народній пісні їм, хоч на хвилину усувало зморщки на їхніх зажурених обличчях і хоч на хвилину ставало легше на душі.

Під тим оглядом українці в Канаді далеко від свойого пня не відкотилися, бо привезли з собою ту „домашню поезію", яка є частиною психіки народу і яка, аж до припливу більших щасливців на тому полі з другої і третьої імігрції до Канади, не мала спромоги себе краще проявити, як вона себе проявила. Головним нашим оправданням перед читачами за вперте і послідовне продовжування такого способу писання є, що українцям в Канаді і поза нею належить знати, чого можна і в недуже сприятливих умовинах, але на волі, власними силами діпняти. З особистого ж боку ще й та ко-

ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ

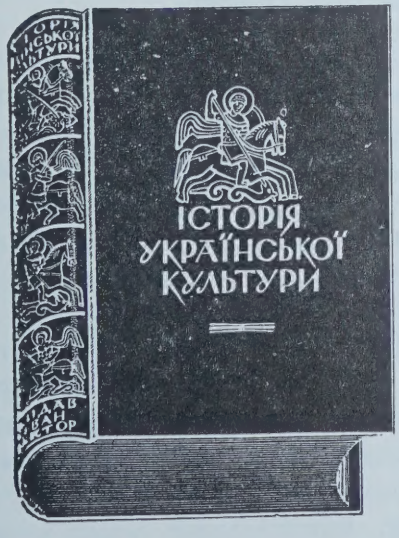

(перший том)

(Цілість має два томи)

Видання І. У. К. люксусове, на найкращому папері, тверда обкладинка, оправлена в імітацію шкіри, з золотодруком та целюїдовою охоронною обгорткою, так, як належить українській культурі.

Перший том має розділи: Мітологія, Побут і Письменство. Разом 480 сторінок і 322 ілюстрацій.

Ціна першого тому $12.00
(з пересилкою).

Замовлення висилати до

UKRAINIAN VOICE

P.O. Box 3629, Sta. B. Winnipeg 4, Man.

ристь, що ледве чи є на світі більша наука самокритики понад спробою удосконалювання чогось, що ніколи не може бути досконалим.

Можна з цілою певністю сказати, що поезія є вже в крові і кості українців. Вона проявляється в народних приповідках та прислів'ях, що часто закликають дивитися біді просто ввічі, її перемагати і навіть кпити собі з неї. Хочеться вірити, що добре здисциплінована півмільйонова українська спільнота в Канаді оте колишнє „до прикладу" привезене нашими піонерами ще з другої половини 19 століття підтягне до висот поезії половини 20-го віку і видасть з себе справжню, коли не народжену, то хоч виплекану в канадійському кліматі поезію. Ця поезія буде читача не тільки „хватати за серце", але й поривати його думки в майбутнє, де багато невідкритих ще скарбів дожидають українського ґенія, що зробить поважний вклад в мозаїку Канади. Лише таким чином українська духова, та й не тільки духова творчість виплине на поверхню і промостить собі дорогу до мов і народів що заселюють враз з нами Канаду та піднесе нас на належне нам місце.

Гадаємо, що до того ми прямуємо, та що справжня поезія, пересаджена з України на свобідні і розлогі простори Канади, та створена людьми обдарованими більшими здатностями до поетичної творчости — заступить оту нашу так вперто плекану „домашню поезію".

Але поки що, ми ще плекаємо в наших душах оту безпретенсійну передвісницю майбутньої, величної канадійсько - української поезії і кінчаємо її зразком оті наші розважання на тему „Від чого ми починали":

Хоч не рано, збан нам дано
Черпнуть більш освіти,
То не жаль там оком глянуть
Де не вянуть цвіти.

Світить сонце світлом ясним
І взимі і вліті
Для народів з глуздом власним,
Що живуть у світі.

Скупо сонця лиш одному
На цілу планету,
Де віками намагаєсь
Велет вийти з гнету.

Намагаєсь й завзиває
Нас усіх на волі
В душу власну зазирнути,
Звідки наші болі.

Завзиває залишити
Всі наші незгоди,
І здобути славу й волю
Як інші народи.

Ото ж спрячмо наші свари
До старої скрині,
І всі сили наші даймо
Любій Україні.

о. Д. Дрогомирецький

ОСЕЛЯ ПЛЕЗЕНТ ГОМ, МАНІТОБА

(Із споминів українського піонера)

Минає вже три чверти століття від часу, як із західньо-українських земель, а головно з Галичини й Буковини, почали прибувати до Канади українські поселенці. Доля тих перших поселенців, що ми їх сьогодні називаємо почесною назвою піонерів, була дуже тяжка.

Важким трудом вони мусіли пробивати собі шлях до кращої майбутності. Труду вони не лякалися, бо в ньому і з ним вони виросли й до нього привикли. Вони лише дуже тяжко переживали розлуку з рідним краєм. Їх мучила туга за тим рідним краєм і вона глибоко ранила їхні серця.

Такі великі майстри українського слова як письменники Василь Стефаник і Богдан Лепкий дали нам яскраві образи тих витиснених злиднями з-під прадідівської стріхи наших дідів і батьків, а для декого зі старших їхніх братів і сестер.

Серед тих тисячів, що пустилися у незнаний світ, було мало людей з будь-якою освітою. Ставши непевною стопою на канадійській землі, вони знайшли землю і волю, знайшли те, за що український народ боровся віками, але до їхнього виїзду з рідного краю не осягнув. Умовини їхнього початкового життя у прибраній батьківщині були дуже важкі. Життя одначе плило своїм руслом: люди дружилися, приводили на світ потомство і відходили з цього світу. Боголюбний український нарід не може жити без рідної Церкви. В більших скупченнях українців найшлися провідні одиниці, яким залежало на побудові Божого храму, де наш люд міг би почути у рідній мові проповідь Божого слова. Під оглядом релігійним вони найшлися між молотом і ковалом. З одного боку французи накидали їм своїх „піпів" (священиків), по національності французів, бельгійців, голляндців і німців, які говорили каліченою українською мовою. Їхня ціль була перетягнути наших людей до Римо-Католицької Церкви. З другого боку, поміж ними вештались англо-саксонські „прічери" (проповідники), які намагалися затягнути їх до Протестантської

о. Д. Дрогомирецький

Церкви. Та любов і вірність до предківської Церкви, до її прекрасного обряду, до рідного слова в мольбі до Всевишнього — перемогли. І так насувається ще й друге питання: Що заставляло тих греко-католиків відновляти Православну Церкву, від нікого незалежну, народоправну? Це був прояв душі українця, його вікового змагання бути вільним політично і релігійно. Для них настала пора покінчити з Віднем, Варшавою, Москвою і Римом. Святий для них був лишень Київ і Церква Українського Народу, з часів його князів, гетьманів, козаччини.

Як наші переселенці устроїли своє життя на цілинних землях Канади, яку боротьбу вони звели за своє фізичне збереження, і як вони подбали ще і за свої духовно-релігійні потреби, це вже належить до історії. З учасників тих піонерських часів вже мало залишилося між живими і нам обовязково треба подбати, щоб саме ще з їх уст ми зібрали відомості про українських піонерів.

Одна з найстарших українських осель в провінції Манітобі це ПЛЕЗЕНТ ГОМ, (Pleasant Home — „Приємний або Веселий Дім"). Вона положена поблизу містечка Тюлон, около п'ятдесят миль на північ від Вінніпеґу. Поселенці, що осілися там, походили головно із сіл Березова Вижнього і Нижнього і з Балинець, Коломийського повіту. Один з найактивніших, всетрудящий і найбільше заслужений між тими іміґрантами це о. Дмитро Дрогомирецький, якому тепер 82 роки. (Він народився 2-го листопада, 1882 року. До Канади прибув він 1903 р.).

У листопаді минулого року, в товаристві п. Теодора Гуменюка і з моєю дружиною, ми відвідали о. Дрогомирецького. Візита була для нього несподіванкою і ми застали його не конче здоровим. Не довідалися ми багато від нього того дня, але зате дістали деякі вартісні знимки для музею. По цім, у переписці, я постійно наклонював його написати свій життєпис й історію оселі Плезент Гом.

В одному з листів, з 26-го листопада, 1964 р. пише він:

„Пташки, які були, забралися у тепліші сторони, а лиш остався бідний воробець та синиця. Глухо як у гробі. Колись тут було багато наших людей, що сходилися і до церкви і до Народного Дому, давали представлення тощо, а тепер те все опустіло. Наша околиця, Плезент Гом, відіграла найважнішу ролю, на полі церковнім, на цілу Канаду. Ми заледве побудували перші наші хатини, а на третьому році взялися до будови своєї незалежної народної святині. Ми перенесли усякі тягарі та недостачі, але раділи з того, що перейшли до свобідного краю і хочемо жити на волі у купі з іншими народами".

А тепер я цитую спомини о. Дмитра Дрогомирецького дослівно так, як написано в ориґіналі:

(М. Залозецький).

Плезент Гом у Манітобі

„Під такою назвою знаходиться густо заселена українська околиця, віддалена 45 миль на північ від Вінніпеґу. (В „тавншипах" 17 і 18, в рейнджах" першім, другім і третім на схід). Сюди прибула перша група зложена з кількох

українських родин ранною весною, 1897 року. Походили вони з Підкарпаття, з повіту Коломия, з села Вижнього Березова. Були це такі люди: Іван і Петро В. Дрогомирецькі, Дмитро Ґеник, Юрко Кузич, Никола Романчич, Стефан Драґан з Заболотова і Ілько Хрептик з Делеєва біля Маріямполя.

Залізниця в той час приходила два рази тижнево з Вінніпеґу до Стовнвалу. В 1897 році будувалася залізнича дорога дальше на північ з Стовнвалу до Тюлону. Отож, перебувши через ніч у вагонах, на другий день вони наняли вози, що змістили жінок з дітьми та дещо з харчів, а чоловіки ішли піхотою дальших 20 миль на місце, де стояла найнята урядова цельта (шатро). В тім шатрі було тісно, але мусіли там вміститися на якийсь час. Першим головним лихом нових поселенців було те, що вони не знали англійської мови, тож у кожній потребі порозумівалися знаками. Було тут вже кілька поселенців шотляндського походження, самітних і пару родин, що осілися пару років передше на „гомстедах". Вони занималися скотарством та огородництвом.

На другу весну, року 1898, прибула більша група родин, як з Березова, так і з інших сіл Західної України, а іменно: з Березова були: Григор, Михайло, Петро, Михайло - Іван, Григор - Дмитро Дрогомирецькі; Петро, Василь та Іван Урбановичі; Олекса Лазарович, Григор, Петро, Василь та Іван Симчичі, Гаврило Сулятицький, Никола В. Дрогомирецький, Дмитро, Ілько і Петро Перцовичі, Яків Якиміщак, Яків Вацик з Заріча біля Делятина, Никола Шибінський, Юрко Лукащук, Прокоп Слюсарчук, Федір Голинський, Прокіп Пакуляк, Іван і Танась Михайлюки, Василь Кирилюк, Василь Малітчин, Михайло Максимик, Іларіон, Йоаким, Мартіян і Карпо Дорощуки, Василь Порайко, Іван Роґа, Антон Волчук, Яків і Антось Смеречанські, Ясь, Федь і Стах Химчаки та другі.

На разі збудували тимчасову чотирокутну „кемпу" (садибу), в якій перебували, доки не забрали „гомстеди" (наділи землі, звичайно 160 акрів). Більша часть згаданих людей були ще не звільнені від австрійської військової служби і тому не могли вибрати пашпортів на виїзд до Канади. З таких причин мусіли оминати австрійські головніші центри і пробиватись через Угорщину до Італії, а звідтам сідали на корабель до Ню Йорку. Така плавба морем тривала від двох до трьох тижнів. З Ню Йорку через Монтреал добивались до Вінніпеґу. Пакунки і скрині, з усякими речами, були затримувані в нюйоркському порті впродовж двох тижнів, мабуть тому, що то було під час американсько-еспанської війни.

Перемучені такою довгою подорожжю, опинилися вони тут у диких пущах, околиці покритій густим лісом. Не було там тоді жадної дороги ані доступу, хіба інженерські прорізки та знаки. Земля по більшій части була камяниста, з широкими багнами наповненими водою. Як днями, так і ночами роїлося від чорних хмар

їдких комарів, тому кожна жива людина була змушена надівати на голову сітку або мати коло себе димівку.

В таких обставинах, в тузі за ріднею, за Вітчиною, не одна гірка сльоза котилася по обличчях наших піонерів. Коли вже отримали свої пакунки, тоді почався рух. Помагали одні одним ставити перші хатини з сухих стовбурів „паплевих" (осикових) дерев, що колись були обсмалені вогнем. Шпари стін затикали мохом та мазали глиною. Жінки стинали серпами трощу, вязали у сніпки і пошивали ними дах на хатках. Так проминав час скоро.

Весна проминула, наступило літо. Хто постарався купити корову, щоб діти мали молоко, то треба було надбати паші на зиму для неї. Отож косили косами, жали серпами траву по млаках та зносили до стирти. Також потреба заставила ставити сяке-таке приміщення для корови. Серед тих робіт наступила осінь... Але не було жадного відпочинку нашим братам. Вони збиралися в гурти та протинали дороги, зрубували та оправляли дерело на будинки, а з-поміж них — верховинці березуни — розколювали з смерекового дерева три-стопові ковбики і витісували так звані драниці, (дахівки) для покриття будинків, або розрізували дерева на дошки, а також стинали грубі осикові дерева на „корти" (дрова на опал). Такі роботи робили зимою, а на весну ходили на піхоту аж до Вінніпеґу за роботою. Жінки лишалися з дітьми при домі, справляли землю джаґанами, садили картоплю та іншу городину.

По лісах було багато усякої звірини, як — зайців, серн, оленів і „мусів" (лосів), то хто мав у себе рушницю, той мав подостатком мяса для всієї родини. Було також в лісах в обиль диких овочів: малин, сливок, „саскатуну" і т. п. В озерах і ріках було повно всілякої риби. У таких обставинах пережили наші українці чотири і пів року та вже мали по корові, по парі волів, дехто постарався віз і сани і вже уважав себе першорядним господарем.

На пятий рік, тобто в 1901 р. в передових осіб зродилася думка організувати парохію і побудувати свою незалежну святиню. В такій важливій справі скликано загальні збори дня 15-го лютого, 1901, в домі Григора Дрогомирецького, на секції 25-тавншип, 17-рейндж, 2 схід. Там зійшлася маса людей. Збори отворив Стефан Драґан, на писаря покликано Якова Якиміщака.

Будова Греко-Православної Незалежної Церкви Св. Стефана в Плезент Гом, Манітоба

Дня 15-го лютого, 1901, відбулися початкові загальні збори в домі Григора Дрогомирецького в справі будови церковного будинку. На предсідника покликано Стефана Драґана, на писаря вибрано Якова Якиміщака. З першою промовою виступив Стефан Драґан. Він переповів як приходилось жити в старім краю, де треба було здіймати шапку та кланятися всякому ляхові і просити його ласки. А тут ми прийшли до нового краю, де свобода дана у-

сьому народові, тож і нам треба лучитися тісно в громаду, — стати в ряди з другими людьми і ділом показати свою релігійність і культурність — збудованням нашої церкви.

По тій промові виступив один з нових поселенців, Панько Стефанюк, і заявив перед усіма зібраними, що він дарує 5 акрів землі із своєї фарми під будову церкви і цвинтаря. Тоді зроблено спис членів. На разі вписалося 58 громадян. Вибрано комітет й уложено статут з десятьох параграфів. Головні з тих параграфів були такі:

1. Названа церква не має належати до ніякої Митрополії, а має бути незалежна.

2. Священик, якого громада схоче мати в себе, має бути жонатий.

3. Церковний уряд не може рішати жадних важливих справ без відома усьої громади.

4. Кожні збори мають бути проголошені 14 днів наперед.

5. Всякі збори перед заповідженим терміном є не важні. І дальше: Всі вибрані урядники мають бути безплатні. Праця всіх майстрів і їх помічників коло будови церкви є добровільна і безплатна. Всі члени церковної громади обовязково годяться допомагати в кожній потребі без жодного винагородження.

Так закінчилися перші збори і вслід за тим зачалася робота. Одні зрубували дерева, другі вивозили те дерево з ліса, треті тесали його широкими топорами і т. д. З обробленого дерева кожний кавалок мав мати 18 стіп довжини. Будинок був на взір хреста, на чотири сіней, що означало 4-ох Євангелистів, і складався з 12-ох стін, що знов означало 12 Апостолів. Будова продовжалася два роки, від 1901 до 1903.

Головними майстрами були: Григор І. Дрогомирецький, Григор П. Дрогомирецький, Михайло і Петро І. Дрогомирецькі, Петро Урбанович і Прокоп Пакуляк. Всі вони працювали від початку до кінця.

Перші священики були ось такі: Дамян Лещишин в роках 1902 і 1903, Григор Приґроцький від 1903 до 1905, Андрій Вільшинський від 1905 до 1907, Петро Угринюк від 1907 до 1909, Харамбура в 1909—1910 роках, Кирило Білич впродовж 1911 року, а Дмитро Дрогомирецький в роках від 1912 до 1957.

З дяків були такі: Антон Лещишин, Василь Демчук, Никола В. Дрогомирецький, Михайло Томашевський і Михайло Бойцун. Старші з Братства на услугах були: Григор І. Дрогомирецький і Григор П. Дрогомирецький.

Перший будинок був знищений в 1913 році під час страшної громовиці. Новий храм збудували в осені 1913 року Никола, Михайло і Дмитро Дрогомирецькі. Останньо побудована церква стоїть і досі під управою Української Греко-Православної Церкви в Канаді.

Написав один з перших поселенців оселі Плезент Гому, в Манітобі, 82-літній, бувший місцевий священик протягом 45 років безперервно, Дмитро Дрогомирецький, дня 7-го грудня, Р. Б. 1964.

В дописці до повищого о. Дмитро Дрогомирецький подав ще коротеньку інформацію про місцеву школу такого змісту:

„Ще згадаю коротко про нашу публичну школу Плам Ридж (Plum Ridge — Сливкове Пасмо), що видала з себе кількох визначних інтеліґентів.

Школа побудована 1897 року. Того і наступного року (1897—1898), прийшли сюди групи українців, де вже застали кілька шотляндських родин.

Перші учителі були англійці а по них, пізніше, були з українців такі: Дмитро Якиміщак, Іван Хрептик, Орест Жеребко, М. Стечишин, Никифорук, Павло Никорук.

З цеї школи вийшли: д-р Іван Якиміщак, д-р Юрій Драґан, д-р Петро Дрогомирецький, адвокат Дмитро Якиміщак та більше число учителів.

Мале число дітей учащає тут ще й тепер, але більшість забралися до вищих шкіл міста Тюлон".

***

До дописки о. Дмитра Дрогомирецького згадаю ще таку найновішу подію:

В місяці липні, 1965 р., заходом церковної громади, очоленої активним, відданим головою, Олександром Перцовичем, сповнилася колишня мрія бл. п. д-ра Юрія Драґана, — здвигнення пам'ятника українським піонерам оселі Плезент Гом.

Посвячення величного камяного пам'ятника при церкві доконав з рамени Української Православної Церкви о. В. Кокурудза.

Памятник начисляє 111 імен піонерів. І хочеться вірити, що грядущий нащадок, вичитуючи ім'я свойого предка, скаже: „Вони трудилися, щоб нам промостити дорогу до кращого життя. Честь їм!"

Спомини о. Дмитра Дрогомирецького відслонюють нам ще один образ піонерського життя українських іміґрантів на початку 20-го століття. Вартість його розповіді полягає також у вичисленні поіменно піонерів Плезент Гомської оселі. Вже в першому поколінні, розбрившися по безмежних просторах Канади, а то й Америки, їхні сини найшлися нарівні з другими народами у передових лавах поступової канадійської спільноти як: лікарі, аптекарі, адвокати, геологи, агрономи, учителі, купці, політики і видатні діячі на культурно-освітньому полі. Священик Дмитро Дрогомирецький вніс цінний вклад в історію українського поселення в Канаді.

Микола Залозецький.

ДОВБУШ

Повість про славного ватажка, легендарного лицаря Гуцульщини.

Написав **Віталій Волков.**

Друкована вперше. Повість написана цікаво і захоплює своїм змістом від перших сторінок. **Сторінок 304.**

Ціна — $2.50

Замовляти

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

Михайло Грушка

Перший перекладач Шевченкового „Кобзяря" в Канаді

В перших роках українського поселення в Канаді, а головно в роках 1904—1928 були випадки, що англійські провідні круги в Канаді заохочували тодішніх новоприбулих іміґрантів до скорої асиміляції. Вони вважали, що роблять патріотичну роботу для „Інгліш Кенада".

Один з способів їхньої патріотичної праці полягав в тому, що вони заохочували українців, аби вони читали лише твори англійської літератури, ходили до їхніх церков та вивчали англійські звичаї й обичаї. Очевидно це їм не вдалося, як показала пізніша історія.

Тодішній англійський провід в Канаді дивився на новоприбулих українських поселенців як на людський матеріял, здатний лише до чорної роботи чи то в міській індустрії, чи на розлогих преріях.

Про один такий випадок як підносились тоді представники англосаської канадійської провідної верстви, що трапився між 1904 і 1906 роком, розповів мені покійний вже сьогодні адвокат Дмитро Якиміщак. Він був одним з перших українських послів до Манітобської легіслятури.

Розказав він мені про той випадок аж в 1929 році, як я вже другий рік був репортером у Вінніпеґській англомовній газеті „Фрі Пресс". Хочу тут зазначити, що з пок. Д. Якиміщаком я вперше познайомився ще тоді, як він мешкав в „Манітоба Каледж Резиденс" і учащав на підготовчий правничий курс. Це було в 1915 році. Я також мешкав там, а ходив до школи, що мала назву „Сентрал Коледжіет".

Михайло Грушка,
перший український репортер англійського щоденника „Фрі Пресс" у Вінніпеґу.

Студенти, що мешкали в Манітоба Каледж кликали Якиміщака скороченим прізвищем „Як" й це скорочене прізвище залишилось за ним аж до його смерти.

Одного дня зайшов я до його канцелярії, що містилась в Мекінтайр блоці з якоюсь особистою адвокатською справою. Бідніші люди, такі як я, заходили до нього

го за правною порадою і поміччю, бо він не казав собі за ті поради і ту поміч так дорого платити, як це робили інші адвокати.

Закінчивши зі мною адвокатську справу, за яку, до речі, не казав собі нічого заплатити, Якиміщак оповів мені, що він говорив в часі відмічування побудови шпиталя імені Гантера в Тулон. Він був одним з головних бесідників на тому льокальному святі. Це, що він мені розповів, була лише частина його промови. Отож Д. Якиміщак розповів публиці приявній на згаданому льокальному святі таке:

„Одного дня сидів я на сходах Гантерового шпиталя й читав Шевченкового „Кобзаря". Надійшов д-р Гантер і станув біля мене. Він запитав мене:

— „Yak" — що ти читаєш?

— Читаю Шевченкового „Кобзаря" — відповів я.

Д. Якиміщак,
адвокат і посол до Манітобського парляменту.

— Можу я дати тобі мою пораду Yak?

— Добре, я Вас слухаю докторе Гантер.

— Yak, ти тратиш надаремно свій час, читаючи Шевченка й українську літературу. Було б далеко краще, аби ти читав англійських письменників і знайомився з англійською літературою. Англійська література така багата й велика, що треба дуже багато вагонів, щоб її можна було перевезти. Українська література така бідна й мала, що її можна наладувати на одну тачку".

Дальше він казав:

„Якби ти читав англійську літературу і познайомився з великими письменниками, ти від них навчився б далеко більше, як від Шевченка".

Таку науку й пораду дав тоді д-р Гантер молодому українському хлопцеві. Було ясне, що він, у своєму переконанні сповняв свій патріотичний обовязок.

На це Д. Якиміщак відповів д-рові Гантерові таке:

— „Хочу Вам сказати, пане докторе, що я вже читав „Кобзаря" чотири рази. Читаю його тепер і мабуть буду читати ще кілька разів. Знаєте, пане докторе, що кожний раз, як я читаю Шевченка, то те читання дає мені велике душевне задоволення, і кожного разу я чогось нового від нього навчуся".

Д-р Гантер усміхнувся іронічно й залишив Yaka з його „Кобзарем".

„Я сказав приявним на відмічуванні тієї річниці" — продовжував Д. Якиміщак — що в тій

хвилині ми всі вшановуємо власне того самого д-ра Гантера, що свого часу відраджував читати мені Шевченка, а пізніше він сам навчився української мови і переклав поезії Шевченка на англійську мову. І ось виринає питання: чи не зробив цього д-р Гантер із добре зрозумілого патріотичного обовязку, щоб тим перекладом збагатити англійську літературу".

Вкінці Д. Якиміщак, розповідаючи мені про оту свою промову на річниці відкриття шпиталю ім. Гантера, сказав, що зібрана на тому святі публика прийняла була його промову рясними оплесками.

А все ж таки стоїть цікаве питання, що в дійсності заставило д-ра Гантера вивчити українську мову до того ступня, щоб можна було йому взятись до перекладу поезій Шевченка для англійських читачів. Чи вплинуло на нього пояснення Д. Якиміщака, що читання Шевченкових поезій давало йому душевне задоволення кожного разу як він їх читав?

Зацікавлення д-ра Гантера українською мовою можна пояснити теж і тим, що серед його пацієнтів було дуже багато українців, які в тому часі не володіли ще англійською мовою і з ними треба було порозуміватись по українськи. Коли я мав нагоду говорити з д-ром Гантером, то мені стало ясним, що його лікарська практика вимагала, щоб він знав мову своїх пацієнтів.

Брат Дмитра Якиміщака пояснював мені, що д-р Гантер вивчав в першу чергу українську мову у звичайних наших людей, що жили в Тулон окрузі, одначе це ніяк не вистачало, щоб могти забратись до перекладу творів Т. Шевченка на англійську мову.

Пізніше розповідав мені головний редактор „Ранка" З. Бичинський, що це він підучив д-ра Гантера літературної української мови й це допомогло йому взятись до перекладу Шевченкових творів на англійську мову.

Що редактор Бичинський допоміг йому вивчити українську літературну мову, це в розмові зі мною підтвердив сам д-р Гантер.

З розмов, які мені приходилось вести чи то з д-ром Гантером, чи редактором Бичинським, в мене залишилось враження, що редактор „Ранка" мав таки деякий вплив на д-ра Гантера в справі перекладу творів Шевченка. Обидва вони працювали для Презбітеріянської Церкви, а саме З. Бичинський як редактор презбітеріянського тижневика в українській мові, а д-р Гантер як лікар-місіонар.

Деякий вплив на Гантера, якого переклад Шевченкових творів появився в 1922 році, могла мати поява кілька років перед тим книжечки Florence Randall Livesay під наголовком: Songs of Ukraina with Ruthenian Poems". В цій книжечці було кілька поезій Шевченка в перекладі на англійську мову, а саме: "The Princess", "My Testament", "By the Meadows Passes", "It Doesn't Matter", "Youthful Years Have Passed", "The Days Go By".

Д-р Гантер був знайомий з тією книжечкою.

Переклад д-ра Гантера „Кобзаря" Шевченка був першим, біль-

шим перекладом творів Шевченка на англійську мову. Він дуже прислужився канадійським українцям, як теж показав чужинцям, що українська література не є така бідна, як вони думали, чому вислів дав був колись сам д-р Гантер в розмові з Якиміщаком, про яку ми тут згадували.

На прикінці годиться пригадати ще один випадок як визначні канадійські громадяни англосаського походження помилково розуміли свої обовязки, закликаючи до якнайскорішої асиміляції прибуваючих до Канади на поселення нових іміґрантів. Отож пригадую собі як д-р Джан Меккей, принципал Манітоби Каледжу, висловлював свою опінію, що це була велика помилка канадійського уряду, що він дозволяв українським іміґрантам поселюватись масово в деяких околицях. На його думку, таке масове поселення дуже спиняло асиміляційний процес.

Кілька років пізніше той самий д-р Джан Меккей признався публично до своєї помилки в тій справі. Це було при тій нагоді, коли він говорив про візитацію його як Community Adjudicator по різних місцях Манітобських округів. Він був одним з членів комісії що ту візитацію робила.

Коли він вернув зі своєї поїздки по різних околицях провінції, то сказав, що це власне було дуже добре, що українські іміґранти масово поселились у більших місцевих колоніях. Він ствердив, що власне оті українські колонії були одні з найкращих. Їх огороди, що були в компетиції, були найкращі. Подвіря українських

М. І. Мандрика

НЕБЕСНИЙ ДВІР

Не ворухнеться озеро... Смереки
Стоять в молитві, курять фіміям..
Чайки крикливі, білії лелеки
І альбатроси стихли...
Світ весь — храм.
Всі на молитві — просять Сонця-бога
Про золотії промені з блакить...
І озером іде дорога
В небесний двір, де чар-вогонь горить.
Аж ось десь вітер наполіг у силі:
Хитнулись води в береги,
І зграями чайок побігли хвилі
З далеких обріїв, де сплять сніги.
А за чайками хоровід русалок
Розплескує, збиває гребні пін,
Ніби втікає від вітрил рибалок,
Що вже ідуть за ними наздогін.
І от вже хвилі — білії вітрила
Човнів армади, вітром гнаних в бій...
Готуйтесь, береги! Ворожа сила
Іде на ваші сни, на ваш спокій.

ВАСИЛЬ КУДРИК

Кудрик Василь з роду поет:
Бо поетичний в нього лет
Усіх нових його думок
Та свіжих все його книжок.
І хоч священиком він став,
Писати він не перестав —
Все пише він нові книжки
Та сіє з них нові думки.

Він в Україні народився,
Та вже в Канаді прославився:
От, родом він з села Цеброва,
Де Тернопільщина чудова
Простяглася садами в даль —
Йому за нею іще жаль...
Як він в Канаду виїжджав,
То й України трошки взяв.

Тут збірку віршів написав,
Яку „Весною" він назвав,
Бо ж коли в серці ще весна,
То цвіте нею й чужина...
Він дбав, щоб „Український Голос"
Все був, немов дорідний колос,
Що то дорідне зерно має
І ним життя забезпечає.

Він пізно в ніч статті писав
І дбало все редагував.
Наче живого „Гарасима"
Ми бачимо перед очима.
А „Придорожні" його „квіти" —
То дійсно його серця діти.
І не один читати звик,
Як „квіти" ті містив „Вістник".

Читає він всякі книжки,
То ж родяться й нові думки,
Та довго в серці він їх гріє,

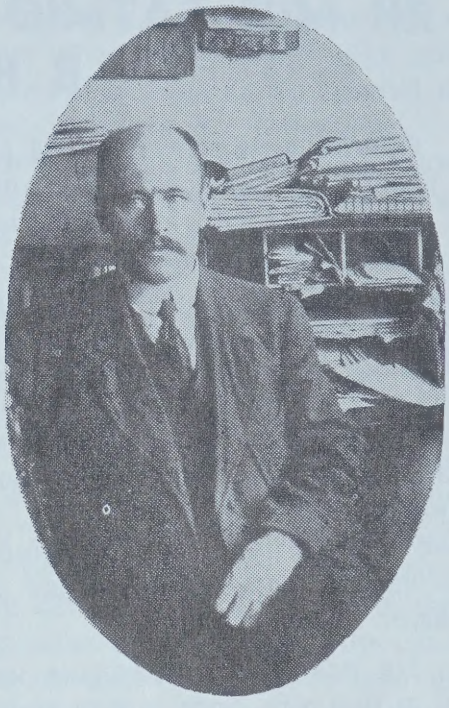

о. Василь Кудрик,
перший редактор „Українського Голосу".

Нім на папері їх посіє.
Він все, що рідне, зберігає, —
Те, що в душі коріння має,
І лиш таким він дорожить
Та рідне все любити вчить!

КУДРИК ВАСИЛЬ — ТО НАШ МУДРЕЦЬ!
НА РІДНІЙ НИВІ ДОБРИЙ ЖНЕЦЬ!

14, VIII, 59. **О. Івах**

фармерів так по селах як і по містечках були чисто вдержані. Їх соціяльне життя було дуже примірне, бо в околицях заселених українцями можна було знайти їхні власні, ними збудовані галі, де вони відбували свої сходини, і де відбувались аматорські вистави й концерти, вони мали свої церкви, де люди молились.

Як виходить з тих двох випадків, то й д-р Гантер й д-р Меккей помилились у своїх патріотичних розрахунках скоро засимілювати українців через намову, щоб вони перестали читати свою літературу і відреклися своїх звичаїв і обичаїв і перестали в тій вільній країні жити таким життям, яким їм хотілось би жити.

А. Романюк

ЯК МІЙ БАТЬКО СТАВ ЦИРУЛИКОМ В КАНАДІ

Одного вечора в літі 1964 року я отворив телевізію і натрапив на розповідь одної старої піонерки про те, що в давніших часах фармері, що були поселені далеко від міст, не мали змоги користати з поради й допомоги лікаря на випадок слабости, бо до лікаря і шпиталя було дуже далеко й через брак доріг до них було дуже трудно дістатись. Ціле щастя, як вона казала, було в тому, що в тих часах люди далеко менше хорували ніж сьогодні.

Ця розповідь пригадала мені мої дитячі літа, коли я жив зі своїми батьками на фармі в околиці Ледвин. Довкруги аж по Гаєк, Окно, Шорнклиф, Арборґ і Ривертон продовж многих літ про докторів й чутки не було. Могли виїздити в дальші околиці лише ісляндці, що були поселені в тих сторонах, бо вони і їхні оселі були над Вінніпеґзьким озером і в літі вони вживали для комунікації човнів, а в зимі псів, яких запрягали до санчат.

Наші люди мусіли ходити пішки, або як дехто мав вже воли то їздили тими волами. Однак це не була така проста справа, бо доріг тоді не було, а аколиця була або багниста, або вкрита непрохідними лісами.

В нашій околиці жило кілька польських родин і всі вони вміли говорити по українськи. Жила теж там одна чеська родина, в якій власне через брак лікаря трапилась велика трагедія. Жінка одного з братів з тієї родини мала привести на світ весною 1913 року дитину й її треба було перевезти до шпиталю. Вони поклали її на воза запряженого в воли й везли повільно страшною в тому часі вузькою й дикою доріжкою й по дорозі до Орборо, куди вони її везли, вступили до нас, бо були перемерзли й були по пояс перемочені. Ми їх нагодували, а наша мама винесла для бідної жінки подушку, коц й простирало щоб їй було тепліше. Вони поїхали далі, але недалеко з нею заїхали, бо лише півтора милі й вона бідна на возі таки померла. Похорон її був дуже сумний.

Такі то були часи й люди мусіли собі якось самі помагати. Отож появився був в нашій околиці чоловік на прізвище Бурак. Він ще в старім краю займався лікуванням ближчих і дальших сусідів і привіз з собою якісь книжки з лікарськими порадами. Він почав помагати людям, що потребували лікарської помочі. Він був майстер лікувати зломані ноги або руки. Йому все вдавалось добре зложити зломані кости.

Другим таким місцевим лікарем був Лагодовський, що розумівся на акушерстві, але він помер в молодому віці на серцеву недугу. Після нього появились вже жінки-акушерки, як от пані Герасим, пані Томаш і інші.

А тепер розкажу, як попав в цирулики-дентисти мій покійний батько. В тих піонерських часах був такий звичай, що як приїхав в якусь околицю новий поселенець то його відвідували всі сусіди й випитували, що чувати в рідному краю, а він знову випитував тих, що вже жили тут довший час, як їм живеться і як вони дають собі раду.

Але був в нас один чоловік, що появився в нашій околиці десь на початку 1911 року, який любив часто відвідувати і тих, що вже довший час там жили і тих, що прибували зі старого краю. Він мав більше часу як інші наші поселенці, бо він прибув на фарму з більшою готівкою і міг скоро влаштуватися і мав всього подостатком.

Його відвідини були дуже корисні і були дуже бажані всіма. Він вмів дуже гарно говорити. Він підбадьорював людей, що заломлювались під тягарем тодішніх тяжких життєвих обставин, він, як то кажуть, додавав їм духа. Він вмів складно розповідати різні історії або, як люди казали, байки. Він все казав, що теперішні тяжкі часи скоро минуть, треба їх тільки перетривати. Він пророчив, що в скорому часі в наших околицях з'являться биті дороги й що буде проведена залізниця і що люди при цьому матимуть нагоду добре заробити. Багато з його пророцтва таки дійсно в скорому часі справдилось.

Його всі любили й дуже радо бачили у себе. Його звали коротко Стефаном. Він був недалеким нашим сусідом і то він зробив мого батька доктором від рвання зубів, або як в старім краю казали цируликом. А було це так, що одного дня на весні 1913 року прийшов він до нашої хати сумний, блідий і запухлий. Виявилось, що його дуже болів зуб. Він почав скаржитись, що він дуже мучиться. Вже два дні він не може ані спати, ані нічого їсти. Про доктора нема що мріяти, бо він далеко від нас, а до того на дворі стояли весняні води й трудно було рушитись з хати.

Довго він сидів того вечора у нас, заки пішов до дому. Другого вечора знову прийшов до нас й почав жалуватись, що його дуже болить зуб. Щоб його якось розважити, мій батько просив його показати котрий то зуб його болить. Він роззявив широко рота й показав котрий зуб його болить. Тато порухали того зуба пальцями і їм видалось, що він рухається. Пацієнт закричав з болю і закрив рота. Тато знов його попросили відкрити рот, взяли його одною рукою за карк, а другою сягнули до рота і схопили пальцями болючий зуб, потиснули сильно і зуб вискочив з ясен.

Стефан почав спльовувати, а потім виполоскав рота водою і вже було по цілій операції. Стефан повеселішав і почав жартувати, як це він робив звичайно. Він подякував татові за ту вдалу операцію і ущасливлений нею пішов до дому.

Минув може місяць з того часу. Був це вже початок літа, була гарна погода й було тепло. Ми тоді були всі на дворі й щось робили на подвірю. Дивимось, аж

прямує на наше подвіря якась жінка, мокра по пояс, спітніла, покусана комарями й запухла. Поздоровивши нас старим нашим християнським привітом „Слава Ісусу Христу", вона спитала чи тут живе Романюк. Вона сказала, що її прислав до нас Стефан сказавши, що наш тато рвуть дуже легко й без болю зуби.

Вона розповіла, що ледве дібралась до нас крізь багна і лісну гущавину, але тішиться, що таки добилась і що наш тато вирвуть їй зуба, який її вже кілька днів дуже болить. Ми, діти, пішли прикликати тата, що недалеко тесали якесь дерево на комору. Тато здивувались, почувши про те, чого ця жінка прийшла і сказали, що той Стефан напитав їм клопоту, але прийшли до хати. Жінка з болючим зубом дуже втішилася і почала просити тата аби їй вирвали зуба, бо Стефан сказав, що вони це дуже добре й дуже легко роблять.

Тато спершу відмовлялись, кажучи, що вони тим не труднять-ся, але коли жінка почала ревно плакати, та ще наша мама почала їх просити щоб вони помогли бідній жінці, тато пішли шукати за малими щипцями, що десь в нас на господарці були. Знайшовши ці щипці, розклали на дворі вогонь, розігріли їх і направили.

По обіді відбулась операція виривання зуба і вона пройшла дуже легко. Бідна жінка просто променіла з радости й подякувавши щиро за ту поміч, що дістала від нашого тата, щаслива пішла у свояси.

З того часу, наш тато не могли обігнатись від пацієнтів, що приходили до них, як вже до патентованого й відомого цирулика рвати свої болючі зуби.

Між тими пацієнтами були різні. Були з такими зубами, що їх легко і без великого болю приходилось рвати, але були й такі, з якими треба було намучитись й вони терпіли великий біль, а ніякого лікарства під рукою не було.

В кінці й таке лікарство знайшлося у виді саморобного горілчаного спірту, що його деякі добрі люди, наші сусіди тоді виробляли. Тим спіртом наш тато знечулювали своїм пацієнтам біль в той спосіб, що перед рванням зуба давали їм випити добру склянку того спірту, а як пацієнт випив, то вже ніякого болю не чув.

Найкраще свідоцтво тому лікарству дав наш недалекий сусід та ще й односельчанин, що звався П. Голик. Коли після випиття спірту й вирвання зуба тато спитали його, чи його дуже боліло, то він відповів:

„Ви тепер як би мені навіть вуха повідривали, то я нічого не чув би". Так то наші люди, з бра-

КАРМЕЛЮК

Написав **М. П. Старицький**

Історичний роман в трьох томах.

Ця повість захоплює кожного від перших сторінок Всі три томи мають 861 стор. друку. Видання гарне,

Ціна — $5.00. В оправі — $7.00.

Замовлення висилайте на адресу:

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B. WINNIPEG 4, MAN.

МИРОСЛАВ СТЕЧИШИН

Ти звідки йдеш?
— Та з Глещави!
Ти що несеш?
— Та пироги!
А з чого в вас
Ті пироги?
— З капусти й сира —
На, жери!

Такий я чув колись-то жарт,
Може, й згадати його варт.
Та краще люди з Глещави
Знають, які в них пироги!

От, з тої-то та й Глещави
Сюди прибуло три брати:
Їх кожний в селі називав —
Михайло, Юлько й Мирослав.
По батькові Стечишин звались
І так вони і тут писались.
То були хлопці собі жваві
І вчитися і на забаві.
Вони тут тяжко працювали,
Хоч в школі вчитися бажали.
Потім вчились і вчили в школі
Та йшли вгору вони поволі..
І став Михайло адвокат,
І Юліян — молодший брат.
Не діялось оце негайно,
Та став суддею наш Михайло.
Лише найстарший Мирослав
Найменше щастя з них трьох мав.

Де тільки Мирослав не був!
Та тільки мозолів набув.
То залізниці будував,
То дерева в лісах стинав!
Вкінці знайшов він свою долю —
Й редагував „Народну Волю".
І Вашінґтон він добре знав,

Мирослав Стечишин,
довголітний редактор
„Українського Голосу".

Бо там він секретарював
При українській місії,
У закордонній комісії.
Звідти приїхав до Канади
І працював тут для громади —
Про „Український Голос" дбав, —
Пильно його редагував
Двадцять і кілька довгих літ
І подавав вістки про світ.
Про СУС, і СУМК, і Церкву дбав
І на їх з'їздах промовляв.
І ПРИ ЇХ ПРАЦІ ВІН ПОМЕР,
ТА В НИХ ЖИВЕ ВІН І ТЕПЕР!

14, VIII, 59. **О. Івах**

ку лікарів і дентистів мусіли давати собі раду. За ті операції тато нічого від своїх пацієнтів не брали. Робили ту роботу лише для того, щоб допомогти людям в їх прикрій потребі.

Займались тим цирульницьким ремеслом наш тато десь зо два роки, поки в наші околиці не прибула родина Кадучків. Голова тієї родини Кадучок мав більше практики в тому цирульницькому ділі й любив його так, що тато радо йому цю свою практику передали і він дальше нею займався.

В. Котишин

МІЙ ПЕРШИЙ ВЕЛИКДЕНЬ В КАНАДІ

(Спомин піонера)

Великодні Свята, це радісні свята і ми все зі зворушенням їх очікуємо й про них згадуємо. Хотів би й я згадати про мій перший Великдень в Канаді, який я пережив близько 60 років тому.

Я походжу зі села Білівців, повіт Броди в Галичині. До Канади я приїхав в 1908 році. Було це, памятаю як нині, в четвер по Великодні, а в календарі значився день 14 квітня.

З нашої фамілії я виїздив сам один. Тяжка була моя розлука з рідною мамою, з братами й одинокою сестрою. Тата в нас вже не було й ми були сироти. Тяжко було теж розлучатися зі своїми ровесниками й пускатися в далеку, незнану дорогу. З нашого села їхало тоді до Канади більше осіб, а між ними нас чотирьох самітніх хлопців.

Дорога була не дуже то приємна. Крізь океан пливли ми тягаровим кораблем „Монтрос". Після 16 діб плавби причалили ми до порту Квебек. Там взяли мене до шпиталю, бо щось з моїми очима не все було в порядку. В шпиталі пробув я 21 день. За це перебування в шпиталі в мене забрали $15.75 і в мене в кишені залишилось всього $3.25 з якими я мав починати своє нове життя в Канаді і заїхати з ними до Едмонтону, куди я мав заплачену дорогу.

В Монтреалі наш поїзд мав довшу зупинку і я купив собі там один хліб і досить велику ковбасу. Це був мій харч на цілий тиждень.

До Едмонтону я приїхав в 11-ій годині в ночі самітній як палець. Ходив я майже цілу ніч по незнайомих мені вулицях, а десь над ранком сів в корчах і задрімав. Був я дуже перемучений і голодний.

Як розвиднілось, я знов почав блукати по вулицях чужого для мене міста. Мав я щастя, бо здибав на вулиці двох наших хлопців, що розмовляли по нашому. Я їм розповів, що я приїхав до Едмонтону цеї ночі, що я тут нікого не знаю, що я дуже голодний і що маю при собі всього $2.00. За ті гроші вони купили мені дещо харчів і запровадили мене до еміґраційного уряду. Там вони мене лишили, а самі пішли на обід, пообіцявши, що вони прийдуть по мене. Вони дійсно прийшли по мене і заопікувались мною і з ними я поїхав на роботу при залізниці працювати у так званому „екстра-ґенку".

В тому „екстра-ґенку" я працював до осені і заробив $65.00. З тими заробленими грішми я приїхав до Едмонтону, купив собі зимовий одяг і білизну й поїхав на фарми, шукати там роботи.

Тодішні наші фармері були бідні й не багато в них можна було заробити. Я працював коло хати. Напував худобу, чистив стайні і їздив до ліса по дрова. За це мені нічого не платили, але я був

вдоволений, що мав дах над головою й ложку теплої страви.

Десь при кінці березня я попрощався з моїми господарями й поїхав до Едмонтону. З попереднього літа я мав заощаджених $10.00, які я беріг як найбільший мій скарб. З тої десятки я заплатив $2.00 за залізничий білет й приїхав до Едмонтону. Там застав я дуже несприятливу для мене ситуацію. Тоді була досить велика криза й трудно було дістати роботу. Люди, що шукали за роботою, даремно вистоювали цілими днями перед офісами. Були вони обдерті і голодні й ніхто на них ніякої уваги не звертав. Ніякої помочі ні звідки не можна було надіятись, хоч сядь тай плач. Бездомні люди такі як я ночували в товарових залізничих вагонах, що стояли на залізничій „штреці" або клали вогонь близько ріки й при тому вогні пересиджували цілу ніч. Мої скромні ощадности вичерпувались й я почав попадати в розпуку, що я буду дальше робити. Ніякої близької рідні я тут не мав. Десь по фармах були мої односельчани, але де вони були й як можна було до них дістатись, цього я не знав.

Я почав роздумувати над тим, що в краю, хоч я був сиротою, то все таки мені жилось не погано. В нас була своя хата й ми мали свою хоч і малу господарку. Хліба все нам вистарчало. Я міг вже був там заробити пару центів, ходячи з мулярами й іншими будівельними майстрами на роботу до панського двора, де я заробляв по 92 австрійські центи денно. То були тоді великі гроші. Крім того в краю я міг послуговуватись моєю рідною мовою, а тут в Канаді ніхто мене не спитав, що мені долягає, ні з ким було порадитись, до нікого не можна було звернутись за помічю. Хоч люди тут були добрі, але не свої.

Але щось треба було промишляти. Зібралось нас чотирьох хлопців, а між ними на моє щастя мій односельчанин, ровесник і близький сусід Стефан Тимків, сьогодні вже покійний. Ми запи-

---

Сава Чернецький (Чалий)

ЛЯЦЬКА МОЛИТВА

У костелі на весь голос
Молився Поляк грубий: —
„Польщу вільну і розлогу
Дай нам, Боже любий!
А до Польщі додай конче
Литву й Україну,
Щоб творили історичну
Нам трійцю єдину.
Литва буде слуга наша
И Україна гожа,
Тоді Польща процвитать ме
Од моржа до моржа".

А за дверми Українець
Почув ту молитву
І приклякнув на порозі
Тай на голос крикнув: —
„Не давай їм за богато,
Прошу Тебе, Боже!
Ляхів і се вдоволити
Ніколи не може...
Даш в додатку Україну,
Литву в нагороду, —
Ляхи схочуть Гібральтару
Ще і Царгороду...

Іскра, ч. 9-10/1917.

сались на роботу до контрактора, що працював для компанії, яка тоді будувала дорогу від моря до моря, від Сходу на Захід.

Місце нашої праці було віддалене 70 миль на захід від Едмонтону. За свої останні гроші ми накупили харчів на дорогу, забрали свої клунки, хто на плечі, а хто просто під паху і пустилися в суботу, перед Цвітною, або як в нашому селі казали Лозовою неділею, в дорогу. Йшли ми очевидно пішки, йдучи слідом тих крутих доріжок, якими зимою довозили до контракторів харчі і все, що їм там було потрібне.

На місце зайшли ми щойно у вівторок пополудні. Ця подорож забрала нам три ночі і два не повні дні. Ніччю ми дещо відпочивали. Ми розкладали вогонь і не роздягаючись завивались в коци, які ми на щастя мали зі собою.

На місце праці прийшли ми перемучені, але щасливі, що будемо мати роботу. В середу вранці ми почали нашу працю. Контрактор, в якого ми мали працювати, був швед. Його завдання полягало в тому, що він динамітом розсаджував велику гору. Порозриване динамітом каміння машини й робітники розбивали на шутер і той шутер він кудись розвозив при допомозі коней і мулів. Нам він дав у руки джагани і ми мали ними розбивати малі горбки, і шутер з них зсувати на долину.

Працювали ми так впродовж середи і Страсного Четверга, бо це був вже тиждень перед Великоднем. На дворі було досить холодно й ми спали під наметами.

В пятницю рано ми знов вийшли на роботу й розбивали джаганами ту камяну гору, зглядно малі горбки, що залишались після вибухів. Десь коло 10-ої години перед полуднем цей швед, що наглядав за нашою працею, наблизився до нашої групи і показуючи на одного з нас почав щось викрикувати і кликати знаками до себе. Він взяв його зі собою до офісу й там звільнив його чомусь з праці. Тим хлопцем був ніхто інший, тільки мій односельчанин, Стефан Тимків. Він тим несподіваним звільненням з праці був дуже прибитий й мало не плакав, бо йому тепер випадало самому вертати до Едмонтону такою непривітною й далекою дорогою.

Ми почали радитись, що робити й коли це побачив той злющий швед, він почервонів, як буряк, прибіг до нас й почав щось верещати. Один з наших робітників, що вмів вже трохи калічити по англійськи, став його просити, щоб він не виганяв того хлопця самого в таку далеку дорогу і як він його вижене, то ми теж покинемо роботу й підемо з ним. Той лютий, червоний зі злости швед ще голосніше заверещав і сказав нам всім прийти до офісу, де він з нами розрахується й звільнить з праці.

До офіцу було досить далеко й тому він сів на коня й погнав туди аби нас випередити. Він дав розпорядження щоб нам в першу чергу не дали обіду й казав виставити одного чека на нас усіх.

В офісі вже був виготовлений чек на нас чотирьох на загальну суму $9.00. Стільки ми всі чотири заробили вкупі за два дні й 3 го-

дини. На дорогу нам не дали ні куска сухого хліба.

Діставши того нещасного чека, ми подались до намету, в якому ми спали, щоб забрати свої мізерні клуночки. Туди прибіг до нас хлопець, що працював в кухні, почав нас жалувати, що ми найшлись в такому критичному положенні і обіцяв, що тайком принесе нам щось на дорогу їсти. Він сказав нам, щоб ми пішли за горб, сіли там під широкою сосною й заждали до другої години й тоді він принесе нам щось їсти.

І дійсно коло другої години він прийшов і приніс зі собою паперову торбу, в якій було трохи мяса, хліба й троха бісквітів. Ми зараз частину з'їли й пустились в дорогу до Едмонтону. Йшли ми до пізного вечора, а як стемніло, ми розложили вогонь й почали вечеряти. Вечеря була дуже скромна, бо складалась лише з одної кромки хліба на кожного з нас. Ночували ми при вогні. Ніч була холодна.

Ще перед сходом сонця пустились ми в дальшу дорогу і, пройшовши кілька миль, сіли на короткий відпочинок і з'їли решту наших скромних харчів. Поснідавши, ми пустились в дальшу дорогу і десь коло першої години дня ми почули втому й голод тим більше, що дорога була дуже погана. Повно було на ній різних пеньків, ям, а були й мочарі. Виявилось, що ми забрили в індіянську резерву й власне наближувались до індіянської хати, що виглядала дуже нужденно. Вона була вкрита дерниною і коло неї був дуже маленький городчик.

Ми рішили зайти до тієї хати й запитати, чи не могли б ми дістати там щось з'їсти, тим більше, що мій односельчанин вже цілком збився був з сил і не міг дальше йти. Ми стали коло плота і почали кликати хазяїна. Замість хазяїна вибігли до нас з подвіря чотири величезні пси й почали гавкати. Ми злякались тих псів, що могли нас пороздирати на куски, але ми заговорили до них лагідно й тоді один з них підійшов до нас і обнюхав. Те саме зробили й інші пси й вони після того заспокоїлись.

З хати вийшов індіянин і спитав, чого ми хочемо. Ми сказали, що ми дуже голодні й просили, щоб він дав нам щось з'їсти. Він глянув на нас, розвів руками й пішов до хати. Пси побігли за ним.

За кілька хвилин він вийшов з хати й сказав, щоб ми посідали й підождали деякий час. За якої пів години він приніс нам спечений на скору руку на пательні малай з кукурудзяної муки, повний збанок чаю без цукру й одно горнятко. Він ще нас перепрошував, що не може нам дати цукру до того чаю, бо сам його не має.

Ми покраяли той малай (який до речі був на половину сирий) на чотири рівні частини і зі смаком його з'їли, попиваючи по черзі тим одним горнятком, несолоджений чай. Підкріпившись тим несподіваним для нас обідом, ми віднесли нашому добродієві пательню й горнятко й хотіли заплатити за харч одного доляра. Шляхотний індіянин не хотів від нас бідаків взяти того доляра. Який же інший він був від того лютого

шведа, що в такий брутальний спосіб прогнав був нас з роботи.

Ми дійсно були підкріплені їжою й пустились в дальшу дорогу, і над вечір ми добились до фармів замешкалих німцями в околиці Стоні Плейн. Вже смеркало, коли ми зайшли на одну фарму й просились, щоб нас прийняли на ніч.

Фармерка, німка, поглянула на нас й попросила, щоб ми зайшли до хати. Хата була дуже маленька, але вони рішились нас переночувати, а перед нічлігом ще й угостили вечерою. По вечері господар приніс зі стайні покривала на коней й якісь старі лахи та постелили нам в кухні на підлозі. Це була субота перед Великоднем.

Вранці ми повставали й господиня дала нам сніданок й перед кожним з нас поклала по одному яйцеві, сказавши, що вони свячені. Виявилось, що наші добродії це були галицькі німці, що походили з околиці положеної близько Львова. Вони були католики й дуже добре говорили по українськи. Не маючи своєї церкви, вони ходили до найближчої католицької церкви, що находилась в містечку Стоні Плейн віддаленому на 8 миль від їх фарми. Ми всі чотири мали разом два доляри грішми, які ми хотіли заплатити нашим несподіваним господарям, але вони тих грошей не хотіли прийняти.

Попрощавшись з нашими гостеприємцями, ми пустились в дорогу до Стоні Плейн, який віддалений від Едмонтону на 22 милі. Було це 29 березня 1909 року й був це саме Великдень. Ми були забруднені дорогою і на нас було теж забруднене одіння. В такому виді ми не хотіли нікому показуватись на очі. Ми рішили перебути той Великдень в лісі, що був недалеко містечка й там теж пере-

РІДКІСНА КНИЖКА

УКРАЇНСЬКА ЖІНКА В ХОРЕОГРАФІЇ

МАРІЯ ПАСТЕРНАКОВА

Багато ілюстрована книжка про танкове мистецтво. В книжці знаходиться три головні розділи — Фолкльорний танець. Класичний балет і Модерний мистецький танець. Цікаво описано початки танцю, його історію, а також народні танці та балет. 50 більших і менших ілюстрацій дають нам образ про сучасних українських фахових балерин українок.

Книжка видана на гарнім дорогім папері, в мистецько виконаній обкладинці, має 216 стор. друку.

Ціна $3.65 з пересилкою.

Замовляйте:

UKRAINIAN VOICE

P.O. Box 3629, Sta. B., Winnipeg 4, Man.

Canada.

ночувати. Ми розклали вогонь й грілись біля нього.

Але нам почав дошкулювати голод. Ми подались пополудні до містечка, але на його вулицях не видно було людей. Всі сиділи дома. По середині містечка була криниця з помпою так, що хоч води можна було напитись. Ми вже хотіли вертатися назад до ліса, але один з наших завважив якусь маленьку будку, на якій виднів напив „Ресторан". Ми зайшли до того несподівано відкритого нами „ресторану" й застали там старого, лисого мурина. Ми показали йому доляра й давали до пізнання, що ми хотіли б дістати щось їсти. Він глянув на нас, почухав потилицю, взяв від нас того доляра, дав нам за нього хліб, порожню велику бляшанку зі смальцю й пучку чаю й показав на керницю, щоб ми принесли собі з неї води і зварили її на чай. Ми набрали до тієї бляшанки води вернули з нею до ліса і там над вогнем заготовили собі чай, яким ми попивали куплений у лисого мурина хліб.

Такий то був наш Великодній сніданок, обід і вечеря вкупі. Але ми з'їли той хліб з апетитом. Була десь пята година вечора. Мій односельчанин Стефан Тимків мав гарний голос. Він затягнув воскресну пісню „Христос Воскрес", а ми підхопили за ним ту так дорогу українському серцю пісню. Вітер підхопив її і поніс враз з шумом смерек далеко по лісі.

Ми не могли здержатись від плачу й всі чотири заридали, як ті сироти, що втратили рідну маму.

Я згадав минулорічний Великдень як я був ще дома, як бавився коло церкви зі своїми ровесниками. Я згадав як я обідав враз зі своєюріднею, як дзвони вигравали на дзвіниці впродовж трьох днів. А сьогодні, я ще з трьома такими як я бідолахами сиджу в корчах і замість церковних дзвонів слухаємо шуму вітру, що свище серед тих корчів і смерек.

Коли стемніло, ми пішли на недалекий залізничий товаровий двірець, знайшли собі порожній товаровий вагон й поклались на голій підлозі закутавшись в коци, що ми їх мали зі собою.

Ще далеко було до сходу сонця як ми, передрімавшись трохи, повставали й вернули до ліса. Там ми розклали вогонь, щоб трохи розігрітись й голодні пустились у дальшу дорогу, щоб добитись до Едмонтону, до якого ми ледве доплентались над вечір. В Едмонтоні наша чвірка розбрилась. Кожний з нас старався знайти там своїх знайомих. Такі то гаразди ми переживали близько 60 років тому, в часах, які ми сьогодні називаємо піонерськими часами.

Мирнам, Алберта,
29-го березня 1965 р.

Поступай дньом так, щоб ніччю твій сон був спокійний, а в молодості поступай так, щоб твоя старість була спокійна.

(Індійська приповідка).

Кого не бє слово, того не побє й палка.

(Сократ).

Привичка добачувати у всьому лише смішну сторону це признака малої душі, бо ж смішне лежить завсіди на поверхні.

(Аристотель).

М. І. Мандрика

В КАНАДІ

(Зимове)

Так тяжко сонцеві зійти на гору —
Все котиться над обрієм вузьким
В канадську зимову холодну пору
Похилим небом, як той склеп низьким.

А день блисне, як в сутінках ліхтарик,
Та й згубиться в тумані хмарних меж,
Лишень часами Північ небо барвить
Огнем морозів, крижаних пожеж.

Медведі сплять і суслики маленькі
Під ковдрами завіїв і мохів
І наші бідні горобці сіренькі
Спасають душі в щілинах дахів.

Пора терпінь... Та десь далеко гуси
Збираються уже, риштують літаки,
До нас, в Канаду, з Ирію вернутись,
І вже шикуються за ними вслід качки.

А сонце слухає пташину мову —
Щодень все збільшує небесну путь,
Щодень все вище сходить над діброви,
І десь за горами вітри весну кують.

А вже, як сонце струсить лід з корони
В гору здійметься, і кине в сніг вогні,
Осяде він, в озерах лід застогне,
Заб'ється серце матері-землі.

Тоді весь край наповниться словами
Людей і птахів, лісу і звірів,
І радісно широкими ланами
Піде походом армія плугів.

„РАДЯНСЬКА ВЛАДА ПІКЛУЄТЬСЯ ЛЮДЬМИ..."

Протягом кількох місяців Юрко Мичко почував себе дуже пригніченим. Не мав апетиту до їди, роботою не цікавився, знайомих оминав, ґазет не читав, а ночами ніби якась нечиста сила тероризувала його душу та насилала на нього дивні сни.

Майже кожного тижня листи від жінки, дочки, сина, а навіть від внуків, щоб вертався додому, „на рідну землю, до батьківщини". Юрко довше не міг протиставитись цьому і не міг знайти виправдання, чому він не мав би вернутися до жінки, дітей і внуків. Вони ж йому вже й документи прислали, щоб приїздив.

Написав він листа до амбасади СССР в Оттаві й за пару тижнів дістав друковані форми до виповнення. А тому, що форми були друковані російською мовою, якої Юрко не розумів, то він заплатив адвокатові, щоб виповнив форми для нього.

Потім одержав совєтський пашпорт, купив тикет, а сельчани та близькі друзі виправили його „в щасливу дорогу". Хоч Юрко купив тикет до Львова, то його завезли до Києва.

На залізничім двірці вже чекали на Юрка два незнайомі мужчини і завели його до будинку тайної поліції. Урядовець, що сидів за столом, спитав в російській мові, чи Юрко має при собі пашпорт. Коли Юрко подав йому пашпорт, урядовець дав Юркові

М. Семанців (Тарантеля),
довголітній фейлетоніст-сатирик
„Українського Голосу".

малу картку і сказав відпровадити його до будинку міністерства здоровя й охорони праці.

— Звідки ви приїхали, товаришу? — спитав молодий урядовець українською мовою.

— З Канади, — відповів Юрко.

— Маєте пашпорт?

— Пашпорт відібрали, а дали цю картку.

— Добре, — сказав урядовець, розкладаючи форму до виповнення. — Ви зреклися канадійського громадянства, а прийняли радянське громадянство?

— Так, — відповів Юрко.

— Ваше імя і прізвище?

— Юрко Максимович Мичко.

— Скільки вам років?

— 58.

— Як довго жили в Канаді.

— 32 роки, — відповів Юрко і, звертаючись до урядовця, спитав: „А чому ви, товаришу, виповняєте форму російською мовою?"

— Це офіціяльна радянська мова. Що ви робили в Канаді, товаришу?

— Рубав ліси, працював в копальні золота, в залізничім заводі.

— Нам дуже треба лісорубів. Чи ви, товаришу, хотіли б взяти цю роботу?

— Роздивлюся, може візьму, але перше всього хочу бачити жінку, дітей і внуків.

— Так, так, товаришу, поїдьте до жінки, дітей і внуків, а потім зможете всіх їх забрати з Західної України.

— Та куди їх забирати?

— Туди, де поїдете працювати.

— А де ж ті ліси?

— В Сибірі. Там є що рубати і можна добре жити, товаришу.

— Хіба ж Сибір належить до України?

— Такі питання, товаришу, не можна ставити.

— Але ж я приїхав жити в своїй рідній батьківщині.

— Цілий Радянський Союз — це наша батьківщина, товаришу Мичко! Маєте цей пашпорт і їдьте відвідати свою родину, заки виїдете до ліса. Цей пашпорт є добрий тільки в межах Радянського Союзу. Отже бережіть його!

— А там в Канаді не було пашпортів.

— Капіталістична Канада не дбала про людей. Радянська влада піклується людьми. Зрозуміли, товаришу Мичко?

Мичко стиснув плечима, узяв пашпорт і скоро вийшов.

Тарантеля.

УСМІХНІМОСЬ

ПРИВИЧКА

Галю: Кілько буде разом 5 помаранч плюс 7 помаранч?

Галя спокійно відповідає: Мамцю, я ж Тобі казала вже нераз, що ми у школі числимо тільки на яблуках.

В СУДІ

Суддя: Чи це правда, що обвинувачений назвав свого сусіда крокодилем?

Обвинувачений: Так, прошу судді, але я лише сьогодні довідався, що крокодил це дуже цінна тварина. В зв'язку з цим перепрошую свого сусіда за цю зневагу.

НАЙБІЛЬША ДУРНИЦЯ

В Українській ССР селяни-колгоспники ставлять один одному таке питання:

Іван: Хто в 1963 році зробив найбільшу дурницю?

Петро: Не знаю.

Іван: Космонавт, який вилетів з території СССР і облетів кільканадцять разів землю довкола, а потім осів назад на території СССР.

Ілля Кириляк

СИНИ ЗЕМЛІ

(Уривок)

„Індіянською дорогою"

Пятого дня потім, як наші нові переселенці закінчили свою подорож залізницею, — індіянською дорогою, що вела з містечка в сторону незаселених земель, тяглася валка з трьох возів. Але лишім ми їх — нехай вона котиться якийсь час, а ми познакомились зо згаданою дорогою.

Сама назва „індіянська дорога" вказує на те, що вона не була міряна інженерами й не сипана та не доглядана шарварком. Протоптана була вона перш індіянами, їхніми підволоками, далі торгівцями шкір, а вкінці рідкими піонерськими возами. Представляла вона себе двома вбитими глибоко в землю коліями, що бігли побіч себе, шукаючи собі вигідних місць різними викрутасами так, що в просторі майже кожної милі раннє сонце огрівало пасажирів зо всіх боків. До цих викрутасів силували її чисельні потоки й стави — по перших остались тепер тільки сухі рови, а по більшості ставів і слід пропав. Оминаючи стави й мочари та стрімкі береги потоків вилася вона горбами, але дуже часто змушена була поринати в яри й доли, де на споді були наповнені водою калабані, або пороблені дуже то примітивні містки.

Їхати цією індіянською дорогою було важко. Не позволяла вона навіть на кінський біг хіба десь-не-десь, випростовувалася на рідко стрінутій рівнині. Навіть із горбів треба було спускатися повільним ходом, бо інакше, з розгону можна було зломити карк на містку, або в калабані. Найбільше допікали подорожнім переправи через потоки, особливо весняною порою, коли вони були вщерть наповнені водою. І глибока вода й розмякла земля під водою були понад сили волів чи коней перетягти навіть порожнього воза. В таких місцях подорожні мусіли переносити свій товар, що не терпів води, на другий бік, потім переганяли самих волів, чи коней, чіпляли до дишля довгу линву й перетягали нею вози. Така переправа забирала багато часу, а ще більше виснажувала сили з чоловіків, що мимоволі мусіли бродити навіть по шию в зимній воді кілька разів при одній переправі. І не один відчував цю купіль до самої смерти.

Ілля Кириляк

От такою то дорогою їхала наша валка. Воркун пригадав її тепер і хоч він нераз і не два їхав і йшов пішки цим примітивним шляхом, але перша подорож по ньому виступала в його памяті найбільш яскраво. Він бачив, мов на екрані, три вози, що поволі котилися десь у той бік, де він мав

осістися. На переді їхав Дьордій Поштар своїми кіньми й попри свої покупки в містечку віз Тому Вакаря з його родиною. За Поштарем їхав він сам із Соловієм новим возом і чорними, великими волами, що вони обидва купили до спілки. За ними їхав Павло Дуб також новим возом і волами. Їхали вони, як то кажуть, воловим ходом, поволі, але певно. Це була засада Поштаря й він навіть не пробував підганяти своїх не дуже то жвавих коней. — Що рано переженеш, то до вечора не доженеш, — говорив він кожному, хто бажав прискорювати хід. Знали це й його коні, бо вони своїм ходом цілком годилися з його засадою.

Не зле воно їхалося до полудня, але пополуднішна подорож, по двогодинному попасі, була вже трудніша. Два рази застрягли вони були в баюрах так, що мусіли закладати по дві пари волів до кожного воза, щоб їх витягнути з болота. А під вечір прийшлося їм робити переправу через вузький, але глибокий потік. В погідну пору переїздилося його без клопоту — вода ледве сягала помостину коша, але тепер, по дводневному дощі вона наповнила береги так, що не було й мови переїхати не замочивши всі речі на возах. Так й для худоби було б неможливо борсатися в глибокій воді й тягнути наладовані вози. Знав це Поштар із досвіду й без надумання зарядив переносини. Ця переправа найбільше вбилася Воркунові в память, він навіть і тепер, сорок літ пізніше, аж здрігався на її спомин. Відчував різко-зимну воду на своїм тілі, відчував як грязли його ноги в намул, а там різали їх гострі каміння.

Та не обійшлося й без, можна назвати, комічно - трагічного випадку при тій переправі. Як уже згадано, що через воду треба було переносити всі речі, котрим шкодила вода. Носились вони на плечах, або на голові, залежно від того, як високо сягала вода. До цих промокальних речей належали також діти, дівчата й жінки. З дітьми не було клопоту й хоч декотрі плакали, боялися, але більшість із них навіть тішилися, ще й ногами воду бовтали, коли батьки несли їх на плечах. Але коли приходилося нести дівчат і жінок то тут було вже інше діло. Сідати своїм батькам на плечі було їм стидно.

Навіть Воркунова Марія, сміливіша від всіх інших дівчат, відмовилася від такої переправи. Вона приготована була брести сама, але Василь Дуб, на перекір своїй матері, не допустив її до такого ризика. Хоч вона відмовлялася з початку, але коли глянула йому в очі, вона відчула, що їхала б на його плечах не лиш через воду, але й цілу подорож. З великою приємністю переніс Василь Марію, але ця приємність коштувала його досить дорого, бо крім неї він мусів переносити усіх дівчат. І можливо, було б обійшлося без клопоту, коли б не Калина Дуб.

Інші жінки покорилися випадкові й далися перенести своїм чоловікам, але вона поставилася проти того, щоб сідати своєму чоловікові на плечі. Це уважала во-

ІВАН СИРНИК

Десь в Етелберт Сирник Іван
Стрінув учительку Джаман,
І лиш на неї подивився,
То зопалу і залюбився,
І пішов з нею під вінець,
Бо ж був він бравий молодець.
Та й потім жваво все робив
І дітей в школі пильно вчив.

Він згадував часи пробуті
В Петра Могили Інституті —
То були дні рожеві — юні
У славнім місті Саскатуні!
Та й парк маленький не забув,
В якім не раз надвечір був
Та ніби книжку там читав,
А мріями до зір сягав...

І хоч з фармів був наш Іван,
А не якийсьто з міста пан,
То часом вірші він писав
Та Саскатун все споминав.
Вкінці сповнилась його мрія
І знов прийшла нова надія,
Як в Інститут він знов прибув
І ректором студентам був.

А що студентів він любив
І добре їх по-своєму вчив,
То і його вони любили,
І збитків в бурсі не робили.
Вчив Іван інших і сам вчився,
І дійсно вченим він зробився, —
Про Україну все він знав
Та й про Канаду все читав.

То ж як Стечишин Мирослав
Цей світ прекрасний покидав,
Як впав, неначе повний колос —
Тоді то „Український Голос"
Неначе був осиротів,

І. Г. Сирник,
редактор „Українського Голосу".

І за редактором глядів.
Тоді Іван, хоч ще вагався,
На редакторство перебрався.

Спершу Іван діточок вчив
І вчити він дуже любив,
І ректором він добрим був,
І вчити ще він не забув.
В нім ще учитель не завмер,
Та вчить він статтями тепер!
І про „Взаїмну Поміч" дбає —
Як президент там наглядає.

ФАРМЕРСЬКИЙ ХЛОПЕЦЬ, А НЕ ПАН—
ТО Ж ПРАЦЬОВИТИЙ НАШ ІВАН!

14, VIII, 59. **О. Івах**

на нижче своєї чести, й навіть постановила була вернутися пішки до містечка ,а звідтіль до старого краю. Але її протест не мав успіху. Поштар порядкував переправою з практичним досвідом. Він переніс свої два мішки муки й інші покупки, поміг Вакареві перенести його клунки й навіть переніс його жінку, бо боявся, щоб вони обоє не пірнули під воду.

Наслідуючи Поштаря робили те саме Воркун і Соловій. Дуб також прийняв переправу досить терпеливо й навіть не звертав уваги на свою жінку, що до останньої хвилини не хотіла злізти з воза. Але коли до воза причеплено бу-

ло линву й воли на противному боці почали тягнути його, вона зо страху наробила крику й майже злетіла з нього.

— Баба з воза, кобилі легше, — сказав сміючись Поштар приглядаючись сцені.

Калина лишилася одна-одинока на березі, і голосила аж гомін лунав по лісі. Її плач перенісся на другий беріг до її дітей, що стояли купкою над водою й плачучи гляділи на свою опущену матір. А Дуб цілком не квапився, щоб принести дітям маму. Заперши в собі всяку злість, він, босий, без штанів, тільки в довгій білій сорочці, ладував при помочі Василя перенесені речі на віз. Коли скінчив ладування, він перебрив потік, присів коло Калини й злісно прошипів, „сідай". Тон цього „сідай", як видно було, був дуже переконливий, бо вона без найменшого протесту сіла йому на плечі, обвилася своїми руками його шиї ще й очі зажмурила.

— От їхали ви, кумо, до Канади возами, залізницями, пароплавами, а тепер їдете ще й на плечах, — говорив Воркун в добрій вірі, що Калина візьме його бесіду за жарт. Але замість жарту вона відчула ці слова як найбільшу обиду — вони зачепили найдразливіше місце її гонору, і розпалили до синього огню її злість. З цієї злості вона, здається, аж за дуже стиснула Павлові шию, він пошпортався вже таки коло берега, стратив рівновагу й гепнув своїм скарбом у воду. Зчинився крик, вереск, Поштар реготався, а в тім замішанні Воркун скочив у воду й поміг Калині видрапатися на беріг.

Просушившись трохи коло вогню, що Поштар розпалив зараз, коли почалася переправа, спорядивши вози так, як треба, покотилася валка вперед. І по кількох інших, несподівано навіть для самого Поштаря, переправах, третього дня подорожі десь близько півдня прикотилася вона до Поштаревої оселі.

Леонардо Да Вінчі

БИЛИНКА

Билинка — ніжна і тендітна,
Але не дуже-то привітна:
На всіх лютує і гука,
Кпначе панія яка:
— Ти, Соняшник, бридкий,
Не хтіла б і дивиться,
Підліз під бік, близький,
На тебе мушу виться,

А ви, колюгі Будяки,
Десь далі жить могли б,
А то, немов ворожі вояки,
Облогою лягли...

**
*

А пещенка того й не знає,
Що Соняшник її до сонця піднімає,
І будяки, що стали навкруги,
Пильнують, щоб її не з'їли вороги.

„КІМАКРОНИ" В ІНСТИТУТІ П. МОГИЛИ

Одною з найбільш розвагових і веселих точок в програмі студентського кружка „Каменярі" в двадцятих роках був виступ „Кімакронів". Назва „Кімакрон" була створена з перших двох літер прізвищ чотирьох виконавців цієї оригінальної програми. Ними були Юрко Кіндрачук, Дмитро Максимюк (тепер професор Саскачеванського університету), Петро Крипякевич і Петро Онисько (тепер учитель середньої школи в Трансконі, Ман.).

„Кімакрони". Зліва **направо: Юрко Кіндрачук, проф. Дмитро Максимюк, Петро Крипякевич, Петро Онисько. Вони зустрілись в часі відкриття нового Інституту П. Могили в серпні 1965 р.**

У певний мент „Кімакрони" входили парадно до залі засідань „Каменярів" і самостійно давали свою програму та веселили студентську громаду своїми різними витівками: жартами, сміховинками, гумористичними піснями, дебатами, промовами тощо. На голову надівали чорні шапки, подібні до шапок університетських ґрадуантів.

„Кімокрани" мали свій статут, де говорилося між іншим, що „Кімакрон" не сміє піти до театру з дівчиною, хіба що вона надзвичайна красавиця і він дуже хоче взяти її до театру. „Кімакрон", говорилося в цьому статуті, ніколи не може голосувати за піднесенням обох рук, хіба що він голосує на себе і то лише тоді, коли ніхто з „Кімакронів" на нього не голосує.

„Кімакрони" мали свій клич:

Кімакрон, Кімакрон
Їсть капусту, макарон,
Бараболі, хліб і сало
І все решта, що попало!
Сімка, гвурка сіла, впала,
Тепер давай, драла, драла!

Співаючи цей клич, „Кімакрони" виходили парадно із залі під рясні оплески студентської громади.

Сава Чернецький

ВЕСНА НА ЧУЖИНІ

Прекрасна, люба весна загостила:
Сонічко гріє, снігу ніт,
Наново мати земленька віджила,
Відмінним стався цілий світ.

Лиш я сумую, мене з'їдає
Давня недоля — впертий гість,
Моє лиш серце втіхи не знає
Журба і смуток його їсть.

Весна прибула і все ся змінило:
Поля й діброви, цілий край,
Вітер тепленький повіяв аж мило,
Повеселішав ліс і гай.

Лиш я сумую, тужу, зітхаю,
Бо в моїм серцю ще зима,
Лиш я на щастя своє чекаю,
А його нема, та й нема...

Прекрасна, люба, весна чарівниця
Вже очарувала всіх людей:
В кождого бачу веселі лиця,
В кождого гумор золотий.

Мене веселість лиш опустила,
Прикро і тяжко днесь мені —
Вся моя радість там ся лишила
Там в укоханій вітчині...

Новий будинок Інституту Петра Могили в Саскатуні, що його святочно відкрито в днях 13-15 серпня 1965 р.

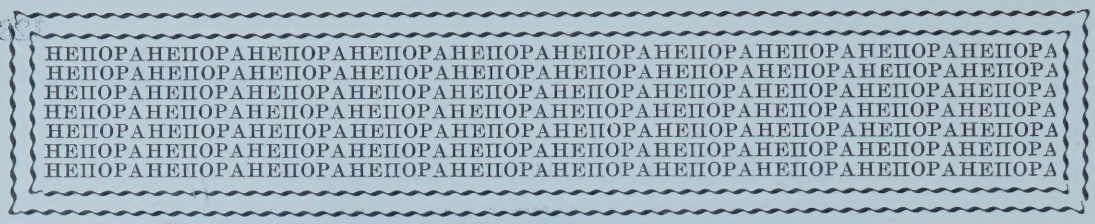

Іван Франко

НЕ ПОРА!

НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, —
МОСКАЛЕВИ Й ЛЯХОВИ СЛУЖИТЬ, —
ДОВЕРШИЛАСЬ УКРАЇНИ КРИВДА СТАРА,
НАМ ПОРА ДЛЯ УКРАЇНИ ЖИТЬ.

НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, —
ЗА НЕВИГЛАСКІВ ЛИТЬ СВОЮ КРОВ,
І ЛЮБИТИ ЦАРЯ, ЩО НАШ ЛЮД ОБДИРА, —
ДЛЯ УКРАЇНИ НАША ЛЮБОВ.

НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, НЕ ПОРА, —
В РІДНУ ХАТУ ВНОСИТИ РОЗДОР!
НАЙ ПРОПАДЕ НЕЗГОДИ ПРОКЛЯТА МАРА!
ПІД УКРАЙНИ ЄДНАЙМОСЬ ПРАПОР!

БО ПОРА СЕ ВЕЛИКАЯ ЄСТЬ,
У ЗАВЗЯТІЙ, ВАЖКІЙ БОРОТЬБІ:
МИ ПОЛЯЖЕМ, ЩОБ СЛАВУ І ВОЛЮ І ЧЕСТЬ,
РІДНИЙ КРАЮ ЗДОБУТИ ТОБІ!

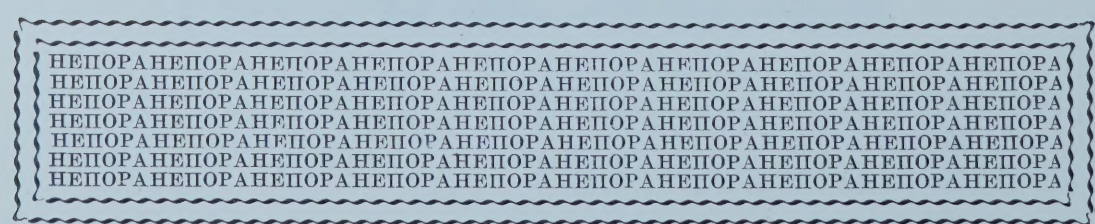

ЖИТТЄВИЙ ШЛЯХ ІВАНА ФРАНКА

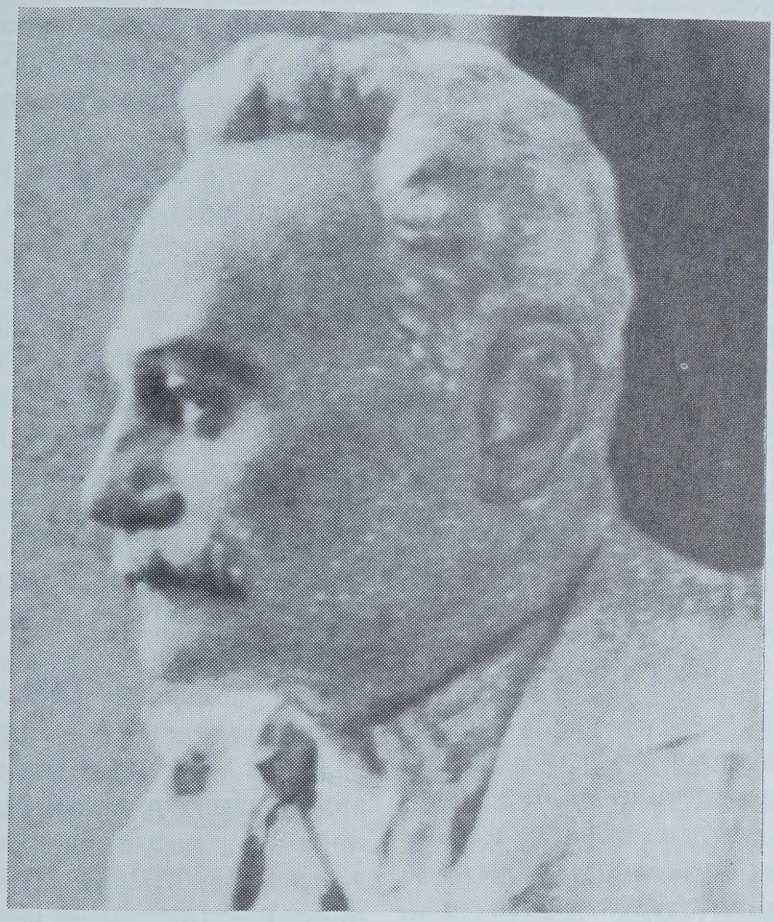

Д-р Іван Франко
Бюст роботи скульптора І. Севери.

Іван Франко народився 15-го серпня 1856 року в селі Нагуєвичах, Дрогобицького повіту, Галичина в сім'ї сільського коваля. Його мати була з роду так званої загонової, дрібної шляхти Кульчицьких. Його батько Яків (Яць), хоч без формальної освіти, був розумною людиною, що своєю роботою та розумом здобув собі велику пошану в громаді. Свого сина він віддав до школи, бо помітив в його глибокий розум та хист до науки.

Іван Франко вчився спершу в сільській школі в сусідньому селі Ясениці Сільній, далі в трохи вищій, так званій нормальній німецькій школі в Дрогобичі, а після того в гімназії, також в Дрогобичі. Вчився дуже добре й багато читав. Отак уже в гімназії прочитав він багато книжок, познайомився з такими українськими письменниками як Шевченко, Куліш, Марко Вовчок, Руданський, Панас Мирний та іншими. Познайомився в тому часі теж з старогрецькими та староримськими письменниками та визначними европейськими письменниками.

Франків батько помер ще тоді, як хлопець був у нормальній школі і до ґімназії віддав його вже вітчим Григорій Гаврилюк, за якого вийшла заміж його мати і про якого Франко висловлювався з великою пошаною.

По кількох роках померла й мати Франкова, вітчим оженився вдруге, і таким чином Іван Франко і його трьох менших братів дістали вітчима й мачуху, замість рідних батька й матері. Незважаючи на те, Франко не поривав звязків з рідною хатою і всі вакації проводив дома, помагаючи вітчимові і братам в господарській роботі. Тільки в останні ґімназіяльні вакації Франко не поїхав додому, тільки використав їх для мандрівки по Галичині.

Скінчивши в 1875 році ґімназію, Франко вступив до Львівського університету на філософічний факультет. Тут він почав брати участь в житті студентського товариства, що мало назву „Академічний кружок" і яке в тому часі було під впливом москвофілів. Привабив його до того кружка журнал „Друг", що його той кружок видавав, з якого редакцією він листувався ще з ґімназії і в якому містив свої перші твори.

Розрив з москвофільством, його справжнє духовне відродження і пожвавлена літературно-громадська діяльність почалась у Франка лише від часу його познайомлення з творами Михайла Драгоманова та з початком його листування з цим видатним українським ученим і політичним еміґрантом.

Вплив Михайла Драгоманова на Івана Франка та на його товаришів був дуже великий. Сам Франко так говорить про це в передмові до другого тому листів Драгоманова до нього:

„Тепер, обіймаючи всю її (кореспонденції) цілість я розумію ясно, як мало ми здібні були піднестися на ту висоту знання і поглядів, на якій він стояв і з якої не спускався ніколи. Він був для нас правдивим учителем і вповні безкорисно не жалував праці, писань і упімнень і навіть докорів, щоб наводити нас, лінивих, малоосвічених, вирослих у рабських традиціях нашого глухого кута, на кращі, ясніші шляхи европейської цивілізації".

Переписка Франка з Драгомановим почалась в 1877 році й тривала аж до смерти останнього. Її викликали три листи М. Драгоманова до редакції журналу „Друг" в роках 1876 і 1877. Ці листи спричинили велику зміну в думках членів „Академічного кружка" про народ і про працю для народу.

Михайло Драгоманів закидав в тих листах галицькій академічній молоді, що вона з погляду культури й науки залишилась позаду, за тодішнім европейським рухом, що вона, „лінива в думанню, що не достає їй етичних засад". Він закликав цю молодь служити своєму народові і працювати для того народу.

Після того, як народній напрям взяв в тому академічному товаристві гору, видав Франко враз з товаришами альманах „Дністрянку". В тому альманахові появилось перше його оповідання з

народнього життя під наголовком „Лесишина челядь", і далі в 1877 році друкував він образки під наголовком „Борислав".

Михайло Драгоманів був і тут першою й майже одинокою людиною, що додала йому духа й охоти до писання таких оповідань. Йдучи слідом за Драгомановим й побачивши за його вказівками, що народня маса в Галичині темна й убога, що тодішня інтеліґенція зрадила свій народ і пристала до чужинців-поляків або до своїх перевертнів-москвофілів, Франко почав вказувати в чому лихо і як того лиха позбутися. Він почав закликати до того, що треба гуртуватися в політичні партії, що треба вмішуватися в політичне життя краю, що треба боротися за свої права проти уряду, проти поляків, що увесь край забрали в свої руки. Він закликав теж до боротьби проти народньої темноти та проти неуцтва тодішної інтеліґенції. Він дбав про те, щоб оживити українську літературу, вирвати її з-під опіки москвофілів, зробити ту літературу народньою по духу й по мові та повернути її на службу народові.

Шлях на який ступив Франко був тяжкий і устелений терниною. На тому шляху зазнав він голоду й холоду, неволі й зневаги, переслідувань від чужих і байдужости від своїх. Але він не зійшов з того шляху до кінця свого життя.

В 1877 році Франка й цілу редакцію журналу „Друг" арештовано, а Франка за участь у, нібито, тайному соціялістичному товаристві засуджено на 9-місячну вязницю. У своїй автобіографії Франко так пише про те арештування й процес проти нього:

„Безтолковий процес, котрий упав на мене, як серед вулиці цегла на голову і котрий скінчився моїм засудженням, хоч у мене не було за душею й тіни того гріха, який мені закидували (ані тайних товариств, ані соціялізму; я був соціялістом по симпатії, як мужик, але далекий був від розуміння, що таке соціялізм науковий) — був для мене страшною і тяжкою пробою. Девять місяців, пробутих в тюрмі, були для мене тортурою. Мене трактовано, як звичайного злодія, посаджено між самих злодіїв та волоцюг, котрих бувало в одній камері зо мною по 14-18. Та не сама тюрма була для мене найтяжчою пробою: засуд кримінального суду, а особливо те, що я опісля застав на світі сто-раз тяжчий і несправедливіший засуд усієї суспільности кинений на нас, страшенно болів мене. Мене викинено з „Просвіти", заборонено приходити на „Бесіду", а люди (з старших), котрі хотіли мати зо мною якенебудь діло, видались зо мною тільки в секреті, що мене ще дужче принижувало".

Так почалася ширша громадська праця Івана Франка, тоді 23-літнього юнака, так гартувався вже в той час його дух. При співучасті тільки малої горстки молоді Франко враз з Павликом провадять дальше почату боротьбу з темнотою і заскорузлістю. Вони починають видавати місячник „Громадський Друг", а коли прокураторія конфіскує його число за числом, змінюють вони назву свого видання на „Дзвін", а далі на „Молот" (1878).

Франко на етапі під сторожою австрійського жандарма. Картина В. Савіна.

Після того Франко почав видавати „Дрібну бібліотеку", співробітничав в „Словянському Альманахові", в польському журналі „Тидзень Польскі", писав поезії і оповідання й особливо багато перекладав з творів таких поетів як Гайне, Ґете, Байрон, Шеллі.

В 1880 році, коли Франкові було 26 років його арештовано вдруге в Коломийщині, куди він був поїхав на якийсь час, продержано три місяці в тюрмі, а опісля того, як людину з іншого повіту, велено було відставити під екскортою поліції на місце уродження. Франко пізніше згадував, що „Сей транспорт по поліцейським арестам в Коломиї, Станіславові, Стрию і Дрогобичі, належить до найтяжчих моментів в моїм життю".

Повернувшись до Львова, Франко знову бере участь в різних виданнях. З початком 1881 року почав Франко видавати місячник „Світ", де помістив багато оригінальних і перекладних віршів, оповідань і наукових розвідок. До „Світа" писав Франко переважно з Нагуєвич, куди мусів виїхати під весну 1881 року, не маючи з чого жити у Львові, й де перебув до 1882 року. Там він написав повість „Захар Беркут" на конкурс оповіщений львівською „Зорею".

В роках 1883—1886 Франко працював в „Ділі" і в „Зорі", якийсь час був навіть редактором „Зорі", але під цензурою відповідального редактора. З редакції „Зорі" його усунено за поміщення одного вірша Степана Руданського і рецензії Бориса Грінченка поміщеної під псевдонімом Б. Вільхівського. Так позбувся Франко праці в українських виданнях.

Одначе треба було десь заробляти на кусок хліба, бо саме в тому часі (в 1885 році) Франко одружився з придніпрянкою, Ольгою Хорунжинською, і от він в 1887 році „іде в найми" до чужин-

ців і вступає до редакції ліберального польського щоденника „Курієра Львовського", де найбільше друкує свої публіцистичні статті, а почасти й белетристику. Відтоді його оригінальні твори й переклади друкують різні польські часописи в Галичині й поза Галичиною.

Крім того від 1888 року містить Франко свої наукові статті в „Київській Старині", а політичні статті у львівській „Батьківщині".

В літі 1889, Франкові довелося в третє — і в останнє — відвідати тюрму. Мабуть для кинення пострaху перед соймовими виборами — уладжено нагінку на вільнодумні елементи Східної Галичини так польські, як і українські. З українців тоді арештовано Франка й Павлика, а також групу київських студентів, що прибула була на вакації до Галичини. Крім того розтягнено слідство на кількох українських львівських студентів, які зустрічалися з приїзжими київськими студентами. Франко просидів тоді в тюрмі 10 тижнів й написав там своє чудове оповідання „До світла" та низку „тюремних сонетів".

На початку 1890-их років І. Франко був вже признаний як визначний письменник в Галичині. За ним було вже 20 років літературної праці. Він був автором улюбленої читачами збірки поезій „З вершин і низин", збірки оповідань „В поті чола", повісти „Захар Беркут", поеми „Панські жарти" й багатьох інших творів. Його вже тоді вихваляли всі, і він тішився тим, що його праця не пішла на марне.

В 1890 році Франко з М. Павликом засновує радикальну партію і видає часопис „Народ", де провадить сміливо боротьбу з заскорузлістю старого рутенства, ширить західньо-европейські думки і гостро поборює польсько-українську угоду, яку тоді майстровано.

На початку 90-их років, Франко поза своєю тяжкою працею в „наймах у сусідів" знову береться до наукових студій. Він вдруге записується на львівський університет й докінчує студії на віденсько-

---

Мужню силу хоч похилить горе,
Та не зломить, в підлість не поверне:
Так і світку хоч схили додолу,
Свого світла вниз вона не зверне.

**
*

Не цурається правди мудрець,
Хоч вона й з уст дитинячих буде, —
Так як в ніч, коли сонце зайшло,
Каганця не цураються люде.

**
*

Дурний, хто, помилок лякаючись,
Не сміє братися до діла, —
Так, як би я не їв, лякаючись,
Щоб кришка в голосницю не влетіла.

І. Франко

му університеті, де здобуває диплом доктора філософії. Після смерти проф. Омеляна Огоновського він пише в 1895 р. габілітаційну працю на тему „Наймичка" Т. Шевченка, щоб дістати університетську катедру української літератури на львівському університеті. Габілітація пройшла з відзначенням, і професорська колегія обрала його за доцента на катедру української літератури. Одначе тодішній галицький намісник граф Казимир Бадені не затвердив його, бо ж він аж тричі сидів в тюрмі. Та й серед „своїх" були такі, що допомогли тому, аби Франко не дістав університетської катедри.

Таким чином Франко був позбавлений змоги віддатись науковій роботі і мусів ще кілька років служити „в наймах" у чужинців, заробляючи на шматок хліба. На українській роботі він й того не міг мати. Не пощастило йому теж і при виборах до парляменту. Через митарства польської адміністрації не допущено до його вибору, хоч він мав прихильність виборців.

В тих часах Франко не падаючи духом, провадив дальше свою роботу. Він видавав літературно - науковий місячник „Життє і Слово" та писав оповідання і повісті, а між ними такі більш відомі як „Основи суспільности" та „Для домашнього огнища". Писав драми й комедії, а між ними такі більш відомі як „Учитель" і „Украдене щастя". В тому часі дав він теж високі зразки любовної лірики як от „Зівяле листя".

Дуже тяжкі хвилини прийшлось Франкові пережити в 1897 році, коли проти нього виступила була і українська і польська суспільність. Українці виступили були проти нього з того приводу, що він у вступі до своєї книжки, що появилась була в польській мові і мала наголовок „Образкі ґаліцийскє", кинув був слово „Нє кохам русінув", тобто „не люблю русинів і навіть нашої Русі не люблю" й коли працював і працює для неї, то тільки „з песького обовязку".

За ті слова земляки вибухнули страшним обуренням проти поета й кинули йому обвинувачення в „зраді рідного народу" й „запроданстві ляхам".

Свої признання до нелюбови до Руси Франко так пояснив в тій-же передмові до „Галицьких образків":

„Бувши сином українського мужика, вигодований на чорному хлібі мужицькому й на праці порепаних рук мужицьких, повинен я власною працею цілого життя свого відробити ті шаги, що їх мужицька рука витратила, щоб я міг вибратись на високості, де світло ясніє, де волі чутно дух і де вселюдські ідеали зоріють. Український патріотизм мій — то не сантимент, не пиха національна, але важке ярмо, що поклала доля мені на плечі. Під його вагою можу хилитися, можу клясти долю за те, що ярмо те на мої плечі поклала, але скинути його й іншої батьківщини шукати, я не можу, бо зробився б падлюкою перед власним сумлінням своїм".

А тим „патентованим" патріотам, чемним „сідоглавим" мужам, що на словах лише розпиналися

за „рідний народ" і називали зрадником Франка, цього справді невсипущого робітника й народнього заступника, Франко відповів енергійними, повними глибокого переконання й любови до краю віршами „Сідоглавому":

Ти, брате, любиш Русь,
Я ж не люблю сарака!
Ти, брате, патріот,
А я собі — собака.
Ти, брате, любиш Русь,
Як хліб і кусень сала, —
Я ж гавкаю раз-в-раз
Щоби вона не спала...

а вкінці...

Ти любиш Русь — за те
Тобі і честь і шана;
У мене ж тая Русь
Крівава в серці рана.
Ти, брате, любиш Русь,
Як дім, воли, корови, —
Я ж не люблю її
З надмірної любови!

Другий удар по Франкові пішов з польської сторони. У віденській газеті „Ді Цайт" написав він статтю про Міцкевича під заголовком „Айн Діхтер дес Ферратес" (поет зради). В тій статті Франко висловив підперту доказами гадку, що у Міцкевича зрада є головним мотивом великого числа поезій і то не як щось ганебне, а навпаки геройське і навіть ідеальне з погляду вищого патріотизму поневоленої Польщі.

За такі думки поляки почали Франка страшенно лаяти. На вулицях появились афіші з написами „Преч з Франкєм" (Геть з Франком").

Перед письменником позачинялись двері всіх польських редакцій. Його усунено з редакції „Курієра Львівського", де він працював 10 років. Так скінчилась його праця „в наймах у сусідів".

Франко почав знову тяжко бідувати, бо випадкових заробітків у виданнях російських, чеських та німецьких було замало, щоб вдержати себе й родину.

Та саме в тому часі засновано у Львові на місце часопису „Зорі" новий український журнал під назвою „Літературно - Науковий Вістник". На редактора того журналу запрошено д-ра Івана Франка. Таким чином Франко дістав хоч й невеликий, але певний заробіток і міг вже жити з свого пера.

В 1898 році випала, змученому тяжкою працею і боротьбою з різними життєвими труднощами поетові — щаслива хвилина. Українська суспільність влаштувала йому ювілей 25-літньої літературно-наукової й громадської діяльности. Дістав тоді Франко сотні привітань, чув признання свого таланту. На його честь видано тоді науковий збірник під наголовком „Привіт Іванові Франкові". Найважніше було те, що з цілого краю йшли складки на ювилейний дар письменникові, що мав забезпечити йому дальше існування й працю.

Праці Франко не припинював ні на хвилину. Він збагачував українську літературу й науку все новими й блискучими творами. Та праця підкосила його здоров'я. Він тяжко занедужав, але боровся з тією недугою, вірячи що переможе її. Його обгорнула якась гарячкова жадоба творчости. Він писав, перекладав, видавав старе й нове.

Маючи обезвладнені руки, мав Франко письменницьку працю дуже утруднену, бо не міг сам писати, тільки диктував. Смерть найстаршого сина Андрія, який не тільки писав під його диктат, але загалом доглядав його, була для нього болючою втратою.

Згодом навчився Франко писати таки своєю немічною рукою: вкладав перо між скорчені пальці й рисував букви на взір друкованих. Очевидно, що йшло це дуже важко й поволі — і так писав він тільки в конечній потребі.

Д-Р ІВАН ФРАНКО СЕРЕД УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ МОЛОДІ В 1913 РОЦІ

Перший ряд, від ліва доправа: Дмитро Донцов, Володимир Левицький, мистець-різьбар, М. Гаврилко, мистець-співак Микеша (?), д-р Іван Франко, проф. Олександер Колесса, д-р Станислав Людкевич, Орися Величко. Другий ряд: Незнаний (Секунда?), Гаморак, Дарія Білинська, Осип Когут, Михайло Струтинський, Володимир Котецький, Олена Степанів, Жила, незнаний, Артимович (диригент хору „Бандурист"). Третій ряд: Перші три незнані. Четвертий Ростиславз Заклинський, Марія Твердохліб, Володимир Бандрівський, Петро Дідушок, Юліян Охримович, незнаний, Степан Індишевський.

І. Франко в приюті У. С. Стрільців у Львові.
Зліва доправа: Ірена Домбчевська, управителька приюту, д-р В. Щуровський, стрілецький лікар, д-р І. Франко, д-р Б. Овчарський, що лікував І. Франка.

Проживав постійно у Львові, виїжджаючи на літні місяці до гуцульського села Криворівні коло Жабя. Це село дістало назву „Українських Атен", бо там в літніх місяцях крім Франка проживали проф. Михайло Грушевський, учений етнограф Володимир Гнатюк, письменник Гнат Хоткевич. Побував там теж і Михайло Коцюбинський.

В 1913 році відсвятковано сорокліпній ювілей Франка, сорокліття його праці для народу. Це було велике, справді національне українське свято. Вся Україна на знак пошани схилила голову перед великим письменником, учителем і заступником народнім. Влаштовано урочисті академії і видано було присвячений йому науковий збірник і знов складено кількадесять тисяч корон на ювілейний дар, що так дуже пригодився безнадійно недужому письменникові в часі війни.

Здоров'я Франка, чим далі гіршало. Був це природний розвиток його недуги, що має назву прогресивний параліч. Осінню 1915 року проявився занепад здоровя в такій мірі, що це означало наближування кінця. Зиму перебув він під лікарським доглядом д-ра Бронислава Овчарського й д-ра Володимира Щуровського в приюті Українських Січових Стрільців при вулиці Петра Скарги у Львові, що був під управою Ірени Домбчевської. Під весну 1916 року перенісся знову до своєї віллі при вулиці Понінського і тут помер в неділю, 28 травня, 1916 року в 4-ій годині по полудні.

Близько три місяці перед смертю, а саме в дні 9-го березня 1916 року, зладив Франко завіщання, яким залишив свій маєток

(головно віллю) і свої авторські права своїм троїм дітям, а саме Тарасові, Петрові і Анні. Цілу свою бібліотеку з приналежностями, всі записки, переписку й рукописи записав він Науковому Товариству ім. Шевченка.

Похорон Івана Франка

Іван Франко помер в неділю 28-го травня, а похорон назначено на середу 31-го травня на годину 5 по полудні. Влаштуванням похорону зайнявся Головний Виділ Наукового Товариства ім. Шевченка, прохаючи команданта Збірної Станиці Українських Січових Стрільців у Львові д-ра Михайла Волошина про допомогу в різних таких справах, що їх тоді, у воєннім часі не могли полагодити цивільні люди.

День 31-го травня випав ясний, соняшний. Вже зараз з полудня почала напливати перед дім жалоби при вулиці Понінського велика маса народу. Українська молодь усіх львівських шкіл під проводом учителів, українські організації й товариства міста Львова, Українські Січові Стрільці на чолі з делеґацією з бойового фронту в особах поручника Зенона Носковського й тодішного четаря Осипа Навроцького. Словом увесь український Львів прийшов віддати останній поклін Великому Покійникові.

Була теж заступлена провінція, але тільки делеґатами, бо висилати масові делеґації не дозволяв тодішній воєнний час і воєнна ситуація в якій тоді находились українські землі. Все число учас-

Шкільна молодь в поході під час похорону І. Франка у Львові.

ників похоронного походу доходило до 10 тисяч.

По відправленні похоронного обряду в домі де лежало тіло Великого Покійника немов у розкішнім цвітнику, на який складались цвіти й вінки, домовину винесли на своїх плечах Українські Січові Стрільці: Іван Озаркевич, Іван Сембай, Осип Мартинець і Антін Дівнич.

Коли домовину вміщено на похороннім возі, з підвищеного місця перед віллею Покійного промовив голова Загальної Української Ради і парляментарної репрезентації д-р Кость Левицький. Після тієї промови похід рушив з місця.

На переді походу йшла людина з тяжким металевим хрестом з Успенської, або так званої Волоської церкви. За хрестом посувався хоровід вінків на чолі зі срібним вінком у виді дубових листків, що його несли усусуси: Іван Джигало і Степан Волинець, а далі неначе спокійна низинна річка плив довгий похоронний похід за домовиною невіджалованого народнього Мойсея.

Похід посувався вулицями Понінського, св. Софії, Зибликевича, Миколая, при якій тоді містився старий університет, в якому колись І. Франко слухав викладів, а згодом збірався викладати, Академічною вулицею, при якій він колись мешкав і де, мабуть, повстало його „Зівяле Листя", попри готель Жоржа, де колись вшановували його гостиною в 25-ліття його літературної діяльности. З черги похід увійшов на галицьку площу і залишаючи по лівому боці Галицьку вулицю, якою Франко, йдучи все пішки до праці, прямував до ринку, щоб вступити до книгарні НТШ і бюр Української Видавничої Спілки, щоб звідтам податись до будинків Наукового Товариства ім. Шевченка.

Пройшовши Галицьку й Бернардинську площі, похід повернув на Пекарську вулицю, яка вже веде простісінько на Личаківський цвинтар, місце вічного спочинку, звідкіля вже вороття немає.

Дорогою співав хор українських товариств під орудою композитора Василя Барвінського.

Доходила 8 година вечора, як похоронний похід став у брамі кладовища. Тут домовину з тілом покійника взяли знов на свої рамена Українські Січові Стрільці й занесли на місце призначення. Домовину зложено тимчасово в чужій, готовій гробниці, заки вимурується власна гробниця для Івана Франка, що зроблено аж після закінчення війни. Гробницю вкрили вінки, з тим, що срібний вінок від Українських Січових Стрільців передано до Музею Наукового Товариства ім. Шевченка.

По відправі похоронного обряду виголосили промови: професор львівського університету д-р Олександер Колесса від Наукового Товариства ім. Шевченка й інших українських культурних товариств, д-р Михайло Лозинський від української преси, д-р Кирило Трильовський від радикальної партії і Боєвої Управи, поручник Зенон Носковський від Українських Січових Стрільців, делеґат окупованої тоді австрійськими військами Волині, Василь Раталь-

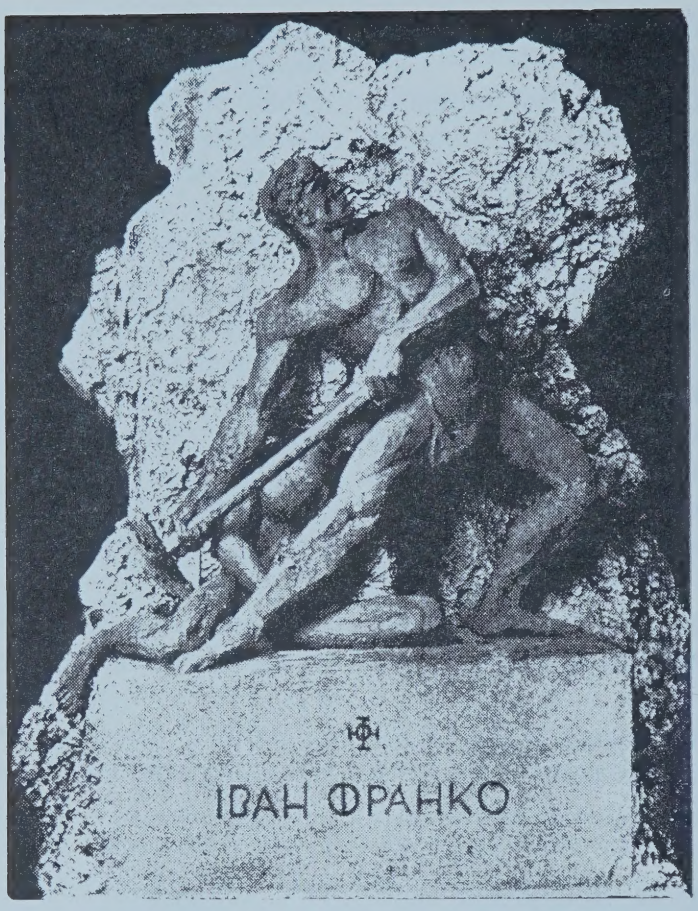

Памятник на могилі І. Франка на Личаківському цвинтарі у Львові. Творцем памятника був мистець Сергій Литвиненко.

ський від Дрогобиччини, Федь Федорців від української студентської молоді, Орися Величківна від українського жіноцтва, Микола Ганкевич від української соціял-демократичної партії і Сидір Твердохліб від молодших письменників.

Похорон скінчився пізно, десь коло 10-ої години вечора, вже при заході сонця, так неначе б сповнився заповіт поета із його безсмертної поеми „Мойсея":

„Добігало вже сонце до гір
Величезне, червоне,
І було мов герой і пливак,
Що знесилений тоне."

Ще довго після замурування гробівця українська громада стояла біля дорогої могили, неначе прислуховуючись до слів, які линули з неї востаннє:

„Там я буду лежать і до гір
Сих моавських глядіти,
Аж за мною прийдете ви всі
Як за мамою діти.

(Виготовлено на основі біо-бібліографічних матеріялів М. Плевака і інших матеріялів).

С. Волинець.

КАМЕНЯРІ

Я бачив дивний сон. Немов передо мною
Безмірна, та пуста і дика площина,
І я, прикований ланцом залізним, стою
Під високенною гранітною скалою,
А далі тисячі таких самих, як я.

У кожного голо життя і жаль порили,
І в оці кожного горить любові жар,
І руки в кожного ланці, мов гадь, обвили,
І плечі кожного додолу ся схилили,
Бо давить всіх один страшний якийсь тягар.

У кожного в руках тяжкий залізний молот,
І голос сильний нам згори, як грім, гримить:
„Лупайте сю скалу! Нехай ні жар, ні холод
Не спинить вас! Зносіть і труд, і спрагу, й голод,
Бо вам призначено скалу сесю розбить".

І всі ми, як один, підняли вгору руки,
І тисяч молотів о камінь загуло,
І в тисячі боки розприскалися штуки
Та відривки скали: ми з силою розпуки
Раз по раз гримали о кам'яне голо.

Мов водопаду рев, мов битви гук кривавий,
Так наші молоти гриміли раз у раз:
І п'ядь за п'ядею ми місця здобували:
Хоч не одного там калічили ті скали,
Ми далі йшли, ніщо не спинювало нас.

І кожний з нас те знав, що слави нам не буде
Ні пам'яті в людей за сей кривавий труд,
Що аж тоді підуть по сій дорозі люди,
Як ми проб'єм її та вирівняєм всюди,
Як наші кості тут під нею зогниють.

Та слави людської зовсім ми не бажали,
Бо не герої ми і не богатирі.
Ні, ми невольники, хоч добровільно взяли
На себе пута, ми рабами волі стали:
На шляху поступу ми лиш каменярі.

І всі ми вірили, що своїми руками
Розіб'ємо скалу, роздробимо граніт:
Що кров'ю власною і власними кістками
Твердий змуруємо гостинець і за нами
Прийде нове життя, добро нове у світ.

І знали ми, що там далеко десь у світі,
Який ми кинули для праці, поту й пут,
За нами сльози ллють мами, жінки і діти,
Що други й недруги, гнівнії та сердиті,
І нас, і намір наш, і діло те кленуть.

Ми знали се, і в нас не раз душа боліла,
І серце рвалося, і груди жаль стискав:
Та сльози, ані жаль, ні біль пекучий тіла,
Ані прокляття нас не відтягли від діла,
І молота ніхто із рук не випускав.

Отак ми всі йдемо, в одну громаду скуті
Святою думкою, а молоти в руках.
Нехай прокляті ми і світом позабуті!
Ми ломимо скалу, рівняєм правді путі,
І щастя всіх прийде по наших аж кістках.

1878 року.

Не високо мудруй,
Але твердо держись,
А хто правду лама,
З тим ти сміло борись!

Не бажай ти умом
Понад світом кружить:
А скоріш завізьмись
В світі праведно жить.

І. Франко

Як лямпа розбита,
Даремно олій доливати:
Як злодій утікне,
Даремно стайні замикати.

Як висохли води,
То пощо там мости будуєш?
Як юність минула,
То пощо з дівками жартуєш?

І. Франко

MARION HOTEL

393 Marion St.
ST. BONIFACE,
Man.

* 28 Кімнат в готелі — вповні модерні
* 2 „ейр кондишонд" бенкетові залі
* Їдальна — Cocktail Lounge
* BEVERAGE ROOM
  BEER PARLOR
* Багато місця на паркування авт.

Телефон CE 3-1477

Г. І. МАРКО,
управитель

І. Франко

ГРИЦЕВА ШКІЛЬНА НАУКА

Був Гриць премудрий родом з Коломиї,
Вчився барз добре на філозофії.

(Стара співанка).

І.

Гуси зовсім нічого не знали про се. Ще того самого поранку, коли батько мав гадку відвести Гриця до школи, не знали гуси про сей намір. Тим менше знав про нього сам Гриць. Він, як звичайно, встав рано, поснідав, поплакав троха, почухався, взяв прут і, підскакуючи, погнав гуси з обори на пасовисько. Старий білий гусак, як звичайно, наставив до нього свою невеличку голову з червоними очима і червоним широким дзьобом, засичав різко, а відтак, таракаючи про щось нецікаве з гусками, пішов передом. Стара грива гуска, як звичайно, не хотіла йти в ряді, але поплентала-ся поза містком і зайшла в ровок, за що Гриць швякнув її прутом і назвав „луп'ярем", — так він мав звичай називати все, що не піддавалося його високій власті на пасовиську. Очевидна річ затим, що ані білий гусак, ані грива гуска, ані взагалі ніхто з цілої череди — як їх було двадцятеро й п'ятеро — так ані одно не знало про близьке перенесення їх володаря та воєводи на інше, далеко не так почесне становище.

Тож коли нагло і несподівано надійшла нова вість, се є коли сам батько, йдучи з поля, закликав Гриця додому і там віддав його в руки матері, щоб його вмила, вичесала і вбрала, як Бог приказав,

Ілюстрація Л. Левицького до „Грицевої шкільної науки" І. Франка.

і коли потім батько взяв його з собою і, не кажучи ні слова, попровадив трепечучого вниз вигоном, і коли гуси побачили свойого недавнього поводатора зовсім у зміненім виді, у нових чобітках, у новім повстянім капелюшку і червоним ременем підперезаного, піднявся між ними наглий і дуже голосний окрик зачудування. Білий гусак підбіг близько до Гриця з витягненою головою, немов хотів йому добре придивитися; грива гуска також простягнула голову і довгий час не могла й слова вимовити з наглого звору-

шення, аж вкінці швидко вицокотіла: Де-де-де-де?

— Дулна гуска! — відмовив гордо Гриць і відвернувся, немов хотів сказати: „Еге, чекай лише, не в такі я тепер пани вскочив, щоб іще став відповідати тобі на твоє гусяче питання". А втім, може й для того не відповів, що сам не знав.

Пішли горі селом. Батько нічого і Гриць нічого. Аж прийшли перед просторий старий будинок під соломою, з комином наверха. До того будинка йшло багато хлопців, таких, як Гриць, або й більших. Поза будинком по городі ходив пан у камізельці.

— Грицю! — сказав батько.

— Га! — сказав Гриць.

— Видиш оту хату?

— Видзу.

— Пам'ятай собі, се школа.

— Ба, — сказав Гриць.

— Сюди будеш ходити вчитися.

— Ба, — сказав Гриць.

Як променясто гарний цвіт,
Барвистий, та без запаху,
Так гарні та пусті слова
Того, хто не сповняє їх.

Як променясто гарний цвіт,
Барвистий, любо запашний,
Так гарні та плідні слова
Того, хто гинить після них.

І. Франко

Хто тому шкодить, що йому
Зла не зробив,
Невинному, котрий його
Не оскорбив.

На сього власне зло його
Впаде — без слова,
Як проти вітру сіяна
На сіваґа паде полова.

І. Франко

— Справуйся добре, не пустуй, пана професора слухай. Я йду, аби тебе записав.

— Ба, — сказав Гриць, майже нічого не тямлячи, що говорив батько.

— А ти йди з отсими хлопчиками. Візьміть його, хлопчики, з собою.

— Ходи! — сказали хлопчики і взяли Гриця з собою, а тимчасом батько пішов у огород поговорити з професором.

II.

Увійшли до сіней, у яких було зовсім темно і страшно воняло торічною гнилою капустою.

— Видиш, там? — сказав до Гриця один хлопчик, показуючи в темний кут.

— Видзу, — сказав тремтячи Гриць, хоч зовсім нічого не видів.

— Там яма, — сказав хлопчик.

— Яма! — повторив Гриць.

— Як будеш зле справуватися, то професор всадить тебе в оту яму і будеш мусив сидіти цілу ніч.

— Я не хоцу! — скрикнув Гриць.

Тимчасом другий хлопчик шепнув щось до першого хлопчика, оба засміялися, а потім, налапавши шкільні двері, сказав до Гриця:

— Застукай до дверей! Борзо!

— Насцо? — спитав Гриць.

— Треба! Тут так годиться, як хто перший раз приходить.

У школі був гомін, мов в улію, — але коли Гриць застукав кулаками до дверей, зробилося тихо. Хлопчики звільна отворили двері

і втрутили Гриця досередини. В тій хвилі залупкали добрі березові різки по його плечах. Гриць дуже перепудився і зверещав.

— Цить, дурню! — кричали на нього сміхованці - хлопці, що, почувши стук, засіли були за дверми і зробили Грицеві таку несподіванку.

— Ой-ой-ой-ой! — верещав Гриць. Хлопці злякалися, щоб не почув професор, і почали Гриця зацитькувати.

— Цить, дурню, то так годиться! Хто до дверий стукає, того треба по плечах постукати. Ти того не знав?

— Не-е-е зна-а-в! — відхлипнув Гриць.

— Чому не знав?

— Бо я-а пе-е-лсий ла-а-з у сколі.

— Перший раз! а! — скрикнули хлопці, мов здивовані тим, як можна перший раз бути в школі.

— О, то треба тебе погостити! — сказав один, поскочив до таблиці, взяв зі скриночки добрий кусник крейди і подав Грицеві.

— На, дурню, їдж, а борзо.

Всі мовчали і в ожиданні гляділи на Гриця, що обертав у руках крейду, а далі поволеньки вложив її в рот.

— Їдж, дурню, а борзо! — напоминали хлопці, а самі душились зо сміху.

Гриць почав хрупати і насилу з'їв крейду. Регіт у школі розлягся такий, аж вікна задзвеніли.

— Цього смієтеся? — спитав здивований Гриць.

— Нічого, нічого. Може, хочеш іще?

—Ні, не хоцу. А сцо то таке?

— То ти того не знаєш? Отто дурний! Та то єрусалим такий, то дуже добре.

— Ой, не дузе добле, — сказав Гриць.

— Бо ти ще не засмакував. То годиться кождому їсти, хто перший раз приходить до школи.

В тій хвилі увійшов професор. Усі хлопці, як сполошені воробці, попирскали до лавок, тільки Гриць остався зі сльозами в очах і з губами, забіленими крейдою. Професор грізно зблизився до нього.

— Як називаєшся? — крикнув.

— Гриць.

— Що за Гриць? Ага, ти новий. Чому в лавці не сидиш? Чого плачеш? Чим забілився? Га?

— Та я їв єлусалим.

— Що? Який єрусалим? — допитувався професор.

Хлопці знов аж душилися зо сміху.

Ворог батько, ворог мати,
Що не вгили сина!
І піде він в світ блукати,
Як та сиротина.

Як між павами ворона
Поваги не має,
Так невгений в товаристві
Голову схиляє.

І. Франко

Хто лиш квіти в життю збира,
Чий дух до земного прилип,
Того напавши вхопить смерть,
Як повінь соннеє село.

Хто лиш квіти в життю збира,
Чий дух до земного прилип,
Той смерті попаде у власть,
Не осягнувши, що бажав.

І. Франко

— Та давали хлопці.

— Котрі хлопці?

Гриць озирнувся по хаті, але не міг нікотрого пізнати.

— Ну, ну! Йди сідай і вчися добре, а єрусалима більше не їдж, бо будеш битий!

III.

Почалася наука. Професор говорив щось, показував якісь дощечки, що на них були намальовані якісь гачки та стовпки: хлопці час від часу кричали щось, як професор показав яку нову дощечку, а Гриць нічого того не розумів. Він навіть не зважав на професора, а дуже смішними видались йому хлопці, що сиділи довкола нього. Один довбав пальцем у носі, другий іззаду раз у раз старався уткнути невеличке стебельце Грицеві у вухо, третій працював довгий час дуже пильно, микаючи зі свого старого кафтана латки, нитки та остроки: вже їх перед ним на спідній дошці лавки лежала ціла купа, а він усе ще микав і скуб зо всеї сили.

— Насцо то микаєс? — спитав Гриць.

— Буду дома з бовщом їсти, — відповів шепеляво хлопець, і Гриць довгий час думав над тим, чи буває не здурив його сей хлопець.

— Але — бо ти, Грицю — небоже, нічого не вважаєш, — крикнув на нього професор і покрутив його за вухо так, що Грицеві мимоволі аж сльози стали в очах, і він так перепудився, що довгий час не тільки не міг уважати, але й зовсім о-світі не тямив. Коли, нарешті, отямився, хлопці вже починали читати склади на подвижних табличках, які розкладав і складав професор. Вони невтомимо по сто разів співучими голосами повторяли: „а-ба-ба-га-ла-мага". Грицеві, не знати чому, дуже се сподобалося, і він почав своїм пискливим голосом навипередки кричати: „а баба галамага". Професор уже готов був узнати його дуже пильним і здібним хлопаком і, хотячи ще ліпше переконатися про се, переставив букви. Несподіваним способом він виставив перед учениками букви „баба", але Гриць, не дивлячися на них, а тільки на професора, тонким співучим

Бережи маєток про горну годину,
Та віддай маєток за вірну дружину,
А себе найбільше бережи без впину,
Та віддай майно і жінку й себе за Вкраїну.

**
*

На двоє сотворено Богом вино:
Розумним на радість, на згубу дурному,
Багатство — на двоє теж дане воно:
На добро милосерним, на згубу скупому.

**
*

Хоча б ти і муки тяжкі потерпів,
А брата свойого не любиш,
То все ж ти на вічне життя не доспів,
Лиш дармо догасне загубиш.

І. Франко

голосом крикнув: „галамага". Всі зареготалися, не виключаючи й самого професора, тілько Гриць, здивований, оглянувся і знов на голос сказав до свого сусіда: „Цому не клицис галамага?" Аж тоді бідолаха стямився, коли професор потягнув його за понятливість різкою по плечах.

— Ну, а чого тебе у школі навчили? — спитав батько, коли Гриць уполудне вернув додому.

— Вцились-мося „а баба галамага". — відповів Гриць.

— А ти вмів? — запитав отець, не входячи в те, що се за така дивовижна наука.

— Тазе вмів,— відповів Гриць.

— Ну, так мені справуйся! — заохотив отець. — Як тут у селі вивчишся, то підеш до міста до більшої школи, а відтак вийдеш на попа. Жінко, а дай-но йому що їсти.

— Ба, — відповів Гриць.

IV.

Минув якраз рік після того важного дня. Блискучі надії батька на Грицеву будущину давно розвіялися. Професор просто сказав йому, що Гриць „туман вісімнадцятий", що ліпше зробить, коли відбере його додому і назад заставить гуси пасти. І справді, по році шкільної науки Гриць вертав додому якраз такий мудрий, яким був перед роком. Вправді, „а баба галамага" він вивчив докладно напам'ять ,і не раз навіть у сні з уст його вилітало се дивовижне слово, що становило немов перший поріг усякої мудрості, якого йому не судилося переступити. Але далі поза те слово Гриць у науці не поступив. Букви якось мішалися перед його очима, і він ніколи не міг спізнати їх з лиця, котре **ш,** а котре **т,** котре **„люде",** а котре **„мисліте".** Про читанне вже ніщо й говорити. Чи причина тому була в його непонятливості, чи в кепським навчанню професора, сього не знати; то тілько певно, що крім Гриця, таких „туманів вісімнадцятих" між тогорічними школярами було 18 на 30, і всі вони під час того шкільного року заєдно робили собі блискучі надії, як то буде гарно, як вони увільняться від щоденних різок, позаушників, штурканців, „пац" та „попідволосників" і як покажуться знов у повнім блиску своєї поваги на пасовищі.

А вже хто як хто, а Гриць запевно найбільше і найчастіше думав про се. Проклятий буквар, що його він за час цілорічної натуги над науковими питаннями пошарпав і пофалатав трохи не на січку, прокляте „а баба галамага" і прокляті професорські причинки та заохоти до науки так надоїли йому, що він аж вихуд та поблід і ходив увесь час, мов сновида. Наконець змилувався Бог і послав місяць липень, і змилувався батько та сказав одного ранку:

— Грицю!

— Га? — сказав Гриць.

— Віднині вже не підеш до школи.

— Ба, — сказав Гриць.

— Здійми чоботи, капелюх і ремінь, треба сховати про неділю, а ти запережися личком, візьми лупку на голову та жени гуси пасти.

— Ба, — сказав радісно Гриць.

V.

Гуси, звичайно — дурні гуси, і сим разом не знали про радісну зміну, яка їх чекала. Через цілий рік Грицевої шкільної науки їх пас малий сусідський хлопчик Лучка, що звичайно тільки й робив на пасовиську, що копав ямки, ліпив паски з болота та пересипався порохом. Про гусей він не дбав зовсім, і вони ходили самопас. Не раз їм лучилося зайти в царину, і тоді від пошкодованого приходилось їм витерпіти багато проклять, а навіть побоїв. А крім того, нещастє кілька разів того року зловіщим крилом перелетіло понад чередою. П'ять молодих гусаків і десять гусок господиня попродала в місто: важко прийшлось іншим розлучатися з ними. Стару попеласту гуску забив хворостиною в шкоді сусід і у варварській безсердечності прип'яв бездушного трупа за лапу до тої ж хворостини, волік його так через ціле пасовисько, а відтак кинув господареві на обору. А одного молодого гусака, красу й надію череди, забив ястріб, коли раз відблукався від своєї рідні. Але про всі ті тяжкі та невиджалувані страти череда сього року була більша, ніж торік. Дякувати білому гусакові і гривій гусці та й ще двом чи трьом молодим її донькам, череда сього року виносила звиш 40 штук.

Коли Гриць появився між ними з прутом, знаком своєї намісницької власті, зразу всі очі звернулися на нього і тільки один німіючий сик здивования дався чути. Але ані білий гусак, ані грива гуска не забули ще свого колишнього доброго пастиря і швидко пригадали собі його. З голосними викриками радості і тріпотанням крил вони кинулися до нього.

— Де-де-деде? — цокотіла грива гуска.

— Адже в школі був, — відповів гордо Гриць.

— Ов! ов! ов! — дивувався білий гусак.

— Не віриш, дурню? — крикнув на нього Гриць і швякнув його прутом.

— А сьо-сьо-сьо? А сьо-сьо-сьо? — дзьоботіли, громадячись коло нього, інші гуси.

— То ніби, що я навчився? — формулював їх питанне Гриць.

— Сьо-сьо-сьо-сьо? — дзьоботіли гуси.

— А баба галамага! — відповів Гриць.

Знов сик зачудування, немов ані одна з тих 40 гусячих голов не могла зрозуміти такої глибокої мудрості. Гриць стояв гордий, недосяжний. Аж нарешті білий гусак здобувся на слово.

— А баба галамага! А баба галамага! — скрикнув він своїм дзвінким, металічним голосом, випростувавшися, піднісши високо голову і тріпочучи крилами. А відтак, обертаючись до Гриця, додав, немов аби його ще більше пристидати:

— А кши, а кши!

Гриць був зламаний, засоромлений! Гусак в одній хвилі переймив і повторив ту мудрість, що коштувала його рік науки!

„Чому вони його до школи не давали?" — подумав собі Гриць і пігнав гуси на толоку.

МОЙСЕЙ

(Пролог)

Народе мій, замучений, розбитий,
Мов паралітик той на роздорожжу,
Людським презирством, ніби струпом, вкритий!

Тебе́м будущим душу я тривожу,
Від сорому, який нащадків пізних
Палитиме, заснути я не можу.

Невже тобі на таблицях залізних
Записано в сусідів бути гноєм,
Тяглом у поїздах їх бистроїзних?

Невже повік уділом буде твоїм
Укрита злість, облудлива покірність
Усякому, хто зрадою й розбоєм

Тебе скував і заприсяг на вірність?
Невже тобі лиш не судилось діло,
Що б виявило твоїх сил безмірність?

Невже задармо стільки серць горіло
До тебе найсвятішою любов'ю,
Тобі офіруюги душу й тіло?

Задармо край твій весь политий кров'ю
Твоїх борців? Йому вже не пишаться
У красоті, свободі і здоров'ю?

Задармо в слові твойому іскряться
І сила й м'якість, дотеп і потуга
І все, гим може вгору дух підняться?

Задармо в пісні твоїй ллється туга
І сміх дзвінкий і жалощі кохання,
Надій і втіхи світляная смуга?

О, ні! Не самі сльози і зітхання
Тобі судились! Вірю в силу духа
І в день воскресний твойого повстання.

О, якби хвилю вдать, що слова слуха,
І слово вдать, що в хвилю ту блаженну
Вздоровляє й огнем живущим буха!

О, якби пісню вдать палку, вітхненну,
Що міліони порива з собою,
Окрилює, веде на путь спасенну!

Якби!.. Та нам, знесиленим журбою,
Роздертим сумнівами, битим стидом, —
Не нам тебе провадити до бою!

Та прийде час, і ти огнистим видом
Засяєш у народів вольних колі,
Труснеш Кавказ, впережешся Бескидом,

Покотиш Чорним морем гомін волі,
І глянеш, як хазяїн домовитий,
По своїй хаті і по своїм полі.

Прийми ж цей спів, хоч тугою повитий,
Та повний віри: хоч гіркий, та вільний:
Твоїй будущині задаток слізьми злитий,

Твойому генію мій скромний дар весільний.

20 липня 1905.

Як сережки золотії
В ніздрях бурої свині,
Так краса не йде в пожиток
Зле вихóваній жоні.

Як перлина дорогая
У оправі золотій,
Так душа жінога щира
Сяє в зверхній красоті.

І. Франко

Хто в першій чвертині життя
Знання не здобув,
А в другій чвертині життя
Майна не здобув.

А в третій чвертині життя
Хто чесним не був,
Той скаже в четвертій: „Бодай
Я в світі не був!"

І. Франко

Книги — морська глибина:
Хто в них пірне аж до дна,
Той, хоч і труду мав досить,
Дивнії перли виносить.

**
*

Хто власного ума не має,
То з книг не вийде ум йому;
Хто є сліпий на обі оці,
То що по зеркалі йому?

**
*

Великі дерева шануй,
Що плід дають і в спеку тінь,
А як і плід часом хибне,
Чи ж тінь сама не є добром?

**
*

Мухи сідають на ранах,
Пчоли на квітках пахучих;
Добрий все багить лиш добре,
Підлий лиш підле у других.

І. Франко

Щадіть через закупи в українській фірмі „Фудленд"

NATIONAL Foodland

878 MAIN STREET — WINNIPEG, MANITOBA

SELL-RITE WHOLESALE LTD., 860 Logan Ave., Winnipeg.

Ольга Войценко

ФРАНКІЯНА В КАНАДІ

В році, в якому відмічуємо 50-річчя з дня смерти Івана Франка, годиться хоч коротко пригадати, що й коли писано про Івана Франка у нас в Канаді й які його твори тут друковано. Постараємось це зробити на основі праці пані О. Войценко під заг. „Матеріяли до Франкіяни в Канаді" (1910—1956), що появилась у Вінніпеґу у виданнях УВАН в 1957 році. Вони опрацьовані на основі річників „Українського Голосу", що, як відомо почав виходити в березні 1910 року.

Редакція.

Вже в 2-му числі „Українського Голосу" з 1910 року була надрукована поема І. Франка під наголовком „Сучасна Приказка". Обмежимося тут до згадки про той перший твір надрукований на сторінках „Українського Голосу", бо згодом було їх багато і сьогодні можна скласти цілу брошуру із самих заголовків тих творів.

Перша новинка чи взагалі згадка про Івана Франка появилась в „Українському Голосі" в числі 10 з 1912 року. В цій новинці говориться про 40-літній ювілей Івана Франка, який мав відбутись в Галичині в 1913 році. В тому числі був теж поміщений заклик ювілейного комітету, щоб жертвувати гроші на ювілейний дар. В числі 22 „Українського Голосу" з того ж 1912 року поміщено редакційну статю під заголовком „Національні обовязки" в якій прекрасно з'ясовано місію провідників й оцінено Франка, як провідника народу.

В числах 6 і 9 з 1913 року була поміщена відозва галицьких українців в справі 40-літнього ювілею Івана Франка з закликом, щоб складати грошові дари для поета.

В дні 12 липня 1913 року відбувся у Вінніпеґу в театрі „Ґранд Опера" при вулиці Мейн концерт в честь Івана Франка. Чистий дохід з того концерту в сумі $51.62 відіслано на адресу ювілейного франківського комітету у Львові.

Поза Вінніпеґом відбувались концерти в честь Франка і святочні обходи теж в інших місцевостях. В ч. 33 „Українського Голосу", 1913 р. находимо вістку про те, що концерт в честь Франка відбувся 27 липня в околиці Редісон, Саскачеван.

В ч. 1 з 1914 року появився обширний допис про те, що читальня ім. Драгоманова в Монтреалі улаштувала ювілейне свято в честь І. Франка. На тому святі зібрано $20, які вислано до Ювілейного Комітету у Львові.

Дуже цікаву новинку подав „Український Голос" в числі 9 з 1916 року про старання, щоб Франко одержав нагороду Нобля.

Перша вістка про смерть І. Франка появилась в ч. 28 з 1916 року. В цьому самому числі на редакційній сторінці, подано ширші відомості про останні роки поета, його недугу і остаточно його смерть.

Перші некрологи, це були передруки з европейських газет, що

тоді, у воєнному часі доходили до Канади. Отож в тому ж 28 числі У. Г. з 1916 року була подана стаття професора Іляріона Свенціцького, що була надрукована в „Київській Мислі", ч. 143, 1916 року.

Крім передруків замітніших статей, що появилися були в тому часі в европейській пресі в звязку зі смертю І. Франка, в „Українському Голосі" вміщено низку оригінальних статтей, які вказують на спосіб думання й світогляд тодішніх провідників українського життя в Канаді.

Після смерти Великого Каменяра в цілім ряді місцевостей в Канаді відбувались концерти в його честь й деякі установи прийняли його за свого патрона й назвали себе його іменем.

І так в неділю 27 серпня 1916 року відбувся концерт в честь Франка у Вест Форт Вілліям. Подібний концерт, в якому взяла участь шкільна молодь шкіл „Пасіка" і „Весна" відбувся в місцевості Арран, Саск.

В ч. 46 „У. Г." з 1926 року поміщений опис похорону Івана Франка, а в ч. 51 з того ж року поміщена новинка про заповіт Івана Франка.

В неділю, 11 березня відбувся у Вінніпеґу в Квінс Театрі святочний концерт в честь І. Франка.

В неділю 18 березня 1917 року заходом студентів Інституту ім. Петра Могили в Саскатуні, Саск., відбувся в Стенд Театрі Святочний концерт в честь Франка.

В ч. 15 „У. Г." з 1917 року подано вістку про те, що в Едмонто-

За всякими аптекарськими речами вдавайтесь до:

CHARLES DRUG

291 Selkirk Ave.
Cor. Charles St.,
WINNIPEG

Phone JU 2-4898

ЕВГЕН УГРИНЮК, власник

DR. M. KANCHIER

Дентист

413 Selkirk Ave.

WINNIPEG 4, MAN.

Phone 582-7044

CROPO FUNERAL CHAPEL

Одно з найновіших, модерних похоронних заведень у Вінніпеґу з каплицею на 300 осіб, від нікого незалежне.

MAIN & LUXTON, WINNIPEG

Telephone JU 6-8044

ФУТРА! ФУТРА

Виконуємо нові футра для жінок і чоловіків та переробляємо старі по найновіших зразках моди. Теж маємо готові футра на продаж.

ЦІНИ УМІРКОВАНІ! РОБОТА СОЛІДНА!

Для висилки рідним в УКРАЇНУ можете купити у нас по гуртових цінах („голсейл") ШКІРИ й МАТЕРІЯЛИ на УБРАННЯ як також інші речі.

MONTREAL FUR CO.

СТЕПАН КУШНІР, власник
502 Selkirk Ave. Winnipeg 4, Man.
Телефон JU 9-4445.

ні постало Товариство ім. І. Франка, до якого належить 50-60 членів.

В дні 8 квітня 1917 року в місцевості Говель, Саск. відкрито урочисто Народний Дім ім. І. Франка.

В неділю, 27 січня 1917 року в місцевості Бонн Мадонн, Саск. заложено читальню ім. І. Франка.

В дні 25 червня 1917 року в місцевості Ланок, Алберта, зорганізовано товариство „Діточа Громада ім. Івана Франка".

В дні 19 серпня 1917 року зорганізовано в Веґревил, Алберта, українську бурсу ім. Франка.

В програмі другого великого Народного З'їзду що відбувався в Саскатуні, Саск. в днях 27, 28 і 29 грудня 1917 року, заходами і силами питомців Українського Інституту ім. Петра Могили відбувся концерт в честь І. Франка.

На 1917 році вривається в Канаді зацікавлення Франком. В роках 1918—1926 не знаходимо ніяких згадок про Франка, ніяких відомостей про святкування його памяті в Канаді, як теж не можна відмітити ніяких передруків його творів. Щойно, коли у Львові постав окремий комітет, що мав зорганізувати відмічення 10-річчя з дня смерти поета і видав в тій справі відозву, відгукнулась на ту відозву й Канада. Ця відозва була передрукована в 20 числі „Українського Голосу" з дня 18 травня 1926 року.

Ця відозва мала своє значення в Канаді. Як показують дальші річники „Українського Голосу" зросло зацікавлення Франком так серед культурних установ і організацій в Канаді, як і в окремих громадян, головно робітників пера, учителів і т. п.

На сторінках „Українського Голосу" з'являються статті про І. Франка, його літературну й громадську працю й про поодинокі його твори таких авторів: Мирослава Стечишина, Савелі Стечишин, Івана Данильчука, проф. Ярослава Рудницького, Ірени Книш, проф. Леоніда Білецького, Івана Сирника, О. Іваха, Олени Негрич, Анни Ключко-Франко, О. Рослицької, Андрія Качора, Андрія Івановича і ін.

Крім того, на сторінках „Українського Голосу" були поміщені передруки таких відомих авторів як Миколи Голубця, проф.

Хоч би все небо папером було,
Хоч би все море чорнилом було,
Зорі б на пера всі перекувать,
Ангели б сіли там пір'ям писать,
То не списали б — так мудрий пророк —
Мудрості Божої вік.

***

Ті, що крізь помилки до правди добиваються,
Мудрецями називаються:
А ті, що в своїх помилках угрузнуть,
То справжні дурні.

І. Франко

Михайла Возняка, Антона Крушельницького, д-ра Володимира Дорошенка, внучки І. Франка, Зинові Франко, О. Коржунової, уривки споминів про Франка пера Андрія Чайковського, сина Ф. Франка — Петра Франка, дочки І. Франка — Анни Ключко-Франко та уривок з промови письменника Михайла Яцкова, виголошеної в 1913 р. в Бережанах.

На сторінках української преси, в тому й „Українського Голосу", почавши від 1926 року, появляється цілий ряд звідомлень про імпрези присвячені І. Франкові і їх оцінки. З тих звідомлень довідуємось, що від 1926 до 1955 року включно відбулись такі концерти і свята в честь І. Франка: у Вінніпеґу заходом Українського Народного Дому святочний концерт для відмічення 10-річчя з дня смерти І. Франка (1926 р.), „Свято в честь І. Франка в місцевості Мензі, Манітоба (1929 р.); „Концерт в Память І. Франка" в Торонті, Онт. (1929 р.); „Свято в честь Франка" в Редбері, Саск. (1930 р.); вшанування памяті С. Петлюри і Франка в Монтреалі, Квебек (1942 р.); „Свято Матері і Франка" у Ванкувері, Б. К. (1942 р.); „Наукова сесія УВАН вшанувала память Івана Франка в Трансконі, Манітоба з доповідями проф. Д. Дорошенка, Л. Білецького, проф. Я. Рудницького з участю проф. Дж. Сімпсона (1949 р.); Наукова сесія в честь І. Франка в Кенорі, Онт. з доповіддями проф. Л. Білецького і проф. Я. Рудницького; концерт в честь Івана Франка в Торонті, Онт. (1953 р.).

„НАЙКРАЩА ДЛЯ ВСЬОГО ВАШОГО ПЕЧИВА"

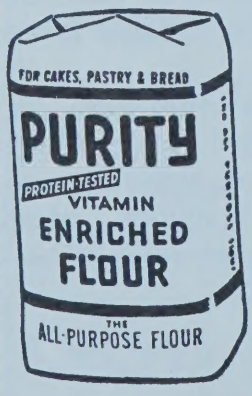

PURITY

ЗБАГАЧЕНА МУКА ДЛЯ ВСІХ ПОТРЕБ.

Purity Rolled Oats
Red River Cereal
Brex

MONARCH

POUCH PAK CAKE MIXES

White, Chocolate, Golden Yellow, Dutch Spice, Coffee Mocha Pie Crust, Tea-Bisk, Gingerbread, Sponge Puddings, Brownie Mix.

MAPLE LEAF MILLS LIMITED

Toronto, Ont. **Winnipeg, Man.** **Calgary, Alta.**

В тому часі українська преса в Канаді, в тому й „Український Голос", подали були відомості про відслонення Памятника на гробі Івана Франка на Личаківськім кладовищі і перебіг цілої тієї церемонії в дні 28 травня 1933 року. В 44 числі У. Г. з 1941 року подано відомість про смерть дружини Франка Ольги Франко у Львові.

Культ І. Франка оживився в Канаді у звязку з відмічуванням 100-річчя з дня народження поета в 1956 році. При кінці червня того року появилась на сторінках української преси в Канаді відозва Президії КУК у справі святкування того 100-річчя. Зміст тієї відозви такий:

В СОТІ РОКОВИНИ НАРОДЖЕННЯ ІВАНА ФРАНКА

Цього року, 27 серпня сповниться 100 років від дня, як прийшов на світ один з найбільших синів України — Іван Франко.

Іван Франко став добрим учителем українського народу. Він по батьківськи брав за руку нашу молодь і вів її до сонця правди й науки:

„Ти мій рід, ти дитина моя,
Ти вся честь моя і слава,
В Тобі дух мій, будуче моє,
І краса і держава".

Іван Франко своїм приміром невсипущої праці для українського народу дав нам приклад, як нам робити, щоб не розгубитися в нетрах наших буднів і жити думками століть:

„Я ж весь вік свій, весь труд Тобі дав
У незломнім завзяттю,
Підеш ти у мандрівку століть
З мого духа печаттю".

Іван Франко, в пісні, яку ми залюбки співаємо, як наш другий національний гимн.

„Не пора, не пора, не пора
москалеві й ляхові служить"

заапелював до нашої самобутности й національного характеру.

Пятий Всеканадійський Конґрес Українців Канади, що радитиме в Вінніпеґу, вшанує дня 6-го липня память Українського Мойсея Святочною Академією в Сивик Авдиторії. Цею Святочною Академією відкриває КУК масові святкування 100-их роковин народження Івана Франка, що їх приготовляють Відділи КУК на осінь цього року.

Українці Канади!

—Будьмо горді, що український народ мав таку людину, яка ціле своє життя присвятила Україні!

— Відсвяткуймо 100-ті роковини народження Івана Франка якнайбільш достойно!

— Станьмо всі твердо в обороні Його світлої памяті перед намаганнями комуністичних аґентурних чинників викривити його основні ідеї!

— Обновім вогненним словом Івана Франка нашу віру в скору перемогу українських національних ідеалів, яким служив Він вірно ціле своє життя!

Комітет Українців Канади.

В тому часі відбувався у Вінніпеґу Пятий Конґрес КУК і учасники того Конґресу взяли участь у франківських святкуваннях, що відбулись в дні 6 липня у виді ве-

личавої Академії, що відбулась у Міській Авдиторії у Вінніпеґу при участі дочки Івана Франка Анни Ключко.

Головну промову виголосив проф. Кларенс А. Меннінг з Америки. В тій промові він довше спинився над поемою Івана Франка під заголовком „Мойсей", вказуючи на неї як на найсильніший твір поета. На Академії виступив великий збірний хор під орудою Юрія Гнатюка. Цей хор виконав низку пісень на слова І. Франка в оформленні українських композиторів. Дочка Івана Франка прочитала оповідання Івана Франка під заголовком „Малий Мирон": На Академії було приявних до 5,000 осіб.

Ця Академія започаткувала святкування 100-річчя з дня народження І. Франка в цілій Канаді. Впродовж другої половини 1959 року такі святкування відбулись в Едмонтоні, Ванкувері і інших місцевостях.

Почавши від серпня 1958 року в серії „Літературних сторінок", що під редакцією Ст. Волинця почали появлятись при „Українському Голосі" кожного місяця, кожна серпнева сторінка була присвячена Іванові Франкові (серпень, це місяць, в якому І. Франко народився). До кінця 1965 року появилось 8 таких сторінок. На тих сторінках появилась низка статтей присвячених Франкові і ціла низка передруків його творів в цілості, або в уривках. Окремі Франківські сторінки були присвячені Франкові як драматургові і літературознавцеві. Кілька „Літературних сторінок" буде присвячено в 1966 році, що є ювілейним, Франківським роком.

З оживленням культу І. Франка почали теж появлятись в Канаді перевидання його творів. І так в 1943 році у видавництві „Тризуб" появилась його повість „Перехресні стежки". В тому самому видавництві появились: „Коли ще звірі говорили" — оповідання (1949 р.), „Боа Констріктор" — повість (1955 рік), „Великий шум" — повість (1956 р.).

В інших видавництвах теж появлялись в тому часі передруки творів І. Франка, так, що на тому відтинку канадійські українці з гідністю і гордістю будуть зустрічати Франківський Ювілейний Рік 1966 року.

(Редакція).

Всяка АСЕКУРАЦІЯ
і ПРОДАЖ РЕАЛЬНОСТЕЙ
П. Крипякевич
STANDARD INVESTMENT COMPANY (P.K.) LIMITED
715 МекІнтайр Блок
Вінніпеґ, Манітоба
Телефон
WH 2-3892
Днями й вечорами.

Я. О. МАСЦЮХ
АДВОКАТ і НОТАР
Заступає в справах судових, цивільних і карних.. Полагоджує маєткові справи. Веде канцелярію під понижчою адресою:
Y. O. MASCIUCH, LL.B.
618 McIntyre Blk.,
Winnipeg 2, Man.
Office Phone: WH 3-0416
Res. Phone: JU 6-3974

ПАНСЬКІ ЖАРТИ

(Уривок)

ЛЮДСЬКІ Й ПАНСЬКІ ЖАРТИ. — ДАВНІ ПАНИ. — КАРТИ І ЛОВИ

Жартуйте, дітоньки, Бог з вами!
Тепер вам вільно жартувать.
А як жили ми під панами,
Тоді жартовано із нами
Так, що не дай Бог споминать!
Було за на́йменшу провину:
Потрутиш панську худобину,
Собаку вдариш, що з руки
У тебе хліб рве, слово скажеш,
Віз перевернеш, сніп зле зв'яжеш —
Три шкіри спустять гайдуки.

Пани тоді були не тее,
Що нині. Що тепер пани!
Хоч на нім шмаття дорогее,
Хоч ситі, наче кабани, —
То кожний ходить зосторожна,
Боїться мов біду збудить:
Довкола шниряє, глядить,
Де б грошиків позичить можна,
І думка в кожного тривожна,
Що наборг їсть і наборг спить
І що кишеня все порожна.

Не те за панщини було!
Там кожний пан ступав так бучно
І відзивався так бундючно,
Немов король, ги мав село,
Чи цілий клюг. Не перейшло
І через голову нікому,
Щоб що змінитися могло
В тім розпорядку віковому.
Пани і панщина у всьому
Зрослись, здавалось, нерозлучно.

Тоді-то стоїло поглянуть
На пана. Просто очі в'януть
У мужика, як пана вздрить,
Хоч пан не лає й не кричить!
Пощо кричать? Гнів крові шкодить!
Ні, нині й цар, мабуть, не ходить
Так гордо по своїй столиці,
Як пан тоді селом ходив.
Тут гарна доня у вдовиці —
У двір її! Загородив
Господар пліт новий: — „Гей, хаме,

Городиш моїми лісками!
Пліт розбирай і в двір звези
Або оплату положи!"

Чи ласка панськая, ги кара —
Все, мов нехибний Божий суд,
Паде на смирний, темний люд,
І навіть писнуть, сплакать — вара!
Тоді в панів сміялись огі,
Забави по дворах гули,
І лови по лісах ішли,
Лунали співи дні і ногі,
Тоді-то й раз пани були
До жартів, вигадок охогі!
А як в ту пору грали в карти!
І нині грають, звісна ріг,

І туманіють день і ніг, —
Без карт, мабуть, ніщо й не варти
Забави панські. Але ж, діти,
Мабуть, не прийдесь вам узріти
Таких грагів, як в давній гас!
Дукатів всипав повну гарку
І на одну поставив карту,
Програв, не глянув ані раз,
Не зблід, не задрожав на волос
І навіть не понизив голос,
Хіба кишенею потряс.
Воно-то, дітоньки, й не диво!
Се ж з поту нашого і мук
Плило те золотеє жниво
Сотками літ до панських рук.
Лицарський дух, воєнну славу,
Всю ту минувшину криваву,
Всі ті багатства і пишноти,
Все зіпсуття і всі підлоти,
Гумори панські, лови, карти,
І всякі гулянки шальні,
І ласки панські, й панські жарти —
Мужик все виніс на спині.

Не пливе супроти вітру
Запах цвітів і кадила, —
Але йде по всіх усюдах
Добра слава, добрі діла.

**
*

Не звикай утертими стежками
Йти за другим сліпо, як у дим,
Бо як стануть пастухи вовками,
Треба вівцям пастися й самим.

І. Франко

Гість, дитя, і цар, і жінка
Мають всі один звигай:
Є що ги нема — байдуже,
Їм усе лиш дай та дай.

**
*

Та й глупі ж ті багатирі,
Що люблять спать на подушках!
Я спав лиш на однім пері,
І твердо так було, що страх!

І. Франко

ЛІТЕРАТУРНА СПАДЩИНА ІВАНА ФРАНКА

Щоб подати сам список творів Івана Франка з поданням місця й часу, в якому даний твір вийшов, для цього треба було б написати цілу, доволі обширну книжку. Зробив це в часі першої світової війни покійний вже вчений і бібліограф д-р В. Дорошенко. Ми обмежимось лише до подання в хронологічному порядку найважніших творів Франка і то лише з ділянки красного письменства. Отож, перша збірка його оповідань під заголовком „Галицькі образки" появилась у Львові в 1885 році. В тій збірці були такі оповідання: Малий Мирон ,Грицева шкільна наука, Оловець, Shön Schreiben.

В 1890 році вийшла у Львові збірка „В поті чола". Образки з життя робочого люду.

В 1903 році появились в Києві у видавництві „Вік" два томи оповідань Франка з передмовою М. Драгоманова і автобіографією написаною самим Франком. В тих двох томах були поміщені такі оповідання: Лесишина челядь, Два приятелі, Муляр, Малий Мирон, Грицева шкільна наука, Оловець, Schön Schreiben, На дні, Сам собі винен, Слимак, Добрий заробок ,Хлопська комісія, Історія моєї січкарні, Цигане, Ліси і пасовиська, Довбанюк, Домашній промисел, До світла, Між добрими людьми.

В 1899 році вийшла у Львові збірка „Полуйка й інші бориславські оповідання" (Полуйка, Ріпник, Вівчар).

В 1900 році вийшла у Львові збірка „Сім казок" (Рубач, Казка про добробут, Звірячий бюджет, Історія кожуха, Свинська конституція, Острий-преострий староста, Історія одної конфіскати).

В 1902 році вийшла у Львові збірка „Панталаха й інші оповідання". В тому самому році появилась у Львові збірка його оповідань „Добрий заробок".

В 1903 році появилась у Львові збірка оповідань „Малий Мирою". В тому самому році появилась у Львові збірка „З бурхливих літ, оповідання" (Різуни, Гриць і панич).

В 1905 році появилась у Львові збірка „На лоні природи й інші оповідання" (На лоні природи, Микитичів Дуб, Яндруси, Дріяда, Щука, Odi profanum vulgus, Мавка — літня казочка, Під оборогом, Мій злочин, У столярні, Із моїх споминів, Поєдинок — зимова казка, Поки рушить поїзд, Сойчине крило, Із записок відлюдка).

В 1906 році появилась у Львові збірка „Місія. Чума. Казки й сатири" (Місія, Чума, Казки й сатири, Куди діваються старі роки, Як пан собі біди шукав, Як русин товкся по тім світі, Наша публіка, Свиня, Як згода дім будувала, Доктор Бессервіссер, Із галицької „Книги битія", Бодяки, Хома з серцем і Хома без серця).

В 1906 році появилась у Львові збірка „Маніпулянтка й інші оповідання" (Маніпулянтка, Лесишина челядь, Між добрими людьми, Чи здуріла — сцена).

В 1910 році появилась в Коломиї збірка „В поті чола, вибір оповідань". Передне слово написав А. Крушельницький.

В 1911 році вийшла у Львові збірка „Батьківщина й інші оповідання" (Батьківщина, Вугляр, Вільгельм Тель, Геній, Гершко Ґольдмахер, Ґава і Вовкун, Пироги з черницями, Задля празника).

ПОВІСТІ

В 1875 році появилась у Львові друком Франкова повість „Петрії і Довбущуки".

В 1878 р. появилась у Львові повість „Boa Constrictor".

В 1888 році появилась у Львові повість „Борислав сміється".

В 1893 році появилась у Львові повість „Захар Беркут", образ громадського життя Карпатської Руси в XII віці.

В 1894 році появилась у Львові „Основи суспільности", повість із сучасного життя.

В 1897 році появилась у Львові повість „Для домашнього огнища".

В 1900 році появилась у Львові повість „Перехресні стежки".

В 1907 році появилась в Києві повість „Великий шум".

ДРАМАТИЧНІ ТВОРИ

В 1895 році появилась у Львові „Камяна душа", драма в 1 дії. В тому самому році появилась у Львові його драма-казка в 5 діях

ВИМАГАЙТЕ ЦІЄЇ
МАРКИ ЯКОСТИ
КОЛИ КУПУЄТЕ
МОЛОКО – СМЕТАНУ – МАСЛО
СИР – МОРОЖЕНЕ
ЯЙЦЯ та ДРІБ
MANITOBA DAIRY and POULTRY CO-OPERATIVE LTD.
Head Office — 570 Roseberry Street
ST. JAMES WINNIPEG 21, MAN.

під заголовком „Сон князя Святослава".

В 1896 році появилась у Львові комедія в 3-х діях „Учитель".

В 1901 році появилось у Львові „Украдене щастя", драма з сільського життя в 5 діях.

В 1902 році появився у Львові „Майстер Чирняк", комедія в 1 відслоні. В тому самому році появилась у Львові „Будка ч. 27", драма в 1 дії.

ПОЕЗІЇ І ЗБІРКИ ПОЕЗІЙ

В 1887 році вийшла у Львові збірка поезій „З вершин і низин", перевидана в Ляйпціґу, Німеччина в 1922 році (Цикли: Гимн, Веснянки, Осінні думи, Скорбні пісні, Нічні думи, Думи пролетарія, Excelsior, Профілі і маски, Зівяле листя, Сонети, Галицькі образки, Жидівські мелодії, Панські жарти, Леґенди).

В 1898 році вийшла у Львові збірка поезій „Мій Ізмарагд", (цикли: Поклони, Паранетікон, Притчі, Леґенди, По селам, До Бразилії).

В 1900 році вийшла у Львові збірка „Із днів журби" (цикли: Із днів журби, Спомини, В плен-ері, Іван Вишенський, На святоюрській горі).

В 1906 році вийшла у Львові збірка "Semper tiro" (цикли: Semper tiro, Лісова ідилія, Нові співомовки, На старі теми, Із книги Кааф, Страшний суд — сатирична поема).

В 1910 році вийшла в Коломиї збірка п. з. „Вибір поезій". Передне слово написав А. Крушельницький. До тієї збірки увійшли поезії з таких попередніх збірок як „З вершин і низин", „Зівяле листя", „Мій Ізмарагд", „Із днів журби".

В 1911 році вийшла у Львові збірка „Давнє й нове". Друге, побільшене видання збірки „Мій Ізмарагд". В тому самому році появилось у Києві у перевиданні „Зівяле листя, лірична драма".

В 1914 році появилась у Львові збірка „Із літ моєї молодости, збірка поезій з пятиліття 1874—1878".

В 1924 році появилась в Києві збірка віршів І. Франка під наголовком „Вічний революціонер".

Хоґ би ти попіл їв і землю гриз,
А не позбувся злости,
То не заслужиш ти у праведних
Одного „Бог да прóсти!"

**
*

Краще малеє надбання
З ласкою Бога набути,
Як незліченне багатство
Серед проклять загорнути.

**
*

В здоровому тілі здорова душа,
Та часто буває не варта гроша.
В уломному тілі буває душа,
Що красою світ весь і Бога втіша!

І. Франко

Молодість у бідноті —
Без мами дитина,
Старість у бездітности —
То гірка година.

**
*

Ти сто людей побив у бою
І тим пишаєшся, герою?
Ось сей лиш власну пристрасть
І над тобою він горою. [поборов,

**
*

Купа дров і жура —
Що з тих двох тяжче є?
В дровах труп лиш згора,
А в журі все життя.

І. Франко

ПОЕМИ

В 1893 році появилась у Львові „Панські жарти", поема з останніх часів панщини.

В 1899 році появились у Львові „Поеми" (Істар, Сатні і Табубу, Бідний Генрих, Поема про білу сорочку, Похорон) .

В 1905 році появилась у Львові поема „Мойсей".

В 1904 році появляються в Києві поеми „На вічну память Котляревському" і поема „Іван Вишенський".

ТВОРИ ДЛЯ ДІТЕЙ І ДЛЯ МОЛОДІ

Івана Франка можна вважати основоположником української літератури для дітей і молоді. Його твори з тієї ділянки, як багато інших його творів залишаться безсмертними. Цілі покоління української молоді будуть їх читати й захоплюватись ними.

В 1891 році появилось перше видання неперевершеного „Лиса Микити". Друге перероблене і розширене видання появилось теж у Львові в 1896 році. До того видання І. Франко написав вступ під заголовком „Хто такий „Лис Микита" і відки родом". Пізніше появлялись чергові видання тієї поеми, з яких деякі прикрашені чудовими ілюстраціями.

В 1892 році появились „Пригоди Дон-Кіхота" у віршованій формі.

В 1895 році появилась у Львові віршована арабська казка „Абу-Касимові капці", теж у віршованій формі.

В 1899 році появилась у Львові чудова збірка казок для дітей під заголовком „Коли ще звірі говорили" (Передмова, Орел і лев, Старе добро забувається, Лисичка і журавель, Лисичка і рак, Лис і дрозд, Заяць і їжак, Королик і медвідь, Вовк війтом, Заяць і медвідь, Ворона і гадюка, Три міхи хитрощів, Вовк, лисиця і осел, Лисичка-черничка, Мурко і бурко,

J. R. HNIDAN, B.A., LL.B.

АДВОКАТ, ПОВНОВЛАСНИК і НОТАР

603 Avenue Bldg.
265 Portage Ave. **WINNIPEG 2, MANITOBA** **Office 943-5216**

ДАРУНКИ РІДНИМ В УКРАЇНІ

Висилайте посилки своїм рідним та знайомим почерез нашу фірму

„УКРАЇНСЬКА КНИГА".

Достава ґарантована. Мито оплачуємо тут. Уживаних речей не висилаємо. Заходіть, пишіть або телефонуйте за нашим цінником та інформаціями.

UKRAINSKA KNYHA

613 Selkirk Ave. **Winnipeg 4, Man.** **Ph. JU 6-1106**

Лисичка-кума, Війна між псом і вовком, Фарбований лис, Ворони і сови, Байка про байку).

В 1901 році вийшла у Львові віршована арабська казка „Коваль Бассім".

В 1904 році вийшла в Києві казка „Без праці".

В 1903 році вийшли в Києві оповідання „Мій злочин" і „Дубове листє".

В 1914 році вийшло в Києві оповідання „До світла".

ПЕРЕКЛАДИ

Іван Франко належить до найпродуктивніших і найвизначніших українських перекладачів. Він перевищує в цьому таких відомих українських перекладачів як П. Ніщинського, Б. Грінченка, П. Грабовського та В. Щурата. Перекладав І. Франко між іншими таких письменників і поетів, як: Піндар, Менандер, Сафо, Апулей, Софокль, Горацій, Овідій (все це старогрецькі або староримські поети); Данте, Шекспір, Сервантес, Мільтон, Теннісон, Шеллі, Байрон, Ґрін, Мультатулі, Ібсен, Бернсон, Лягерлеф ,Віктор Гюґо, Еміль Золя, Альфонс Доде, Верлєн, Анатоль Франс, Роденбах, Д'Анунціо, Лєссінг, Кляйст, Ленау, Стріндберг, Міцкевич, Ґомуліцкий, Немоєвський, Верхліцький, Пушкін, Лермонтов, Герцен, Нєкрасов, Щедрін-Салтиков, А. Толстой, Ф. Достоєвський, Помяловський і ін.

З важніших перекладів І. Франка слід згадати такі, як трагедія „Фавст" — Й. В. Ґете, містерія „Каїн" — Байрона, „Думи і пісні" найзнатніших европейських поетів, „Мертві душі" — М. Гоголя, „Вибір поезій" — Г. Гайне, „Вибір поезій" — Гавлічка-Боровського, „Вавилонські гимни і молитви", „Найстарші памятки німецької поезії IX-XI віків", Драматичні твори — О. Пушкіна.

Переклади, як і багато оригінальних творів Франка були друковані майже по всіх журналах, збірниках і альманахах Галичини й Наддніпрянщини за роки 1876—1916.

Крім того д-р Іван Франко є автором цілого ряду великих наукових праць і розвідок, етнографічних збірників, літературознавчих і критичних статтів, та великої кількості статтів на політичні й громадські теми.

Досі появились два більші збірні видання творів Івана Франка, а саме одно київське в Державному Видавництві художньої літератури з 1950—1954 років в 20 томах і нюйоркське видання.

Заповіджено 50-томове видання його творів, що в найближчих роках має появитись у Києві.

С. В.

Виготовлено на основі, статтей, розвідок біо-бібліографічних матеріялів. — М. А. Плевака.

Як від лютого татарина,
Що шаблюкою маха,
Всі тікають безоружнії,
Так тікай ти від гріха.

**
*

Хто з всіма добрий хоче буть,
Той швидко втратить добрий путь.

Не може при добрі той жить,
Хто хоче злу й добру служить.

Бо хтівши догодить обом,
Він швидко стане зла рабом.

І. Франко

ПІСНЯ І ПРАЦЯ

Пісне, моя ти сердегна дружино,
Серця відрадо в дні горя і сліз,
З хати вітця, як єдинеє віно,
К тобі любов і життя я приніс.

Тямлю як нині: малим ще хлопгиною
В мамині пісні заслухувавсь я:
Пісні ті стали красою єдиною
Бідного мого, тяжкого життя.

„Мамо, голубко! — було налягаю. —
Ще про Ганусю, Шумильця, Вінки!"
„Ні, синку, годі! Покіль я співаю,
Праця гекає моєї руки".

Мамо, голубко! Зарана в могилі
Праця й недуга зломили тебе,
Пісня ж твоя в невмираюгій силі
В мойому серці ясніє, живе.

Ох, і не раз тая пісня сумненька
В хвилях великих невгодин життя
Тихий привіт мені слала, мов ненька,
Сил додала до важкого пуття.

„Синку, кріпися! — мені ти твердила. —
Адже ж не паном родився ти гей!
Праця, що в гріб мене вгасно вложила,
Та лиш тебе доведе до людей".

Правда, матусю! Спасибі за раду!
Я її правди не раз досвідив.
Праця дала до життя мні принаду,
Ціль дала, щоб в манівцях не зблудив.

Праця ввела мене в тайники темні,
Відки пісень б'є гарівна нора,
Нею дива прояснилися земні,
Загадка нужди людської стара.

Пісня і праця — великі дві сили!
Їм я до скону бажаю служить:
Череп розбитий — як ляжу в могилі,
Ними лиш зможу й для правнуків жить!

14 іюля 1883 року.

І. Франко

НАЙМИТ

В устах тужливий спів, в руках чепіги плуга, —
Так бачу я його:
Нестаток, і тяжка робота, і натуга
Зорали зморшками чоло.
Душею він дитя, хоч голову схилив,
Немов дідусь слабий,
Бо від колиски він в недолі пережив
І в труді вік цілий.
Де плуг його пройде, залізо де розріє
Землі плідної пласт,
Там незабаром лан хвилясте жито вкриє,
Свій плід землиця дасть.
Чому ж він зрібною сорочкою окритий,
Чому сіряк, туга,
На нім, мов на старці, з пошарпаної свити?
Бо наймит він, слуга.
Слугою родиться, хоч вольним окричали
Багатирі його:
В нужді безвихідній, погорді і печали
Сам хилиться в ярмо.
Щоб жити, він життя, і волю власну, й силу
За хліба кусник продає,
Хоч не кормить той хліб, і стать його похилу
Не випрямить, і сил не додає.
Сумує німо він, з тужливим співом оре
Те поле, оре не собі,
А спів той — наче брат, що гонить з серця горе,
Змагатись не дає журбі.
А спів той — то роса, що в спеці підкріпляє
Напівзів'ялий цвіт:
А спів той — грім страшний, що ще лиш глухо грає,
Ще здалека гримить.
Та поки буря ще нагряне громовая,
Він хилиться, проводить в тузі дни
І зе́мельку святу, як матінку кохає,
Як матінку сини.
Байдуже те йому, що для добра чужого
Він піт кривавий ллє,
Байдуже те йому, що потом труду свого
Панам панування дає.
Коб лиш земля, котру його рука справляла,
Заро́дила оп'ять,
Коли з трудів його на других хоч спливала
Небесна благодать.

*

* *

Той наймит — наш народ, що поту ллє потоки
Над нивою чужою,
Все серцем молодий, думками все високий,
Хоч топтаний судьбою.

Своєї доленьки він довгі жде століття,
Та ще надармо жде:
Руїни перебув, татарські лихоліття
І панщини ярмо тверде.
Та в серці, хоч і як недолею прибитім,
Надія кращая живе, —
Так часто під скали тяжезної гранітом
Нора холодна б'є,
Лиш в казці золотій, мов привид сну чудовий,
Він багить доленьку свою
І тягне свій тягар, понурий і суворий.
Волочить день по дню.
В століттях нагніту його лиш рятувала
Любов до рідних нив:
Не раз дітей його тьма-тьменна погибала,
Та все він пережив.
З любвою тою він — мов велетень той давний,
Непоборимий син землі,
Що, хоч повалений, оп'ять міцний і славний,
Вставав у боротьбі.
Байдуже, для кого — співаючи, він оре
Плідний, широкий лан:
Байдуже, що він сам терпить нужду і горе,
А веселиться пан.

*

* *

Ори, ори й співай, ти, велетню, закутий
В недолі й тьми ярмо!
Пропаде пітьма й гніт, обпадуть з тебе пута,
І ярма всі ми порвемо!
Недаром ти в біді, пригноблений врагами,
Про силу духа все співав,
Недаром ти казок чарівними устами
Його побіду величав.
Він побідить, порве шкарлющі пересуду —
І вольний власний лан
Ти знов оратимеш — властивець сво́го труду,
І в власнім краю сам свій пан!

10 октяб. 1876 р.

М. БАРИЛЮК
АДВОКАТ і НОТАР
M. BARYLUK, LL.B.
2nd Floor **456 Main St.**
WINNIPEG 2, MAN.
Telephone 942-5151

Михайло Грушевський

ВЕЛИТЕНЬ УКРАЇНСЬКОЇ НАУКИ

(В 100-річчя з дня народження)

В дні 29-го вересня 1966 року українська громада у вільному світі відмічуватиме 100-річчя з дня народження велитня української науки, автора монументальної, багатотомної „Історії України-Руси", п'ятитомної „Історії Української Літератури" й великого числа цінних наукових праць та визначого українського громадського, політичного і державного діяча. Приєднуючись до тих, що вшановуватимуть память тієї великої української постаті, поміщуємо в цьогорічнім нашім Календарі-Альманаху його сильветку, користуючись матеріялом одного з близьких його співробітників д-ра Володимира Дорошенка.

Редакція.

МОЛОДІ РОКИ

Народився Михайло Сергійович Грушевський у Холмі в суботу 29-го вересня 1866 року. Його батьки походили з старих українських родів на Чигиринщині. Батько Сергій походив із старого козацько - священичого роду, а мати Глафира — із священичого роду Опок-Опоцкевичів.

В часі, коли народився Михайло, батько його Сергій Федорович був тоді вчителем у Холмській Духовній Семінарії. В 1869 році він перенісся на Кавказ до міста Владикавказу.

В сім'ї Грушевських панували українські традиції, і завдяки цьому, всі їх діти виховувалися на свідомих українців та стали щирими працівниками на українській національній ниві.

Середню освіту здобув Михайло Грушевський в місті Тифлісі, що є столичним містом Грузії. Вже в гімназії він познайомився не тільки з українським красним письменством, але й основно простудіював усі доступні йому праці з

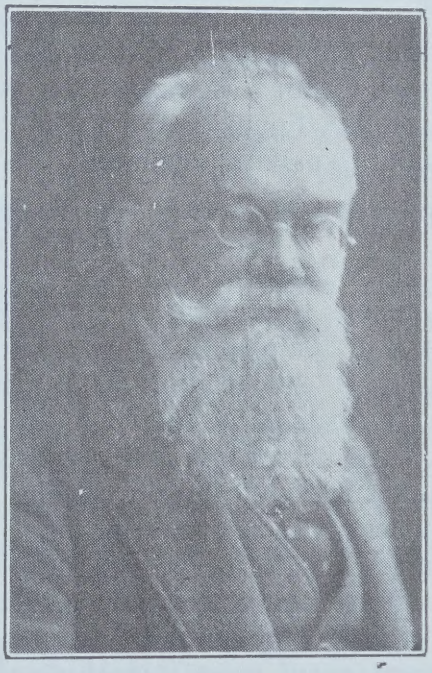

Проф. Михайло Грушевський.

ділянки українознавства, а передовсім з ділянки історії України.

Скінчивши блискуче гімназію, М. Грушевський вступив на історично - філологічний факультет Київського Університету. Тут молодий студент віддався з великим запалом студіям рідної історії під проводом визначного українсько-

го історика, професора Володимира Антоновича. Завдяки своїй пильності, хистові і знанню, він скоро став улюбленим учнем Антоновича.

Скінчивши з відзначенням університет, М. Грушевський незабаром здобув науковий ступінь магістра історії.

Саме в тому часі галицькі українці здобули катедру історії України на Львівському університеті і шукали для тієї катедри відповідного викладача. Вони запрошували проф. В. Антоновича, але той, покликуючись на свій похилий вік, порадив запросити на цю катедру його найкращого учня, Михайла Грушевського, що галицькі українці і вчинили.

ГРУШЕВСЬКИЙ В ГАЛИЧИНІ

М. Грушевський прийняв запрошення і прибув восени 1894 року до Львова та почав свої виклади на Львівському університеті. Ці виклади лягли в основу його великої Історії України-Руси. Написання тієї історії проф. М. Грушевський вважав за свою повинність, за діло свого життя.

Крім викладів на університеті, проф. Грушевський віддавав багато своєї праці історично-філологічній секції Наукового Товариства ім. Шевченка, а в 1895 році був обраний редактором „Записок НТШ", що були науковим органом того Товариства. В дні 21 листопада 1897 року Загальні Збори НТШ, оцінюючи наукові заслуги та енергію молодого професора, вибрали його на свого голову. На цьому становищі проф. М. Грушевський перебував аж до літа 1913 року, розбудовуючи НТШ в справжню Українську Академію Наук.

Цілих 20 років працював проф. М. Грушевський у Галичині, віддаючи їй усе своє знання, всі свої сили й енергію.

Проф. М. Грушевський не обмежувався лише до чисто наукової ділянки. Він займався теж широко-культурною і громадською ділянкою. Співпрацював в місцевій пресі, виголошував публичні доповіді, заснував в 1898 р. перший український, на европейську скалю закроєний літературний журнал, а саме відомий „Літературно - Науковий Вістник". Рік пізніше за його почином повстає у Львові „Українсько-Руська Видавнича Спілка", яка видатно спричинилася до пожвавлення українського видавничого руху.

ОДИНОКЕ УКРАЇНСЬКЕ
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ
У ВІННІПЕГУ
Обслуговуємо українців
в Манітобі від 1917 р.
ZAWIDOSKI
FUNERAL CHAPEL
Досвідчена й гідна обслуга.

ПАЧКИ В УКРАЇНУ
з оплаченим митом.
ПОВНА ГАРАНТІЯ
Найнижчі ціни тільки у
VEGA Overseas Parcel Service Ltd.
950 Main St., Winnipeg 4, Man.
Phone 582 4744

В тому часі М. Грушевський разом із гуртом поступових галицьких діячів, брав діяльну участь у заснуванні „Української Національ - Демократичної Партії" (1899 р.), що відограла важливу ролю в національно - політичному житті Галичини.

Скоро тільки настала змога вільнішого розвитку для українства в межах російської держави, після Першої російської революції в 1905 році, проф. Грушевський розгортає свою невсипущу діяльність і на Придніпрянщині.

Маючи на увазі широкі кола українського громадянства в Росії, видав проф. Грушевський в Петербурзі в 1904 році свій знаменитий „Нарис історії українського народу" в російській мові. Цей нарис видержав три видання — 1904, 1906 і 1913 рр. і є одним з найкращих коротких нарисів Історії України.

Від 1905 року проф. Грушевський бере щораз діяльнішу участь у культурно - науковому та громадсько-політичному житті Наддніпрянщини. За його участю і впливами організується тоді на Придніпрянщині Українська Демократична Партія, на взір галицької Національ - Демократичної Партії.

В 1907 році проф. Грушевський переніс до Києва „Літературно - Науковий Вістник", а так само друк деяких книжок „Української Видавничої Спілки".

Рівночасно він далі керує львівським „Науковим Товариством ім. Шевченка" й стежить за культурним і політичним життям Галичини, критично оцінюючи політику її провідників. Його статті на тему галицької політики поміщувані в „Літературно-Науковому Вістнику", вийшли в 1911 році окремою книжкою під заголовком „Наша Політика".

Перша світова війна захопила Грушевського з родиною в горах Карпатах в селі Криворівні, Косівського повіту, де він мав свою віллю і де звичайно перебував улітку на феріях. Йому грозила велика небезпека, бо поляки,

---

Леонардо Да Вінчі

МЕТЕЛИК І КАГАНЕЦЬ

Метелик облетів сади шовкові —
Шукав гарячої і вірної любові,
Бо як без неї вік веселий жить?
І полетів до каганця дружить:
— Дозволь, прекрасний брате,
Тебе поцілувати! —
Байдужий Каганець
Спалив краї крилець.
— Дивуюся, — сказав Метелик, — [на вроду:
Щоб врода отака гинила [шкоду?
Дозволь, прекрасний брате,
Ще раз поцілувати! —
Набравши лету, кругами, врозгін
*Метнув в огонь і... **згинув він.***

**
*

„Обходь незвідану принаду:
Замість любові, налетиш на зраду".

які його ненавиділи як „батька гайдамаків" могли його знищити своїми впливами у власть імущих, як російського підданого, а знову ж москалі після зайняття Криворівні могли його руками якогось підрядного старшини знищити як „батька мазепинців".

З тяжкого й небезпечного положення вирятував проф. Грушевського і його сімю „Союз Визволення України", що добився від австрійського генерального штабу вивезення його враз з родиною до Відня. Проф. Грушевський не був прихильником австронімецької орієнтації тодішніх галицьких політиків і деяких придніпрянських еміґрантів, тому рішився виїхати в Україну. Через Італію і Румунію він виїхав в листопаді 1914 року до Києва.

ДІЯЛЬНІСТЬ ПРОФ. ГРУШЕВСЬКОГО В УКРАЇНІ

Зараз після приїзду до Києва, військова російська влада його арештувала й посадила у відому київську тюрму, так звану Лукіянівку. Там він просидів кілька місяців в одиночці без книжок. Згодом його відправили на заслання, спершу до далекого Симбірська, а опісля до Казані. Врешті, завдяки заходам деяких поступових членів Російської Академії Наук, йому дозволено переїхати до Москви, де він маючи під руками архіви й бібліотеки міг зайнятись науковою працею, якої не покидав і на засланні.

Рівночасно з арештуванням Грушевського, яке мало місце в часі окупації Галичини російськими військами, російська поліція

WINNIPEG WHOLESALE GROCERY & CONFECTIONERY LTD.
128 James Ave. E.
Winnipeg 2, Man.
Telephone WH 2-5469
Fred Ingaldson
President and General Manager
Res. JU 2-7654

MELNYK BROS. LTD.
ELECTRICAL CONTRACTORS
* Industrial
* Commercial
* Residential
Wiring for Automatic
Heating Range Installations
589 1487
1151 FIFE ST., WINNIPEG 17
After Hours Call
586 1383 339 8464

STRELL'S PRESCRIPTION PHARMACY
ARLINGTON at BOYD
Phone JUustice 6-1152
WINNIPEG 14, MAN.
Скора обслуга. — Безплатна достава.
A. STRELL — Аптекар

Найкращий спосіб дістати купців на авта — це належно їх обслужити.
COMMUNITY CHEV-OLDS (1963) LTD.
1149 Main St., WINNIPEG
Відкрито для вашої вигоди до 2-ої год. ранку по півночі.
1149 Main St. Ph. JU 9-8341

Проф. М. Грушевський в гурті тодішніх українських вояків і громадських діячів при виході з церкви св. Софії.

Це дуже рідка знимка проф. Грушевського, яку знаходимо у французькому ілюстрованому журналі „Л'Ілістрасіон з 2 березня 1918 р.

зробила трус у його львівському домі на вулиці Понінського, що був положений в сусідстві до дому Івана Франка. В часі того трусу забрано деякі його рукописи й фотографії та архівні матеріяли.

З вибухом березневої революції в Росії в 1917 році, М. Грушевський повернувся до Києва, куди прибув в дні 27 березня. Від тоді він керував там українським визвольним рухом, стаючи на чолі заснованої в дні 17 березня Української Центральної Ради. Всі важніші події в Україні проходять від того часу при його найближчій участі.

Ще по сьогоднішний день кружляють розповсюднювані деякими середовищами казки про те, що Грушевський був нібито проти створення української армії. Це не відповідає правді. М. Грушевський добре розумів потребу власної української збройної сили. Він про це не лише говорив, але й писав у тодішній українській пресі та у збірці своїх статтей під заголовком „На порозі Нової України".

Оцінюючи діяльність М. Грушевського як голови Української Центральної Ради, не треба забувати, що ця Рада діяла надто короткий час і в умовах гострої боротьби з внутрішніми і зовнішніми ворогами не могла зорганізувати українську державу на всі сто відсотків, і то майже з нічого.

Тяжкі хвилини пережив Грушевський на переломі 1917 і 18 років, коли після перемоги большевицької революції в Росії, большевицька гидра починала підносити голову й в Україні і большевицькі ватаги почали з півночі наступати на Україну.

Під час наступу на Київ большевиків під командою царського генерала Муравйова, Грушев-

ський мало не згинув враз зі своєю сімєю. Большевики навмисне збомбардували будинок, в якому він мешкав і, тоді ледве врятувалися його дружина і донька серед пожежі дому, що валився. В часі тієї пожежі пропав цілий архів і бібліотека Грушевського з рідкими стародруками, збірки великої музейної вартости. Впали жертвою пожежі і всі матеріяли зібрані Грушевським до його Історії України-Руси.

При виїзді з Києва вночі з 8 на 9 лютого 1918 року перед зайняттям Києва ордами Муравйова, Грушевський тільки чудом залишився живим, коли його авто, в якому зіпсувалася гальма, гнало згори з повним розгоном.

Після відбиття Києва з рук большевиків в перших днях березня 1918 року проф. Грушевський вернувся до Києва й далі кермував працею Української Центральної Ради аж до її розгону німцями в дні 29 квітня 1918 року.

Варт відмітити, що коли молодий німецький офіцер, розганяючи на чолі відділу німецьких вояків депутатів Центральної Ради, гукнув по російськи: „руки ввєрх" то один тільки проф.- Грушевський не підніс рук.

Саме на тому останньому засіданні Центральної Ради вибрано М. Грушевського Президентом Української Народної Республіки, але йому вже не довелось кермувати нею в характері Президента.

В часі гетьманського режиму М. Грушевський зійшов був з політичної сцени й навіть жив на конспіративній квартирі на київ-

ПРИВІТ

від

FEDERAL GRAIN

LIMITED

809 Grain Exchange Building

WINNIPEG

CANADA

De Fehr's

OFFER

EVERYTHING FOR YOUR HOME

- Bedroom Suites
- Chesterfield Suites
- Dining Furniture
- Stereo-TV
- Appliances, etc.

COME AND SEE OUR LARGE DISPLAYS AND FRIENDLY STAFF

SEE WHY YOU'LL DO BETTER AT...

De Fehr's

C.A. DE FEHR & SONS

78 Princess St. WINNIPEG

10970-84 St. EDMONTON

238-1st Avenue North SASKATOON

ському передмісті Звіринець, побоюючись за своє життя.

Після повалення гетьмана й переходу влади в руки Директорії він не вернувся до активної політики. Він стояв за відновлення Української Центральної Ради.

ВИЇЗД НА ЕМІГРАЦІЮ

Перед наступом большевиків на Київ, проф. Грушевський виїхав з Києва до Камянця Подільського, але коли фронт почав наближуватись до того міста, він виїхав через Галичину на захід і на короткий час спинився був в Станиславові, тодішній столиці Західної Области Української Народної Республіки.

Із Станиславова проф. М. Грушевський виїхав через Будапешт до Відня. Зараз по приїзді до того міста він розгорнув живу діяльність. Брав участь у заснуванні Українського Вільного Університету. Заснував Український Соціологічний Інститут, де крім своїх праць видав низку праць своїх співробітників. Крім наукової праці займався теж і публіцистикою.

ПОВОРОТ НА УКРАЇНУ

Праця на еміґрації не вдоволяла проф. Грушевського й він повернувся в 1924 році на Україну, щоб могти в рямцях Української Академії Наук продовжувати свою наукову працю. Українське громадянство вітало його овацією при зустрічі в Харкові в 1924 році. Ця зустріч відбулась в університеті. З таким самим ентузіязмом вітала його українська інтелігенція в дні 3 жовтня 1926 року в Києві під час святкування його подвійного ювілею: 60-ліття з дня народження й 40-ліття наукової праці.

Працюючи в Академії Наук, проф. Грушевський розгорнув живу наукову й видавничу діяль-

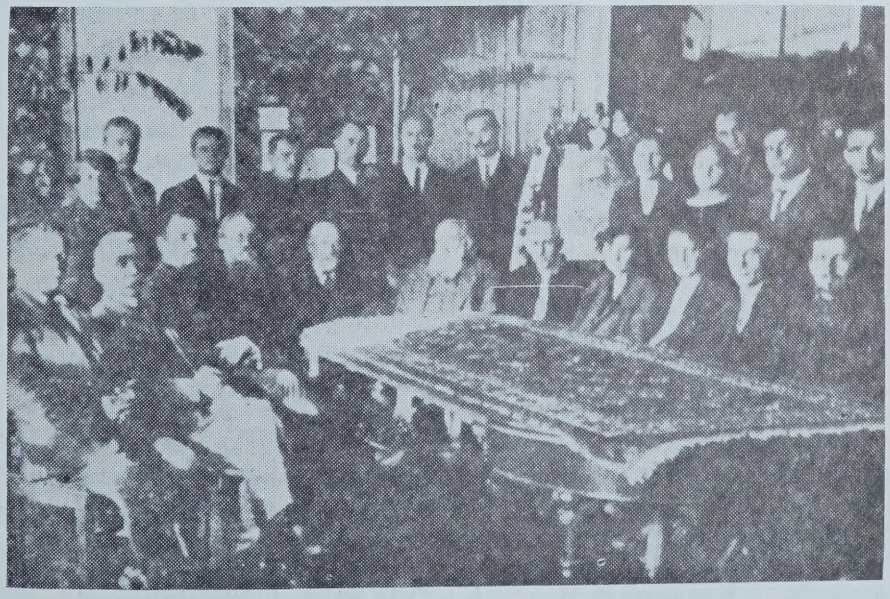

Ювілей академіка Михайла Грушевського влаштований Українською Академією Наук в Києві 3-го жовтня 1926 р. Акад. Грушевський з білою бородою сидить в центрі групи академіків і вчених, що його вшанували.

ність, хоч йому враз з родиною приходилось жити в злиденних умовинах.

Большевики ставили Грушевському умову, що він не буде втручатися в політику. Він цю умову прийняв, але не дав совєтському урядові жадних обіцянок на його користь крім однієї, що не виступатиме прилюдно проти совєтської влади. Одначе проф. Грушевський ніде й ніколи не виступав з будь-якою заявою про свою піддержку совєтського уряду й ладу, ні в словах ні на письмі, не зважаючи на спроби большевиків намовити його до цього.

НАГІНКА, ЗАСЛАННЯ Й СМЕРТЬ

В 1931 році большевицька преса почала нагінку на проф. Грушевського та його співробітників в Академії Наук, закидуючи їм антимарксистську методу, ворожу „єдино-науковій методі Маркса-Леніна".

В березні 1931 року Грушевський на наказ НКВД мусів враз з родиною виїхати до Москви на заслання. Там він враз з родиною жив у ще тяжчих матеріяльних умовинах, ніж в Києві. Крім того його постійно тягали на переслухання до НКВД.

В результаті всіх цих важких переживань і злиднів Грушевський захворів. В нього почали слабнути очі. Вкінці в половині жовтня 1934 року, його цілком знесиленого й хворого дозволено було вивезти на лікування на Кавказ до Кисловодська. Тут в санаторії раптом появився на його карку великий боляк так званий карбункул. Мимо прохання дружини проф. Грушевського, щоб операцію провів знайомий їй лікар, що тоді перебував в Кисловодську, цю операцію провів на швидку руку керівник хірургічного відділу д-р Хургін і після неї проф. Михайло Грушевський помер в дні 25 листопада 1934 року о годині 5-ій по полудні.

Після загадкової смерти проф. Грушевського, большевики, щоб затерти сліди за собою, відограли комедію з його похороном. Тіло покійного привезено до Києва й на державний кошт похоронено на Байковому кладовищі. Одначе НКВД пильно стежило за тим, щоб цей похорон не перетворився в українську національну маніфестацію. Незабаром після цього похорону Москва розпочала завзяту боротьбу з памяттю великого українського історика, що триває до нинішного дня. Твори М. Грушевського і його школи вилучено з продажу й бібліотек, а саме імя Грушевського як імя гетьмана Мазепи є для Москви нестерпне. Доля дружини проф. Грушевського Марії і його дочки, та близької помічниці в науковій праці Катерини, невідома.

Зладив **С. В.**

ОЩАДНО КРЕДИТОВА СПІЛКА КАРПАТІЯ
Ощадності
Позички
Маєток поверх $3,200,000.00
CARPATHIA CREDIT UNION SOCIETY LTD.
864 Main St. Winnipeg 4, Man.
Phones 586-1223
586-3864

СПИСОК МІСЦЕВОСТЕЙ РІДНОГО КРАЮ

(Продовження списка поміщеного в Календарі Альманахові з 1965 р.)

БУКОВИНА

В нашому Календарі-Альманахові з 1965 року, ми подали були кінцевий список останніх 28 повітів Галичини, Засяння і Лемківщини. Крім того подали ми були там коротенькі списки найважніших місцевостей Підляшшя і Холмщини.

Продовжуючи ці списки місцевостей Рідного Краю, подаємо в цьогорічному нашому Календарі-Альманахові список місцевостей Буковини.

Радимо читачам наших Календарів-Альманахів зберігати їх річники, щоб мати цілість матеріялів, що в них поміщені.

Коли б хтось з читачів наших Календарів-Альманахів мав які завваги чи пояснення до поданих нами списків місцевостей Буковини, просимо їх прислати на адресу „Українського Голосу".

Один з наших читачів прислав нам такі завваження до попереднього списку, що був поміщений в Календарі з 1965 р.:

Місцевість Лютовиська належить до повіту Турка; містечко Ніжанковичі належить до повіту Перемишль; село Бистре положене на терені повіту Турка; містечко Устрики Долішні — повіт Лісько; село Стрілки — повіт Турка; село Топільниця — повіт Турка; згадуючи повіт Турка, треба мати на увазі, що це Турка над Стрием, бо в Галичині є ще й друга Турка; місцевості Мшанець, Стрільбичі, Сушиця, Рикова й Спас положені на терені Старого Самбора.

Слід згадати місцевості в таких повітах: Стебник — повіт Лісько, Липовиця — повіт Перемишль; Стара Ропа, Нанчілка Велика, Нанчілка мала, Тиха — ці три місцевості, що граничать між собою, положені на терені повіту Старий Самбір; на терені того повіту положені ще такі місцевості як містечко Стара Сіль і село Созань. Слід теж мати на увазі, що за польських часів поліквідовано деякі повіти, що існували за австрійських часів. Між іншим був зліквідований повіт Старий Самбір, а його місцевості були поділені між такі повіти як Самбір і Турка. Наші списки ми виготовлювали на основі старих епархіяльних галицьких Шематизмів, маючи на увазі наших старих піонерів, що памятали той адміністративний поділ, а менше цікавились поділом за польських часів. Зрештою один і другий поділ сьогодні перекреслений совєтською адміністрацією, яка поділила західньо-українську територію на області і райони. Того нового поділу будемо придержуватись, подаючи список місцевостей Буковини й Закарпаття.

Ми подаємо тут список місцевостей лише північної частини Буковини, що заселена українцями й сьогодні входить в склад Української ССР. Перед совєтською окупацією ця територія була під адміні-

стративним оглядом поділена на такі повіти: Вашковецький, Вижницький, Заставницький, Кіцманський, Сторожинецький і Чернівецький.

По румунській стороні залишились повіти, що їх повітовими містами є: Ґура Ґумора, Кімполюнг, Радівці, Сучава і Серет.

На місце тих повітів, що відійшли до Румунії, совєтська адміністрація прилучила до Буковини, що має сьогодні назву Чернівецької області два пограничні райони з прилягаючої до Буковини української частини Басарабії, а саме Новоселецький і Хотинський райони.

Отож на місце колишніх 6 повітів українську частину Буковини, що має тепер назву Чернівецької області поділено на 14 районів, що мають такі назви:

Вашковецький, Вижницький, Герцаївський, Глибоцький, Заставнівський, Кельменецький, Кіцманський, Новоселицький, Путильський, Садгірський, Сокирянський, Сторожинецький, Хотинський, Чернівецький.

В чернівецькій області є 9 міст районного підпорядкування, а саме: Вашківці, Вижниця, Герца, Заставна, Кіцмань, Новоселиця, Садгора, Сторожинець і Хотин. Є в тій області 6 містечок, що в совєтському назовництві мають назву „селищ міського типу", а саме: Глибока, Кельменці, Кострижівка, Ленківці, Путила, Сокиряни.

А тепер приступаємо до списку місцевостей по районам в поазбучному порядку:

Вашковецький район

Вашківці (місто), Банилів, Брусниця, Верхні Станівці, Драчинці, Замостя, Карапчів, Коритне, Костинці, Нижні Станівці.

Вижницький район

Вижниця (місто), Берегомет, Виженка, Іспас, Луківці, Мигове, Мілієве, Підзахаричі, Розтоки, Черешенька, Чорногузи, Шепіт.

Герцаївський район

Герца (місто), Байраки, Велика Буда, Годинівка, Горбова, Лунка, Молниця, Тернавка, Турятка, Хряцька.

Глибоцький район

Глибова (містечко), Вехні Петрівці, Дубівка, Камянка, Карапчів, Корчівці,

Народні приповідки на кожний місяць

Січень: ... Січень січися, а ти до печі тулися.
Лютень: ... Питає лютий, чи ти добре взутий.
Март: ... Сухий марець — мокрий май, буде жито, немов гай.
Квітень: ... Квітень з водою, май з травою.
Травень: ... Холодний май — добрий урожай.
Червень: ... Не треба Бога дощу просити, прийде сам, як станеш косити.
Липень: ... В липні на дворі пусто, а на полі густо.
Серпень: ... У серпни серпи гріють, а води холодять.
Вересень: ... Холодний вересень, але ситий.
Жовтень: ... (Дівчата моляться:) „Свята Покровонько, накрий мені головоньку, яков таков онучов, най ся дівков не мучу".
Листопад: ... Коли на Козьми замерзає земля, буде тепла зима.
Грудень: ... Прийшов грудень — приніс студінь.

Купка, Михайлівка, Нижні Петрівці, Порубне, Просіка, Станівці, Старий Вовчинець, Черепківці.

Заставницький район

Заставна (місто), Кострижівка (містечко), Бабин, Баламутівка, Боянчук, Брідок, Василів, Вербівці, Веренчанка, Вікно, Горошівці, Добринівці, Доршівці, Звенячин, Кадубівці, Малий Кучурів, Онут, Погорілівка, Прилипче, Репужинці, Ржавинці, Самушин, Чорний Потік, Чуньків, Юрківці.

Кельменецький район

Кельменці (містечко), Бабин, Бузовиця, Бурдюг, Вартиківці, Вовчинець, Грубна, Грушівці, Дністрівка, Зелена, Іванівці, Козиряни, Комарів, Ленківці, Лівинці, Молодове, Мошанець, Нелипівці, Новоселиця, Перківці, Подвірівка, Росошани, Селище.

Кіцманський район

Кіцмань (місто), Берегомет, Борівці, Валява, Іванківці, Киселів, Кліводин, Лашківка, Лужани, Малятинці, Неполоківці, Новосілка, Оршівці, Ошихліби, Ставчани, Шипинці, Шишківці.

Новоселицький район

Новоселиця (місто), Ванчиківці, Динівці, Довжок, Драниця, Зелений Гай, Костичани, Котелеве, Мамалига, Маршинці, Несвоя, Подвірне, Рокитне, Стальнівці, Строїнці, Тарасівці, Форосна, Черленівка, Шипківці, Ярівка.

Путильський район

Путила (містечко), Дихтинець, Киселиці, Конятин, Плоска, Селятин, Сергії, Стебні, Усть-Путила, Шепіт, Яблуниця.

Садгірський район

Садгора (місто), Бояни, Васловівці, Горішні Шерівці, Магала, Рідківці, Слобода, Топорівці, Чорнівка, Шубранець.

Сокирянський район

Сокиряни (містечко, Білоусівка, Василівка, Вашківці, Вітрянка, Волошкове, Гніздівці, Коболчин, Ломачинці, Михалкове, Непоротове, Олексіївка, Романківці, Сербичани, Шебутинці.

Сторожинецький район

Сторожинець (місто), Банилів, Бобівці, Давидівка, Іжівці, Клинівка, Комарівці, Красноїльськ, Межиріччя, Нові Бросківці, Ропча, Старі Бросківці, Стара Жадова.

Хотинський район

Хотин (місто), Бочківці, Грозинці, Данківці, Дарабани, Каплівка, Клішківці, Круглик, Малинці, Недобоївці, Пашківці, Перебиківці, Пригородок, Рашків, Рукшин, Рухотин, Санківці, Ширівці.

Чернівецький район

Чернівці (місто), Великий Кочурів, Волока, Камяна, Коровія, Луковиця, Михальда, Молодія, Остриця, Снячів, Стрілецький Кут, Тарашани, Чагор.

Микола Пироженко

ВИШИВАНА СОРОЧКА

Виший моя кирпата,
Виший сорогку мені.
Так, щоб на ній Карпати
Видно було в далині.

Виший на всенькі груди
(Квітів позиг у гаю).
Так, щоб хороші люди
Багили душу мою.

А на отім шнурогку
Китицю-колос вгепи.
Вималюй на сорогці
Рідні мої степи.

Так, щоб і даль солов'їна,
Й дівгина біля села...
Так, щоб моя Україна
Вся коло серця була.

УСМІХНІМОСЬ

ПО ЧІМ ПІЗНАТИ СТАРЕ ПОДРУЖЖЯ

До вестибюлю одного готелю ввійшли молоді, які відбувають пошлюбну подорож.

— Любий, — сказала вона чоловікові, — я почуваю себе так незручно, всі на нас дивляться з цікавістю. Чи не можемо ми удавати з себе давно одружених людей?

— Звичайно можна, — відповів чоловік. — Неси валізку.

**
*

РОЗУМНЕ ПОЯСНЕННЯ

П'ятидесятирічний Верді розмовляв якось з одним молодим музикантом і, прощаючись, пояснив йому:

— Чим глибше Ви проникатимете в наше мистецтво, тим більшою повагою переймативетеся до майстрів минулого. Коли мені було стільки як Вам, для мене існувало лише: „Я". У двадцять п'ять я говорив: „Я і Моцарт".

У сорок: „Моцарт і я", а сьогодні я кажу зовсім спокійно: „Моцарт".

**
*

ДОБРИЙ СПІЛЬНИК

Двох жидів зачинають говорити на тему купецької спілки.

— Знаєш що, Розенкранц, заложім спілку. Ти даш гроші, а я дам досвід.

— А як будемо розраховуватись?

— А просто, за рік ти будеш мати досвід, а я гроші.

ПОРА ВСТАНОВИТИ НОВІ ЕЛЕКТРИЧНІ ПРОВОДИ... ПЛАТІТЬ ЗА ЦЕ РАТАМИ!

Чому чекати? Чому терпіти через вигоріння запобіжних пробок (фюзів)? Через брак електричних контактів? Повільне діяння електричних приладів? Слабе освітлення? Змініть це все — вставте нові електричні проводи тепер а за них платіть пізніше! Уживайте вигідний Фінансовий Плян Гайдро для плачення за перероблення дротових проводів, котрих вам потрібно. Не треба завдатку, можна виплачувати аж до трьох років, низький процент. Покличте свого електричного контрактора або зверніться за дальшими інформаціями.

WINNIPEG HYDRO

FIFTH FLOOR, CITY HALL, WINNIPEG 2 **TELEPHONE: 946-0235**

ПІШЛА КИЦЯ ПО ВОДИЦЮ

Широко відома була колись в Україні та мабуть ще сьогодні відома сантиментальна народна пісонька про бідну кицю, що пішла по воду й упала у криницю. Котик завваживши, що киця чомусь не приходить побіг її рятувати.

Видно, що пісонька була дуже популярна й люблена, бо є ще інша її версія, в якій говориться про те, що киця, пішовши по воду, застрягла дуже глибоко в болоті по певну частину тіла, але ця друга версія не надається до друку. Будемо отже держатись першої її версії, якої держався теж якийсь невідомий, але безперечно дуже талановитий поет й написав кілька пародій на тему тої пісоньки (пародія це глумливе наслідування твору, або теж уживання поважної форми для смішного змісту).

Отож той невідомий український поет вжив такої штучки, що каже ті пародії писати якомусь початкуючому підсовєтському поетові. Цей початківець ходить зі своїм віршем від редакції до редакції, але редактори радять йому переробити свого вірша. І от нещасний початківець переробляє свого вірша під смак редакторів, наслідуючи спосіб писання віршів таких визначних українських підсовєтських поетів, як Володимир Сосюра, Микола Бажан, Максим Рильський і Павло Тичина. Що з цього вийшло побачить читач, що прочитає ці пародії.

До речі, ці пародії є дуже тонкою, а враз з тим їдкою сатирою на совєтський устрій, який примушує поетів писати так як це потрібно для совєтського режиму. Це дуже виразно підкреслено в пародії, що над нею вміщено прізвище П. Тичини і в прозових закінченнях, що їх автор пародій додає до кожної з них.

Пародія невідомого автора має теж пародійний заголовок, а саме — „Страждання молодого Перевертера". Це пародія на заголовок відомого твору геніяльного німецького поета Йогана Вольфґанга Ґете під заголовком „Страждання молодого Вертера".

Пародії під заголовком „Страждання молодого Перевертера" були перший раз друковані в ульмівських „Українських Вістях", що їх редактором був І. П. Багряний. Редактор П. Волиняк, що їх згодом передрукував з відповідними коментарями в журналі „Нові Дні" з квітня 1957 р., подає, що пародії „Страждання молодого Перевертера" були друковані в ульмівських „Вістях", мабуть, в 1947 році. Ми подаємо їх за журналом „Нові Дні". — **Редакція.**

СТРАЖДАННЯ МОЛОДОГО ПЕРЕВЕРТЕРА

...І прийшов червонощокий початківець. Сором'язливо простяг редакторові вірша:

Пішла киця по водицю,
Та й упала у криницю,
Біжить котик рятувати,
Бідну кицю витягати.

— Не без таланту, — мовив редактор. — Не без таланту, проте — не Сосюра. І не Тичина, навіть не Бажан. Крім того, ми віршів узагалі не друкуємо. Віднесіть до „Ленінської Тюльки", там усякий мотлох друкують. Усе ж таки раджу переробити.

Початківець заплакав і... переробив свій першотвір під

ВОЛОДИМИРА СОСЮРУ:

Синій вечір, розхристаний вечір...
Як забуду я той вітерець?

Синя киця в керсетці на плечах
Йде по воду на синій Дінець.

І впадає, і тане, і тоне...
Тонко б'є полутонами крик.
Непорушно стоять терикони,
Як у той дев'ятнадцятий рік.

...Пригадай, як тонула, як лунко
Із-за копрів озвалась печаль,
Поки котик палким поцілунком
Уст дівочих порушив емаль.

Гуркотіли погоні і втечі...
Кицю, кицю, вишневий пожар!
...Лисичанський замріяний вечір,
Ешелони макіївських хмар.

**
*

Але на той час у „Тюльці" Сосюра вже „не звучав", і довелося молодикові поквапно перебазуватися на

МИКОЛУ БАЖАНА:

Рододендрони палеозойської ери,
Наче п'яні ляндскнехти, лягли горілиць.
Нюрнберзьких ночей блідоока химера,
Йде з дубовим цебром найгротескніша [з киць.
І занурює посуд у чорную воду,
І вода поглина полонянку й цебро,
А корсари п'ють ром і свистять на [негоду,
Почепивши кадаври купців за ребро.

Що ж? Нехай бубонять фаустичні [драбанти,
Димний вітер Европи — наслідця твое!
Кіт Ван-Коот в мережах брижах [Брабанту
Орифляму підносить і в поміч стає!

**
*

Обережний Микола Платонович, що редаґував кілька дванадцяток різних видань, прочитав цього вірша у числі інших матеріялів, надісланих йому на перегляд з редакції содідного місячника „Московський Київ", що виходив у Харкові. Прочитавши, потер лисину і сказав:

— Я не писав цього вірша, але міг би написати, а тому не піде.

Тим то вірш був ще раз творчо переусвідомлений під

МАКСИМА РИЛЬСЬКОГО:

СОНЕТ

Гудуть в левадах бронзові джмелі
І тепло дихає достигла полуниця.
Поважний грак гуляє по ріллі,
А під горою йде по воду киця.

Колише стегнами. Її ряба спідниця
Підтикана. Схилившись до землі,
Вона відром зачерпує з криниці
І раптом падає, зника в холодній млі.

Товаришу Хрущов! Повели мерщій,
Щоб появився легконогий котик,
Мудрець і пасічник, поет і книгочій!

Вона спливає з дна анабіотик.
Врятована! І мружить зір з-під вій
На грона слив, на вікна бібліотек.

**
*

Усе було б гаразд, якби не те, що Максим Тадейович саме на той час зазнав „проробки" за те, що його власна творчість переклика-

Ви можете полягати на ЯКОСТІ обслузі і продуктах, що походять від

MANITOBA POOL ELEVATORS

ФАРМЕР В БИЗНЕСІ

лася з деякими прогнилими теорійками імперіялістичного Заходу. Через те редакція „Отечественного Блок-ноту" не прийняла вірша, що пахнув підгорілим низькопоклонством. Лишилася одна надія, єдина цитаделя —

ПАВЛО ТИЧИНА:

Ізгинь, панів амбіціє!
У нас радянська киця є!
Ви хтіли б по смолоскипу
Під стріху до колгоспику,
Ба ні! Бо киця з відрами
Скінчить із вами, з гідрами!
Комсоржниця,
безбожниця,
Основ нових
положниця,
пере —
пере —
можниця!
А з того що, що падає!
Дурна та ескапада є!
Дурна панів екзотика.
Ми —
шлем
Ве-Ка-Пе-Котика!
Простягне котик
хвістика, —
Де ж ворогів софістика,
анти-комуністика?
Покінчимо з фашистами,
Ек —
зи —
стен —
ціо —
налістами,
націоналістами!
З лахматими, з политими
безрід-космополітами.
Та гей же, з вами, з Юдами
Конфузитись не будемо, —
Усіх розгозенпудимо ! ! !

**
*

Само собою розуміється, що в новому варіянті поезія була надрукована і мала не абиякий успіх. Указувалося на „творчу учобу в корифеїв", на здорову, чисто народню строфіку, до якої юний поет, очевидно, „жадібно припадав своїм творчим корінням", а через два дні щасливий автор одержав запрошення на неофіційну службу в одній державній установі, що відала щастям громадян соняшної України.

У наслідок цього всього початківець відчув спазми сумління і, не бувши загартованим більшовиком, піддався роз'їдаючим впливам дрібнобуржуазних пережитків. Він збирався повіситись, але замінив собі повішення на довічне перебування в трудовому таборі радянської літератури.

ГЕНІЯЛЬНІ ДИВАКИ

Композитор Брамс дуже любив, навіть без потреби, чистити своє взуття. Він твердив, що саме в цей час він створює найкращі мельодії.

**
*

Ґете мав звичку працювати в герметично зачиненому приміщенні, без найменшого доступу свіжого повітря.

**
*

Александер Дюма часто переривав роботу чергового роману, щоб записати хоча пару рядків до своєї книги... кулінарної.

**
*

Чарлз Діккенс кожні п'ятдесят рядків написаного ним тексту запивав ковтком гарячої води.

**
*

Байрон, сідаючи до столу, роздивлявся довкола, чи не стоїть часом денебудь сіль, яка чомусь доводила його до крайнього ступеня роздратування.

**
*

Вольтер зовсім не міг працювати, якщо в домі не було кави. За день він випивав іноді до 50 чашок кави.

**
*

Бальзак, на доказ своєї поваги, знімав капелюха, коли говорив... про себе.

Марія Білодідова

З творчости початківців

УСЕ МИНУЛО, МОВ У СНІ

„Послухай, Хомо, схаменись!
До чого ми вже дожились —
І зглянься — батько ж ти! — на діти,
Облиш щодня горілку пити!
Надворі люта вже зима,
А в нас — поліця дров нема,
Нема що їсти, — ти ж хустину
Несеш пропить в лиху годину . . .”

Хома ж собі — мов не до нього:
Взяв шапку в руки і ні слова
Не мовивши, пішов геть з хати.
Лишилась в тузі з дітьми мати.
Поїсти дітям щось дала
І серед хати всім послала
Та спать тихенько всіх уклала.

Сама ж на лаві прилягла.
Але щось довго все не спалось —
Минулі дні їй пригадались —
Дівочі дні, пора кохання,
Безжурних днів і дівування.
— — — — — — — —
В очах стоїть вишневий сад,
Ставок, струнких тополів ряд,
В садку хатина. Тут вона
У щасті юних літ жила.
І спогад далі все снується —
Вже біля неї Хома в'ється . . .
Це так яскраво їй встає —
Немов не сон, а дійсність є.

Дівчата, хлопці, вечерниці —
Хома між ними кращий всіх!
І на подвір'ї, і в світлиці
Музики, танці, жарти, сміх.
А там — весілля відгуляли.
Лиш мати плакала чогось . . .
Мене в село Хоми забрали —
І все покинуть довелось.
Я не журилась — бож я з ним,
З коханим соколом моїм!

ПОРАДИ ДЛЯ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я

ПРИ ЗАТЯЖНИХ ЗАПОРАХ

Їсти багато овочів, черствого разового хліба, мучних страв, каш, меду, цукру. Обмежити споживання м'яса, яєць, жиру, шоколяди. Рано, пів години перед сніданком випити склянку теплої води або чашку овочевого, помідорового, моркв'яного, або з квашеної капусти соку. Добре вживати сушених сливок: 10—14 сушених сливок залити холодною перевареною водою, мочити протягом 6—8 годин (одну ніч) і з'їсти сливки та випити цю воду, в якій були мочені ці сливки. Бажаний рух на свіжому повітрі, та руханка для умових працівників.

***

ПОНОСИ (БІГУНКА)

Найшвидше затримується звичайний понос гірким чаєм, киселем із чорних ягід, червоним вином, чаєм з ромашкою або м'ятою, а дещо пізніше кашками, білим черствим хлібом. При заразному поносі краще зразу взяти проносне тобто рицинову олію, покласти на живіт теплий компрес.

***

КУРІННЯ ЦИГАРОК

Куріння діє шкідливо подвійно: поперше, через нікотин, 2. через ракотворчі речовини.

Від нікотину робиться звуження кровоносних судин ніг, звироджується серцевий м'яз, виникає грудна жаба, появляється надмірне тиснення крови, надкислота шлунка, катар горла, збільшена чутливість, безсоння, нікотинне недобачення, у вагітних передчасне скорочення матки.

Від ракотворчих речовин — рак та бронхіт.

***

ПИТТЯ АЛЬКОГОЛЮ

Алькоголь пошкоджує живий білок, а головно нервової системи. Спричиняється до запалення нервів, шлунка, хвороби серця, щезнення м'язової сили, звироднінння зорових нервів, психічних недуг. У п'ющої людини зникають шляхотні прагнення, появляється еґоїзм, розхитується мораль, появляються примітивні інстинкти, мінливість настроїв, заздрість, наступає втрата пам'яті, починається статеве безсилля, маячіння, тощо.

***

Та . . . лихо ждало мене в чарці:
В кохання вирі, в лихоманці
Не прочувала лиха я,
Що мій Хома надмір гуля.
Аж потім я вже схаменулась,
Як було пізно. І не зчулась,
Як зникли щастя мого дні —
Все проминуло, мов у сні.

ЧУДОВІ ЦІДИЛКА ТІЛА

Нирки — це чудові цідилка нашого тіла. Крізь них постійно проціджується кров. Коли б нирки постійно не віддалювали непотріби з крови, то в крові призбиралось би так багато отруйних непотрібів, що людина від них могла б затруїтись й загинути. Та нирки не лише відціджують з крові непотріби, але є вони й регулятори, скільки в тілі повинно бути води й деяких хемікалів, щоб воно здорове було. Коли людина щоденно п'є соки з садовини або городини, то улегшує працю ниркам, бо вітаміни, що знаходяться в таких соках помагають у праці ниркам.

**
*

ПИТТЯ КАВИ

Надмірне вживання правдивої кави з огляду на великий вміст кофеїну в каві, викликає неспокій, биття серця, розлад травлення (печінка). Не можна пити кави при слабім шлунку та хворобі дванадцятипалої кишки.

**
*

НЕСТРАВНІСТЬ

Появляється найчастіше від відсутности руху, надмірного споживання жирів, фізичної втоми нерегулярного приймання страв, гострих страв, великої кількости цукру, від алькоголю, роздратованости, від випитої холодної води.

**
*

НАЙНОВІШЕ І НАЙМОДЕРНІШЕ
ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ В ЕДМОНТОНІ

Покірне зрозуміння, симпатії і сумлінна услуга — оце головні мотиви нашої професійної услуги. Можете бути певні, що всі деталі будуть поладнані з професійним умінням і ненастирливою ввічливістю, коли ми виконуємо свої обов'язки під час церемоній. Без уваги на годину, віддаль ми завжди до ваших послуг.

SOUTH SIDE MEMORIAL CHAPEL LTD.

ПОХОРОННІ УПРАВИТЕЛІ

Український представник, В. ЯДЛОВСЬКИЙ

8310 - 104 Street **Edmonton, Alta.** **Phone GE 3-8733**

———x———

Agents :

NISKU: ALFRED LECHELT
Phone: 446-2468

NEW SAREPTA: ALFRED SCHLENDER
Phone 92413

THORSBY: TONY LEFSRUD
Phone 36

CALMAR: ANDREW KLEIN
Phone 445-3404

HAY LAKES: HENRY ZUCHT
Phone 354

ПИТТЯ ЧАЮ

Для дорослих не шкідливе, для дітей шкідливе — збуджує нервово та погіршує гостроту зору.

**
*

ШАНУЙМО СВОЇ ОЧІ

Найбільше випадків з очима трапляється по фабриках і варстатах, а їх можна уникнути, коли робітники заховують відповідні приписи безпеки. Часто вистачить носити охоронні окуляри, щоб урятувати очі від ушкодження. Особливо небезпечне є попечення розтопленим металем. Ушкодження, спричинені лугом бувають гірші ніж від квасів. Негашене вапно може часто викликати сліпоту і в таких випадках потрібно негайно вимити очі чистою водою і повести пацієнта до лікаря.

**
*

Багато занедужань очей, які раніш майже завжди вели до сліпоти, можна сьогодні вилікувати при помочі відповідних хірургічних засобів. До них можна зачислити відділення сітківки, яке появляється тим, що хворий бачить нагле світло, або темні плями перед очима, нарости внутрі ока, які найчастіше трапляються у маленьких дітей, ушкодження очей, і ушкодження рогівки наслідком запалення, або попечення, яке часто лікують при допомозі перещеплення рогівки зі здорового ока.

**
*

ЩОРАЗ БІЛЬШЕ СЛІПЦІВ

Під цю пору є на землі біля 10 мільйонів сліпців, в цьому 650.000 дітей. Значить, на кожних 100.000 людей припадає 3 сліпих. Але кількість сліпців розложена по країнах нерівномірно. Вона росте разом з розвоєм індустріялізації. Німеччина нараховує 30.000 сліпців, осліплених із природних причин і 7.000 осліплених в наслідок війни, тобто 7,4 на 10.000 населення (в 1929 році було 5,3 на 10.000). Англія має тепер 10 сліпих на 10.000, а США 20 сліпих на ту саму кількість. В цих двох країнах число сліпців подвоїлось, порівняючи із 1929 роком.

**
*

СПОЖИВЧА ВАРТІСТЬ МОЛОКА

Склад молока:

Першим головним складником молока є товщ.

Звуть його сметаною, а з неї виробляють масло, якого не можна заступити жодним іншим товщем у прохарчуванню.

Модерний і гарно уряджений
РЕСТОРАН І ДАЙНІНҐ ЛАВНДЖ

КАРПАТІЯ

10266 - 97 Стріт Едмонтон, Алта
Тел. GA 4-1213

поручає своїм Шановним Гостям великий вибір канадських та европейських страв та різнородних напитків. Винаймаємо наш ресторан на весілля, ювілейні прийняття та інші гостини.

Доставляємо готові страви та даємо обслугу на бенкети, весільні гостини та різні прийняття.

УПРАВА РЕСТОРАНУ „КАРПАТІЯ".

Д-р Петро Г. Козяк

EYE SPECIALIST

СПЕЦІЯЛІСТ ВІД ОЧЕЙ

P. H. KOZIAK, M.D.

709 Tegler Bldg., EDMONTON

Тел. офісу: 422-8815
дому 434-1092

Другим складником молока є білковини казеїн. З білковин виготовляють різні роди сира, яких нараховують около 88 родів. Це залежить від географічного положення, — клімату, пори року, атмосферичних опадів, терену-грунту: рівнина, гори, степи і т. д.

Третім складником молока є молочний цукор. Його склад солодкости виносить 3:1.

Він надає солодкого смаку молокові, та є важним складником при будові і рості молодих організмів, як людей так і звірят.

Четвертим складником молока є так званий попіл, що має в собі мінеральні солі.

Цей попіл складається із 9 родів різних речовин: фосфор, вапняк і т. д., а всі вони є необхідні при розвою молодого організму, а зокрема кости, нервової системи і ін.

Послідним складником молока є вода. Її відсоток є 8.1. В складі молока є ще вітаміни А, Б, Ц, Д. Ці вітаміни є неначе ліком, що запобігають деяким хворобам, головно в немовлят.

Вітаміни А, Б, постачають очі, зір, вуха-слух і серце в певну субстанцію, при помочі якої ці органи виконують свої функції.

Група вітамінів С, Д, охороняють людину проти таких хвороб, як рахітизм і бері-бері, відомої також під назвою російсько-сибірської епідемії.

Крім вище наведених складників, є ще в молоці так звані екзими, рід грибків-дріжджей, при помочі яких викривається висоту відсотків кислоти в солодкому моло-

STERLING MEMORIALS LTD.

3619-118 Ave. Edmonton, Alta.
Phone 474-1311
Branches — Lloydminster,
St. Paul, Beverly, Edmonton

Виробляємо нагробні памятники з шведського ґраніту й італійського мармуру. Виконуємо замовлення поштою і висилаємо памятники де би не було в Канаді прямо до ваших дверей. Памятники проєктуємо й ґравіруємо написи. Ціни від $79.00 вгору. Оплачуємо пересилку до ваших дверей. На зимових замовленнях — велика знижка. Замовляйте тепер і щадіть. Одиноке українське виробництво памятників в Західній Канаді.

Пишіть за безплатним цінником.

Управитель **Петро Кокольський.**

ці. Попри це все, ще треба згадати про молочну сироватку, що є дуже важливим складником при заготівлі деяких ліків.

При цім можемо згадати, що молоко є незаступиме в споживанню, і старих і молодих людей. Найбільша сила молока є тоді, коли корови виходять на пасовиська і перебувають там довшу частину доби. Найкращий є полудневий подій.

**
*

ЯК ВИ СПИТЕ?

Жадні інші недомагання не є так поширені, як недостатній чи неправильний сон. Це дуже докучливе для людини. Існує три роди хоробливого сну: задовгий сон, закороткий сон і сон часто перериваний.

**
*

Причин безсонниці є багато, але найбільш поширеною причиною є погане ліжко. Не шкодуйте грошей, щоб цю причину усунути.

Інші причини це: надто велике змучення, хвороби хребетного стовпа, невральгія, захворіння органів травлення, тощо... Може бути теж нервозність і страх перед безсонницею.

Отже треба створити собі добрі умовини доброго сну: добре ліжко, добре провітрена кімната, спокій, погашене світло, легке накриття, невисока температура. Добре є випити перед сном горнятко чоколяди чи теплого молока. Не курити ввечір забагато.

Самі себе збагніть і усуньте причину безсонниці, або просіть допомоги лікаря.

**
*

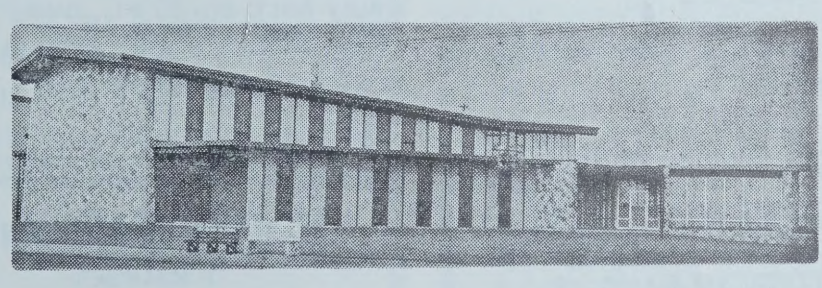

Одиноке УКРАЇНСЬКЕ ПОХОРОННЕ ЗАВЕДЕННЯ в АЛБЕРТІ

В годину смутку по втраті особи в родині, приятеля чи знайомого — удавайтеся за совісною і ввічливою обслугою в похороненні, бальзамуванні й в закупленні домовини та нагробних хрестів з міста чи фарми до:

PARK MEMORIAL FUNERAL DIRECTORS

9709-111 Ave., Phones GA 2-2331, GA 4-1633, Edmonton, Alta.

Філії в таких містах Алберти:

Vegreville, Ph. 2011; Lamont, Ph. 53; Vilna, Ph. 13; Smoky Lake, Ph. 16; Myrnam, Ph. 37 or 51; Mayerthorpe; Wildwood

В. М. Смолик, управитель

ЯК ВИГЛЯДАЄ СМЕРТЬ

Різні народи, як показують старі писані і мальовані твори, уявляли собі смерть у різнім вигляді.

Греки в стародавних часах до Христа думали, що смерть — то сестра богині сну. Вона виглядала, як гарна, але сумна жінка.

У слов'янських і германських народів устійнився був погляд, що смерть має вигляд страшного людського кістяка з косою.

Одні уявляли собі смерть, як таку страшну жінку, інші як чоловіка-косаря, який весь час своєю косою косить людські душі. Так уявляли собі смерть також стародавні українці і ця віра затрималася декуди й до тепер. Т. Шевченко змалював такого ж „косаря" у своїй поезії під наг. „Косар" в 1847 р.

„Понад полем іде,
Не покоси кладе,
Не покоси кладе — гори:
Стогне земля, стогне море,
Стогне та гуде.
Косаря уночі
Зустрічають сичі:
Тне косар, не спочиває,
Ні на кого не вважає.
Хоч і не проси..."

Лікарські досліди потверджують стародавну грецьку віру про смерть остільки, що момент смерти нічим не різниться від моменту, коли людина починає спати твердим сном. Це враження передали люди, які попали були в смертельний летарг, а потім за кілька днів були збуджені знову до життя.

Коли говоримо про смерть, то вона має свою вагу. Людина, яка важить забагато, напружує понад міру своє серце і вмирає передчасно. Досліди над смертністю людей показали, що середньо люди вмирають на четвертину частіше, якщо їхня вага є 15 кг. вища понад їхню норму. Люди, що мають вищу вагу до 25 кг., вмирають частіше майже в дві третини. Прошу контролювати свою вагу!

D. MELNYK, M. D.
Physician & Surgeon
PHONES :
Office 424-2323
Res. 488-6169
If no answer call 488 8181
216 Northgate Bldg.
10049 Jasper Ave.
Edmonton, Alta.

Д-р Г. Стефаник,
F.R.C.P.(C)
Лікар — спеціяліст внутрішньої медицини і кормової системи.
728 Professional Bldg.
10830 Jasper Ave.
Of.: 422-2745; Res.: 484-3821
EDMONTON, ALTA.

OLEKSHY & PIDRUCHNEY
BARRISTERS, SOLICITORS & NOTARIES
10826-75 Ave. **Edmonton, Alberta** **Phone: 433-1448**
Також ведуть канцелярію в Thorsby, Alta.

ВСЯЧИНА

РЕНТҐЕНОВІ ПРОМІННЯ

Кожному, що йому приходилось лікувати якусь поважнішу недугу відомо, яку поважну ролю в прослідженні тієї недуги відограли так звані рентґенові промені (екс-рей), зглядно знимки зроблені при допомозі тих промінів з відповідних частин нашого організму. Одначе дотеперішні рентґенівські чорно-білі знимки не могли дати лікареві повної картини.

Після довготривалих праць американському винахідникові пощастило знайти спосіб виготовлення кольорових знимок, які ще більше удосконалять працю лікарів.

ВЕЛИТЕНСЬКІ БДЖОЛИ

В Індії живуть велитенські бджоли. Рій тих бджіл будує один величезний стільник на стіні скали або на галузі дерева. Ці бджоли-великани дуже працьовиті. Вони починають свою роботу вчасним ранком і закінчують пізно ввечорі. Однак спроби освоїти ці бджоли не дали бажаних наслідків. Вони дуже люті, а їх ужалення дуже болючі, а в деяких випадках спричинюють навіть смерть. Розсерджені бджоли переслідують свою жертву дуже настирливо і не залишають її навіть тоді, як вона кинеться у воду.

ЗАТОПЛЕНІ КОНТИНЕНТИ

Багато з нас напевно чули про так звану Атлянтиду — великий острів, а може навіть континент, який правдоподібно мав існувати на Атлянтійському океані і поринув під воду внаслідок катастрофічного землетрусу.

Одначе мало хто знає, що під воду поринули величезні простори континенту на Індійському океані та в Арктичному басейні.

Вчені океанографи відкрили

P. J. LAZAROWICH, Q.C.
BARRISTER, SOLICITOR, NOTARY PUBLIC
916 McLeod Building
Phones:
Office 422-5466
Res. 433-3653
EDMONTON, ALTA.

YANDA, GREGORY & SNAYCHUK
BARRISTERS, SOLICITORS & NOTARIES
307 Royal Trust Bldg.,
EDMONTON, ALTA.

DECORE and DECORE
Адвокати
Phone 424-0021
902 McLeod Building, Edmonton, Alberta

останніми часами цілий гірський хребет на дні арктичного моря. Друга група вчених океанографів відкрила інший підводний гірський хребет, що простягається від так званої Північної Землі до північно-східних берегів Ґренляндії. Найновіші дослідження показують, що цей хребет у геологічно недавній епосі піднімався над морським рівнем і загороджував доступ теплим водам до центрального Арктичного басейну. Цей хребет, довжиною близько 1,500 кілометрів (кілометер менший від канадійської милі) за обчисленнями вчених сховався під воду щойно 9,000 років тому.

АКУСТИЧНЕ СТРАХОВИЩЕ

До недавнього часу, шпаки були справжнім лихом для мешканців великого німецького міста, що називається Франкфурт над Майном. Щороку величезні громади тих птахів знищували до 80% врожаю вишень. Крім того вони здіймали страшенний галас. Та ось проти птахів застосували їхній власний голос.

На магнітофонну плівку записали остерігаючий окрик шпака. На дахах будівель встановили голосники, і ввечорі, коли шпаки прилетіли на ночівлю, з голосників пролунав остерігаючий шпачений крик. Наслідок був разючий. Протягом кількох хвилин на вулицях і в садах не залишилося жадного шпака.

АВТА В 1980 РОЦІ

Спеціялісти від продукції авт кажуть, що в 1980 році в загально-

НАША НОВА АДРЕСА

UKRAINIAN BOOK STORE

P.O. Box 2414 10205-97th St.

Edmonton **Alberta**

Д-р І. Смульський

ЛІКАР, ХІРУРГ і АКУШЕР

303 Professional Bldg.,
10830 Jasper Avenue

Edmonton, Alta.

Phone Office: 424-1814
Res.: 488-7441

Dr. N. D. HOLUBITSKY

Лікар і Оператор

207 Union Building

10023—102nd Ave.

EDMONTON, ALBERTA

BASSIE, KEMPO, SHEWCHUK & KRUGER

АДВОКАТИ й ПОВНОВЛАСНИКИ
Wentworth Bldg.

10209-97 St. **Edmonton, Alta.** **Phone 424-7152**

му автомашини будуть подібні до сьогоднішних. Одначе дослідники з американського Корнельського університету кажуть, що в 1980 році водії авт будуть користуватись набагато більшим комфортом і безпекою, ніж сьогодні. Ото ж в першу чергу електронна система орієнтації подасть тривогу, зразу ж як машина переступить так звану шосейну вісь, а годинник - будильник автоматично збудить заспаного водія. Крім цього електромагнічна система зберігатиме постійно мінімальну віддаль між даною машиною і машиною, яка їде попереду, уникаючи, таким чином, зіткнення.

ІОНОМІКРОСКОП

На недавній виставі, що була організована в західно - німецькому місті Франкфурті над Майном, одна японська фірма представила електронний мікроскоп невеликого розміру. Цей мікрвоскоп функціонує завдяки простому включенню до енергетичної сітки.

З допомогою цього мікроскопу предмети побільшуються від 4,000 до 30,000 разів. На тій же виставці був представлений так званий іономікроскоп, який побільшує в 2 мільйони разів, отже дає навіть змогу побачити атом.

НА ГЛИБИНІ ТРЬОХ МИЛЬ

Американська фірма „Ренальд Інтернешонел ІНК" побудувала підводний науково-дослідний човен, якому дано назву „Алюмінот". Цей човен занурюється на глибину понад 3 милі. Він майже цілком зроблений з алюмінію. Його дов-

Wescab LTD

SCHOOL FURNITURE DIVISION
CHURCH FURNITURE
BANQUET TABLES
& STACKING CHAIRS

Меблі для шкіл, церков і заль.

ІВАН СУЛИМА
президент
8910-125 Ave.
Edmonton, Alberta
Phone 474-6461

715-42 St.
Saskatoon, Sask.

ACADEMY PHOTO STUDIO
JERRY and SUNNY PRYMA
10876 - 97th Street
EDMONTON, ALBERTA
Res. 422-8040 Bus. 424-1212

Д-р В. А. Шандро
Оператор, спеціяліст ниркових недуг та залози (Простейт ґленд), що регулює моч
Член Королівської Комісії Хірургів
Тел. офісу: 488-9797
дому: 439-2408
116 St. & 100 Ave.
214 Le Marchand Bldg.
EDMONTON, ALTA

жина становить понад 15 ярдів, а ширина близько 3 ярди. Одночасно зможе на тому підводному човні перебувати троє людей. Човен буде обладнаний фотографічними і телевізійними камерами та пристроями для взяття проб з дна моря та для лову тварин, що живуть у такій глибині, як теж світловими установками.

Спеціяльний пропелєр вможливлюватиме човнові занурюватися, підніматись вгору і триматися на потрібній глибині. Здвоєні шруби керування розвиватимуть швидкість понад 4 милі на годину. „Алюмінот" могтиме бути під водою протягом 72 годин.

ЯК ДАЛЕКО ВІД ЗЕМЛІ ДО СОНЦЯ

Відстань від Землі до Сонця становить майже 150 мільйонів кілометрів (1 кілометр, це 0.62 милі). Щоб ясніше уявити собі цю відстань наведемо кілька порівнань. Отож пішоход, якби кожного дня проходив 30 кілометрів, то йшов би до Сонця 14 тисяч років. Поїзд, який йшов би без зупинок із швидкістю 100 кілометрів на годину, досяг би Сонця за 170 років. Літак, який летів би зі швидкістю 1,000 кілометрів на годину, досяг би Сонця за 17 років.

КОЛИ ЛЮДИ ПОЧАЛИ ПИТИ КАВУ І ЧАЙ

Сьогодні кава і чай належать до дуже популярних напитків. Проте були часи, коли люди боялися вживати чай або каву, вважаючи, що вони отруйні.

На прикінці XVII століття один паризький лікар звернувся до властей з проханням, щоб йому дозволили випробувати силу отрути цих напоїв на злочинцях, що були засуджені на смерть.

Йому дали таку можливість. І от засудженцям почали давати кожного дня по три склянки чаю і кави. Ця, ніби, отрута так сподобалась вязням, що вони пили її

TIP TOP TAILORS LTD.
50 Durham St. S.
SUDBURY — ONTARIO
Управитель — **Петро Заставний**
Телефон 675 8062

Сердечний привіт
JACKSON & BARNARD
FUNERAL HOME
233 Larch Street,
SUDBURY, ONT.

SUDBURY MEMORIAL WORKS
NEAR PARKLAWN CEMETERY
453 Arnley St., Sudbury, Ontario
Telephone: 673-1846
N. G. RUFF P. C. RUFF R. G. RUFF

з великою насолодою і... хвалили лікаря, що дав їм змогу ласуватись в останні дні життя цими смачними напоями.

Від того часу і чай і каву почали вживати, як звичайні напої без шкоди для здоровя, більш відважні парижани, а згодом і вся Европа.

ПОЛЮВАННЯ ЗА ДОПОМОГОЮ ФОТОАПАРАТА

Мисливці знають, як трудно часом вполювати осторожного звіра, бо здалеку його не можна досягти. Ще трудніше зробити знимку зі звіра з далекої віддалі, а любителів таких знимок з приводи є дуже багато. Отож ця справа тепер вже розвязана. Японським винахідникам вдалося змайструвати такий фотообєктив, що схоплює на плівку звіра навіть з віддалі 5 кілометрів (кілометер це 0.62 милі). На такій віддалі, тим фотообєктивом можна сфотографувати навіть обличчя людини.

СКІЛЬКИ МОВ У СВІТІ

Вчені не знайшли ще точної відповіді на питання, скільки властиво є мов на світі. За приблизними підрахунками тих вчених, на земній кулі існує сьогодні близько 3,000 мов. Зокрема, у американських індійців розрізняють майже 1,000 мов. В Індонезії існує 250 мов, в африканському Судані — 117 мов, в Конго — 500 мов і т. д. В Совєтському Союзі розмовляють близько 100 мовами.

Поряд з мовами, які входять в ту чи іншу мовну сімю, або групу, є мови-одиночки, як от наприклад мова японська, корейська, мова басків, мова буриська і ін.

„КОЛОМИЯ, ГОРОДЕНКА,
ЗАБОЛОТІВ, СНЯТИН,
СТАНИСЛАВІВ, БОГОРОДЧИН,
НАДВІРНА, ДЕЛЯТИН!"

(Коломийка).

Сердечні Побажання
для українських покупців

PALM DAIRIES LIMITED

500 Barry Downe Road
SUDBURY, ONT.
Phone: 675-8391

З щирим привітом

SUDBURY
STEAM LAUNDRY LTD
DRY CLEANERS

171 Larch St. SUDBURY, ONT.
Phone 675-6445

LOUGHEED'S LTD.
Найкращі Побажання
для українців
MARGUERITE & GERRY
LOUGHEED
60-62 Eyre St. S.,
79 Durham St. S.,
Elm St. West in the President Hotel
New Sudbury Shopping Centre.

ЗАГАДКИ

Солоне, а не сіль, біжить, а не річка, блищить, а не золото, коли б угадати та менш його знати.

(Сльози)

Що воно за штука, що день і ніч стука?

(Серце)

Що люблю — не куплю; чого не люблю — не продам.

(Молодість і старість)

Химерний, маленький,
Бокастий, товстенький,
Чимсь смачним напхався,
В окропі купався,
В дірку впав —
І пропав.

(Вареник)

Через воду всіх проводить,
А сам з місця вік не сходить.

(Міст)

Без ніг біжить,
Без голосу кричить,
Очі — мов коло,
Та не бачить нічого.

(Авто)

По дроту ходить,
Пітьму розгонить.

(Блискавка)

Чорні, криві,
Від роду німі,
А стануть вряд —
Враз заговорять.

(Літери)

Біле поле,
Чорне насіння,
Хто його сіє
Той розуміє.

(Письмо)

Що мовчить, а розуму вчить?

(Книжка)

GREGORY LYSIUK
Продавець — українець

Fairway Mercury Sales Ltd.

Meteor - Mercury - Comet
New and Used Cars and Trucks

747 Notre Dame, Sudbury, Ont.
Ph. 673-9585. Res. 673-3243

Найкращі побажання усім нашим покупцям складає

YOLLES FURNITURE
53 Elm St. E.
SUDBURY, ONT.

В. МАРКО,
українець управитель.

КООПЕРАТИВНА ЗАСАДА — це ЯКІСТЬ та ОБСЛУГА на першому місці.

SUDBURY P. & C.
CO-OPERATIVE DAIRY Ltd.

231 Spruce St. — 675-6485
Sudbury, Ont.

Найсердечніші побажання засилають власники

MARY'S RESTAURANT

Олекса і Марія Макаренко

106 Durham St. Tel. 674-0947
SUDBURY, ONT.

ЗМІСТ

Стор.

М. Ї. Мандрика: Ніби в рідній стороні (уривок з поеми „Канада") 28
С. В.: Слідами Великого Каменяра 29
І. Данильчук: Каменяр (присвята кружкови „Каменярі") 32
Н. А. Григорчук: Від колиби до легіслятури (Зі споминів піонера) 33
С. Волинець: Українські поселенці в Канаді 49
О. Івах: Тарас Ферлей (вірш) 53
М. Іванчук: Ті, що промостили шлях українській еміґрації в Новий Світ 55
П. Зварич: Перші кроки українців в Альберті 59
О. Івах: Суддя Ярослав Арсенич (вірш) 61
В. Т. Склепович: Від диких стежок до широких шляхів (оповідання) 63
С. Волинець: Українська канадійська література і її творці 73
Сава Чернецький: Зима і весна на Україні (вірш) 82
Т. Гуменюк: Від чого ми починали (спомин) 83
О. Івах: Петро Войценко (вірш) 89
о. Д. Дрогомирецький: Оселя Плезент Гом (спомин) 93
М. Грушка: Перший перекладач Шевченкового „Кобзаря" в Канаді 99
М. Ї. Мандрика: Небесний двір (вірш) 102
О. Івах: Василь Кудрик (вірш) 103
А. Романюк: Як мій батько став цируликом в Канаді 104
О. Івах: Мирослав Стечишин (вірш) 107
В. Котишин: Мій перший Великдень в Канаді 108
Сава Чернецький: Ляцька молитва (вірш) 109
М. Ї. Мандрика: В Канаді (вірш) 114
Тарантеля: „Радянська влада піклується людьми" 115
Усміхнімось 116
І. Киріяк: Сини Землі (уривок) 117
О. Івах: Іван Сирник (вірш) 119
„Кімакрони" в Інституті П. Могили 121
Сава Чернецький: Весна на чужині (вірш) 122
І. Франко: Не пора 124
С. Волинець: Життєвий шлях Івана Франка 125
І. Франко: Каменярі 137
І. Франко: Грицева шкільна наука 139
І. Франко: Мойсей (Пролог) 145
Ольга Войценко: Франкіяна в Канаді 147
І. Франко: Панські жарти (уривок) 153
С. В.: Літературна спадщина Івана Франка 155
І. Франко: Пісня і праця 160
І. Франко: Наймит 161
С. В.: Михайло Грушевський 163
Список місцевостей Рідного Краю 174
Пішла киця по водицю 175
М. Білодідова: Усе минуло мов у сні (вірш) 178
Поради для збереження здоровя 179
Всячина 185

Редактор Календаря-Альманаха — **Степан Волинець.**

На першій сторінці обкладинки: Канадійський гірський краєвид

INDEX OF ADVERTISERS

	Page
Academy Photo Studio, Edmonton	187
Baryluk M., LL.B., Winnipeg	162
Bassie, Kempo, Shewchuk & Kruger, Barristers, Edmonton	186
Carpathia Credit Union Society Ltd., Winnipeg	170
Charles Drug, Winnipeg	148
Community Chev-Olds (1963) Ltd. Winnipeg	166
Cropo Funeral Chapel. Winnipeg	148
Decore & Decore, Barristers, Edmonton	185
De Fehr C. A. & Sons	168
Fairway Mercury Sales Ltd., Sudbury	190
Federal Grain Limited, Winnipeg	168
Foodland Food Store, Winnipeg	146
The Great-West Life Assurance Company	Inside Back Cover
Hnidan J. R., LL.B., Winnipeg	158
Holubitsky Dr. N. D., Edmonton	186
Jackson & Barnard Funeral Home, Sudbury	188
Kanchier Dr. M., Winnipeg	148
Karpathia Restaurant, Edmonton	181
Koziak P. H., M.D., Edmonton	181
Lazarowich P. J., Q.C., Edmonton	185
Lougheeds Ltd., Sudbury	189
Manitoba Dairy and Poultry Co-operative Ltd.	156
Manitoba Pool Elevators	176
Maple Leaf Mills Ltd.	150
Marion Hotel, Winnipeg	138
Mary's Restaurant, Sudbury	190
Masciuch Y. O., LL.B., Winnipeg	152
Melnyk Bros. Ltd., Electrical Contractors, Winnipeg	166
Melnyk D., M.D., Edmonton	184
Montreal Fur Co., Winnipeg	148
National Grain Co. Ltd.,	Outside Back Cover
Olekshy & Pidruchney, Barristers, Edmonton	184
Palm Dairies Ltd., Sudbury	189
Park Memorial Funeral Directors, Edmonton	183
Shandro Dr. W. A., Edmonton	186
Smulski Dr. John, Edmonton	186
South Side Memorial Chapel Ltd. Edmonton	180
Standard Investment Co. (P. K.) Ltd. Winnipeg	152
Stefanyk Dr. H., Edmonton	184
Sterling Memorials Ltd., Edmonton	182
Strell's Prescription Pharmacy, Winnipeg	166
Sudbury Memorial Works, Sudbury	188
Sudbury P. & C. Co-op Dairy Ltd., Sudbury	190
Sudbury Steam Laundry Ltd., Sudbury	189
Tip Top Tailors Ltd., Sudbury	188
Ukrainian Book Store, Edmonton	186
Ukrainian Fraternal Society of Canada	Front Inside Cover
Ukrainska Knyha, Winnipeg	158
Vega Overseas Parcel Service Ltd., Winnipeg	164
Wescab Ltd., Edmonton	187
Winnipeg Hydro	174
Winnipeg Wholesale Grocery & Conf. Ltd., Winnipeg	166
Yanda, Gregory & Snaychuk, Barristers, Edmonton	185
Yolles Furniture, Sudbury	190
Zawidoski Funeral Chapel, Winnipeg	164

Щаслива Родина

Майбутнє забезпечене

Цей батько подбав, що його родина завжди буде мати комфорт забезпечення. Він зарядив солідну програму асекурації на життя і здоровя, що дає певну охорону тепер і прибуток у відставці, що його ніколи не зможе пережити.

Хай репрезентант Ґрейт-Вест допоможе вам уплянувати забезпечене майбутнє — якнайскорше.

THE **Great-West Life** ASSURANCE COMPANY

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ
„ВІСНИК"

РЕЛІГІЙНИЙ ЧАСОПИС ДЛЯ УКРАЇНЦІВ.

Виходить 1-го і 15-го кожного місяця.

„ВІСНИК" є органом Української Греко-Православної Церкви в Канаді. На його зміст складаються статті на релігійно-моральні та церковно-історичні теми, гарні й повчальні оповідання для молоді й старших, матеріяли для Недільних Шкіл, новинки з церковного світу й т. п.

„ВІСНИК" стоїть на сторожі найдорожчого скарбу українського народу — його Віри й Церкви, — й тому повинен знаходитися в хаті **кожного православного українця.**

ПЕРЕДПЛАТА:

У Канаді ..... $3.50 на рік
За кордоном ..... $4.00 на рік

THE HERALD

7 St. Johns Ave. Winnipeg 4, Man.

Canada.

B37162

NATIONAL

. . . нова й
практична програма для
більшої продуктивности фарм
від

NATIONAL GRAIN
COMPANY LIMITED

Нешонал Ґрейн впровадила селективну хемічну контролю бурянів у 1947 році. Від тоді Нешонал займає перше місце на полі конструктивної обслуги рільництва.

NATIONAL *first for the farmer*

NATIONAL GRAIN
COMPANY LIMITED

ПЕРЕДПЛАЧУЙТЕ, ЧИТАЙТЕ і ПОШИРЮЙТЕ

"УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС"

Перший народний часопис в Канаді — піонер громадського й культурного життя в цій країні.

„УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС" приносить вісті з різних сторін світу і рекордує важливі події української еміґрації, а також і на рідних землях.

Статті на різні теми, спеціяльна літературна сторінка, Відділ „Довкола Дому", „З царини знання й науки", Відділ для фармерських справ і Відділ для Молоді, — все це дає різнородний, повчаючий і цікавий матеріял для всіх членів української родини.

Передплата в Канаді **$5.00,** поза Канадою **$5.50.**

UKRAINIAN VOICE

Box 3629, Sta. B., WINNIPEG 4, Manitoba, Canada.